Utjecaj educiranosti korisnika europskih poljoprivrednih fondova i njihovih konzultanata na nacionalne financijske interese Republike Hrvatske

Mrša, Daniela

Professional thesis / Završni specijalistički

2017

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of economics Split / Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:124:526867

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-29**

Repository / Repozitorij:

REFST - Repository of Economics faculty in Split

zir.nsk.hr

UNIVERSITY OF SPLIT

dabar

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet
Poslijediplomski specijalistički studij poslovne ekonomije

SPECIJALISTIČKI POSLIJEDIPLOMSKI RAD

Utjecaj educiranosti korisnika europskih poljoprivrednih fondova i njihovih konzultanata na nacionalne financijske interese Republike Hrvatske

Mentor:
Doc.dr.sc. Vinko Muštra

Student:
Daniela Mrša, mag.oec.

Split, 2017. godina

SADRŽAJ:

SAŽETAK **5**

ABSTRACT **6**

1. UVOD **7**

1.1. Problem i predmet istraživanja **11**

1.2. Cilj i svrha istraživanja **12**

1.3. Metode istraživanja **13**

1.4. Struktura rada **14**

2. EUROPSKI POLJOPRIVREDNI FONDOVI U FUNKCIJI PROVEDBE ZAJEDNIČKE POLJOPRIVREDNE POLITIKE **15**

2.1. Zajednička poljoprivredna politika **15**

2.2. Financiranje provedbe zajedničke poljoprivredne politike **19**

2.2.1. Raspodjela sredstava za financiranje zajedničke poljoprivredne politike po zemljama članicama EU-a ***21***

2.2.2. Podijeljeno financijsko upravljanje u financiranju provedbe zajedničke poljoprivredne politike ***30***

2.3. Uloga agencija za plaćanja u provedbi zajedničke poljoprivredne politike **40**

3. FINANCIRANJE PROVEDBE ZAJEDNIČKE POLJOPRIVREDNE POLITIKE U REPUBLICI HRVATSKOJ SREDSTVIMA EUROPSKIH POLJOPRIVREDNIH FONDOVA **45**

3.1. Raspoloživost sredstava iz europskih poljoprivrednih fondova **62**

3.1.1. Raspoloživost sredstava za financiranje mjera izravne potpore ***63***

3.1.2. Raspoloživost sredstava za financiranje mjera zajedničke organizacije tržišta . ***73***

3.1.3. Raspoloživost sredstava za financiranje mjera ruralnog razvoja ***74***

3.2. Iskorištenost sredstava iz europskih poljoprivrednih fondova u prve dvije godine njihovog korištenja **77**

3.2.1. Iskorištenost sredstava za financiranje mjera izravne potpore u financijskim godinama 2014. i 2015. 83

3.2.2. Iskorištenost sredstava za financiranje mjera zajedničke organizacije tržišta u financijskim godinama 2014. i 2015. 89

3.2.3. Iskorištenost sredstava za financiranje mjera ruralnog razvoja u financijskoj godini 2015. 94

4. ISTRAŽIVANJE UTJECAJA EDUCIRANOSTI KORISNIKA EUROPSKIH POLJOPRIVREDNIH FONDOVA I NJIHOVIH KONZULTANATA NA NACIONALNE FINANCIJSKE INTERESE REPUBLIKE HRVATSKE 98

4.1. Metodologija istraživanja 100

4.1.1. Metodologija istraživanja utjecaja educiranosti korisnika i njihovih konzultanata na visinu apsorpcije sredstava koja su Hrvatskoj dostupna iz europskih poljoprivrednih fondova 100

4.1.2. Metodologija istraživanja utjecaja pravilnog korištenja sredstava europskih poljoprivrednih fondova na nacionalne financijske interese 103

4.2. Analiza rezultata istraživanja 105

4.2.1. Istraživanje utjecaja educiranosti korisnika i njihovih konzultanata na visinu apsorpcije sredstava koja su Hrvatskoj dostupna iz europskih poljoprivrednih fondova 106

4.2.1.1. Istraživanje educiranosti korisnika o korištenju sredstava europskih poljoprivrednih fondova i njihovog angažmana u podnošenju prijava 106

4.2.1.2. Istraživanje utjecaja educiranosti korisnika i njihovih konzultanata na visinu apsorpcije sredstava europskih poljoprivrednih fondova 113

4.2.1.2.1. Istraživanje utjecaja educiranosti korisnika mjera izravne potpore na visinu apsorpcije raspoloživih sredstava 114

4.2.1.2.2. Istraživanje utjecaja educiranosti korisnika mjera u sektoru vina i njihovih konzultanata na visinu apsorpcije raspoloživih sredstava 116

4.2.1.2.3. Istraživanje utjecaja educiranosti korisnika mjera ruralnog razvoja i njihovih konzultanata na visinu apsorpcije raspoloživih sredstava 123

4.2.2. Istraživanje utjecaja pravilnog korištenja sredstava europskih poljoprivrednih fondova na nacionalne financijske interese 131

4.2.2.1. Istraživanje utjecaja vraćanja sredstava u EU budžet po nalogu Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju na visinu iskorištenih sredstava 131

4.2.2.2. Istraživanje utjecaja vraćanja sredstava u EU budžet po nalogu Europske komisije na visinu iskorištenih sredstava 134

4.3. Rezultati istraživanja i spoznaje za budućnost 140

5. ZAKLJUČAK 152

6. POPIS LITERATURE 163

7. POPIS GRAFOVA 172

8. POPIS TABLICA 175

9. PRILOZI 180

10. ŽIVOTOPIS 181

SAŽETAK

S početkom financiranja mjera poljoprivredne politike sredstvima europskih poljoprivrednih fondova (Europskog fonda za jamstva u poljoprivredi i Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj), hrvatski korisnici suočili su se s brojnim obvezama koje su postale primjenjive pristupanjem Europskoj uniji i usklađivanjem zakonodavstva Republike Hrvatske s pravnom stečevinom Europske unije, te se apsorpcija raspoloživih sredstava nametnula kao veliki izazov za Republiku Hrvatsku. Stoga, poseban naglasak u ovom radu stavljen je na analizu korištenja sredstava, uvažavajući činjenicu da će hrvatski financijski interesi biti zaštićeni samo ako Hrvatska uspije iskoristiti što je moguće više dostupnih sredstava, i to na način koji neće rezultirati njihovim kasnijim vraćanjem u proračun Europske unije. S obzirom da korištenje sredstava europskih poljoprivrednih fondova podliježe primjeni značajno zahtjevnijih pravila u odnosu na ona s kojima su korisnici i njihovi konzultanti bili upoznati prije početka korištenja tih sredstava, ovaj rad usmjeren je na ispitivanje utjecaja educiranosti korisnika i njihovih konzultanata na visinu iskorištenosti sredstava, tj. na nacionalne financijske interese Republike Hrvatske. U pogledu razine educiranosti, utvrđeno je da je prisutna niža razina educiranosti među korisnicima, koja za posljedicu ima manji broj podnesenih prijava, za kojeg je praksa u prve dvije godine korištenja sredstava pokazala da nije dostatan da bi omogućio iskorištenost svih raspoloživih sredstava. Nadalje, utvrđeno je da korisnici i njihovi konzultanti nisu pokazali dostatnu razinu upoznatosti s pravilima korištenja sredstava, te zbog tog razloga dodatan dio raspoloživih sredstava ostaje neiskorišten. Razmatrajući utjecaj pravilnog korištenja sredstava, utvrđeno je da vraćanje sredstava u proračun Europske unije zbog nepravilnog korištenja može značajno smanjiti inicijalnu visinu apsorpcije. Štoviše, iskustva drugih zemalja članica pokazala su da vraćanje sredstava u proračun Europske unije može predstavljati snažan financijski teret za njihove nacionalne proračune i vrlo negativno se odraziti na njihove nacionalne financijske interese.

KLJUČNE RIJEČI:

europski poljoprivredni fondovi, Europski fond za jamstva u poljoprivredi, Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj, postotak iskorištenosti sredstava, educiranost korisnika i njihovih konzultanata, financijski interesi Republike Hrvatske

ABSTRACT

With the begenning of financing agricultural policy measures by the European Agricultural Funds (European Agricultural Guarantee Fund and European Agriculutral Fund for Rural Development), Croatian beneficiaries have faced numberous obligations that became applicable with the EU accession and harmonization of Croatian legislation with the acquis communautaire, so absorption of the available funds emerged as a major callange for the Republic of Croatia. Therefore, a special emphasis in this paper is given to the analysis of utilization of funds, given the fact that Croatian financial interests will be protected only if Croatia manages to absorb as much as possible of available funds, in the manner that will not result in their subsequent return to the EU budget. Since the use of European Agricultural Funds is subject to the application of significantly more demanding rules than those with which the beneficiaries and their consultants were familiar before their use, this paper is aimed to examine the impact of the education level of beneficiaries and their consultants on the funds absorption rates, i.e. national financial interests of the Republic of Croatia. Regarding the education level, it has been determined that lower level of education in present among beneficiaries, which consequently leads to a lower number of applications submitted, for which the practice in the first two years of utilization of funds has shown that is not sufficient to enable utilization of all available funds. Furthermore, it has been determined that beneficiaries and their consultants have not shown sufficient level of familiarity with the rules for using the funds, so due to that reason an additional part of the available funds remains unused. Examining the impact of the proper use of funds, it has been determined that returning the funds to the EU budget due to irregular use may significantly decrease initial absorption rate. Moreover, experiences of the other Member States have shown that returning the funds to the EU budget may represent a powerful financial burden for their national budgets and reflect very negatively on their national financial interests.

KEY WORDS:

European Agricultural Funds, European Agricultural Guarantee Fund, European Agricultural Fund for Rural Development, funds absorption rate, education level of beneficiaries and their consultants, financial interests of the Republic of Croatia

1. UVOD

Pristupanjem Europskoj uniji Hrvatska je, kao i sve druge zemlje članice, postala obvezna provoditi zajedničku poljoprivrednu politiku Europske unije, koja predstava zajedničku politiku svih zemalja članica, kojom se upravlja na europskoj razini i koja se, za razliku od većine drugih javnih politika, financira sredstvima godišnjeg proračuna Europske unije. Putem dva poljoprivredna fonda, koja su sastavni dio proračuna Europske unije, osigurana su sredstva za financiranje njene provedbe, a iz kojih zemlje članice isplaćuju korisnicima potpore tržištu, potpore dohotku i potpore ruralnom razvoju, čije financiranje je kako navodi Europska komisija (2011.) neophodno za ostvarenje ciljeva zajedničke poljoprivredne politike.

Tijekom svoje povijesti zajednička poljoprivredna politika je više puta mijenjala smjer svog djelovanja i bila predmetom većeg broja reformi, a danas je, kako navodi Europska komisija (2014.), usmjerena na osiguranje održive proizvodnje hrane, stabilne i sigurne opskrbe potrošača, osiguranje adekvatnog životnog standarda poljoprivrednika te uravnoteženi razvoj ruralnih područja u zemljama članicama Europske uniije. U svrhu ostvarenja tih ciljeva zemlje članice, rukovodeći se zajedničkim pravilima određenim na EU razini, provode mjere zajedničke organizacije tržišta, mjere izravne potpore i mjere ruralnog razvoja, u provedbi kojih iz Europskog fonda za jamstva u poljoprivredi (EFJP-a) isplaćuju korisnicima potpore tržištu i potpore dohotku, a iz Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR-a) potpore ruralnom razvoju. Kako objašnjava Europska komisija (2014.), potpora tržištu neophodna je za osiguranje stabilnosti, jer se njome na razini Europske unije suzbijaju negativni utjecaji koji mogu destabilizirati tržište poljoprivrednih proizvoda Europske unije. Potpora dohotku služi za osiguranje stabilnog prihoda poljoprivrednicima, kojim se nastoje osnažiti njihova poljoprivredna gospodarstva i potaknuti njihovu dugoročnu održivost, dok je potpora ruralnom razvoju nužna zbog promicanja uravnoteženog razvoja ruralnih područja u državama članicama Europske unije, promicanje kojeg je propisano Ugovorom o funkcioniranju Europske unije.

S početkom provedbe zajedničke poljoprivredne politike, Hrvatska je, kao i sve druge zemlje članice, dobila mogućnost korištenja sredstava europskih poljoprivrednih fonda iz kojih se financira njena provedba. Za razliku od sredstava Europskog fonda za jamstva u poljoprivredi (EFJP-a) koja su joj odmah po pristupanju bila raspoloživa za korištenje, sredstva Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR-a) stavljena su joj na raspolaganje počevši od novog programskog razdoblja (programskog razdoblja 2014. – 2020.) za kojeg je donijela

Program ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014. – 2020. Do početka financiranja potpora ruralnom razvoju sredstvima EPFRR-a, Ugovorom o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji određeno je da će iste biti predmet financiranja pretpristupnog programa IPARD (engl. *Instrument for Preaccession Assistance in Rural Development*), kojeg je Hrvatska nastavila koristiti i nakon pristupanja.

Raspoloživa sredstva europskih poljoprivrednih fondova omogućila su Hrvatskoj da počevši od svog pristupanja Europskoj uniji iz vlastitog proračuna izdvaja manje sredstava za financiranje poljoprivredne politike nego prethodnih godina dok nije bila zemlja članica. Naime, prije pristupanja Europskoj uniji potpore tržištu i potpore dohotku, koje su danas predmet financiranja Europskog fonda za jamstva u poljoprivredi (EFJP-a) u cijelosti su bile financirane nacionalnim proračunskim sredstvima. Za razliku od potpora tržištu i potpora dohotku, potpore ruralnom razvoju su prije pristupanja Europskoj uniji bile sufinancirane sredstvima pretpristupnih fondova, međutim raspoloživa sredstva za njihovo financiranje u okviru Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR-a) višestruko su veća od sredstava raspoloživih u okviru pretpristupnih fondova.

Sukladno pravnoj osnovi Europske unije, korištenje raspoloživih sredstava europskih poljoprivrednih fondova odvija se po principu podijeljenog financijskog upravljanja (engl. *shared financial management*), koji podrazumijeva da je nadležnost Republike Hrvatske provoditi adekvatno upravljanje raspoloživim sredstvima, na način da sredstva europskih poljoprivrednih fondova isplaćuje korisnicima tek nakon provedenih kontrola, kojima se osigurava da predmet financiranja budu samo iznosi po prijavama korisnika koji su prihvatljivi za financiranje, odnosno koji su sukladni pravilima EU-a. Prilikom upravljanja sredstvima europskih poljoprivrednih fondova Hrvatska mora poštivati načelo dobrog financijskog upravljanja (engl. *sound financial management*), odnosno mora poduzeti sve potrebne mjere kako bi zaštitila financijske interese Europske unije. Izdaci koji se financiraju iz europskih poljoprivrednih fondova moraju biti izvršeni na ispravan i djelotvoran način te u skladu s pravilima Europske unije, sprječavajući, utvrđujući i otklanjajući pritom nedostatke i eventualne prijevare korisnika.

Nadležnost Europske komisije u podijeljenom financijskom upravljanju je nadzirati je li Republika Hrvatska na adekvatan način upravlja sredstvima europskih poljoprivrednih fondova. Ukoliko Europska komisija u svojim misijama, u kojima provodi nadzor korištenja sredstava europskih poljoprivrednih fondova, utvrdi da je dio iskorištenih / isplaćenih sredsta-

va korisnicima neprihvatljiv za financiranje sredstvima europskih poljoprivrednih fondova, odredit će Republici Hrvatskoj financijsku korekciju, odnosno naložit će vraćanje nepravilno plaćenih sredstava u EU bužet.

Financijske korekcije odgovaraju iznosu sredstava koji je isplaćen korisnicima iz europskih poljoprivrednih fondova, a u stvarnosti nije trebao biti, jer isplaćena sredstva nisu prihvatljiva za financiranje iz europskih poljoprivrednih fondova. Propisivanje istih posljedično predstavlja izdatke nacionalnog proračuna, jer je iznos nepravilno plaćenih sredstava potrebno vratiti u EU budžet iz nacionalnog proračuna, a u nadležnosti zemlje članice je poduzimanje odgovarajućih radnji da sredstava koja je vratila u EU budžet naplati od svojih korisnika. Potreba za njihovih propisivanjem uglavnom proizlazi iz nepoštivanja pravila EU-a od strane korisnika, koja zbog neuspjeha administracije u učinkovitoj primjeni pravne osnove Europske unije ne uspijevaju biti sankcionirana od nje same, već za posljedicu imaju izvršenje neopravdanih plaćanja korisnicima na teret EU proračuna. Kako objašnjava Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju (2011.), područje poljoprivrede obuhvaćeno je brojnim propisima koji se moraju izravno primijeniti iz europskog zakonodavstva, a njihova ispravna administrativna primjena je ključna za funkcioniranje zajedničke poljoprivredne politike. Primjerice, ukoliko je pravna osnova EU-a na neadekvatan način primijenjena u uspostavljenom sustavu kontrole sredstava europskih poljoprivrednih fondova, može se dogoditi da neka nepoštivanja pravila EU-a od strane korisnika nisu prepoznata od strane administracije zemlje članice i na adekvatan način sankcionirana. Takvi slučajevi zemljama članicama nisu strani, imajući na umu da su zahtjevi koji proizlaze iz vrlo opsežne pravne osnove EU-a, primjenjive na potpore poljoprivredi i ruralnom razvoju, ponekad nedovoljno jasno formulirani da bi ih zemlje članice mogle na nedvosmislen način interpretirati i primijeniti prilikom provedbe kontrole prihvatljivosti prijava korisnika za financiranje sredstvima europskih poljoprivrednih fondova. Nadalje, pravna osnova EU-a, primjenjiva na potpore poljoprivredi i ruralnom razvoju, predmet je kontinuiranih izmjena koje moraju pravovremeno biti implementirane od strane zemalja članica, što svakako povećava rizik neučinkovite primjene pravne osnove EU-a. Stoga, naloženi povrati sredstava od strane Europske komisije predstavljaju zemljama članicama snažan poticaj za poboljšanjem sustava upravljanja i kontrola, kako bi iznos nepravilnih isplata bio što je moguće manji, jer što je manje nepravilnih isplata, manji je i potencijalni negativni financijski učinak na nacionalni proračun do kojeg dolazi uslijed propisivanja financijskih korekcija. Posredno, predstavljaju poticaj i korisnicima, jer ih se na taj način prisiljava

na korištenje sredstava iz europskih poljoprivrednih fondova na način koji je sukladan EU pravilima, kako naknadno ne bi bili u obvezi vraćati prethodno iskorištena sredstva.

Budući da zemlje članice provode terenske provjere na uzorku korisnika (ne na 100 %-tnoj populaciji), sustavima kontrole zemalja članica, koliko god ih zemlje članice usavršavale, malo je vjerojatno da mogu biti detektirana baš sva nepoštivanja pravila EU-a od strane korisnika, jer ih je administrativnim putem ponekad teško, čak i nemoguće detektirati. Stoga, veoma je važno da korisnici poštuju pravila EU-a prilikom korištenja sredstava europskih poljoprivrednih fondova, kako bi im što manji iznos sredstava bio ustegnut zbog nepoštivanja pravila prije izvršenja isplate ili pak podlegao obvezi naknadnog vraćanja zbog utvrđivanja nepravilnih plaćanja od strane same zemlje članice ili pak od strane Europske komisije.

Vraćanje prethodno iskorištenih sredstava u EU budžet djeluje negativno na iskorištenost raspoloživih sredstava, a samim time i na nacionalni financijski interes zemlje članice. Naime, nacionalni financijski interes Hrvatske, kao i svake druge zemlje članice Europske unije, zaštićen je ako ona uspijeva osigurati da se sredstva koja su joj stavljena na raspolaganje iz europskih poljoprivrednih fondova u što je moguće većoj mjeri iskoriste, te da se ista pritom koriste u skladu s pravilima EU-a, kako njihovo korištenje ne bi rezultiralo obvezom naknadnog vraćanja u EU budžet.

Budući da se mjere koje su predmet financiranja europskih poljoprivrednih fondova razlikuju od onih koje je Hrvatska provodila prije pristupanja Europskoj uniji, odnosno pravila njihovog korištenja su značajno zahtjevnija od pravila koja je Hrvatska primjenjivala dok je poljoprivrednu politiku financirala nacionalnim proračunskim sredstvima, uspješnost korištenja izdašnih sredstava europskih poljoprivrednih fondova koja su Hrvatskoj stavljena na raspolaganje pristupanjem Europskoj uniji nametnula se kao veliki izazov za korisnike kojima su sredstava europskih poljoprivrednih fondova namijenjena.

Stoga, u daljnjem tekstu ovog poglavlja opisan je problem i predmet istraživanja, određena je svrha i cilj istraživanja, navedene su istraživačke metode i obrazložena je struktura samoga rada.

1.1. Problem i predmet istraživanja

Prije početka provedbe zajedničke poljoprivredne politike, provedba nacionalne poljoprivredne politike Republike Hrvatske podrazumijevala je financiranje glavnine potpora nacionalnim proračunskim sredstvima, iz kojih su u cijelosti bile financirane potpore dohotku i potpore tržištu. S korištenjem potpora iz europskog budžeta namijenjenih finaniranju poljoprivredne politike hrvatski korisnici su bili u doticaju jedino u pogledu potpora ruralnom razvoju, koje su bile sufinancirane sredstvima pretpristupnih fondova, a prilikom korištenja kojih su korisnici bili u obvezi primjenjivati pravila Europske unije.

S početkom provedbe zajedničke poljoprivredne politike, odnosno s početkom njenog financiranja sredstvima europskih poljoprivrednih fondova, hrvatski korisnici suočili su se s brojnim obvezama koje moraju poštivati da bi mogli koristiti sredstva potpore, a koje su u Republici Hrvatskoj postale primjenjive pristupanjem Europskoj uniji i usvajanjem pravne stečevine Europske unije na području financiranja poljoprivrede i ruralnog razvoja. Drukčija pravila u pogledu ostvarivanja prava na potporu poglavito su izražena kod mjera izravne potpore i mjera zajedničke organizacije tržišta, koje su danas predmet financiranja Europskog fonda za jamstva u poljoprivredi (EFJP-a), u provedbi kojih korisnici nisu imali prethodno iskustvo iz pretpristupnog razdoblja, koje bi im poslužilo kao priprema za korištenje izdašnih sredstava iz tog fonda.

Obzirom da je početak provedbe mjera zajedničke poljoprivredne politike za hrvatske korisnike značio uvođenje brojnih noviteta, a uvidjevši značaj educiranosti korisnika za korištenje izdašnih sredstava koja su Hrvatskoj stavljena na raspolaganje, hrvatska administracija usmjerila je svoje resurse na informiranje korisnika o mogućnostima koje im stoje na raspolaganju u okviru novouvedenih mjera, kao i o pravilima kojih se moraju pridržavati da bi bili u mogućnosti koristiti sredstva europskih poljoprivrednih fondova. Pored aktivnosti hrvatske administracije usmjerenih na educiranje korisnika, edukativne aktivnosti bile su usmjerene i na konzultante, koje korisnici angažiraju da im pruže pomoć u ostvarenju prava na potporu, a koja je često neophodna kod mjera investicijskog karaktera, koje podrazumijevaju veće financijske iznose potpore i kompleksniju prijavnu dokumentaciju potrebnu za prihvatljivost prijave, poglavito kod početnika koji prvi put podnose prijavu, odnosno nemaju prethodno iskustvo s apliciranjem za sredstva EU-a. U tom smislu educiranost konzultanata podjednako je važna kao i educiranost samih korisnika jer o kvaliteti njihovih usluga ovisi uspješnost prijava na kojima su angažirani.

Imajući na umu da uspješnost u iskorištavanju raspoloživih sredstava europskih poljoprivrednih fondova od strane korisnika u što je moguće većoj mjeri i korištenje sredstava na način koji neće rezultirati obvezom naknadnog vraćanja iskorištenih sredstava u EU budžet predstavlja nacionalni financijski interes Republike Hrvatske, a obzirom da korištenje sredstava europskih poljoprivrednih fondova podliježe primjeni značajno zahtjevnijih pravila u odnosu na ona s kojima su korisnici i njihovi konzultanti bili upoznati prije početka korištenja tih sredstava, predmet istraživanja ovog rada usmjeren je na sagledavanje utjecaja educiranosti korisnika sredstava europskih poljoprivrednih fondova i njihovih konzultanata na uspješnost Republike Hrvatske u iskorištavanju raspoloživih sredstava europskih poljoprivrednih fondova, odnosno na njene nacionalne financijske interese.

1.2. Cilj i svrha istraživanja

Cilj istraživanja izvodi se iz prethodno opisanog predmeta i problema istraživanja.

S obzirom na vrlo izdašna sredstva europskih poljoprivrednih fondova koja su Hrvatskoj stavljena na raspolaganje pristupanjem Europskoj uniji i s obzirom na činjenicu da Hrvatska prije pristupanja nije imala prethodnog iskustva u operativnoj provedbi mjera koje se financiraju iz tih fondova, a uvažavajući pritom spoznaju da će hrvatski financijski interesi biti zaštićeni samo ako Hrvatska uspije u što je moguće većoj mjeri iskoristiti dostupna joj sredstva, i to na način koji neće rezultirati obvezom naknadnog vraćanja iskorištenih sredstava u EU budžet, cilj ovog istraživanja je sagledati utjecaj educiranosti korisnika europskih poljoprivrednih fondova i njihovih konzultanata na nacionalne financijske interese Republike Hrvatske.

U svrhu ostvarenja cilja istraživanja postavljene su dvije radne hipoteze koje će biti predmet dokazivanja u ovom radu:

H1. Educiranost korisnika i njihovih konzultanata pozitivno utječe na visinu apsorpcije sredstava koja su Hrvatskoj dostupna iz europskih poljoprivrednih fondova;

H2. Pravilnim korištenjem sredstava dostupnih iz europskih poljoprivrednih fondova osigurava se da njihova apsorpcija ne utječe negativno na nacionalne financijske interese.

Očekivani doprinos ovog rada je:

- jasno određivanje uloge europskih poljoprivrednih fondova u provedbi zajedničke poljoprivredne politike Europske unije;
- analiziranje financiranja zajedničke poljoprivredne politike u Republici Hrvatskoj, s naglaskom na dosadašnju iskorištenost sredstava iz europskih poljoprivrednih fondova;
- utvrđivanje utjecaja educiranosti korisnika i njihovih konzultanata na visinu apsorpcije sredstava koja su Hrvatskoj dostupna iz europskih poljoprivrednih fondova;
- određivanje značaja utjecaja pravilnog korištenja sredstava dostupnih iz europskih poljoprivrednih fondova na nacionalne financijske interese.

1.3. Metode istraživanja

U svrhu pronalaženja odgovora na postavljene hipoteze, u ovom radu korištene su istraživačke metode primjerene društvenim znanostima. Analiza empirijskog istraživanja na odabranu temu uključivala je sljedeće znanstveno-istraživačke metode:

- metoda analize – pomoću koje se već poznati pojmovi, sudovi i zaključci raščlanjuju na sastavne djelove, kako bi se stekla što jasnija slika o predmetu istraživanja;
- metoda sinteze – pomoću koje se jednostavne misaone tvorevine povezuju u složenije cjeline u svrhu sistematičnog proučavanja i razumijevanja odnosa između osnovnih elemenata koji tvore predmet istraživanja;
- metoda indukcije – pomoću koje se iz niza pojedinačnih zaključaka formulira jedan ili više općenitih zaključaka;
- metoda dedukcije – pomoću koje se temeljem jednog ili više općenitih zaključaka formulira jedan (ili više) pojedinačnih zaključaka;
- metoda apstrakcije – pomoću koje se iz niza spoznaja izdvajaju upravo one koje su relevantne za odabrano područje istraživanja;
- metoda konkretizacije – pomoću koje se nekim odabranim općim pojmovima pridružuju određena posebna svojstva;
- metoda klasifikacije – pomoću koje se iz mase dostupnih podataka formuliraju nizovi pogodni za analizu i zaključivanje;

- komaprativna metoda – pomoću koje se usporedbom istovrsnih podataka dolazi do željenih spoznaja o promatranoj pojavi;
- historijska metoda – pomoću koje se analizom povijesnih podataka dolazi do spoznaja o određenim pravilnostima u razvoju promatrane pojave;
- metoda studije slučaja – pomoću koje se prezentiraju neki posebno zanimljivi pojedinačni primjeri kao izvor dodatnih spoznaja i podloga za daljnje istraživanje;
- deskriptivna metoda – pomoću koje se opisuju i pojašnjavaju važnija obilježja predmeta istraživanja;
- kvantitativna metoda – pomoću koje se na temelju kvantitativnih podataka i utvrđivanja funkcionalnih veza između odabranih varijabli dolazi do novih spoznaja vezanih uz područje istraživanja.

1.4. Struktura rada

U drugom dijelu ovog rada predstavljene su teorijske odrednice vezane uz zajedničku poljoprivrednu politiku Europske unije, financiranje njene provedbe iz dva europska poljoprivredna fonda te ulogu agencija za plaćanja u tom procesu.

U trećem dijelu izloženo je financiranje provedbe zajedničke poljoprivredne politike u Republici Hrvatskoj sredstvima europskih poljoprivrednih fondova, u sklopu kojeg je izložena visina raspoloživih sredstva koja su Republici Hrvatskoj dostupna u okviru predmetna dva fonda te rezultati iskorištenosti sredstava tih fondova u prve dvije godine njihovog korištenja. U kontekstu korištenja sredstava iz europskih poljoprivrednih fondova, izložena je i uloga korisnika i njihovih konzultanata u postupku samog korištenja tih sredstava.

U četvrtom dijelu provedeno je istraživanje utjecaja educiranosti korisnika i njihovih konzultanata na nacionalne financijske interese Republike Hrvatske, u sklopu kojeg je sagledan utjecaj educiranosti korisnika i njihovih konzultanata na visinu apsorpcije sredstava koja su Hrvatskoj dostupna iz europskih poljoprivrednih fondova te utjecaj pravilnog korištenja na nacionalne financijske interese. Nakon objašnjenja metodologije istraživanja, predstavljeni su rezultati empirijskog istraživanja, te je obrazloženo značenje dobivenih rezultata i eventualne spoznaje za budućnost.

U petom dijelu predstavljeni su najvažniji rezultati i zaključci istraživanja.

2. EUROPSKI POLJOPRIVREDNI FONDOVI U FUNKCIJI PROVEDBE ZAJEDNIČKE POLJOPRIVREDNE POLITIKE

U ovom poglavlju predstavljene su teorijske odrednice vezane uz zajedničku poljoprivrednu politiku Europske unije, financiranje njene provedbe iz dva europska poljoprivredna fonda te ulogu agencija za plaćanja u tom procesu.

2.1. Zajednička poljoprivredna politika

Zajednička poljoprivredna politika zajednička je politika svih država članica Europske unije, kojom se upravlja na europskoj razini i koja se, za razliku od većine drugih javnih politika, financira sredstvima iz godišnjeg proračuna Europske unije. Europska komisija (2014.) navodi da se zajedničnim pristupom politici osiguravaju zajednička pravila na jedinstvenom tržištu Europske unije, prema potrebi saniraju se tržišni poremećaji, potiče se konkurentnost europske poljoprivrede i jača njena pozicija na svjetskoj razini, te se osigurava učinkovitija upotreba proračunskih sredstava od one koja bi bila prisutna kad bi poljoprivredna politika funkcionirala zasebno u okviru nacionalnih politika zemalja članica.

Zajednička poljoprivredna politika jedna je od najstarijih zajedničkih politika Europske unije, čija provedba je s pravnog i financijskog aspekta vrlo zahtjevna, a proizlazi direktno iz Ugovora o funkcioniranju Europske unije kojim je propisano: *„Unija utvrđuje i provodi zajedničku poljoprivrednu i ribarstvenu politiku“*.[1] Europska komisija (2014.) objašnjava da je uvedena još 1962. godine s ciljem da građanima Europske unije osigura dostatnu količinu hrane po prihvatljivim cijenama, a poljoprivrednicima primjeren životni standard. Promatrajući cilj njenog uvođenja iz današnje perspektive, kad je na tržištu dostupno mnoštvo hrane, na koju prosječna europska obitelj troši cca 15 % mjesečnog prihoda, što je upola manje nego 1962. godine kad je zajednička poljoprivredna politika uvedena[2], može se konstatirati da je primarni cilj njenog uvođenja ostvaren.

[1] Izvor: Ugovor o funkcioniranju Europske unije (pročišćena verzija), Službeni list Europske unije, SL C 202, 7. 6. 2016., čl. 38.

[2] Izvor: European Commission, 2013. *The common agricultural policy (CAP) and agriculture in Europe – Frequently asked questions*. Dostupno na: http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-13-631_en.htm (pristup: 11. 3. 2015.), str. 9.

Europska komisija (2012.) elaborira da je tijekom svoje povijesti zajednička poljoprivredna politika više puta je mijenjala pravac djelovanja, odnosno tijekom svog razvoja bila je predmetom većeg broja reformi. Počevši od 1962. godine kad je uvedena, poljoprivrednici su sa svakom daljnjom godinom njene provedbe postajali sve produktivniji i proizvodili sve više hrane. S rastom produktivnosti, na tržištu su se počeli pojavljivati viškovi hrane, na što je zajednička poljoprivredna politika odgovorila 1984. godine uvođenjem tržišnih mjera, čiji je cilj bio približavanje količine proizvodnje potrebama tržišta. U 1992. godini zajednička poljoprivredna politika promijenila je fokus s tržišnih potpora na izravne potpore poljoprivrednicima. U 1990-im godinama se u većoj mjeri fokusira na kvalitetu hrane, a od 2000. godine fokus stavlja na razvoj ruralnih područja Europske unije. U 2003. godini potpore prestaju ovisiti o konkretnom poljoprivrednom dobru koje se proizvodi, te se uvodi jedinstvena razina potpora. U 2013. godini zajednička poljoprivredna politika ponovno mijenja smjer djelovanja, kao odgovor na izazove današnjice u pogledu sigurnosti hrane, klimatskih promjena te rasta i stvaranja radnih mjesta u ruralnim područjima.

EU danas broji 510,06 milijuna potrošača[3] kojima je potrebna opskrba zdravom hranom po prihvatljivim cijenama. Europska komisija (2014.) navodi da je sigurnost hrane veliki izazov koji se nameće pred današnju zajedničku poljoprivrednu politiku s obzirom na rastući broj svjetske populacije, koja će s postojećih 7,4 milijarde narasti u 2030. godini na 8,5 milijardi, a u 2050. godini na čak 9,7 milijardi[4].

Za razliku od prošlosti kad se zajedničkom poljoprivrednom politikom poticalo poljoprivrednike na upotrebu suvremenih strojeva, umjetnih gnojiva i sredstava za zaštitu bilja, što je bilo neophodno jer je u to vrijeme prioritet bila veća proizvodnja hrane za stanovništvo, Europska komisija (2014.) pojašnjava da danas zajednička poljoprivredna politika pomaže poljoprivrednicima:

- obavljati poljoprivrednu djelatnost na način da se smanji ispuštanje stakleničkih plinova;
- primjenjivati ekološki prihvatljive poljoprivredne tehnike;

[3] Izvor: Eurostat. *Population change - Demographic balance and crude rates at national level.* Dostupno na: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=demo_gind&lang=en, (pristup: 7. 7. 2016.)

[4] Izvor: The World Bank. *Health Nutrition and Population Statistics: Population estimates and projections*. Dostupno na: http://databank.worldbank.org/data/reports.aspx?source=Health%20Nutrition%20and%20Population%20Statistics:%20Population%20estimates%20and%20projections, (pristup: 26. 6. 2016.)

- poštovati norme javnog zdravlja, okoliša i dobrobiti životinja;
- proizvoditi i plasirati na tržište prehrambene specijalitete svoje regije;
- produktivnije se koristiti šumama i šumskim područjima;
- razvijati nove načine uporabe poljoprivrednih proizvoda u sektorima poput kozmetike, medicine i obrta.

Zbog manjih dimenzija poljoprivrednih gospodarstava (prosječni poljoprivrednik u EU-u posjeduje samo 12 hektara zemljišta[5], a 70 % poljoprivrednih gospodarstava površine je manje od 5 hektara), poljoprivrednici mogu nailaziti na poteškoće u postizanju najbolje tržišne cijene za svoje proizvode. Stoga, Europska komisija (2014.) pojašnjava da današnja zajednička poljoprivredna politika pomaže poljoprivrednicima na način da potiče:

- osnivanje proizvođačkih organizacija pomoću kojih se poljoprivrednici udružuju i prodaju proizvode kolektivno, čime postižu veću tržišnu moć;
- druge oblike suradnje kako bi se poljoprivrednicima dalo više utjecaja na tržištu i povećalo profitne marže i konkurentnost;
- specijalizirane vrste proizvodnje, primjerice organsku poljoprivredu;
- ugovorne odnose kroz cijeli prehrambeni lanac;
- stvaranje uzajamnih fondova i sustava osiguranja pomoću kojih poljoprivrednici mogu lakše reagirati na nestabilnost tržišta i na drastično smanjenje cijena.

Europska komisija (2014.) navodi da je zajednička poljoprivredna politika danas od egzistencijalne važnosti za ruralna područja, koja zauzimaju preko 77 % prostora EU-a i u kojima živi približno polovina stanovništva EU-a (od kojih je 12 milijuna poljoprivrednika i dodatna 4 milijuna zaposlenika u prehrambenom sektoru, koji zajedno čine 7 % ukupnog broja radnih mjesta i stvaraju 6 % europskog bruto domaćeg proizvoda). Budući da su mnogi poljoprivrednici stariji od 55 godina i određenom trenutku će napustiti poljoprivrednu djelatnost, a paralelno s time velik broj mladog stanovništva ne smatra poljoprivredu privlačnim zanimanjem, prema stajalištu Europske komisije (2014.) dobna struktura poljoprivrednika predstavlja veliki

[5] Usporedbe radi, prosječna veličina poljoprivrednog gospodarstva u Republici Hrvatskoj je 5,9 hektara, sukladno Uredbi (EU) br. 1307/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. prosinca 2013. o utvrđivanju pravila za izravna plaćanja poljoprivrednicima u programima potpore u okviru zajedničke poljoprivredne politike i o stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EZ) br. 637/2008 i Uredbe Vijeća (EZ) br. 73/2009, Službeni list Europske unije, SL L 347, 20. 12. 2013., Prilog VIII.

problem europskih ruralnih područja, jer ista za posljedicu ima kontinuirano opadanje broja poljoprivrednika. Europska komisija (2014.) pojašnjava da je u 1960-im godinama prvotnih šest članica EU-a brojilo šest milijuna poljoprivrednika, međutim ta brojka se do danas više nego prepolovila. Stoga, financijskom potporom poljoprivrednicima u ruralnim područjima, a poglavito u područjima u kojima je poljoprivredna djelatnost otežana (brdska, planinska, udaljena područja) sprječava se depopulacija, odnosno financijska potpora predstavlja mehanizam kojim se takva područja održavaju živima, a naročita pažnja pritom se pridaje poticanju mladih poljoprivrednika.

Današnja zajednička poljoprivredna politika ima važnu ulogu u promicanju pametnog, održivog i uključivog rasta, propisanog europskom strategijom „Europa 2020.“, kako objašnjava Europska komisija (2010.) u toj strategiji, a provodi se radi osiguranja održive proizvodnje hrane, stabilne i sigurne opskrbe potrošača, osiguranja održivog upravljanja prirodnim resursima, osiguranja adekvatnog životnog standarda poljoprivrednika i uravnoteženog razvoja ruralnih područja u državama članicama Europske unije, kao što navodi Europska komisija (2014.).

Europska komisija (2011.) navodi da ciljevi na kojima počiva provedba zajedničke poljoprivredne politike mogu biti ostvareni samo ako se poljoprivredi i ruralnim područjima osigura financijska potpora. Stoga, za potrebe ostvarenja istih, u okviru proračuna Europske unije osigurana su sredstva za financiranje potpore tržištu, potpore dohotku te potpore ruralnom razvoju, koja zemlje članice isplaćuju korisnicima provodeći mjere zajedničke organizacije tržišta, mjere izravne potpore i mjere ruralnog razvoja, rukovodeći se pritom zajedničkim pravilima određenim na EU razini.

Kako objašnjava Europska komisija (2014.), potpora tržištu je neophodna za osiguranje stabilnosti, jer se njome na razini Europske unije suzbijaju negativni utjecaji koji mogu destabilizirati tržište poljoprivrednih proizvoda Europske unije. Potpora dohotku služi za osiguranje stabilnog prihoda poljoprivrednicima, kojim se nastoje osnažiti njihova poljoprivredna gospodarstva i potaknuti njihovu dugoročnu održivost, dok je potpora ruralnom razvoju nužna zbog promicanja uravnoteženog razvoja ruralnih područja u državama članicama Europske unije, promicanje kojeg je obveza temeljem Ugovora o funkcioniranju Europske unije[6]. U svrhu promicanja ruralnog razvoja svaka država članica na bazi istog popisa mjera, određenog na

[6] Izvor: Ugovor o funkcioniranju Europske unije (pročišćena verzija), Službeni list Europske unije, SL C 202, 7. 6. 2016., čl. 174.

EU razini, uspostavlja svoj nacionalni program ruralnog razvoja u kojemu razmatra posebne potrebe i izazove s kojima se njena ruralna područja suočavaju, te odabrane mjere ruralnog razvoja adresira upravo tamo gdje je to najpotrebnije. Primjerice, Program ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014. – 2020. obuhvaća 16 mjera koje imaju za cilj povećanje konkurentnosti hrvatske poljoprivrede, šumarstva i prerađivačke industrije, te unaprjeđenja životnih i radnih uvjeta stanovništva u ruralnim područjima.

2.2. Financiranje provedbe zajedničke poljoprivredne politike

Financiranje provedbe zajedničke poljoprivredne politike (mjera izravne potpore, mjera zajedničke organizacije tržišta i mjera ruralnog razvoja) vrši se iz dva europska poljoprivredna fonda, koja su sastavni dio proračuna Europske unije:

- Europskog fonda za jamstva u poljoprivredi (EFJP-a), sredstvima kojeg se financira provedba mjera izravne potpore i mjera zajedničke organizacije tržišta;
- Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR-a), sredstvima kojeg se financira provedba mjera ruralnog razvoja.[7]

Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju (2011.) navodi da mjere izravne potpore i mjere zajedničke organizacije tržišta, koje se financiraju sredstvima Europskog fonda za jamstva u poljoprivredi (EFJP-a) zajedno tvore prvi stup zajedničke poljoprivredne politike, dok drugi stup zajedničke poljoprivredne politike tvore mjere ruralnog razvoja, koje se financiraju sredstvima Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR-a).

Osim toga što Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (EPFRR) ima funkciju financiranja mjera iz drugog stupa zajedničke poljoprivredne politike, pored Kohezijskog fonda (KF-a), Europskog fonda za regionalni razvoj (EFRR-a), Europskog socijalnog fonda (ESF-a) i Europskog fonda za pomorstvo i ribarstvo (EFPR-a), on je ujedno i sastavni dio Europskih strukturnih i investicijskih fondova (ESI fondova).[8] Samim time, Europski poljoprivredni

[7] Prema: Uredba (EU) br. 1306/2013 Europskog parlamenta i vijeća od 17. prosinca 2013. o financiranju, upravljanju i nadzoru zajedničke poljoprivredne politike i o stavljanju izvan snage uredaba Vijeća (EEZ) br. 352/78, (EZ) br. 165/94, (EZ) br. 2799/98, (EZ) br. 814/2000, (EZ) br. 1290/2005 i (EZ) 485/2008, Službeni list Europske unije, SL L 347, 20. 12. 2013., čl. 3.

[8] Prema: Uredba (EU) br. 1303/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. prosinca 2013. o utvrđivanju zajedničkih odredbi o Europskom fondu za regionalni razvoj, Europskom socijalnom fondu, Kohezijskom fondu, Europskom poljoprivrednom fondu za ruralni razvoj i Europskom fondu za pomorstvo i ribarstvo i o utvrđivanju

fond za ruralni razvoj (EPFRR) nalazi se na raskršću između zajedničke poljoprivredne politike (u pogledu svoje komplementarnosti s prvim stupom zajedničke poljoprivredne politike) i kohezijske politike (u pogledu njenog doprinosa strukturnim investicijama i područjima s težim uvjetima gospodarenja). Isti doprinosi realizaciji strategije pametnog, održivog i uključivog rasta („Europa 2020.“) promicanjem ciljeva zajedničke poljoprivredne politike, kojima dopunjuje kohezijsku i ribarsku politiku.

Europska komisija (2016.) objašnjava da u strukturi ukupnih proračunskih sredstava EU-a namijenjenih financiranju zajedničke poljoprivredne politike iz dvaju europskih poljoprivrednih fondova preko 70 % izdataka otpada na financiranje mjera izravne potpore, potom slijede mjere ruralnog razvoja s udjelom od gotovo 25 %, dok na mjere zajedničke organizacije tržišta otpada cca 5 % ukupnih sredstava. Razlog značajno većeg udjela proračunskih sredstava EU-a potrebnih za financiranje prvog stupa zajedničke poljoprivredne politike (preko 75 %), u odnosu na udjel potreban za financiranje drugog stupa (manje od 25 %), leži u tome što je princip financiranja mjera iz ta dva stupa različit. Mjere izravne potpore, koje zauzimaju glavninu sredstava namijenjenih financiranju prvog stupa zajedničke poljoprivredne politike, u cijelosti se financiraju iz Europskog fonda za jamstva u poljoprivredi (EFJP-a), tj. financiranje tih mjera u pravilu ne zahtijeva sufinanciranje od strane zemalja članica EU-a.[9] S druge strane, mjere ruralnog razvoja zahtijevaju sufinanciranje od strane zemalja članica EU-a, jer se iz Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR-a) financira samo dio potpore, dok ostatak potpore treba biti osiguran iz nacionalnih proračunskih sredstava zemalja članica. Kad su u pitanju mjere zajedničke organizacije tržišta (na koje otpada tek manji dio proračunskih sredstava), princip financiranja je različit jer su te mjere svaka za sebe po mnogočemu specifične. Kod nekih od njih vrijedi isti princip koji se primjenjuje za financiranje mjera izravne potpore (ne zahtijevaju sufinanciranje zemalja članica EU-a), dok je kod nekih primjenjiv princip koji vrijedi za financiranje mjera ruralnog razvoja (zahtijevaju sufinanciranje zemalja članica EU-a).

---

općih odredbi o Europskom fondu za regionalni razvoj, Europskom socijalnom fondu, Kohezijskom fondu i Europskom fondu za pomorstvo i ribarstvo te o stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EZ) br. 1083/2006, Službeni list Europske unije, SL L 347, 20. 12. 2013., čl. 1.; Zakon o uspostavi institucionalnog okvira za provedbu europskih strukturnih i investicijskih fondova u Republici Hrvatskoj u financijskom razdoblju od 2014. – 2020., Narodne novine br. 92/2014, čl. 1.

[9] Republika Hrvatska, za razliku od starih zemalja članica EU-a, još uvijek nije u mogućnosti u cijelosti financirati izravne potpore sredstvima EFJP-a, iz razloga što joj je kao novoj zemlji članici Ugovorom o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji određena dinamika postupnog povećavanja raspoloživih sredstava za financiranje izravnih potpora od kalendarske godine 2013. do 2022, tako da će ona tek od kalendarske godine 2022. biti u mogućnosti u 100%-tnom iznosu, bez nacionalnog sufinanciranja, financirati izravne potpore sredstvima EFJP-a.

O važnosti dva europska poljoprivredna fonda govori podatak da u višegodišnjem financijskom okviru 2014. – 2020. od ukupnih 1.082,56 mlrd. EUR, na njih otpada čak 408,31 mlrd. EUR[10], što predstavlja 37,72 % ukupnih proračunskih sredstava Europske unije (prosječno gledano, godišnji iznos namijenjen financiranju mjera zajedničke poljoprivredne politike iz dvaju europskih poljoprivrednih fondova iznosi oko 58,33 mlrd. EUR). Zbog visine sredstava koja otpada na njeno financiranje, neki smatraju da je proračun namijenjen zajedničkoj poljoprivrednoj politici kontroverzna tema i često se mogu čuti kritike da na istu otpada prevelik dio proračuna EU-a. Činjenica je da njena provedba zahtijeva skoro 40 % proračuna EU-a, međutim razlog toga je kako objašnjava Europska komisija (2014.) taj što je zajednička poljoprivredna politika jedno od malobrojnih područja čiju provedbu financira uglavnom EU (većinu drugih javnih politika financiraju samostalno države članice). Ako se proračun zajedničke poljoprivredne politike sagleda u kontekstu ukupnih javnih rashoda unutar zemalja članica EU-a, u tom kontekstu on je malen, jer zauzima svega 1 % ukupnih javnih rashoda zemalja članica EU-a. Nadalje, Europska komisija (2014.) navodi da je današnji udio zajedničke poljoprivredne politike u proračunu EU-a mnogo niži od udjela pred 30 godina, kad je ista zauzimala čak 75 % ukupnog proračuna.

2.2.1. Raspodjela sredstava za financiranje zajedničke poljoprivredne politike po zemljama članicama EU-a

Pravnom osnovom Europske unije određene su gornje granice sredstava raspoloživih pojedinoj državi članici u sklopu europskih poljoprivrednih fondova za financiranje mjera izravne potpore i mjera ruralnog razvoja. Gdje je to primjenjivo, također su određene i gornje granice raspoloživih sredstava za financiranje mjera zajedničke organizacije tržišta. Naime, zbog prirode mjera zajedničke organizacije tržišta, koje predstavljaju niz instrumenata koji se koriste na EU tržištu primarno s ciljem stabilizacije cijena i ponude poljoprivrednih proizvoda (uvođenje istih relativno je neizvjesno, kako objašnjava Europska komisija (2014.)), gornje granice sredstava raspoloživih pojedinoj državi članici generalno gledano ne mogu biti određene. Stoga iste su određene samo u slučaju nekih mjera gdje je to primjenjivo.

[10] Izvor: European Commission. *Financial Framework 2014 – 2020.* Dostupno na: http://ec.europa.eu/budget/mff/figures/index_en.cfm, (pristup 11. 3. 2015.)

U pogledu određenih gornjih granica raspoloživih sredstava, državama članicama dopuštene su isplate maksimalno do visine tih granica, dok sva sredstva koja prelaze njihovu visinu nisu prihvatljiva za financiranje sredstvima europskih poljoprivrednih fondova. U slučajevima kad država članica ne iskoristi cjelokupan iznos sredstava koji joj je bio raspoloživ u određenoj godini, potrebno je spomenuti specifičnost korištenja raspoloživih sredstava za financiranje mjera ruralnog razvoja, koja podrazumijeva da se neiskorištena sredstva mogu iskoristiti i tijekom naredne tri godine, a ako se ne iskoriste ni tijekom naredne tri godine, tek onda postaju nedostupna za daljnje korištenje. Za razliku od navedenog principa koji je primjenjiv kod mjera ruralnog razvoja, neiskorištavanjem raspoloživih sredstava kod drugih mjera, ista postaju nedostupna za daljnje korištenje.[11]

Načini određivanja gornjih granica raspoloživih sredstava mjera izravne potpore, mjera ruralnog razvoja i mjera zajedničke organizacije tržišta, kod kojih je to primjenjivo, međusobno se razlikuju. Gornje granice raspoloživih sredstava za financiranje mjera izravne potpore pravnom osnovom EU-a propisane određene su po kalendarskim godinama u kojima se podnose zahtjevi za izravne potpore.[12] Gornje granice raspoloživih sredstava za financiranje mjera ruralnog razvoja određuju se na sedmogodišnjoj osnovi, odnosno po programskim razdobljima, što znači da su pravnom osnovom EU-a propisane gornje granice sredstava za čitavo programsko razdoblje koje obuhvaća period od sedam godina, te pojedinačne granice za svaku godinu unutar programskog razdoblja.[13] Gornje granice raspoloživih sredstava za financiranje mjera zajedničke organizacije tržišta, kod kojih je to primjenjivo, pravnom osnovom EU-a propisane su po financijskim godinama. Primjerice, pravnom osnovom EU-a Republici Hrvatskoj i drugim zemljama članicama koje primjenjuju program potpore sektoru vina (ovisno o potrebama za poticanje tog sektora poljoprivrede) određene su gornje granice raspoloživih

[11] Prema: Uredba (EU) br. 1306/2013 Europskog parlamenta i vijeća od 17. prosinca 2013. o financiranju, upravljanju i nadzoru zajedničke poljoprivredne politike i o stavljanju izvan snage uredaba Vijeća (EEZ) br. 352/78, (EZ) br. 165/94, (EZ) br. 2799/98, (EZ) br. 814/2000, (EZ) br. 1290/2005 i (EZ) 485/2008, Službeni list Europske unije, SL L 347, 20. 12. 2013., čl. 24. i čl. 38.

[12] Prema: Uredba Vijeća (EZ) br. 73/2009 od 19. siječnja 2009. o utvrđivanju zajedničkih pravila za programe izravne potpore za poljoprivrednike u okviru zajedničke poljoprivredne politike i utvrđivanju određenih programa potpore za poljoprivrednike, o izmjeni uredaba (EZ) br. 1290/2005, (EZ) br. 247/2006, (EZ) br. 378/2007 i stavljanju izvan snage Uredbe (EZ) br. 1782/2003, Službeni list Europske unije, SL L 30, 31. 1. 2009.; Prilog VIII.; Uredba (EU) br. 1307/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. prosinca 2013. o utvrđivanju pravila za izravna plaćanja poljoprivrednicima u programima potpore u okviru zajedničke poljoprivredne politike i o stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EZ) br. 637/2008 i Uredbe Vijeća (EZ) br. 73/2009, Službeni list Europske unije, SL L 347, 20. 12. 2013., Prilog II.

[13] Prema: Uredba (EU) br. 1305/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. prosinca 2013. o potpori ruralnom razvoju iz Europskog poljoprivrednoga fonda za ruralni razvoj (EPFRR) i stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EZ) br. 1698/2005, Službeni list Europske unije, SL L 347, 20. 12. 2013., Prilog I.

sredstava po financijskim godinama za koje su zemlje članice donijele na nacionalnoj razini petogodišnji programom pomoći sektoru vina.[14] Pritom je potrebno razjasniti da poljoprivredna financijska godina nije istovjetna kalendarskoj godini, jer za razliku od kalendarske godine, poljoprivredna financijska godina počinje 16. listopada godine „N-1", a završava 15. listopada godine „N".[15]

Radi sagledavanja visine sredstava koja su Hrvatskoj raspoloživa u okviru europskih poljoprivrednih fondova, u odnosu na visinu sredstava koja su raspoloživa drugim zemljama članicama, u nastavku su prikazane gornje granice potrošnje koje su od strane Europske komisije određene Hrvatskoj i drugim zemljama članicama za financiranje mjera izravne potpore, ruralnog razvoja i mjera u sektoru vina.

[14] Prema: Uredba (EU) br. 1308/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. prosinca 2013. o uspostavljanju zajedničke organizacije tržišta poljoprivrednih proizvoda i stavljanju izvan snage uredbi Vijeća (EEZ) br. 922/72, (EEZ) br. 234/79, (EZ) br. 1037/2001 i (EZ) br. 1234/2007, Službeni list Europske unije, SL L 347, 20. 12. 2013., Prilog VI.

[15] Prema: Uredba (EU) br. 1306/2013 Europskog parlamenta i vijeća od 17. prosinca 2013. o financiranju, upravljanju i nadzoru zajedničke poljoprivredne politike i o stavljanju izvan snage uredaba Vijeća (EEZ) br. 352/78, (EZ) br. 165/94, (EZ) br. 2799/98, (EZ) br. 814/2000, (EZ) br. 1290/2005 i (EZ) 485/2008, Službeni list Europske unije, SL L 347, 20. 12. 2013., čl. 39.

Tablica 1: Raspodjela raspoloživih sredstava namijenjenih financiranju mjera izravne potpore po zemljama članicama EU-a u godinama podnošenja zahtjeva za izravne potpore 2013. – 2020. (mil. EUR)

Zemlja članica		2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2013. - 2020.	%
1.	**Francuska**	8.527,49	7.358,75	7.302,14	7.270,67	7.239,02	7.214,28	7.189,54	7.437,20	**59.539,09**	**17,68%**
2.	**Njemačka**	5.852,94	5.178,18	4.912,77	4.880,48	4.848,08	4.820,32	4.792,57	5.018,40	**40.303,73**	**11,97%**
3.	**Španjolska**	5.304,64	4.833,65	4.842,66	4.851,68	4.866,67	4.880,05	4.893,43	4.893,43	**39.366,21**	**11,69%**
4.	**Italija**	4.379,99	3.953,39	3.902,04	3.850,81	3.799,54	3.751,94	3.704,34	3.704,34	**31.046,37**	**9,22%**
5.	**Ujedinjena Kraljevina**	3.988,04	3.166,77	3.173,32	3.179,88	3.186,32	3.195,78	3.205,24	3.591,68	**26.687,05**	**7,92%**
6.	**Poljska**	3.044,52	3.361,88	3.378,60	3.395,30	3.411,85	3.431,24	3.450,51	3.061,52	**26.535,43**	**7,88%**
7.	**Grčka**	2.233,23	2.047,19	1.921,97	1.899,16	1.876,33	1.855,47	1.834,62	1.931,18	**15.599,14**	**4,63%**
8.	**Rumunjska**	1.264,47	1.428,53	1.599,99	1.772,47	1.801,34	1.872,82	1.903,20	1.903,20	**13.546,01**	**4,02%**
9.	**Mađarska**	1.318,98	1.272,79	1.345,75	1.344,46	1.343,13	1.343,01	1.342,87	1.269,16	**10.580,14**	**3,14%**
10.	**Irska**	1.340,87	1.216,55	1.215,00	1.213,47	1.211,90	1.211,48	1.211,07	1.211,07	**9.831,40**	**2,92%**
11.	**Danska**	1.049,00	926,08	870,75	852,68	834,79	826,77	818,76	880,38	**7.059,22**	**2,10%**
12.	**Češka**	909,31	875,31	844,85	844,04	843,20	861,71	861,70	872,81	**6.912,93**	**2,05%**
13.	**Nizozemska**	897,75	793,32	749,32	736,84	724,36	712,62	700,87	732,37	**6.047,44**	**1,80%**
14.	**Bugarska**	580,09	642,10	721,25	792,45	793,23	794,76	796,29	796,29	**5.916,46**	**1,76%**
15.	**Švedska**	770,91	696,49	696,89	697,30	697,68	698,72	699,77	699,77	**5.657,52**	**1,68%**
16.	**Austrija**	751,79	693,72	693,07	692,42	691,75	691,75	691,74	691,74	**5.597,97**	**1,66%**
17.	**Portugal**	606,55	557,67	565,82	573,95	582,06	590,71	599,36	599,36	**4.675,46**	**1,39%**
18.	**Finska**	570,55	523,25	523,33	523,42	523,49	524,06	524,63	524,63	**4.237,37**	**1,26%**
19.	**Belgija**	614,86	544,05	523,66	509,77	502,10	488,96	481,86	505,27	**4.170,52**	**1,24%**
20.	**Litva**	380,11	393,23	417,89	442,51	467,07	492,05	517,03	517,03	**3.626,91**	**1,08%**
21.	**Slovačka**	388,18	435,12	438,30	441,48	444,64	448,16	451,66	394,39	**3.441,90**	**1,02%**
22.	**Hrvatska**	94,92	164,01	183,74	202,87	241,13	279,39	317,65	306,08	**1.789,76**	**0,53%**
23.	**Latvija**	146,48	156,28	181,04	205,76	230,43	255,29	280,15	302,75	**1.758,20**	**0,52%**

24.	**Slovenija**	144,27	138,98	137,99	137,00	136,00	135,14	134,28	134,28	**1.097,94**	**0,33%**
25.	**Estonija**	101,17	110,02	114,38	114,56	123,70	133,94	143,97	169,37	**1.011,09**	**0,30%**
26.	**Cipar**	53,50	51,34	50,78	50,23	49,67	49,16	48,64	48,64	**401,96**	**0,12%**
27.	**Luksemburg**	37,67	33,66	33,60	33,55	33,49	33,46	33,43	33,43	**272,30**	**0,08%**
28.	**Malta**	5,50	5,24	5,24	5,24	5,24	5,24	5,24	4,69	**41,65**	**0,01%**
Ukupno EU-28		**45.357,76**	**41.557,51**	**41.346,14**	**41.514,44**	**41.508,19**	**41.598,26**	**41.634,39**	**42.234,43**	**336.751,13**	**100,00%**

Izvori: Provedbena uredba Komisije (EU) br. 929/2013 od 26. rujna 2013. o izmjeni Priloga VIII. Uredbi Vijeća (EZ) br. 73/2009 o utvrđivanju zajedničkih pravila za programe izravne potpore za poljoprivrednike u okviru zajedničke poljoprivredne politike, Službeni list Europske unije, SL L 255, 27. 9. 2013., Prilog VIII.;

Delegirana uredba Komisije (EU) br. 994/2014 od 13. svibnja 2014. o izmjeni priloga VIII. i VIII.c Uredbi Vijeća (EZ) br. 73/2009, Priloga I. Uredbi (EU) br. 1305/2013 Europskog parlamenta i Vijeća i priloga II., III. i VI. Uredbi (EU) br. 1307/2013 Europskog parlamenta i Vijeća, Službeni list Europske unije, SL L 280, 24. 9. 2014., Prilog II.;

Delegirana uredba Komisije (EU) 2015/851 od 27. ožujka 2015. o izmjeni priloga II., III. i VI. Uredbi (EU) br. 1307/2013 Europskog parlamenta i Vijeća o utvrđivanju pravila za izravna plaćanja poljoprivrednicima u programima potpore u okviru zajedničke poljoprivredne politike, Službeni list Europske unije, SL 135, 2. 6. 2015., Prilog II.

Tablica 2: Raspodjela raspoloživih sredstava namijenjenih financiranju mjera ruralnog razvoja po zemljama članicama EU-a u programskom razdoblju 2014. – 2020. (mil. EUR)

Zemlja članica		2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2014. - 2020.	%
1.	**Francuska**	4,35	2.336,14	2.363,57	1.665,78	1.668,30	1.671,32	1.675,38	**11.384,84**	**11,46%**
2.	**Italija**		2.223,48	2.231,60	1.493,38	1.495,58	1.498,57	1.501,76	**10.444,38**	**10,51%**
3.	**Njemačka**	664,60	1.498,24	1.685,57	1.404,07	1.400,93	1.397,91	1.394,59	**9.445,92**	**9,51%**
4.	**Poljska**	1.569,52	1.175,59	1.193,43	1.192,03	1.190,59	1.189,10	1.187,30	**8.697,56**	**8,76%**
5.	**Španjolska**		1.780,17	1.780,40	1.185,55	1.184,42	1.183,45	1.183,39	**8.297,39**	**8,35%**
6.	**Rumunjska**		1.723,26	1.751,61	1.186,54	1.184,73	1.141,93	1.139,93	**8.128,00**	**8,18%**
7.	**Ujedinjena Kraljevina**	475,53	848,44	850,86	754,57	754,40	755,44	756,17	**5.195,42**	**5,23%**
8.	**Grčka**		907,06	1.007,74	703,47	701,72	700,04	698,26	**4.718,29**	**4,75%**

9.	**Portugal**	577,03	577,90	578,91	579,81	580,72	581,64	582,46	**4.058,46**	**4,09%**
10.	**Austrija**	557,81	559,33	560,88	562,47	564,08	565,71	567,27	**3.937,55**	**3,96%**
11.	**Mađarska**		742,85	737,10	488,62	488,03	487,40	486,66	**3.430,66**	**3,45%**
12.	**Finska**	335,44	336,93	338,46	340,01	341,59	343,20	344,78	**2.380,41**	**2,40%**
13.	**Bugarska**		502,81	505,02	340,41	339,97	339,52	338,99	**2.366,72**	**2,38%**
14.	**Češka**		470,14	503,13	344,51	343,03	323,24	321,62	**2.305,67**	**2,32%**
15.	**Irska**		469,63	469,72	313,01	312,89	312,76	312,57	**2.190,59**	**2,21%**
16.	**Hrvatska**		448,43	448,43	282,34	282,34	282,34	282,34	**2.026,22**	**2,04%**
17.	**Švedska**		386,94	378,15	249,39	249,55	249,71	249,82	**1.763,57**	**1,78%**
18.	**Litva**	230,39	230,41	230,43	230,45	230,47	230,48	230,44	**1.613,09**	**1,62%**
19.	**Slovačka**	271,15	213,10	215,60	215,36	215,11	214,84	214,52	**1.559,69**	**1,57%**
20.	**Latvija**	138,33	150,97	153,07	155,14	157,24	159,37	161,49	**1.075,60**	**1,08%**
21.	**Danska**	90,29	90,17	136,40	144,87	153,13	152,37	151,59	**918,80**	**0,92%**
22.	**Slovenija**	118,68	119,01	119,34	119,68	120,03	120,38	120,72	**837,85**	**0,84%**
23.	**Estonija**	103,63	103,65	111,19	122,87	125,55	127,28	129,18	**823,34**	**0,83%**
24.	**Nizozemska**	87,12	87,00	118,50	118,36	118,23	118,11	117,98	**765,29**	**0,77%**
25.	**Belgija**	40,86	97,24	109,82	97,18	97,07	102,91	102,72	**647,80**	**0,65%**
26.	**Cipar**		28,34	28,35	18,89	18,89	18,89	18,88	**132,24**	**0,13%**
27.	**Luksemburg**		21,39	21,43	14,37	14,42	14,46	14,51	**100,57**	**0,10%**
28.	**Malta**		20,91	20,88	13,91	13,89	13,88	13,86	**97,33**	**0,10%**
Ukupno EU-28		**5.264,72**	**18.149,54**	**18.649,60**	**14.337,03**	**14.346,90**	**14.296,29**	**14.299,18**	**99.343,26**	**100,00%**

Izvori: Delegirana uredba Komisije (EU) 2015/791 od 27. travnja 2015. o izmjeni Priloga I. Uredbi (EU) br. 1305/2013 Europskog parlamenta i Vijeća o potpori ruralnom razvoju iz Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj, Službeni list Europske unije, SL L 127, 22. 5. 2015., Prilog I.;

Delegirana uredba Komisije (EU) 2016/142 od 2. prosinca 2015. o izmjeni Priloga I. Uredbi (EU) br. 1305/2013 Europskog parlamenta i Vijeća i Priloga III. Uredbi (EU) br. 1307/2013 Europskog parlamenta i Vijeća, Službeni list Europske unije, SL L 28, 4. 2. 2016., Prilog I.

Tablica 3: Raspodjela raspoloživih sredstava namijenjenih financiranju mjera u sektoru vina po zemljama članicama EU-a u financijskim godinama 2014. – 2018. (mil. EUR)

Zemlja članica		2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2014. - 2018.	%
1.	**Italija**	337,00	337,00	337,00	337,00	337,00	**1.684,99**	**29,73%**
2.	**Francuska**	280,55	280,55	280,55	280,55	280,55	**1.402,73**	**24,75%**
3.	**Španjolska**	353,08	210,33	210,33	210,33	210,33	**1.194,41**	**21,08%**
4.	**Portugal**	65,21	65,21	65,21	65,21	65,21	**326,04**	**5,75%**
5.	**Rumunjska**	47,70	47,70	47,70	47,70	47,70	**238,50**	**4,21%**
6.	**Njemačka**	38,90	38,90	38,90	38,90	38,90	**194,48**	**3,43%**
7.	**Mađarska**	29,10	29,10	29,10	29,10	29,10	**145,52**	**2,57%**
8.	**Bugarska**	26,76	26,76	26,76	26,76	26,76	**133,81**	**2,36%**
9.	**Grčka**	23,96	23,96	23,96	23,96	23,96	**119,82**	**2,11%**
10.	**Austrija**	13,69	13,69	13,69	13,69	13,69	**68,44**	**1,21%**
11.	**Hrvatska**	11,89	11,89	11,89	10,83	10,83	**57,32**	**1,01%**
12.	**Češka**	5,16	5,16	5,16	5,16	5,16	**25,78**	**0,45%**
13.	**Slovačka**	5,09	5,09	5,09	5,09	5,09	**25,43**	**0,45%**
14.	**Slovenija**	5,05	5,05	5,05	5,05	5,05	**25,23**	**0,45%**
15.	**Cipar**	4,65	4,65	4,65	4,65	4,65	**23,23**	**0,41%**
16.	**Luksemburg**	0,59					**0,59**	**0,01%**
17.	**Malta**	0,40					**0,40**	**0,01%**
18.	**Litva**	0,05	0,05	0,05	0,05	0,05	**0,23**	**0,004%**
19.	**Ujedinjena Kraljevina**	0,12					**0,12**	**0,002%**
Ukupno EU-19		**1.248,91**	**1.105,05**	**1.105,05**	**1.104,00**	**1.104,00**	**5.667,02**	**100,00%**

Izvor: Uredba (EU) br. 1308/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. prosinca 2013. o uspostavljanju zajedničke organizacije tržišta poljoprivrednih proizvoda i stavljanju izvan snage uredbi Vijeća (EEZ) br. 922/72, (EEZ) br. 234/79, (EZ) br. 1037/2001 i (EZ) br. 1234/2007, Službeni list Europske unije, SL L 347, 20. 12. 2013., Prilog VI.

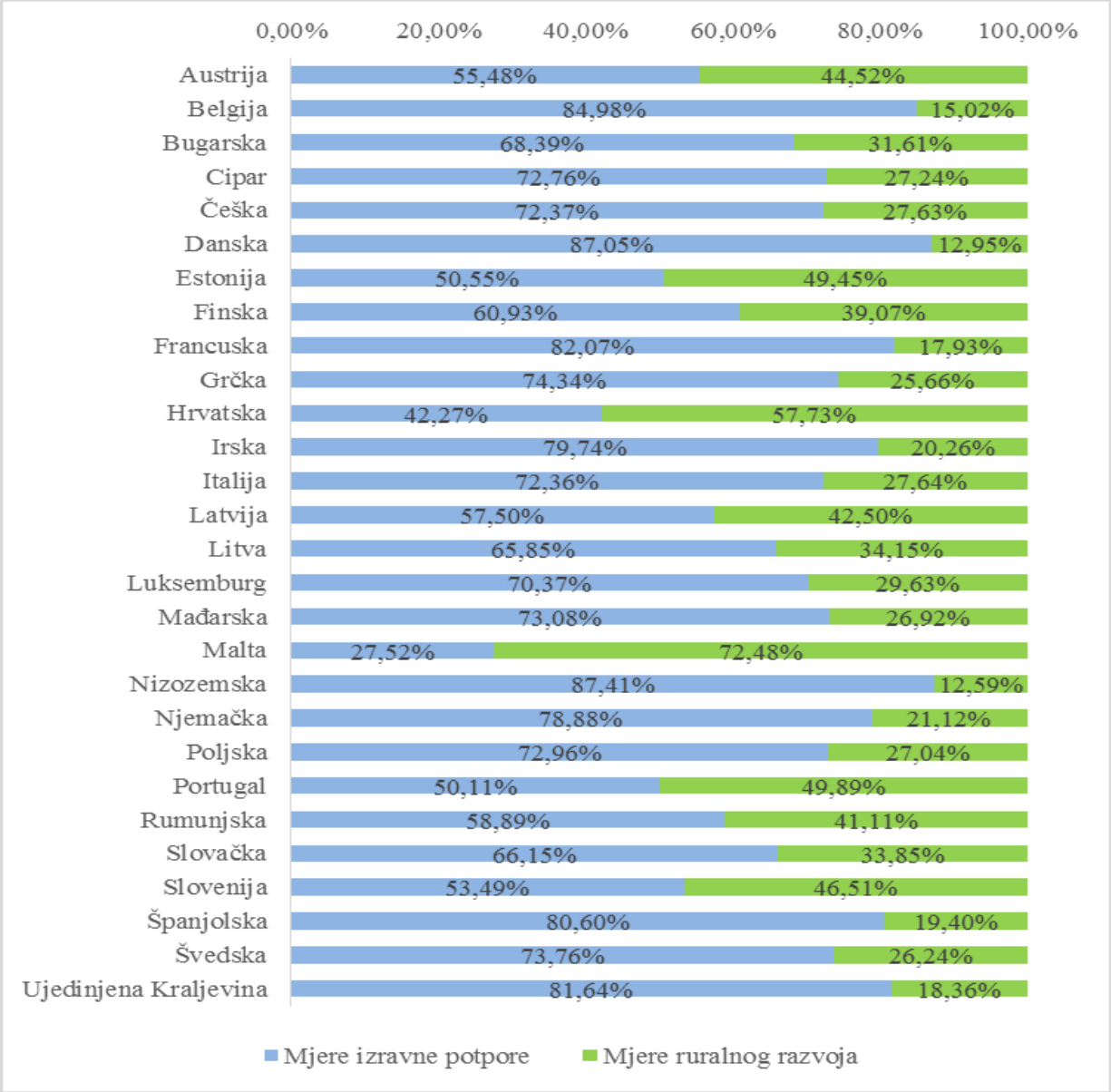
Promatrajući raspodjelu ukupno raspoloživih proračunskih sredstava Europske unije po zemljama članicama EU-a vidljivo je da Republika Hrvatska u kontekstu korištenja proračunskih sredstava Europske unije namijenjenih financiranju mjera izravne potpore, mjera ruralnog razvoja i mjera u sektoru vina predstavlja relativno malog korisnika:

- u ukupno raspoloživim sredstvima namijenjenim financiranju mjera izravne potpore participa s 0,53 % (od 28 zemalja članica po visini raspoloživih sredstava je na 22. mjestu);
- u ukupno raspoloživim sredstvima namijenjenim financiranju mjera ruralnog razvoja participa s 2,04 % (od 28 zemalja članica po visini raspoloživih sredstava je na 16. mjestu);
- u ukupno raspoloživim sredstvima namijenjenim financiranju mjera u sektoru vina participa s 1,01 % (od 19 zemalja članica koje koriste mjere u sektoru vina po visini raspoloživih sredstava je na 11. mjestu).

Pri razmatranju strukture raspoloživih sredstava, potrebno je napomenuti da je visoku iskorištenost raspoloživih sredstava namijenjenih financiranju mjera izravne potpore za zemlje članice EU-a puno jednostavnije osigurati od visoke iskorištenosti raspoloživih sredstava namijenjenih financiranju mjera ruralnog razvoja i mjera u sektoru vina. Razlog tome je što je procedura ostvarenja prava za potporu daleko jednostavnija kod mjera izravne potpore nego kod mjera u sektoru vina i većine mjera ruralnog razvoja. Korisnici mjera izravne potpore potporu ostvaruju podnošenjem zahtjeva kojim prijavljuju hektare zemlje i grla stoke za koja traže potporu. S druge strane, korisnici mjera u sektoru vina i većine mjera ruralnog razvoja potporu ne ostvaruju samim podnošenjem prijave, već da bi potporu ostvarili prethodno moraju realizirati planirana ulaganja.

Radi sagledavanja strukture sredstava koja su Hrvatskoj raspoloživa u okviru europskih poljoprivrednih fondova, u odnosu na strukturu sredstava koja su raspoloživa drugim zemljama članicama, u nastavku su prikazani udjeli raspoloživih sredstava namijenjenih financiranju mjera izravne potpore i udjeli raspoloživih sredstava namijenjenih financiranju mjera ruralnog razvoja (mjere u sektoru vina ne koriste sve zemlje članice pa iste nisu predmet sagledavanja).

Graf 1: Struktura raspoloživih sredstva po zemljama članicama EU-a za financiranje mjera izravne potpore i mjera ruralnog razvoja u proračunskom razdoblju 2014. – 2020. (%)

Izvori: Raspoloživa sredstva namijenjena financiranju mjera izravne potpore u godinama podnošenja zahtjeva za izravne potpore 2013. – 2019. (Tablica 1);

Raspoloživa sredstva namijenjenim financiranju mjera ruralnog razvoja u programskom razdoblju 2014. – 2020. (Tablica 2).[16]

Struktura raspoloživih sredstava namijenjenih financiranju mjera izravne potpore i mjera ruralnog razvoja varira među zemljama članicama, a u prosjeku raspoloživa sredstva namijenje-

[16] Sredstva raspoloživa za financiranje izravnih potpora koja su propisana pravnom osnovom za godine podnošenja zahtjeva za izravne potpore 2013. – 2019. predmet su financiranja u proračunskim godinama 2014. – 2020., jer se zahtjevi za izravnu potporu podneseni u kalendarskoj godini „N" plaćaju u proračunskoj godini „N + 1". Stoga, za potrebe sagledavanja strukture raspoloživih sredstava namijenjenih financiranju mjera izravne potpore i mjera ruralnog razvoja uzeti su u obzir podaci koji se odnose na isti period financiranja.

na financiranju mjera izravne potpore zauzimaju 74,78 %, dok preostalih 25,22 % se odnosi na financiranje mjera ruralnog razvoja.[17]

U strukturi raspoloživih sredstava Republike Hrvatske u proračunskim godinama 2014. – 2020. vidljivo je da raspoloživa sredstva za financiranje izravnih potpora zauzimaju samo 42,27 % ukupnih sredstava, što je značajno niže od EU prosjeka (74,78 %), odnosno kod Republike Hrvatske u strukturi raspoloživih sredstava u većoj mjeri zastupljena su sredstva namijenjena financiranju mjera ruralnog razvoja, čiju iskorištenost je za zemlje članice teže osigurati. Razlog bitno drukčije strukture raspoloživih sredstava Republike Hrvatske u odnosu na strukturu koji prevladava u drugim zemljama članicama EU-a (udio sredstava namijenjenih financiranju izravnih potpora kod svih drugih zemalja članica, izuzev Malte, značajno je veći) leži u činjenici što joj je kao novoj zemlji članici određena dinamika postupnog povećavanja raspoloživih sredstava za financiranje izravnih potpora od kalendarske godine 2013. do 2022., tako da ona u promatranom razdoblju nema pravo raspolagati 100 %-tnim iznosom sredstava EFJP-a, već će to pravo steći tek od kalendarske godine 2022. Da je u promatranom periodu Republika Hrvatska imala pravo raspolagati 100 %-tnim iznosom sredstava za financiranje izravnih potpora, ceteris paribus, u strukturi raspoloživih sredstava 59,50 % sredstava otpadalo bi na financiranje izravnih potpora.[18]

2.2.2. Podijeljeno financijsko upravljanje u financiranju provedbe zajedničke poljoprivredne politike

Financiranje mjera zajedničke poljoprivredne politike iz europskih poljoprivrednih fondova odvija se po principu podijeljenog financijskog upravljanja (engl. *shared financial management*), koji podrazumijeva da Europska komisija prenosi zadaće izvršenja proračuna na države članice. Prilikom upravljanja sredstvima europskih poljoprivrednih fondova države

[17] Izvori: Raspoloživa sredstva namijenjena financiranju mjera izravne potpore u godinama podnošenja zahtjeva za izravne potpore 2013. – 2019. (Tablica 1); Raspoloživa sredstva namijenjenim financiranju mjera ruralnog razvoja u programskom razdoblju 2014. – 2020. (Tablica 2).

[18] Nacionalna gornja granica raspoloživih sredstava za financiranje izravnih potpora u Republici Hrvatskoj, sukladno Delegiranoj uredbi Komisije (EU) 2015/851 od 27. ožujka 2015. o izmjeni priloga II., III. i VI. Uredbi (EU) br. 1307/2013 Europskog parlamenta i Vijeća o utvrđivanju pravila za izravna plaćanja poljoprivrednicima u programima potpore u okviru zajedničke poljoprivredne politike, Službeni list Europske unije, SL 135, 2. 6. 2015., Prilog II., iznosi 382,60 mil. EUR, što predstavlja iznos raspoloživih sredstava u 100 %-tnom iznosu, tj. iznos kojim bi Republika Hrvatska na godišnjoj bazi mogla raspolagati da ima pravo u 100 %-tnom iznosu financirati izravne potpore sredstvima EFJP-a. Pravo raspolaganja 100 %-tnim iznosom sredstava EFJP-a u proračunskom razdoblju 2014. – 2020., ceteris paribus, podrazumijevalo bi raspoloživost iznosa od 2,98 mlrd. EUR, umjesto postojećih 1,48 mlrd. EUR.

članice moraju poštivati načelo dobrog financijskog upravljanja (engl. *sound financial management*), koje podrazumijeva da su obvezne poduzeti sve potrebne mjere kako bi zaštitile financijske interese Europske unije. Izdaci koji se financiraju iz europskih poljoprivrednih fondova moraju biti izvršeni na ispravan i djelotvoran način te u skladu s pravilima Europske unije, sprječavajući, utvrđujući i otklanjajući pritom nedostatke i eventualne prijevare korisnika. Prije izvršenja isplate iz europskih poljoprivrednih fondova države članice dužne su provesti detaljne kontrole nad svim podnesenim zahtjevima za sredstva, kako bi utvrdile jesu li isti prihvatljivi za financiranje iz EU proračuna. Pored kontrola koje su obvezujuće za provedbu prije same isplate (tzv. ex-ante kontrole), države članice obvezne su provoditi i kontrole nakon plaćanja (tzv. ex-post kontrole). Nadalje, obvezne su propisivati učinkovite, odvraćajuće i proporcionalne sankcije korisnicima, te osigurati povrat sredstava za koja naknadno utvrde da su bila neopravdano plaćena korisnicima.[19]

Pravna osnova Europske unije prepoznaje dva razloga zbog kojih može nastupiti nepravilno plaćanje sredstava iz europskih poljoprivrednih fondova, a to su greška na strani administracije ili greška na strani korisnika. Ukoliko je riječ o greški na strani administracije ili tzv. administrativnoj greški (primjerice, ukoliko administracija zemlje članice greškom dva puta plati potporu korisniku), zemlja članica je obvezna deklarirati Europskoj komisiji povrat nepravilno plaćenih sredstava, neovisno o tome je li osigurala povrat istih od korisnika ili nije. Drugim riječima, obveza povrata pada na teret nacionalnih proračunskih sredstava, jer pravna osnova EU-a u slučaju administrativnih grešaka ne dopušta čekanje da zemlja članica osigura od korisnika povrat nepravilno plaćenih sredstava. Ukoliko je pak posrijedi greška na strani korisnika (tzv. nepravilnost), zemlja članica je dužna pokrenuti postupak povrata, međutim nije dužna iz vlastitih proračunskih sredstava snositi posljedice nepravilnog plaćanja, već se povrat sredstava odvija tek u fazi kad korisnik izvrši povrat. Iznimno od navedenog, zemlja članica snosi posljedice nepravilnog plaćanja u slučajevima kad su njene procedure povrata neučinkovite, tj. ako ne osiguravaju povrat nepravilno plaćenih sredstava u roku od četiri godine od datuma zahtjeva za povrat ili u roku od osam godina ako su nepravilno plaćena sredstva predmet tužbe na sudu.[20]

[19] Prema: Uredba (EU, Euroatom) br. 966/2012 Europskog parlamenta i vijeća od 25. listopada 2012. o financijskim pravilima koja se primjenjuju na opći proračun Unije i o stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EZ, Euroatom) br. 1605/2002, Službeni list Europske unije, SL L 298, 26.10.2012.; SL L 163, 29. 5. 2014., čl. 59.

[20] Prema: Uredba (EU) br. 1306/2013 Europskog parlamenta i vijeća od 17. prosinca 2013. o financiranju, upravljanju i nadzoru zajedničke poljoprivredne politike i o stavljanju izvan snage uredaba Vijeća (EEZ) br. 352/78, (EZ) br. 165/94, (EZ) br. 2799/98, (EZ) br. 814/2000, (EZ) br. 1290/2005 i (EZ) 485/2008, Službeni list Europske unije, SL L 347, 20. 12. 2013., čl. 54.

O slučajevima nepravilnosti, odnosno prijevara (prijevarom se smatraju nepravilnosti kod kojih postoji element namjernog postupanja protivno propisima) počinjenih od strane korisnika, čiji financijski učinak na europske poljoprivredne fondove premašuje 10.000 EUR, države članice su dužne izvještavati Europsku komisiju[21], koja temeljem Ugovora o funkcioniranju Europske unije Europskom parlamentu i Vijeću podnosi godišnje izvješće o zaštiti financijskih interesa Europske unije[22]. Sukladno posljednjem podnesenom izvješću, dostupnom u vrijeme pripreme podataka ovog rada, zemlje članice su u 2014. godini na području europskih poljoprivrednih fondova prijavile ukupno 3.327 nepravilnosti koje korespondiraju iznosu od 230,92 mil. EUR, odnosno 508 slučajeva prijevara koje korespondiraju iznosu od 66,47 mil. EUR.[23] S obzirom da u okviru zajedničke poljoprivredne politike ima oko 8 milijuna korisnika i pretpostavi li se da nijedan korisnik nije prijavljen zbog više od jednog slučaja moguće nepravilnosti ili prijevare, Europska komisija (2016.) navodi da to znači da se tek 42 korisnika od njih 100.000 se sumnjiči da su počinili moguću nepravilnost, odnosno tek njih 6 od 100.000 se sumnjiči da su počinili moguću prijevaru s financijskim učinkom većim od 10.000 EUR. S time u vezi, Europska komisija (2016.) zaključuje da je broj prijavljenih/otkrivenih nepravilnosti/prijevara u zemljama članicama relativno malen, a navedenu tezu potvrđuju rezultati nadzora potrošnje sredstava iz europskih poljoprivrednih fondova od strane Europske komisije i Europskog revizorskog suda.[24]

Europska komisija (2016.) pojašnjava da iskustva zemalja članica pokazuju da se nepravilna plaćanja uzrokovana prijevarama/nepravilnostima korisnika događaju relativno rijetko u slučajevima izravnih potpora. Razlog tome je činjenica što se izravne potpore administriraju pu-

[21] Prema: Delegirana uredba Komisije (EU) 2015/1971 od 8. srpnja 2015. o dopuni Uredbe (EU) br. 1306/2013 Europskog parlamenta i Vijeća posebnim odredbama o izvješćivanju o nepravilnostima povezanima s Europskim fondom za jamstva u poljoprivredi i Europskim poljoprivrednim fondom za ruralni razvoj te o stavljanju izvan snage Uredbe Komisije (EZ) br. 1848/2006, Službeni list Europske unije, SL L 293, 10. 11. 2015., čl. 3.

[22] Izvor: Ugovor o funkcioniranju Europske unije (pročišćena verzija), Službeni list Europske unije, SL C 202, 7. 6. 2016., čl. 325.

[23] Izvor: European Commission, 2015. *Report from the Commission to the European Parliament and the Council, Protection of the European Union's financial interests – Fight against fraud 2014, Annual Report.* Dostupno na: http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2015/EN/1-2015-386-EN-F1-1.PDF (pristup: 20. 5. 2016.), str. 33. i 34.

[24] Europski revizorski sud (engl. *European Court of Auditors*), podjednako kao i Europska komisija vrši nadzor korištenja sredstava europskih poljoprivrednih fondova u zemljama članicama Europske unije, međutim svrha nadzora Europskog revizorskog suda razlikuje se od svrhe nadzora Europske komisije. Nadzor od strane Europske komisije usmjeren je na kvalitetu sustava upravljanja i kontrola koje primjenjuju države članice, dok je nadzor od strane Europskog revizorskog suda usmjeren na kvalitetu rada Europske komisije.

tem IAKS-a[25] (s povremenim provjerama na licu mjesta), što im osigurava relativno lako otkrivanje prijevara/nepravilnosti. Samim time, otkriveni slučajevi prijevara/nepravilnosti na području izravnih potpora ne predstavljaju sustavne probleme, već je riječ o izoliranim primjerima. Nasuprot tome, ponovljene strukturirane prijevare/nepravilnosti rasprostranjene su u investicijskim projektima u okviru programa ruralnog razvoja. Razlog tome je što zemlje članice nemaju i ne mogu imati posebne sustave za provjeru istinitosti prijedloga projekta, već se moraju osloniti na ono što piše u zahtjevu, studiji izvedivosti i poslovnom planu, a kad su ti dokumenti dobro pripremljeni i predstavljeni, otkrivanje lažnih i pretjeranih izjava malo je vjerojatno. Isto vrijedi za manipulirane/fabricirane ponude za kupnju investicijskih roba ili usluga, u kojima se primjenjuje takozvano „pravilo triju ponuda". Europska komisija (2016.) smatra da su upravo zbog navedenih razloga na području ruralnog razvoja zabilježene su visoke stope pogrešnih plaćanja od strane zemalja članica. Istraživanje Europskog revizorskog suda (2015.), visoke stope pogrešnih plaćanja na području ruralnog razvoja pripisalo je kompleksnosti provedbe ruralnih mjera i slabostima u kontrolnim sustavima zemalja članica, čije provjere nisu iscrpne, odnosno bazirane na dostatnim informacijama. Europska komisija (2016.) objašnjava da iskustva zemalja članica pokazuju da se ostali programi potpore u okviru zajedničke poljoprivredne politike, u pogledu svoje izloženosti riziku prijevare/nepravilnosti, nalaze između dvaju prethodno opisanih ekstrema (između mjera izravne potpore i mjera ruralnog razvoja investicijskog karaktera).

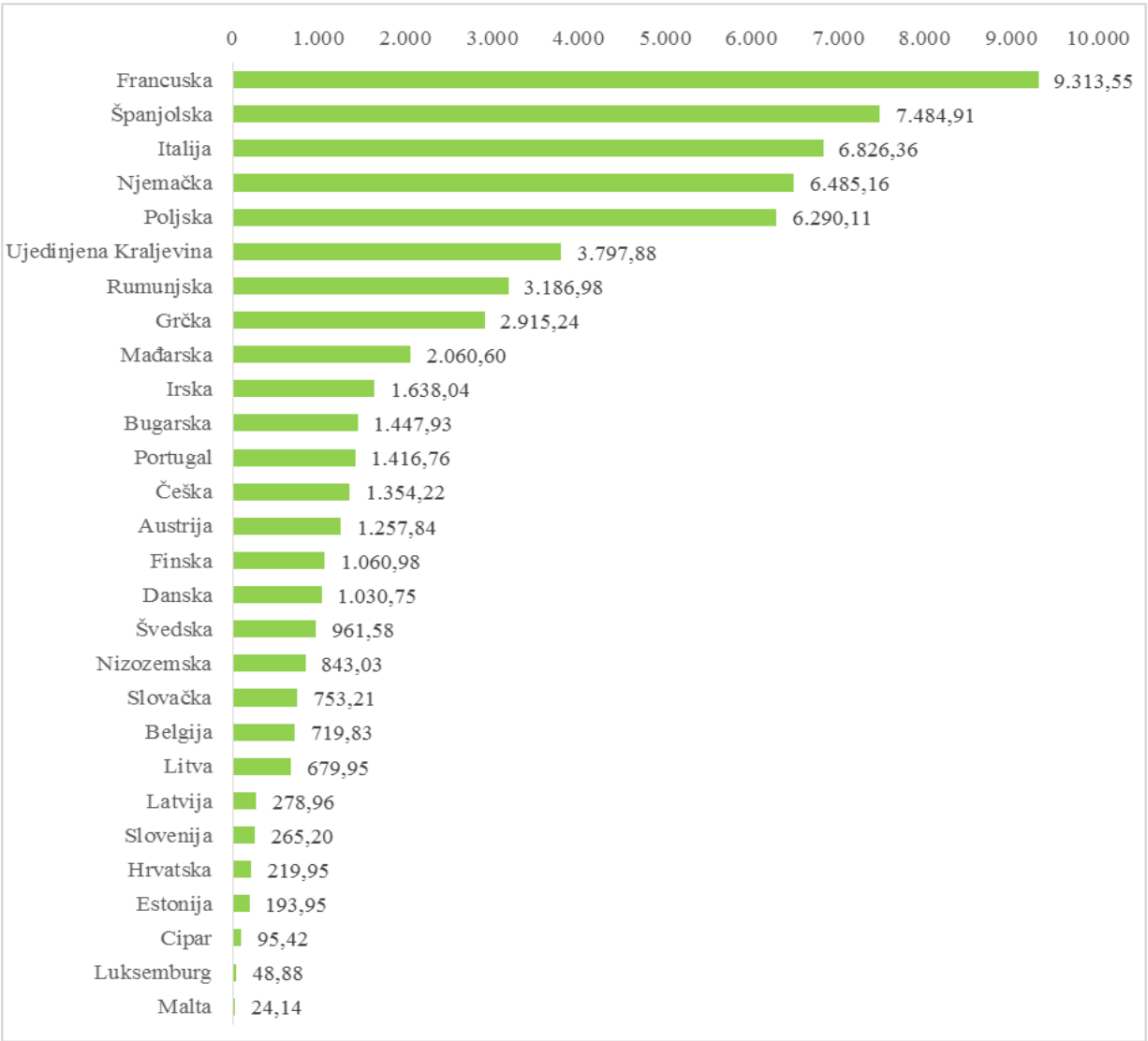
Uloga Europske komisije u procesu podijeljenog financijskog upravljanja je nadzirati jesu li sustavi upravljanja i kontrola uspostavljeni od strane država članica adekvatni. Na bazi informacija koje joj dostavljaju države članice, Europska komisija provodi vlastite analize rizika i temeljem istih provodi nadzor korištenja sredstava europskih poljoprivrednih fondova.[26]

[25] Sukladno Uredbi (EU) br. 1306/2013 Europskog parlamenta i vijeća od 17. prosinca 2013. o financiranju, upravljanju i nadzoru zajedničke poljoprivredne politike i o stavljanju izvan snage uredaba Vijeća (EEZ) br. 352/78, (EZ) br. 165/94, (EZ) br. 2799/98, (EZ) br. 814/2000, (EZ) br. 1290/2005 i (EZ) 485/2008, Službeni list Europske unije, SL L 347, 20. 12. 2013., čl. 68., IAKS (integrirani administrativni kontrolni sustav) je složeni sustav koji se sastoji od više elemenata: kompjuterizirane baze podataka, sustava za identifikaciju poljoprivrednih parcela – tzv. LPIS (*engl. Land Parcel Identification System*), sustava za identifikaciju i registraciju prava na plaćanja, prijave za potpore, integriranog kontrolnog sustava, jedinstvenog sustava za registraciju identiteta svakog poljoprivrednika koji podnese zahtjev za potporu, sustava registracije životinja.

[26] Prema: Uredba (EU, Euroatom) br. 966/2012 Europskog parlamenta i vijeća od 25. listopada 2012. o financijskim pravilima koja se primjenjuju na opći proračun Unije i o stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EZ, Euroatom) br. 1605/2002, Službeni list Europske unije, SL L 298, 26.10.2012.; SL L 163, 29. 5. 2014., čl. 59.; Delegirana uredba Komisije (EU) br. 1268/2012 od 29. listopada 2012. o pravilima za primjenu Uredbe (EU, Euroatom) br. 966/2012 Europskog parlamenta i Vijeća o financijskim pravilima koja se primjenjuju na opći proračun Unije, Službeni list Europske unije, SL L 362, 31. 12. 2012., čl. 37.

Budući da Republika Hrvatska u kontekstu korištenja proračunskih sredstava Europske unije namijenjenih financiranju mjera zajedničke poljoprivredne politike predstavlja tek manjeg korisnika sredstava, korištenje sredstava europskih poljoprivrednih fondova u Republici Hrvatskoj nije predmet učestalih nadzora od strane Europske komisije, obzirom da se Europska komisija pri odabiru zemalja članica u kojima provodi nadzor rukovodi prvenstveno financijskim učinkom iskorištenih sredstava na proračun Europske unije. Drugim riječima, učestalost nadzornih misija Europske komisije usko je povezana s visinom iskorištenih sredstava. Primjerice, u financijskoj godini 2015. Republika Hrvatska je bila na 24. mjestu po visini iskorištenih sredstava, kao što je prikazano sljedećim grafom:

Graf 2: Iskorištena sredstva zemalja članica EU-a iz europskih poljoprivrednih fondova u financijskoj godini 2015. (mil. EUR)

Izvori: Provedbena odluka Komisije (EU) 2016/941 od 30. svibnja 2016. o poravnanju računa agencija za plaćanja država članica u pogledu izdataka koje je financirao Europski fond za jamstva u poljoprivredi (EFJP) za financijsku godinu 2015., Službeni list Europske unije, SL L 155, 14. 6. 2016., Prilog I.;

Provedbena odluka Komisije (EU) 2016/942 od 30. svibnja 2016. o poravnanju računa agencija za plaćanja država članica u pogledu izdataka koje je financirao Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (EPFRR) za financijsku godinu 2015., Službeni list Europske unije, SL L 155, 14. 6. 2016., Prilog I.;

Provedbena odluka Komisije (EU) 2016/2113 od 30. studenoga 2016. o poravnanju računa agencija za plaćanja država članica u pogledu rashoda koji su financirani iz Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR) u zadnjoj godini provedbe programskog razdoblja EPFRR-a 2007. – 2013. (16. listopada 2014. – 31. prosinca 2015.), Službeni list Europske unije, SL L 327, 2. 12. 2016., Prilog I.

Apsorpcija sredstava iz europskih poljoprivrednih fondova funkcionira na način da je sredstva za isplatu prvo potrebno osigurati u nacionalnom proračunu, a tek nakon što su sredstva isplaćena korisnicima, Europska komisija ih transferira zemlji članici, na bazi podnesenih izvještaja koji predstavljaju svojevrstan zahtjev za refundacijom. Iz Europskog fonda za jamstva u poljoprivredi (EFJP-a) zemlji članici se sredstva refundiraju temeljem podnesenih mjesečnih izvješća, a iz Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR-a) temeljem podnesenih kvartalnih izvješća o izvršenim isplatama. Samim time, izvršenje isplata iz europskih poljoprivrednih fondova zahtijeva izvještavanje Europske komisije tijekom čitave financijske godine. Osim izvještavanja Europske komisije tijekom financijske godine, zemlje članice su dužne svake godine do 15. veljače[27] dostaviti Europskoj komisiji i godišnja financijska izvješća za proteklu financijsku godinu, skupa s pratećom Izjavom o upravljanju (engl. *Management Declaration*), kojom potvrđuju cjelovitost, točnost i istinitost financijskih izvješća i pravilno funkcioniranje sustava unutarnje kontrole. U sklopu godišnjih financijskih izvješća zemlje članice mogu ispraviti pogreške nastale tijekom financijske godine, na način da nepravilna plaćanja korigiraju (o kojima su Europsku komisiju ranije izvijestile putem mjesečnih ili tromjesečnih izvješća i koja su refundirana od strane Europske komisije na bazi tih izvještaja). Drugim riječima, iskorištena sredstva prijavljena Europskoj komisiji u sklopu godišnjih financijskih izvještaja ne moraju biti jednaka zbroju iskorištenih sredstava prijavljenih tijekom godine putem mjesečnih i tromjesečnih izvještaja, međutim razlike trebaju biti objašnjene.[28]

Na temelju podataka dostavljenih od strane država članica, Europska komisija do 31. svib-

[27] Rok od 15. veljače Europska komisija može u iznimnim slučajevima produljiti najkasnije do 1. ožujka, nakon obavijesti dotične države članice, sukladno Uredbi (EU) br. 1306/2013 Europskog parlamenta i vijeća od 17. prosinca 2013. o financiranju, upravljanju i nadzoru zajedničke poljoprivredne politike i o stavljanju izvan snage uredaba Vijeća (EEZ) br. 352/78, (EZ) br. 165/94, (EZ) br. 2799/98, (EZ) br. 814/2000, (EZ) br. 1290/2005 i (EZ) 485/2008, Službeni list Europske unije, SL L 347, 20. 12. 2013., čl. 7.

[28] Prema: Provedbena uredba Komisije (EU) br. 908/2014 od 6. kolovoza 2014. o utvrđivanju pravila za primjenu Uredbe (EU) br. 1306/2013 Europskog parlamenta i Vijeća u pogledu agencija za plaćanje i drugih tijela, financijskog upravljanja, poravnanja računa, pravila o kontroli, jamstva i transparentnosti, Službeni list Europske unije, SL L 255, 28. 8. 2014., čl. 10., 22., i 29.

nja[29] odlučuje o odobrenju godišnjih financijskih izvještaja, tj. donosi odluke o poravnanjima računa (engl. *clearance of accounts*), kojima određuje financijske iznose koji su prihvatljivi za financiranje iz europskih poljoprivrednih fondova u protekloj financijskoj godini. Ako Europska komisija nije u mogućnosti poravnati određene račune do propisanog roka, u tom slučaju obavještava državu članicu o potrebi provedbe dodatnih provjera, kako bi se utvrdilo koliki dio iskorištenih sredstava je stvarno prihvatljiv za financiranje iz europskih poljoprivrednih fondova, a koliki pak treba biti isključen iz EU financiranja. Donošenje odluke o poravnanju računa, tj. davanje financijske potvrde (engl. *financial clearance*) ne isključuje mogućnost da Europska komisija kasnije donese odluku o isključenju iz financiranja iznosa za koje naknadno utvrdi da nisu nastali u skladu s pravom Unije. Odluke o isključenju iz financiranja određenih iznosa Europska komisija donosi temeljem provedenih misija na temu davanja potvrde o sukladnosti (engl. *conformity clearance*), a u sklopu kojih utvrdi nesukladnost postupanja s pravilima Europske unije.[30]

Ukoliko Europska komisija utvrdi da pojedina zemlja članica nije poduzela sve potrebne mjere kako bi zaštitila financijske interese Europske unije, može donijeti mjere koje djeluju preventivno ili pak korektivno. Europska komisija (2015.) objašnjava da se preventivna mjera u zaštiti financijskih interesa Europske unije ogleda u obustavi plaćanja zemlji članici, a Europska komisija se na takvu mjeru može odlučiti u slučaju kad postoje ozbiljni nedostaci u sustavu upravljanja i kontrole, koji ukazuju da je princip dobrog financijskog upravljanja europskim poljoprivrednim fondovima zakazao. Korektivna mjera u zaštiti financijskih interesa Europske unije ogleda se u isključenju dijela sredstava zemlje članice iz EU financiranja, tj.

[29] Prije financijske godine 2014. bila je primjenjiva pravna osnova EU-a (Uredba Vijeća (EZ) br. 1290/2005 od 21. lipnja 2005. o financiranju zajedničke poljoprivredne politike, Službeni list Europske unije, SL L 209, 11. 8. 2005., čl. 30.) koja je podrazumijevala donošenje odluke o poravnanju računa do 30. travnja. Počevši od financijske godine 2014. pa nadalje pravna osnova EU-a (Uredba (EU) br. 1306/2013 Europskog parlamenta i vijeća od 17. prosinca 2013. o financiranju, upravljanju i nadzoru zajedničke poljoprivredne politike i o stavljanju izvan snage uredaba Vijeća (EEZ) br. 352/78, (EZ) br. 165/94, (EZ) br. 2799/98, (EZ) br. 814/2000, (EZ) br. 1290/2005 i (EZ) 485/2008, Službeni list Europske unije, SL L 347, 20. 12. 2013., čl. 51.) propisuje donošenje odluke o poravnanju računa do 31. svibnja. Iznimno od navedenog, odluka o poravnanju računa EPFRR-a, koja je vezana uz zaključenje programskog razdoblja, sukladno pravnoj osnovi EU-a (Uredba (EU) br. 1306/2013 Europskog parlamenta i vijeća od 17. prosinca 2013. o financiranju, upravljanju i nadzoru zajedničke poljoprivredne politike i o stavljanju izvan snage uredaba Vijeća (EEZ) br. 352/78, (EZ) br. 165/94, (EZ) br. 2799/98, (EZ) br. 814/2000, (EZ) br. 1290/2005 i (EZ) 485/2008, Službeni list Europske unije, SL L 347, 20. 12. 2013., čl. 37.) donosi se nakon 30. lipnja 2016.

[30] Prema: Uredba (EU) br. 1306/2013 Europskog parlamenta i vijeća od 17. prosinca 2013. o financiranju, upravlja-nju i nadzoru zajedničke poljoprivredne politike i o stavljanju izvan snage uredaba Vijeća (EEZ) br. 352/78, (EZ) br. 165/94, (EZ) br. 2799/98, (EZ) br. 814/2000, (EZ) br. 1290/2005 i (EZ) 485/2008, Službeni list Europske unije, SL L 347, 20. 12. 2013., čl. 51.; Provedbena uredba Komisije (EU) br. 908/2014 od 6. kolovoza 2014. o utvrđivanju pravila za primjenu Uredbe (EU) br. 1306/2013 Europskog parlamenta i Vijeća u pogledu agencija za plaćanje i drugih tijela, financijskog upravljanja, poravnanja računa, pravila o kontroli, jamstva i transparentnosti, Službeni list Europske unije, SL L 255, 28. 8. 2014., čl. 33.

određivanju financijske korekcije (engl. *financial correction*), a Europska komisija se na takvu mjeru može odlučiti u slučaju kad utvrdi da određena plaćanja nisu izvršena u skladu s pravilima Europske unije. Europska komisija procjenjuje iznose koji se isključuju iz financiranja na temelju težine zabilježene neusklađenosti, uzimajući u obzir vrstu povrede te financijsku štetu prouzročenu Uniji. Na bazi nedostataka koje Europska komisija utvrdi na uzorku predmeta, provodi ekstrapolaciju istih na cijelu populaciju. U slučajevima kad je moguće izračunati stvarni iznos neprihvatljivog plaćanja u populaciji, tj. stvarnu štetu za EU proračun, Europska komisija predlaže financijsku korekciju u visini izračunatog iznosa neprihvatljivog plaćanja u populaciji. Međutim, u slučajevima kad nije moguće izračunati iznos neprihvatljivog plaćanja u populaciji, Europska komisija određuje korekciju paušalno (engl. *flat rate*). Paušalni ispravci primjenjuju se samo ako zbog prirode slučaja ili zbog toga što država članica nije dostavila Komisiji potrebne informacije nije moguće uz razuman napor preciznije utvrditi financijsku štetu prouzročenu Uniji.[31]

Financijske korekcije odgovaraju iznosu sredstava koja su već isplaćena, a za koje je Europska komisija naknadno, tijekom svog nadzora, utvrdila da nisu prihvatljiva za financiranje iz EU proračuna, jer sva pravila EU-a nisu poštivana da bi korisnici ostvarili pravo na potporu u visini koja im je isplaćena od strane zemlje članice. One proizlaze zbog neuspjeha administracije zemlje članice da na učinkovit način primjeni pravnu osnovu Europske unije u pogledu utvrđivanja iznosa koji su prihvatljivi za financiranje sredstvima europskih poljoprivrednih fondova. Kako navodi Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju (2011.), područje poljoprivrede obuhvaćeno je brojnim propisima koji se moraju izravno primijeniti iz europskog zakonodavstva, a njihova ispravna administrativna primjena je ključna za funkcioniranje zajedničke poljoprivredne politike. Primjerice, ukoliko je pravna osnova EU-a na neadekvatan način primijenjena u uspostavljenom sustavu kontrole sredstava europskih poljoprivrednih fondova, može se dogoditi da neka nepoštivanja pravila EU-a od strane korisnika nisu prepoznata od strane administracije zemlje članice i na adekvatan način sankcionirana. Takvi slučajevi zemljama članicama nisu strani, imajući na umu da su zahtjevi koji proizlaze iz vrlo opsežne pravne osnove EU-a, primjenjive na potpore poljoprivredi i ruralnom razvoju, ponekad nedovoljno jasno formulirani da bi ih zemlje članice mogle na nedvosmislen način interpretirati i primijeniti prilikom provedbe kontrole prihvatljivosti prijava korisnika za financiranje sredstvima europskih poljoprivrednih fondova. Nadalje, pravna

[31] Prema: Delegirana uredba Komisije (EU) br. 907/2014 od 11. ožujka 2014. o dopuni Uredbe (EU) br. 1306/2013 Europskog parlamenta i Vijeća u pogledu agencija za plaćanja i ostalih tijela, financijskog upravljanja, poravnanja računa, jamstava i upotrebe eura, Službeni list Europske unije, SL L 255, 28. 8. 2014., čl. 12.

osnova EU-a, primjenjiva na potpore poljoprivredi i ruralnom razvoju, predmet je kontinuiranih izmjena koje moraju pravovremeno biti implementirane od strane zemalja članica, što svakako povećava rizik neučinkovite primjene pravne osnove EU-a. Stoga, može se konstatirati da visina naloženih povrata sredstava u EU budžet od strane Europske komisije determinira koliko je administracija zemlje članice uspješna u učinkovitoj primjeni pravne osnove EU-a u svom nacionalnom kontrolnom sustavu. Naime, što je administracija zemlje članice uspješnija u učinkovitoj primjeni pravne osnove EU-a u svom nacionalnom kontrolnom sustavu, to će manji iznos sredstava podleći obvezi naknadnog povrata.

Premda potreba za propisivanjem financijskih korekcija uglavnom proizlazi iz nepoštivanja pravila EU-a od strane korisnika, koja nisu na adekvatan način sankcionirana od strane same zemlje članice, slijedom čega su izvršena neopravdana plaćanja korisnicima na teret EU proračuna, u nekim slučajevima može se dogoditi i da financijske korekcije u svojoj podlozi nemaju nepoštivanje pravila EU-a od strane korisnika. Primjerice, ukoliko administracija zemlje članice izvrši plaćanja korisnicima prekasno / van pravnom osnovom propisanih rokova (gdje je to primjenjivo) ili ako premaši gornje granice sredstava koje su joj pravnom osnovom EU-a određene, takva plaćanja bit će od strane Europske komisije isključena iz EU financiranja, bez da su pritom korisnici sredstava prekršili ikakva pravila. Doduše, takvi slučajevi su prema svom financijskom učinku na iskorištena sredstva vrlo mali. Primjerice, u financijskoj godini 2015. na razini svih zemalja članica Europske unije zauzimali su svega 0,001 % ukupno iskorištenih sredstava, odnosno zauzimali su svega 0,03 % ukupnog iznosa naloženih povrata od strane Europske komisije.[32]

[32] Izvori: Provedbena odluka Komisije (EU) 2014/950 od 19. prosinca 2014. o isključenju iz financiranja Europske unije određenih izdataka nastalih za države članice u okviru Komponente za jamstva Europskog fonda za smjernice i jamstva u poljoprivredi (EFSJP), u okviru Europskog fonda za jamstva u poljoprivredi (EFJP) i Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR), Službeni list Europske unije, SL L 369, 24. 12. 2014.; Provedbena odluka Komisije (EU) 2015/103 od 16. siječnja 2015. o isključenju iz financiranja Europske unije određenih izdataka nastalih za države članice u okviru Europskog fonda za jamstva u poljoprivredi (EFJP) i Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR), Službeni list Europske unije, SL L 16, 23. 1. 2015.; Provedbena odluka Komisije (EU) 2015/1119 od 22. lipnja 2015. o isključenju iz financiranja Europske unije određenih izdataka nastalih za države članice u okviru Europskog fonda za jamstva u poljoprivredi (EFJP) i Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR), Službeni list Europske unije, SL L 182, 10. 7. 2015.; Provedbena odluka Komisije (EU) 2016/941 od 30. svibnja 2016. o poravnanju računa agencija za plaćanja država članica u pogledu izdataka koje je financirao Europski fond za jamstva u poljoprivredi (EFJP) za financijsku godinu 2015., Službeni list Europske unije, SL L 155, 14. 6. 2016., Prilog I.; Provedbena odluka Komisije (EU) 2016/942 od 30. svibnja 2016. o poravnanju računa agencija za plaćanja država članica u pogledu izdataka koje je financirao Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (EPFRR) za financijsku godinu 2015., Službeni list Europske unije, SL L 155, 14. 6. 2016., Prilog I.; Provedbena odluka Komisije (EU) 2016/2113 od 30. studenoga 2016. o poravnanju računa agencija za plaćanja država članica u pogledu rashoda koji su financirani iz Eu-ropskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR) u zadnjoj godini provedbe programskog razdoblja EPFRR-a 2007. – 2013. (16. listopada 2014. – 31. prosinca 2015.), Službeni list Europske unije, SL L 327, 2. 12. 2016., Prilog I.

Visina financijskih korekcija u pravilu je pozitivno korelirana s visinom apsorpcije sredstava, odnosno s većom iskorištenošću sredstava europskih poljoprivrednih fondova, veći je i apsolutni iznos financijskih korekcija koje Europska komisija može propisati zemlji članici ukoliko utvrdi da sredstva nisu pravilno korištena (nisu korištena u skladu s pravilima Europske unije). Propisivanje financijskih korekcija za nacionalni proračun zemlje članice podrazumijeva obvezu osiguravanja dodatnih / neplaniranih proračunskih izdataka potrebnih za njihovo financiranje, jer se od zemlje članice zahtijeva da iznos korekcije vrati EU budžetu. Dakle, zemlja članica je obvezna u svom proračunu osigurati sredstva za povrat novca EU budžetu, neovisno o tome je li bila uspješna u osiguranju povrata neopravdano plaćenih sredstava od korisnika ili nije. Negativni financijski učinak na nacionalni proračun zemlje članice koji nastupa uslijed financijskih korekcija, još je izraženiji primjenom nove metodologije izračuna financijskih korekcija, koju je Europska komisija dodatno postrožila u 2015. godini. Prema simulaciji izrađenoj od strane Ujedinjenog Kraljevstva Velike Britanije i Sjeverne Irske, paušalno određene korekcije od 5 % po starim propisima korespondiraju paušalno određenim korekcijama od 10 % po novoj metodologiji.[33] Stoga, financijske korekcije predstavljaju snažan poticaj zemljama članicama da poboljšaju svoj sustav upravljanja i kontrola, kako bi iznos nepravilnih isplata bio što manji, jer što je manje nepravilnih isplata, manji je i potencijalni negativni financijski učinak na nacionalni proračun do kojeg dolazi uslijed propisivanja financijskih korekcija, koje podrazumijevaju obvezu povrata sredstava u europski budžet. Posredno, predstavljaju poticaj i korisnicima, jer ih se na taj način prisiljava na korištenje sredstava iz europskih poljoprivrednih fondova na način koji je sukladan EU pravilima.

Povrat sredstava u europski budžet uslijed financijskih korekcija ne podrazumijeva fizičko transferiranje sredstava iz nacionalnog proračuna zemlje članice u EU proračun, već se povrat odvija na indirektan način. Razlog tome leži u činjenici što apsorpcija sredstava iz europskih poljoprivrednih fondova funkcionira na način da je sredstva za isplatu prvo potrebno osigurati u nacionalnom proračunu, a tek nakon što su ista isplaćena korisnicima, Europska komisija ih refundira zemlji članici. Samim time, kad Europska komisija utvrdi da određena plaćanja koja su izvršena nisu prihvatljiva za financiranje iz EU proračuna, obustavit će iznos korekcije od

[33] Metodologija izračuna financijskih korekcija (engl. *Guidelines on the calculation of financial corrections in the framework of the conformity and financial clearance of accounts procedure)*, kao i rasprava te metodologije objavljena je internetskoj stranici središnjeg portala za razmjenu podataka između Europske komisije i zemalja članica (https://circabc.europa.eu).

buduće refundacije / budućih refundacija, te će na taj način iznos korekcije na indirektan način biti vraćen EU budžetu, tj. snosit će ga nacionalni proračun.[34]

Budući da zemlje članice provode terenske provjere na uzorku korisnika (ne na 100 %-tnoj populaciji), sustavima kontrole zemalja članica, koliko god ih zemlje članice usavršavale, teško mogu biti detektirana baš sva nepoštivanja pravila EU-a od strane korisnika, jer ih je administrativnim putem ponekad teško, čak i nemoguće detektirati. Stoga, veoma je važno da korisnici poštuju pravila EU-a prilikom korištenja sredstava europskih poljoprivrednih fondova, jer se poštivanje pravila korištenja sredstava reflektira na visinu apsorpcije na dva načina:

1.) što korisnici u većoj mjeri poštuju pravila EU-a, to će manji iznos sredstava biti usteg-nut zbog nepoštivanja pravila od strane zemlje članice tijekom provedbe kontrola, od-nosno više sredstava će biti isplaćeno/iskorišteno;

2.) što korisnici u većoj mjeri poštuju pravila EU-a, to će manji iznos isplaćenih sredstava naknadno podleći obvezi povrata u EU budžet (bilo da je posrijedi utvrđivanje nepra-vilno plaćenih iznosa od strane same zemlje članice ili pak od stane Europske komisi-je).

Nacionalni financijski interes Hrvatske, kao i svake druge zemlje članice Europske unije, zaštićen je ako ona uspijeva osigurati da se sredstva koja su joj stavljena na raspolaganje iz europskih poljoprivrednih fondova u što je moguće većoj mjeri iskoriste, te da se ista pritom koriste u skladu s pravilima EU-a, kako njihovo korištenje ne bi rezultiralo obvezom naknadnog vraćanja iskorištenih sredstava u EU budžet.

2.3. Uloga agencija za plaćanja u provedbi zajedničke poljoprivredne politike

U operativnoj provedbi principa podijeljenog financijskog upravljanja, sukladno kojem se odvija financiranje mjera zajedničke poljoprivredne politike, centralnu ulogu imaju agencije za plaćanja, čije postojanje je preduvjet za korištenje sredstava europskih poljoprivrednih fondova, jer se preko njih odvijaju sve isplate prema korisnicima.

[34] Prema: Uredba (EU) br. 1306/2013 Europskog parlamenta i vijeća od 17. prosinca 2013. o financiranju, upravlja-nju i nadzoru zajedničke poljoprivredne politike i o stavljanju izvan snage uredaba Vijeća (EEZ) br. 352/78, (EZ) br. 165/94, (EZ) br. 2799/98, (EZ) br. 814/2000, (EZ) br. 1290/2005 i (EZ) 485/2008, Službeni list Europske unije, SL L 347, 20. 12. 2013., čl. 52.

Agencije za plaćanja su odjeli ili tijela država članica u čijoj nadležnosti je upravljanje i kontrola izdataka koji se financiraju iz europskih poljoprivrednih fondova, što podrazumijeva da agencije za plaćanja obavljaju sljedeće:

- prije izvršenja plaćanja provjeravaju sve podnesene prijave, u smislu njihove prihvatljivosti, odnosno usklađenosti s pravilima EU-a;
- provode sve druge provjere predviđene zakonodavstvom EU-a;
- izvršena plaćanja točno i iscrpno bilježe u knjigovodstvenim evidencijama;
- izvještaje propisane EU pravnom osnovom dostavljaju Europskoj komisiji u propisanim rokovima i propisanom obliku;
- dokumente o izvršenim plaćanjima i provedenim provjerama čuvaju na način kojim se osigurava njihova cjelovitost, valjanost i čitkost tijekom vremena.[35]

Da bi plaćanja izvršena od strane agencija za plaćanja bila prihvatljiva za financiranje sredstvima europskih poljoprivrednih fondova, agencije moraju biti akreditirane, što znači da moraju ispunjavati minimalne uvjete (akreditacijske kriterije) koje je propisala Europska komisija, kojima se osigurava dostatno jamstvo da su plaćanja izvršena od strane tih agencija zakonita, pravovremena i da se ispravno obračunavaju. Drugim riječima, sredstva Europskog fonda za jamstva u poljoprivredi (EFJP-a) i Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR-a) mogu se koristiti samo ako su isplate sredstava korisnicima izvršene od strane akreditiranih agencija za plaćanja, jer samo u tom slučaju će Europska komisija iz europskih poljoprivrednih fondova refundirati zemlji članici isplaćena sredstva (koja se incijalno isplaćuju iz nacionalnih proračunskih sredstava).[36]

Minimalni uvjeti za akreditaciju (akreditacijski kriteriji), koje je propisala Europska komisija, odnose se na sljedeće elemente:

- unutarnje okruženje (organizacijsku strukturu, standarde u pogledu ljudskih potencijala, delegiranje);

[35] Prema: Delegirana uredba Komisije (EU) br. 907/2014 od 11. ožujka 2014. o dopuni Uredbe (EU) br. 1306/2013 Europskog parlamenta i Vijeća u pogledu agencija za plaćanja i osta-lih tijela, financijskog upravljanja, poravnanja računa, jamstava i upotrebe eura, Službeni list Europske unije, SL L 255, 28. 8. 2014., čl. 1.

[36] Prema: Uredba (EU) br. 1306/2013 Europskog parlamenta i vijeća od 17. prosinca 2013. o financiranju, upravlja-nju i nadzoru zajedničke poljoprivredne politike i o stavljanju izvan snage uredaba Vijeća (EEZ) br. 352/78, (EZ) br. 165/94, (EZ) br. 2799/98, (EZ) br. 814/2000, (EZ) br. 1290/2005 i (EZ) 485/2008, Službeni list Europske unije, SL L 347, 20. 12. 2013., čl. 10.

- kontrolne aktivnosti (postupke odobravanja zahtjeva, postupke za plaćanja, postupke za računovodstvo, postupke za predujmove i jamstva, postupke za dugovanja, osiguranje revizijskog traga);
- informacije i komunikaciju (komunikaciju, sigurnost informacijskih sustava);
- praćenje (tekuće praćenje putem aktivnosti unutarnje kontrole, posebne procjene putem službe za unutarnju reviziju).[37]

Svaka država članica, uzimajući u obzir svoje ustavne odredbe, ograničava broj akreditiranih agencija za plaćanja na najviše jednu na nacionalnoj razini ili, ako je primjenjivo, na jednu po regiji.[38] Primjerice, u Republici Hrvatskoj akreditirana je jedna agencija za plaćanja (Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju)[39], međutim, u pojedinim zemljama članicama EU-a akreditirano ih je čak i preko 10 (u Španjolskoj, Njemačkoj i Italiji)[40].

Zemlje članice u kojima je akreditirano više agencija za plaćanja podliježu obvezi akreditiranja Koordinacijskog tijela (engl. C*oordinating body*), koje predstavlja kontakt točku za razmjenu informacija između države članice i Europske komisije. Da bi Koordinacijsko tijelo bilo akreditirano, prethodno mora zadovoljiti minimalne uvjete za akreditaciju koje je propisala Europska komisija, a koji se odnose na tijek informacija između njega i Europske komisije.[41]

[37] Prema: Delegirana uredba Komisije (EU) br. 907/2014 od 11. ožujka 2014. o dopuni Uredbe (EU) br. 1306/2013 Europskog parlamenta i Vijeća u pogledu agencija za plaćanja i ostalih tijela, financijskog upravljanja, poravnanja računa, jamstava i upotrebe eura, Službeni list Europske unije, SL L 255, 28. 8. 2014., Prilog I.

[38] Prema: Uredba (EU) br. 1306/2013 Europskog parlamenta i vijeća od 17. prosinca 2013. o financiranju, upravlja-nju i nadzoru zajedničke poljoprivredne politike i o stavljanju izvan snage uredaba Vijeća (EEZ) br. 352/78, (EZ) br. 165/94, (EZ) br. 2799/98, (EZ) br. 814/2000, (EZ) br. 1290/2005 i (EZ) 485/2008, Službeni list Europske unije, SL L 347, 20. 12. 2013., čl. 7.

[39] Postojanje i ovlasti hrvatske agencije za plaćanja u kontekstu upravljanja i kontrole sredstava europskih poljoprivrednih fondova regulirani su većim brojem propisa: Zakonom o osnivanju Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, Narodne novine broj 30/2009, 56/2013; Zakonom o poljoprivredi, Narodne novine broj 30/2015; Zakonom o uspostavi institucionalnog okvira za provedbu europskih strukturnih i investicijskih fondova u Republici Hrvatskoj u financijskom razdoblju od 2014. – 2020., Narodne novine br. 92/2014; Uredbom o tijelima u sustavu upravljanja i kontrole korištenja Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj, Narodne novine broj 129/2014; Pravilnikom o akreditaciji Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, Narodne novine broj 1/16.

[40] Izvor: Središnji portal za razmjenu podataka Europske komisije sa zemljama članicama Europske unije (stranica : https://circabc.europa.eu).

[41] Prema: Uredba (EU) br. 1306/2013 Europskog parlamenta i vijeća od 17. prosinca 2013. o financiranju, upravlja-nju i nadzoru zajedničke poljoprivredne politike i o stavljanju izvan snage uredaba Vijeća (EEZ) br. 352/78, (EZ) br. 165/94, (EZ) br. 2799/98, (EZ) br. 814/2000, (EZ) br. 1290/2005 i (EZ) 485/2008, Službeni list Europske unije, SL L 347, 20. 12. 2013., čl. 7.

Akreditaciju agencijama za plaćanja dodjeljuje Nadležno tijelo (engl. *Competent Authority*), kojeg imenuje svaka država članica ponaosob, na razini svog ministarstva (u Republici Hrvatskoj Nadležno tijelo je ustrojstvena jedinica Ministarstva poljoprivrede: Samostalna služba za akreditaciju Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju i potvrđivanje provedbe programa potpore u ribarstvu[42]). Da bi Nadležno tijelo dodijelilo agenciji za plaćanja akreditaciju, prethodno mora steći razumno uvjerenje da predmetna agencija za plaćanja ispunjava akreditacijske kriterije. U tu svrhu Nadležno tijelo odabire Revizorsko tijelo (engl. *Audit body*) koje provodi provjeru ispunjenosti akreditacijskih kriterija (predakreditacijski pregled). Revizorsko tijelo je javno ili privatno tijelo koje ima potrebnu stručnost, vještine i sposobnosti za provođenje revizija i neovisno je od agencije za plaćanja koja se akreditira. Na temelju izvješća Revizorskog tijela, koje sadržava ocjenu ispunjava li agencija za plaćanja akreditacijske kriterije, Nadležno tijelo odlučuje o izdavanju akreditacije. Ako Nadležno tijelo smatra da agencija za plaćanja ne ispunjava akreditacijske kriterije, obavješćuje agenciju za plaćanja o posebnim uvjetima koje mora ispuniti prije nego što joj odobri akreditaciju. Dok se ne provedu potrebne promjene kako bi se ispunili ti posebni uvjeti, akreditacija se može odobriti privremeno za razdoblje koje ne prelazi 12 mjeseci.[43]

Primjerice, akreditacija hrvatske agencije za plaćanja provodila se u više faza. Glede korištenja sredstava Europskog fonda za jamstva u poljoprivredi (EFJP-a), akreditacija je stupila na snagu s danom pristupanja Hrvatske Europskoj uniji, a odvijala se u 3 faze (u prvoj fazi akreditirane su mjere izravne potpore i horizontalni procesi, a u drugoj i trećoj akreditirane su mjere zajedničke organizacije tržišta). Glede korištenja sredstava Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR-a), u listopadu 2014. godine dodijeljena joj je privremena akreditacija, a godinu dana nakon uslijedilo je izdavanje pune akreditacije. Predakreditacijske preglede u pogledu korištenja sredstava EFJP-a vršila su privatna revizijska tijela (Ernst&Young, KPMG, Deloitte), a u pogledu korištenja sredstava EPFRR-a javno revizijsko tijelo (Agencija za reviziju sustava provedbe programa Europske unije).

Kao što navodi Europska komisija (2007.), jednom kad je akreditacija ishođena, akreditirana agencija za plaćanja mora biti pod konstantnim nadzorom od strane Nadležnog tijela, kako bi

[42] Prema: Pravilnik o akreditaciji Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, Narodne novine broj 1/16, čl. 9.

[43] Prema: Provedbena uredba Komisije (EU) br. 908/2014 od 6. kolovoza 2014. o utvrđivanju pravila za primjenu Uredbe (EU) br. 1306/2013 Europskog parlamenta i Vijeća u pogledu agencija za plaćanje i drugih tijela, financijskog upravljanja, poravnanja računa, pravila o kontroli, jamstva i transparentnosti, Službeni list Europske unije, SL L 255, 28. 8. 2014., čl. 1.; Pravilnik o akreditaciji Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, Narodne novine broj 1/16, čl. 12. – 23.

se osiguralo da ista i dalje ispunjava akreditacijske kriterije. O rezultatima nadzora, u pogledu ispunjavanja akreditacijskih kriterija te poduzetim mjerama radi ispravljanja nedostataka, Nadležno tijelo je dužno izvještavati Europsku komisiju. Prilikom obavljanja tog nadzora Nadležno tijelo oslanja se na rezultate rada Tijela za ovjeravanje (engl. *Certification body*), koje je odgovorno za davanje mišljenja o cjelovitosti, točnosti i istinitosti godišnjih financijskih izvještaja akreditirane agencije za plaćanja, o pravilnosti funkcioniranja sustava unutarnje kontrole, te o zakonitosti i pravilnosti rashoda za koje je od Komisije zatražen povrat troškova, na bazi kojeg Europska komisija odlučuje o poravnanju računa pojedine agencije za plaćanja (u Republici Hrvatskoj Tijelo za ovjeravanje je Agencija za reviziju sustava provedbe programa Europske unije[44]). Ako Nadležno tijelo utvrdi da je akreditirana agencija za plaćanja prestala ispunjavati jedan ili više akreditacijskih kriterija, bez odgađanja određuje uvjetnu akreditaciju, te sastavlja plan koji sadržava mjere i rokove za ispravljanje utvrđenih nedostataka u razdoblju koje ne premašuje 12 mjeseci. U slučaju oduzimanja akreditacije Nadležno tijelo bez odgode akreditira drugu agenciju za plaćanja kako bi se osigurale nesmetane isplate sredstava korisnicima. [45]

[44] Izvor: Pravilnik o akreditaciji Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, Narodne novine broj 1/16, čl. 11.

[45] Prema: Provedbena uredba Komisije (EU) br. 908/2014 od 6. kolovoza 2014. o utvrđivanju pravila za primjenu Uredbe (EU) br. 1306/2013 Europskog parlamenta i Vijeća u pogledu agencija za plaćanje i drugih tijela, financijskog upravljanja, poravnanja računa, pravila o kontroli, jamstva i transparentnosti, Službeni list Europske unije, SL L 255, 28. 8. 2014., čl. 2.

3. FINANCIRANJE PROVEDBE ZAJEDNIČKE POLJOPRIVREDNE POLITIKE U REPUBLICI HRVATSKOJ SREDSTVIMA EUROPSKIH POLJOPRIVREDNIH FONDOVA

Nakon pristupanja Europskoj uniji Hrvatska je, kao i ostale zemlje članice, dobila mogućnost koristiti sredstva europskih poljoprivrednih fondova, iz kojih se financira provedba zajedničke poljoprivredne politike Europske unije, koju je svojim pristupanjem postala obvezna provoditi. Raspoloživa sredstva europskih poljoprivrednih fondova omogućila su Hrvatskoj da počevši od svog pristupanja Europskoj uniji iz vlastitog proračuna izdvaja manje sredstava za financiranje poljoprivredne politike nego prethodnih godina dok nije bila zemlja članica.

Za razliku od sredstava Europskog fonda za jamstva u poljoprivredi (EFJP-a) koja su joj odmah po pristupanju bila raspoloživa za korištenje, sredstva Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR-a) stavljena su joj na raspolaganje počevši od novog programskog razdoblja (programskog razdoblja 2014. – 2020.), a do početka financiranja potpora ruralnom razvoju sredstvima EPFRR-a, Hrvatska je iste financirala sredstvima pretpristupnog programa IPARD (engl. *Instrument for Preaccession Assistance in Rural Development*), kojeg je sukladno Ugovoru o pristupanju nastavila koristiti i nakon pristupanja[46].

Mada su sredstva Europskog fonda za jamstva u poljoprivredi (EFJP-a) Hrvatskoj postala raspoloživa za korištenje odmah po pristupanju Europskoj uniji, potrebno je razjasniti da korištenje istih nije započelo u financijskoj godini 2013., već u narednoj financijskoj godini, tako da je u stvarnosti prva godina korištenja sredstava EFJP-a bila financijska godina 2014. Razlog tome je što u prva 3,5 mjeseca nakon pristupanja Europskoj uniji, odnosno do 15. 10. 2013. kad završava financijska godina 2013., isplata sredstava korisnicima mjera izravne potpore (po zahtjevima koje su podnijeli u kalendarskoj godini 2013.) nije mogla biti izvršena, jer se ista mora izvršiti unutar pravnom osnovom determiniranog perioda koji obuhvaća razdoblje od 1. prosinca pa najkasnije do 30. lipnja sljedeće kalendarske godine.[47] S druge strane, isplata sredstava korisnicima mjera zajedničke organizacije tržišta je mogla biti izvršena, ali

[46] Ugovaranje IPARD projekata završilo je dana 1. studenoga 2014. godine, a financiranje ugovorenih projekata dana 31. prosinca 2016., do kad je isplaćivana potpora za finalizirane projekte. Prema podacima Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, od početka provedbe IPARD programa ukupno je iskorišteno 763,70 mil. kn sredstava iz IPARD programa (manje od 60 % ukupno raspoloživih sredstava), a u korištenju tih sredstava sudjelovalo je 693 korisnika.

[47] Prema: Uredba (EU) br. 1306/2013 Europskog parlamenta i vijeća od 17. prosinca 2013. o financiranju, upravlja-nju i nadzoru zajedničke poljoprivredne politike i o stavljanju izvan snage uredaba Vijeća (EEZ) br. 352/78, (EZ) br. 165/94, (EZ) br. 2799/98, (EZ) br. 814/2000, (EZ) br. 1290/2005 i (EZ) 485/2008, Službeni list Europske unije, SL L 347, 20. 12. 2013., čl. 75.

obzirom da prema podacima Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju do 15. 10. 2013. nije nastupila (do tog datuma niti jedna prijava korisnika nije stigla do faze koja bi omogućila izvršenje plaćanja), već je nastupila poslije tog datuma (tj. u financijskoj godini 2014.), to je rezultiralo nekorištenjem sredstava EFJP-a u financijskoj godini 2013.

Korištenje sredstava Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR-a) u stvarnosti je započelo u financijskoj godini 2015., u kojoj su Republici Hrvatskoj sredstva EPFRR-a i postala raspoloživa za korištenje. Premda su sredstva EPFRR-a postala raspoloživa za korištenje (u smislu izvršenja isplata) počevši od 26. svibnja 2015. kad je od strane Europske komisije odobren Program ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014. – 2020., provedba mjera iz tog Programa započela je u zadnjem kvartalu 2014. godine, tj. prije službenog odobrenja Programa ruralnog razvoja. Prema podacima Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju do datuma službenog odobrenja Programa ruralnog razvoja raspisano je bilo ukupno 9 natječaja, od kojih je zatvoreno bilo njih 7, a po kojima je zaprimljeno 1.778 prijava korisnika.

Prije pristupanja Hrvatske Europskoj uniji, glavnina potpora isplaćivala se iz nacionalnih proračunskih sredstava, iz kojih su u cijelosti bile financirane potpore dohotku i potpore tržištu. S korištenjem potpora iz europskog budžeta hrvatski korisnici su bili u doticaju jedino u pogledu potpora ruralnom razvoju, koje su bile sufinancirane sredstvima pretpristupnog programa IPARD, odnosno njegovog prethodnika SAPARD-a (engl. *Special accession programme for agriculture and rural development*), a prilikom korištenja kojih su korisnici bili u obvezi primjenjivati pravila Europske unije. S početkom provedbe zajedničke poljoprivredne politike, odnosno s početkom njenog financiranja sredstvima europskih poljoprivrednih fondova, hrvatski korisnici suočili su se s brojnim obvezama koje moraju poštivati da bi mogli koristiti sredstva potpore, a koje su u Republici Hrvatskoj postale primjenjive pristupanjem Europskoj uniji i usvajanjem pravne stečevine Europske unije na području financiranja poljoprivrede i ruralnog razvoja. Drukčija pravila u pogledu ostvarivanja prava na potpore poglavito su izražena kod potpora dohotku i potpora tržištu, koje su danas predmet financiranja Europskog fonda za jamstva u poljoprivredi (EFJP-a), a u prošlosti su bile financirane isključivo nacionalnim proračunskim sredstvima. S druge strane, u pogledu jednog dijela mjera ruralnog razvoja, koje su danas predmet financiranja Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR-a), riječ je samo o manjim promjenama pravila u odnosu na ona koja je Hrvatska primjenjivala u pretpristupnom razdoblju, jer je korištenje sredstava pretpristupnog programa IPARD (kao i njegovog prethodnika SAPARD-a) služilo

kao priprema administracije, korisnika i njihovih konzultanata na korištenje daleko izdašnijeg Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR-a), iz kojeg se danas financiraju ulaganja u sklopu mjera sadržanih u Programu ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014. – 2020., koji je odobren dana 26. svibnja 2015. nakon višemjesečnih konzultacija s Europskom komisijom. Usporedbe radi, sredstva raspoloživa Republici Hrvatskoj iz EPFRR-a u programskom razdoblju 2014. – 2020. (2,03 mlrd. EUR[48]) više nego 11 puta su veća od sredstava raspoloživih iz pretpristupnog programa IPARD u programskom razdoblju 2007. – 2013. (182,92 mil. EUR[49]).

Mjere izravne potpore koje se provode u Republici Hrvatskoj počevši od pristupanja Europskoj uniji prikazane su u nastavku:

Tablica 4: Mjere izravne potpore koje se provode u Republici Hrvatskoj počevši od pristupanja EU-u

MJERE IZRAVNE POTPORE
Mjere izravne potpore u 2013. i 2014. godini
Program jedinstvenih plaćanja
Proizvodno vezana plaćanja: • premije za krave dojilje • premije za ovce i koze • dopunske premije za ovce i koze
Specifična / posebna plaćanja
Mjere izravne potpore od 2015. godine na dalje
Osnovno plaćanje
Preraspodijeljeno plaćanje
Plaćanje za poljoprivredne prakse korisne za klimu i okoliš (zeleno plaćanje)
Plaćanje za mlade poljoprivrednike
Proizvodno vezana potpora za: • krave u proizvodnji mlijeka • tov junadi • ovce i koze • krave dojilje • povrće (osim krumpira) • voće (osim maslina) • šećernu repu • proteinske krmne kulture

[48] Izvor: Program ruralnog razvoja Republike Hrvatske 2014. – 2020. Dostupno na: http://www.mps.hr/ipard/default.aspx?id=129, (pristup 25. 10. 2015.)., str. 594.

[49] Izvor: Agriculture and Rural Development Plan – IPARD Programme 2007-2013 – 9th amendments. Dostupno na: http://www.mps.hr/ipard/UserDocsImages/Agriculture%20and%20Rural%20Development%20Plan%20%E2%80%93%20IPARD%20Programme%202007-2013%20%E2%80%93%209th%20amendments%20.pdf, (pristup 4. 1. 2017.), str. 294.

Plaćanje za male poljoprivrednike

Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

Iz naprijed navedenog popisa mjera izravne potpore vidljivo je da se mjere izravne potpore koje Republika Hrvatska provodi počevši od 2015. godine razlikuju od onih koje je provodila prve dvije godine svog članstva u Europskoj uniji. Promjena programa izravnih plaćanja u 2015. godini rezultat je reforme zajedničke poljoprivredne politike, radi koje je Hrvatska, podjednako kao i sve druge zemlje članice EU-a, bila obvezna uskladiti svoj nacionalni program izravnih plaćanja.

Predmet financiranja EFJP-a u prve dvije godine korištenja sredstava tog fonda (u financijskim godinama 2014. i 2015.) bile su mjere izravne potpore koje je Republika Hrvatska provodila u kalendarskim godinama 2013. i 2014., kad su korisnici podnosili zahtjeve (zahtjevi korisnika podneseni u kalendarskoj godini „N“ plaćaju se u proračunskoj godini „N + 1“). Počevši od financijske godine 2016. pa nadalje predmet financiranja EFJP-a su mjere koje se provode po novom modelu izravnih potpora, za koje korisnici podnose zahtjeve počevši od kalendarske godine 2015.

Mjere zajedničke organizacije tržišta koje se provode u Republici Hrvatskoj počevši od pristupanja Europskoj uniji prikazane su u nastavku:

Tablica 5: Mjere zajedničke organizacije tržišta koje se provode u Republici Hrvatskoj počevši od pristupanja EU-u

MJERE ZAJEDNIČKE ORGANIZACIJE TRŽIŠTA
Izvanredne mjere
Javne intervencije i privatno skladištenje
Sustavi ograničavanja proizvodnje: • sustav ograničavanja proizvodnje u sektoru mlijeka do 31. 3. 2015. • sustav mjesečnog praćenja proizvodnje u sektoru mlijeka od 1. 4. 2015. • sustav ograničavanja proizvodnje u sektoru šećera
Potpora opskrbi polaznika odgojno-obrazovnih ustanova voćem i povrćem te prerađevinama voća i povrća (shema „Školsko voće i povrće“)
Potpora za opskrbu redovnih polaznika odgojno-obrazovnih ustanova mlijekom i mliječnim proizvodima (shema „Školsko mlijeko“)
Mjere iz Nacionalnog programa pomoći sektoru vina za razdoblje 2014. – 2018.: • Restrukturiranje i konverzija vinograda • Investicija u vinarije i marketing vina • Promidžba na tržištima trećih zemalja

Mjere iz Nacionalnog pčelarskog programa za razdoblje 2014. – 2016.: • Kontrola i suzbijanje varooze • Kontrola kvalitete meda • Obnavljanje pčelinjeg fonda • Racionalizacija troškova selećeg pčelarstva • Tehnička pomoć pčelarima • Primijenjena istraživanja u pčelarstvu
Informiranje i promocija poljoprivrednih proizvoda
Uvozno/izvozne dozvole i carinske kvote

Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

Sve naprijed navedene mjere nisu predmet financiranja EFJP-a, jer sve mjere zajedničke organizacije tržišta ne podrazumijevaju isplatu sredstava korisnicima (kao što je slučaj s primjerice sustavima ograničavanja proizvodnje). U provedbi nekih od njih nije bilo interesa korisnika pa posljedično ni one nisu imale financijski učinak na EFJP (kao što je primjerice bio slučaj s provedbom sheme „Školsko mlijeko“, koja prema podacima Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju do kraja financijske godine 2015. nije rezultirala niti jednom isplatom).

U prve dvije godine korištenja sredstava EFJP-a za financiranje mjera zajedničke organizacije tržišta (u financijskim godinama 2014. i 2015.) od naprijed navedenih mjera, prema podacima Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju predmet financiranja EFJP-a u financijskoj godini 2014. bile su: mjere u sektoru vina, mjere u sektoru pčelarstva i shema školsko voće, a u financijskoj godini 2015., pored navedene tri mjere, predmet financiranja bile su i izvanredne mjere (koje su uvedene kako bi ublažile poremećaje na tržištu EU-a, uzrokovane objavom Rusije o zabrani uvoza određenih proizvoda iz Europske unije).

Popis mjera ruralnog razvoja koje je Republika Hrvatska odabrala provoditi u programskom razdoblju 2014. – 2020., a koje su sastavni dio Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014. – 2020. prikazan je u nastavku:

Tablica 6: Mjere ruralnog razvoja koje se provode u Republici Hrvatskoj u programskom razdoblju 2014. – 2020.

MJERE RURALNOG RAZVOJA
Mjera 1: Prenošenje znanja i aktivnosti informiranja • Podmjera 1.1.: Potpora za strukovno osposobljavanje i aktivnosti stjecanja vještina • Podmjera 1.2.: Potpora za demonstracijske aktivnosti i informativne aktivnosti

Mjera 2: Savjetodavne službe, službe za upravljanje poljoprivrednim gospodarstvom i pomoć poljoprivrednim gospodarstvima

- Podmjera 2.1.: Potpora radi lakšeg korištenja savjetodavne službe
- Podmjera 2.3.: Potpora za osposobljavanje savjetnika

Mjera 3: Programi kvalitete za poljoprivredne proizvode i hranu

- Podmjera 3.1.: Potpora za novo sudjelovanje u programima kvalitete
- Podmjera 3.2.: Potpora za aktivnosti informiranja i promicanja koje provode skupine proizvođača na unutarnjem tržištu

Mjera 4: Ulaganja u fizičku imovinu

- Podmjera 4.1.: Potpora za ulaganja u poljoprivredna gospodarstva
- Podmjera 4.2.: Potpora za ulaganja u obradu/plasiranje na tržište i/ili razvoj poljoprivrednih proizvoda
- Podmjera 4.3.: Potpore za ulaganja u infrastrukturu povezanu s razvojem, osuvremenjivanjem ili prilagodbom poljoprivrede i šumarstva
- Podmjera 4.4.: Potpora za neproduktivna ulaganja povezana s ostvarenjem ciljeva poljoprivrede, okoliša i klimatskih promjena

Mjera 5: Obnavljanje poljoprivrednog proizvodnog potencijala narušenog elementarnim nepogodama i katastrofalnim događajima te uvođenje odgovarajućih preventivnih aktivnosti

- Podmjera 5.2.: Potpora za ulaganja u obnovu poljoprivrednog zemljišta i proizvodnog potencijala narušenog elementarnim nepogodama, nepovoljnim klimatskim prilikama i katastrofalnim događajima

Mjera 6: Razvoj poljoprivrednih gospodarstava i poslovanja

- Podmjera 6.1.: Potpora za pokretanje poslovanja mladim poljoprivrednicima
- Podmjera 6.2.: Potpora za osnivanje poduzeća za nepoljoprivredne djelatnosti u ruralnim područjima
- Podmjera 6.3.: Potpora za pokretanje poslovanja za razvoj malih poljoprivrednih gospodarstava
- Podmjera 6.4.: Potpora za ulaganja u stvaranje i razvoj nepoljoprivrednih proizvoda

Mjera 7: Temeljne usluge i obnova sela u ruralnim područjima

- Podmjera 7.1.: Potpora za sastavljanje i ažuriranje planova za razvoj općina i sela u ruralnim područjima i njihovih temeljnih usluga te planova zaštite i upravljanja koji se odnose na lokalitete N2000. i druga područja visoke prirodne vrijednosti
- Podmjera 7.2.: Potpora za ulaganja u izradu, poboljšanje ili proširenje svih vrsta male infrastrukture, uključujući ulaganja u obnovljive izvore energije i uštedu energije
- Podmjera 7.4.: Potpora za ulaganja u uspostavu, poboljšanje ili širenje lokalnih temeljnih usluga za stanovništvo, uključujući slobodno vrijeme i kulturne aktivnosti te povezanu infrastrukturu

Mjera 8: Ulaganja u razvoj šumskih područja i poboljšanje isplativosti šuma

- Podmjera 8.5.: Potpora za ulaganja u poboljšanje otpornosti i okolišne vrijednosti šumskih ekosustava
- Podmjera 8.6.: Potpora za ulaganja u šumarske tehnologije te u preradu, mobilizaciju i marketing šumskih proizvoda

Mjera 9: Uspostavljanje skupina i organizacija proizvođača

- Podmjera 9.1.: Uspostava skupina i organizacija proizvođača u poljoprivrednom i šumarskom sektoru

Mjera 10: Poljoprivreda, okoliš i klimatske promjene

- Podmjera 10.1.: Plaćanja obveza povezanih s poljoprivredom, okolišem i klimatskim promjenama
- Podmjera10.2.: Potpora za očuvanje i održivu uporabu i razvoj genetskih resursa u poljoprivredi

Mjera 11: Ekološki uzgoj

- Podmjera 11.1.: Plaćanja radi prijelaza na prakse i metode ekološkog uzgoja
- Podmjera 11.2.: Plaćanja radi održavanja praksi i metoda ekološkog uzgoja

Mjera 13: Plaćanja povezana s područjima s prirodnim ograničenjima ili ostalim posebnim ograničenjima

- Podmjera 13.1.: Naknade u planinskim područjima
- Podmjera 13.2.: Isplate naknade za ostala područja sa značajnim prirodnim ograničenjima
- Podmjera 13.3.: Isplate naknade za ostala područja s posebnim ograničenjima

Mjera 16: Suradnja

- Podmjera 16.1.: Potpora za osnivanje i rad operativnih skupina Europskog inovacijskog partnerstva (EIP) za poljoprivrednu produktivnost i održivost
- Podmjera 16.2.: Potpora za pilot-projekte te za razvoj novih proizvoda, praksi, postupaka i tehnologija
- Podmjera 16.4.: Potpora za horizontalnu i vertikalnu suradnju sudionika u opskrbnom lancu za uspostavljanje i razvoj kratkih opskrbnih lanaca i lokalnih tržišta te za promicanje aktivnosti u lokalnom kontekstu u vezi s razvojem kratkih opskrbnih lanaca i lokalnih tržišta

Mjera 17: Upravljanje rizikom • Podmjera 17.1.: Premije za osiguranje uroda, životinja i bilja
Mjera 18: Financiranje dodatnih nacionalnih izravnih plaćanja za Hrvatsku
Mjera 19: Potpora za lokalni razvoj u sklopu inicijative LEADER[50] (CLLD[51] - lokalni razvoj pod vodstvom zajednice) • Podmjera 19.1.: Pripremna potpora • Podmjera 19.2.: Potpora za provedbu operacija u okviru strategije lokalnog razvoja pod vodstvom zajednice • Podmjera 19.3.: Priprema i provedba aktivnosti sudjelovanja lokalne akcijske grupe • Podmjera 19.4.: Potpore za tekuće troškove i animaciju
Mjera 20: Tehnička pomoć država članica • Podmjera 20.1.: Podrška za aktivnosti Tehničke pomoći za provedbu Programa • Podmjera 20.2.: Podrška za osnivanje i upravljanje Nacionalne ruralne mreže

Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

Provedba svih mjera iz Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014. – 2020. nije započela odjednom, već su iste postupno uvođene. Od naprijed navedenih 17 mjera, prema podacima Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju u prvoj godini otpočela je provedba njih 9:

- korisnici su podnosili prijave po raspisanim natječajima za Mjeru 4, Mjeru 5, Mjeru 6, Mjeru 7 i Mjeru 19;
- korisnici su podnosili zahtjeve za tzv. IAKS mjere ruralnog razvoja[52], koje čine Mjera 10, Mjera 11 i Mjera 13;
- započelo je korištenje sredstava Mjere 18.

Mada je Mjera 18 sastavni dio Programa ruralnog razvoja, potrebno je ukazati da ona nije namijenjena financiranju ruralnog razvoja, već je namijenjena dodatnom financiranju izravnih potpora. Radi razjašnjavanja zašto je Republika Hrvatska, povrh raspoloživih sredstava EFJP-a iz kojih se financiraju izravne potpore, na financiranje izravnih potpora odlučila utrošiti i

[50] LEADER (fr. *Liaison Entre Actions de Développement de l'Economie Rurale* – veze među aktivnostima za razvoj ruralnog gospodarstva) je mehanizam provedbe mjera politike ruralnog razvoja Europske unije, a temelji se na realizaciji lokalnih razvojnih strategija kojima upravljaju lokalne akcijske grupe. Lokalna razvojna grupa je partnerstvo predstavnika javnog, gospodarskog i civilnog sektora određenog ruralnog područja koje je osnovano s namjerom izrade i provedbe lokalne razvojne strategije (strateškog plansko-razvojnog dokumenta) tog područja, a čiji članovi mogu biti fizičke i pravne osobe.

[51] CLLD (engl. *Community Led Local Development* – lokalni razvoj pod vodstvom zajednice) je mehanizam za uključivanje partnera na lokalnoj razini, uključujući i predstavnike civilnog društva i lokalne gospodarske dionike, u izradu i provedbu integrirane lokalne strategije koja pomaže njihovom području u prijelazu k održivoj budućnosti.

[52] IAKS mjere ruralnog razvoja nose takav naziv iz razloga što se administriraju putem IAKS sustava (integriranog administrativnog kontrolnog sustava), tj. na isti način kao i izravne potpore.

dodatnih 111,90 mil. EUR sredstava u sklopu Mjere 18 (koja čini 5,52 % raspoloživih sredstava EPFRR-a u programskom razdoblju 2014. – 2020.)[53], potrebno se osvrnuti na odredbe Ugovora o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji. Naime, Ugovorom o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji predviđeno je postupno uvođenje financiranja izravnih plaćanja sredstvima EFJP-a tijekom desetogodišnjeg perioda, što znači da će Republika Hrvatska tek desete godine svog članstva u Europskoj uniji biti u mogućnosti u 100 %-tnom iznosu financirati izravne potpore sredstvima EFJP-a, dok joj je do onda raspoloživ manji postotak. Zbog mehanizma postupnog povećavanja udjela financiranja izravnih potpora sredstvima EFJP-a, niski udjeli financiranja izravnih potpora sredstvima EFJP-a, koji su prisutni u prvim godinama nakon pristupanja Europskoj uniji, stvaraju potrebu za značajnim nacionalnim proračunskim sredstvima za dopunjavanje tog financiranja.[54] Stoga, radi smanjenja opterećenja hrvatskog proračuna, odnosno radi povećanja udjela financiranja izravnih potpora iz EU budžeta, Programom ruralnog razvoja u okviru Mjere 18 programirana su sredstava za financiranje jednog dijela izravnih plaćanja sredstvima EPFRR-a, i to u godinama dok je udio potpora iz EFJP-a manji od 50 %. S obzirom da je svrha Mjere 18 supstituiranje plaćanja iz hrvatskog proračuna plaćanjem iz EU proračuna, korištenje sredstava Mjere 18, za razliku od drugih mjera, ne podrazumijeva podnošenje zahtjeva/prijave korisnika, već pravo na isplatu sredstava stječu korisnici koji su ostvarili pravo na potporu iz EFJP-a temeljem podnesenih zahtjeva za izravne potpore (sredstva im se dodjeljuju automatizmom).[55]

Predmet financiranja EPFRR-a u prvoj godini korištenja sredstava tog fonda (u financijskoj godini 2015.) bile su Mjera 18 i prijave korisnika po natječajima koje su uspjele stići do faze plaćanja, dok su IAKS mjere ruralnog razvoja predmet financiranja EPFRR-a počevši od financijske godine 2016. pa nadalje (po istom principu kao i kod izravnih potpora, zahtjevi za IAKS mjere ruralnog razvoja podneseni u kalendarskoj godini „N“ plaćaju se u proračunskoj godini „N + 1“).

---

[53] Izvor: Program ruralnog razvoja Republike Hrvatske 2014. – 2020. Dostupno na: http://www.mps.hr/ipard/default.aspx?id=129, (pristup 25. 10. 2015.), str. 594. i 610.

[54] Prema: Ugovor između Kraljevine Belgije, Republike Bugarske, Češke Republike, Kraljevine Danske, Savezne Republike Njemačke, Republike Estonije, Irske, Helenske Republike, Kraljevine Španjolske, Francuske Republike, Talijanske Republike, Republike Cipra, Republike Latvije, Republike Litve, Velikog Vojvodstva Luksemburga, Republike Mađarske, Republike Malte, Kraljevine Nizozemske, Republike Austrije, Republike Poljske, Portugalske Republike, Rumunjske, Republike Slovenije, Slovačke Republike, Republike Finske, Kraljevine Švedske, Ujedinjene Kraljevine Velike Britanije i Sjeverne Irske (države članice Europske unije) i Republike Hrvatske o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji, Službeni list Europske unije, SL L 300, 9. 11. 2013., Prilog III.: Popis iz članka 15. Akta o pristupanju: prilagodbe akata koje su donijele institucije, str. 8. – 9.

[55] Prema: Program ruralnog razvoja Republike Hrvatske 2014. – 2020. Dostupno na: http://www.mps.hr/ipard/default.aspx?id=129, (pristup 25. 10. 2015.), str. 545. – 548.

Obzirom da je početak provedbe mjera zajedničke poljoprivredne politike za hrvatske korisnike značio uvođenje brojnih noviteta, a uvidjevši značaj educiranosti korisnika za korištenje izdašnih sredstava koja su Hrvatskoj stavljena na raspolaganje, hrvatska administracija usmjerila je svoje resurse na informiranje korisnika o mogućnostima koje im stoje na raspolaganju u okviru novouvedenih mjera, kao i o pravilima kojih se moraju pridržavati da bi bili u mogućnosti koristiti sredstva europskih poljoprivrednih fondova.

Naime, u razmatranju iskorištavanja sredstava iz europskih poljoprivrednih fondova koja su Hrvatskoj stavljena na raspolaganje, centralnu ulogu imaju hrvatski poljoprivrednici, kao korisnici sredstava kojima je glavnina raspoloživih sredstava europskih poljoprivrednih fondova i namijenjena. Pritom je potrebno razjasniti da poljoprivrednici nisu jedini korisnici sredstava europskih poljoprivrednih fondova. Primjerice, korisnici sredstava namijenjenih jačanju administrativnih kapaciteta uključenih u administriranje mjera ruralnog razvoja, koja su državama članicama stavljena na raspolaganje u okviru programa ruralnog razvoja (u sklopu Mjere 20: Tehnička pomoć država članica) nisu poljoprivrednici, već administracija. U ovisnosti o tome o kojoj konkretnoj mjeri je riječ, relevantnim pravilnicima je definirano tko konkretno je korisnik pojedine mjere koju Republika Hrvatska provodi, odnosno kome je ta mjera namijenjena.

Da bi korisnik pojedine mjere koju Republika Hrvatska provodi ostvario pravo na potporu iz europskih poljoprivrednih fondova, odnosno da bi iskorištavanje raspoloživih sredstava uopće nastupilo, moraju biti ispunjene dvije pretpostavke:

1.) mora postojati podnesena prijava tog korisnika Agenciji za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju[56];

2.) podnesena prijava mora biti ocijenjena prihvatljivom za financiranje od strane Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju.

Budući da se sredstvima europskih poljoprivrednih fondova mogu financirati samo oni iznosi po prijavama korisnika za koje je Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju nakon provedenih kontrola utvrdila da su prihvatljivi za financiranje, može se konstatirati da je s većom prihvatljivošću podnesenih prijava za financiranje sredstvima europskih poljoprivrednih fondova ujedno i veći iznos sredstava koji će korisnicima biti isplaćen.

[56] Iznimno od navedenog, korisnici sredstava Mjere 18 iz Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014. – 2020. ne podnose prijave/zahtjeve.

Prihvatljivost prijave pojedinog korisnika, koju utvrđuje Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju temeljem provedenih kontrola koje prethode isplati sredstava, ovisi o tome jesu li od strane tog korisnika poštivana sva pravila kojih se mora pridržavati da bi njegova prijava bila prihvatljiva i da bi ostvarilo pravo na isplatu (u ovisnosti o tome o kojoj konkretnoj mjeri je riječ, relevantnim pravilnicima su definirana pravila kojih se korisnici moraju pridržavati da bi njihove prijave bile prihvatljive i da bi ostvarili pravo na isplatu sredstava, a ista proizlaze iz EU pravne osnove). Ukoliko Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju prilikom provedbe kontrola detektira da sva pravila nisu poštivana od strane korisnika, ovisno o tome o kakvom tipu nepoštivanja je riječ, prijava će biti ili odbijena (korisniku neće biti isplaćena sredstva), ili će biti isplaćena u visini manjoj od maksimalno moguće, zbog umanjenja dijela sredstava koja nisu prihvatljiva za financiranje i, gdje je to primjenjivo, dodatne primjene sankcija, koje nepoštivanje pravila za sobom povlači, a koje imaju funkciju odvraćanja korisnika od budućeg nepoštivanja pravila prilikom korištenja sredstava europskih poljoprivrednih fondova.[57]

Za razliku od korištenja sredstava namijenjenih financiranju mjera izravne potpore, koje podrazumijevaju za korisnike vrlo jednostavan način ostvarivanja prava na potporu, korištenje sredstava namijenjenih financiranju pojedinih mjera ruralnog razvoja i mjera zajedničke organizacije tržišta za korisnike je dosta zahtjevnije. Da bi korisnici ostvarili pravo na izravnu potporu, financiranu sredstvima EFJP-a i EPFRR-a (u sklopu Mjere 18), dovoljno je podnijeti zahtjev u propisanom roku[58], podnošenje kojeg je prilično jednostavno[59], a kojim prijavljuju hektare zemlje i grla stoke za koje traže potporu (jednim zahtjevom korisnici podnose prijavu za jednu ili više vrsta potpora u strukturi mjera izravne potpore). Na bazi podnesenih zahtjeva,

[57] Prema: Uredba (EU) br. 1306/2013 Europskog parlamenta i vijeća od 17. prosinca 2013. o financiranju, upravljanju i nadzoru zajedničke poljoprivredne politike i o stavljanju izvan snage uredaba Vijeća (EEZ) br. 352/78, (EZ) br. 165/94, (EZ) br. 2799/98, (EZ) br. 814/2000, (EZ) br. 1290/2005 i (EZ) 485/2008, Službeni list Europske unije, SL L 347, 20. 12. 2013., čl. 58.

[58] Podnošenje zahtjeva korisnika nakon krajnjeg roka za podnošenje (kojeg utvrđuje Europska Komisija) dovodi do primjene umanjenja iznosa za plaćanje, ovisno o broju radnih dana kašnjenja, a ako je zahtjev podnesen više od 25 kalendarskih dana u zakašnjenju, takav zahtjev smatra se nedopuštenim i korisnik po istome ne može ostvariti pravo na potporu, sukladno Delegiranoj uredbi Komisije (EU) br. 640/2014 od 11. ožujka 2014. o dopuni Uredbe (EU) br. 1306/2013 Europskog parlamenta i Vijeća u pogledu integriranog administrativnog i kontrolnog sustava te uvjeta za odbijanje ili obustavu plaćanja i administrativne kazne koje se primjenjuju za izravna plaćanja, potporu ruralnom razvoju i višestruku sukladnost, Službeni list Europske unije, SL L 181, 20. 6. 2014., čl. 13. i 14.

[59] Sukladno Zakonu o poljoprivredi, Narodne novine broj 30/2015, čl. 125., prijave / zahtjevi za izravne potpore podnose se elektronički, putem AGRONET aplikacije. Zbog jednostavnosti prijave, velik broj korisnika uspijeva samostalno podnijeti prijavu. Međutim, ukoliko se korisnici ne znaju služiti računalom, prijavu mogu podnijeti u podružnicama Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, gdje će im djelatnici Agencije u tome pomoći.

Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju vrši kontrolu prihvatljivosti prijavljenih hektara zemlje i grla stoke, te u ovisnosti o rezultatima provedene kontrole vrši isplate korisnicima za hektare zemlje i grla stoke za koje je utvrdila da su prihvatljivi za financiranje, primjenjujući pritom umanjenja/sankcije gdje je to potrebno. S druge strane, da bi korisnici bili u mogućnosti sredstvima europskih poljoprivrednih fondova financirati neki investicijski projekt (u sklopu pojedinih mjera ruralnog razvoja i mjera zajedničke organizacije tržišta), potrebno je pripremiti kompleksnu prijavnu dokumentaciju, na bazi koje Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju vrši kontrolu prihvatljivosti podnesenih prijava/projekata. Prihvatljivost prijava/projekata za korisnike ne znači ostvarenje prava na potporu, već je za ostvarenje tog prava potrebno prethodno realizirati projekte koje je Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju odobrila (nakon kontrole njihove prihvatljivosti). Po realizaciji projekata u cijelosti ili pojedinih faza istih korisnici podnose Agenciji za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju zahtjev za isplatu kojim traže potporu, a koja predstavlja refundaciju dijela sredstava kojima su prethodno oni sami prethodno financirali realizaciju projekata. Tek nakon utvrđivanja prihvatljivosti zahtjeva za isplatu, Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju isplaćuje potpore korisnicima u visini iznosa za koje je utvrdila da su prihvatljivi za financiranje.

Iz naprijed navedenog vidljivo je da korištenje sredstava pojedinih mjera ruralnog razvoja i mjera zajedničke organizacije tržišta, koje su investicijskog karaktera, podrazumijeva značajno kompleksniju i vremenski dugotrajniju proceduru ostvarivanja prava na potporu od procedure ostvarenja prava na izravnu potporu. Upravo zbog složenije procedure ostvarenja prava na potporu, prilikom korištenja sredstava namijenjenih financiranju pojedinih mjera ruralnog razvoja i mjera zajedničke organizacije tržišta neizostavno je spomenuti ulogu konzultanata, koje korisnici angažiraju da im pruže pomoć u postupku ostvarenja prava na potporu[60]. Pomoć konzultanata u pripremi projekata za mjere investicijskog karaktera, koje podrazumijevaju veće financijske iznose potpore, ali i kompleksniju prijavnu dokumentaciju potrebnu za prihvatljivost prijave često je neophodna, poglavito kod početnika koji prvi put podnose prijavu, odnosno nemaju prethodno iskustvo s apliciranjem za sredstva EU-a.

Konzultanti su stručnjaci koji sudjeluju u pripremi projektne dokumentacije, sastavljanju projektne prijave i pružanju podrške korisnicima tijekom realizacije njihovih projekata, te samim time moraju biti u dovoljnoj mjeri educirani o uvjetima prihvatljivosti prijava na kojima su

[60] Procedura ostvarenja prava na izravnu potporu za korisnike je relativno jednostavna pa ne zahtijeva involviranost konzultanata.

angažirani te kontinuirano pratiti sve informacije relevantne za projektnu prijavu, jer upravo o kvaliteti njihovih usluga ovisi uspješnost same prijave. U slučaju kad se korisnik odluči na angažiranje konzultanta, potrebno je napomenuti da je trošak konzultantskih usluga (troškovi pripreme poslovnog plana i pripreme dokumentacije) prihvatljiv trošak za financiranje iz europskih poljoprivrednih fondova, odnosno za isti se prema propisanim kriterijima može ostvariti potpora.

Obzirom da je početak provedbe mjera zajedničke poljoprivredne politike za konzultante, podjednako kao i za korisnike značio uvođenje brojnih noviteta, značaj educiranosti konzultanata u korištenju sredstava europskih poljoprivrednih fondova bio je prepoznat i od strane hrvatske administracije, koja je pored aktivnosti usmjerenih na educiranje korisnika, edukativne aktivnosti također usmjeravala i na konzultante.

Imajući na umu da su gornje granice sredstava koja su raspoloživa Republici Hrvatskoj u okviru europskih poljoprivrednih fondova određene na godišnjoj bazi, kad ista trebaju biti i utrošena[61], a budući da je nacionalni financijski interes Republike Hrvatske zaštićen ako ona uspijeva osigurati da se sredstva koja su joj stavljena na raspolaganje iz europskih poljoprivrednih fondova u što je moguće većoj mjeri iskoriste, te da se ista pritom koriste u skladu s pravilima EU-a, kako njihovo korištenje ne bi rezultiralo obvezom naknadnog vraćanja iskorištenih sredstava u EU budžet, potrebno je identificirati faktore koji utječu na iskorištenost godišnje raspoloživih sredstava.

Faktori koji utječu na godišnju iskorištenost raspoloživih sredstava mogu se podijeliti na:

1.) faktore koji utječu na visinu godišnje isplaćenih sredstava korisnicima iz europskih poljoprivrednih fondova;

2.) faktore koji utječu na visinu godišnje vraćenih sredstava europskih poljoprivrednih fondova (koja su prethodno bila isplaćena) u EU budžet.

Ad 1.) Faktori koji utječu na visinu godišnje isplaćenih sredstava korisnicima iz europskih poljoprivrednih fondova mogu se podijeliti na:

[61] Iznimno od navedenog, godišnje neiskorištena sredstva za financiranje mjera ruralnog razvoja moguće je prenositi u sljedeće godine, tj. mogu se koristiti i tijekom naredne tri godine. Ako se ne iskoriste ni tijekom naredne tri godine, tek onda postaju nedostupna za daljnje korištenje, sukladno Uredbi (EU) br. 1306/2013 Europskog parlamenta i vijeća od 17. prosinca 2013. o financiranju, upravljanju i nadzoru zajedničke poljoprivredne politike i o stavljanju izvan snage uredaba Vijeća (EEZ) br. 352/78, (EZ) br. 165/94, (EZ) br. 2799/98, (EZ) br. 814/2000, (EZ) br. 1290/2005 i (EZ) 485/2008, Službeni list Europske unije, SL L 347, 20. 12. 2013., čl. 38.

a) faktore koji utječu na dostatnost broja podnesenih prijava korisnika;

b) faktore koji utječu na uspješnost korisnika u ostvarenju prava na isplatu sredstava po podnesenim prijavama.

Iskustva Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju iz pretpristupnog razdoblja i u operativnoj provedbi mjera financiranih sredstvima europskih poljoprivrednih fondova pokazuju da dostatnost broja podnesenih prijava korisnika u određenoj godini ovisi o:

- educiranosti korisnika (koja u praksi kod većine mjera predstavlja jedini faktor koji utječe na dostatnost broja podnesenih prijava);
- faktorima na strani administracije (koji u praksi kod pojedinih mjera mogu utjecati na dostatnost broja podnesenih prijava).

Nedovoljna educiranost korisnika o korištenju sredstava pojedinih mjera koje se financiraju sredstvima europskih poljoprivrednih fondova, poglavito kod uvođenja novih mjera kod kojih ne postoji prethodno iskustvo s podnošenjem prijava, može dovesti do nedostatnog broja prijava korisnika koji bi omogućio iskorištenost svih raspoloživih sredstava u određenoj godini.

Mada educiranost korisnika u većini slučajeva predstavlja jedini faktor koji utječe na dostatnost broja podnesenih prijava, kod pojedinih mjera može se dogoditi da nedostatan broj podnesenih prijava nije uzorkovan isključivo stupnjem educiranosti korisnika, već proizlazi i zbog faktora na strani administracije. Tako primjerice, neadekvatna alokacija raspoloživih sredstava po pojedinim mjerama od strane administracije može dovesti do nedostatnog broja prijava korisnika koji bi omogućio iskorištenost svih raspoloživih sredstava. Naime, visina raspoloživih sredstava po pojedinim mjerama (u strukturi gornjih granica potrošnje koja su Republici Hrvatskoj određena od strane Europske komisije) određuje se od strane administracije na bazi procijenjenih potreba za poticanjem pojedinih skupina korisnika. S time u vezi, u slučajevima kad korisnici pojedine mjere nemaju potrebu / interes ulagati sredstva u unaprjeđenje djelatnosti kojom se bave u opsegu koji je bio predviđen prilikom planiranja visine sredstava namijenjenih financiranju te mjere, broj podnesenih prijava korisnika može biti nedostatan za iskorištavanje svih raspoloživih sredstava koja su predviđena u sklopu te mjere u određenoj godini.

Iskustva Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju iz pretpristupnog razdoblja i u operativnoj provedbi mjera financiranih sredstvima europskih poljoprivrednih fondova pokazuju da uspješnost korisnika u ostvarenju prava na isplatu sredstava po podnesenim prijavama u određenoj godini ovisi o:

- educiranosti korisnika i njihovih konzultanata;
- drugim faktorima (osim educiranosti) koji mogu utjecati na njihovu uspješnost u realizaciji planiranih ulaganja i na trajanje realizacije planiranih ulaganja;
- trajanju kontrole prihvatljivosti prijava i kontrole prihvatljivosti zahtjeva za isplatu od strane Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju.

Nedovoljna educiranost korisnika i njihovih konzultanata o pravilima korištenja sredstava pojedine mjere koja se financira sredstvima europskih poljoprivrednih fondova, poglavito kod uvođenja novih mjera kod kojih ne postoji prethodno iskustvo s podnošenjem prijava, može dovesti do nedostatne uspješnosti korisnika u ostvarenju prava na isplatu sredstava po podnesenim prijavama, koja bi omogućila iskorištenost svih raspoloživih sredstava u određenoj godini. Naime, poštivanje pravila korištenja sredstava ovisi o tome koliko su korisnici i njihovi konzultanti educirani o tim pravilima. Pritom je potrebno napomenuti da nepoštivanje pravila korištenja sredstava ne mora uvijek značiti da je u pozadini tog nepoštivanja neznanje, već posrijedi može biti i drugi razlog – namjerno zaobilaženje (nepoštivanje) pravila s ciljem ostvarenja prava na financijsku potporu, na koju poštujući pravila EU-a korisnik ne bi ostvario pravo. Međutim, što su korisnici upućeniji u posljedice koje za njih takve radnje mogu značiti (koje sežu i do kaznene odgovornosti), u manjoj mjeri će biti motivirani na prijevarno djelovanje. Što je veća educiranost korisnika i njihovih konzultanata o pravilima korištenja sredstava europskih poljoprivrednih fondova, Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju ustegnut će manji dio sredstava prilikom provedbe kontrola, tj. više sredstava će biti isplaćeno. O tome koliko su korisnici i njihovi konzultanti educirani direktno zavisi koliki broj prijava će od strane Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju biti ocijenjen prihvatljivim, u smislu ispunjavanja formalnih uvjeta propisanih relevantnim pravilnicima i /ili natječajima (što je preduvjet da bi korisnici mogli ostvariti pravo na isplatu sredstava). O tome koliko su korisnici i njihovi konzultanti educirani također ovisi i koliki iznosi sredstava iz

zahtjeva za isplatu će od strane Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju biti ocijenjeni prihvatljivima za financiranje.

Nedovoljna uspješnost korisnika u realizaciji planiranih ulaganja i dugotrajna realizacija planiranih ulaganja može dovesti do nedostatnog broja korisnika koji uspijevaju ostvariti pravo na isplatu sredstava po podnesenim prijavama, a koji ne omogućuje iskorištenost svih raspoloživih sredstava u određenoj godini. Na uspješnost korisnika u realizaciji planiranih ulaganja i trajanje realizacije tih ulaganja može utjecati veći broj faktora (poglavito kad su posrijedi investicijski projekti), a iskustva Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju pokazuju da pored utjecaja educiranosti, uspješnost korisnika u realizaciji planiranih ulaganja i trajanje realizacije planiranih ulaganja u najvećoj mjeri ovisi o tome koliko su korisnici uspješni u ishođenju sve potrebne dokumentacije za realizaciju njihovih ulaganja te koliko su uspješni u osiguranju sredstava za financiranje ulaganja.

Dugotrajnost kontrole prihvatljivosti prijava od strane Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju može utjecati na iskorištenost raspoloživih sredstava u određenoj godini time što dugotrajnost kontrole prihvatljivosti prijava usporava korištenje raspoloživih sredstava od strane korisnika jer im smanjuje raspoloživo vrijeme za realizaciju planiranih ulaganja, koja je uvjet za ostvarenje prava na isplatu. Isto tako, dugotrajnost prihvatljivosti zahtjeva za isplatu od strane Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju usporava korištenje raspoloživih sredstava od strane korisnika, jer tek po završetku kontrole od strane Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju sredstva mogu biti isplaćena. Iskustvo tijekom provedbe pretpristupnog programa IPARD, koji je služio kao priprema korisnika, konzultanata i administracije za korištenje daleko izdašnijih sredstava Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR-a), pokazalo je da trajanje kontrole prihvatljivosti prijava i zahtjeva za isplatu od strane Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju ovisi o dostatnosti ljudskih resursa za procesiranje podnesenih prijava i zahtjeva za isplatu, te o kompleksnosti procedura koje Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju primjenjuje tijekom provedbe kontrola. Na trajanje iste također utječe i razina educiranosti korisnika i njihovih konzultanata, jer u slučaju manjkavosti dokumentacije, proces administrativne obrade se produžuje zbog dostavljanja dopuna/obrazloženja/ispravaka, što prolongira izdavanje od-

luka o odobrenju projekata, a posljedično i realizaciju projekata (koja započinje nakon odobrenja projekta) te u konačnici prolongira ostvarenje prava na isplatu sredstava.

Ad 2.) Iskustva Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju iz pretpristupnog razdoblja i u operativnoj provedbi mjera financiranih sredstvima europskih poljoprivrednih fondova pokazuju da vraćanje sredstava europskih poljoprivrednih fondova (koja su prethodno bila isplaćena) u EU budžet nastupa radi dva razloga:

a) zbog odustajanja korisnika od korištenja sredstava i vraćanja do tada isplaćenih sredstava (što se u praksi događa relativno rijetko);

b) zbog utvrđivanja nepravilnog korištenja sredstva, slijedom čega sredstva koja su korisnicima isplaćena nisu prihvatljiva za financiranje iz europskih poljoprivrednih fondova pa podliježu obvezi vraćanja u EU budžet (što u praksi predstavlja glavni razlog vraćanja sredstava).

Nepravilno korištenje sredstava može biti prepoznato od strane same Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, koja je izvršila neprihvatljive isplate na teret EU proračuna, ili pak od strane Europske komisije (tijekom provedbe nadzora korištenja sredstava europskih poljoprivrednih fondova u Republici Hrvatskoj), a visina godišnje vraćenih sredstava europskih poljoprivrednih fondova zbog nepravilnog korištenja pokazuje koliko je Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju bila uspješna u učinkovitoj primjeni pravne osnove Europske unije u svom kontrolnom sustavu. Naime, što je Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju uspješnija u učinkovitoj primjeni pravne osnove EU-a u svom kontrolnom sustavu, to će manji iznos sredstava podleći obvezi naknadnog povrata, jer će neispunjavanje uvjeta za korištenje sredstava biti detektirano prije (a ne nakon) izvršenja isplate iz europskih poljoprivrednih fondova.[62]

<u>Sredstva koja podliježu obvezi povrata zbog utvrđivanja nepravilnog korištenja sredstava u svojoj osnovi mogu proizlaziti zbog:</u>

- nepoštivanja pravila korištenja sredstava od strane korisnika (grešaka na strani korisnika ili tzv. nepravilnosti), što je u praksi glavni razlog vraćanja sredstava;

[62] Iznimno od navedenog, nepoštivanja pravila korištenja sredstava od strane korisnika koja se pojavljuju u kasnijoj fazi, tijekom petogodišnjeg razdoblja nakon izvršenog konačnog plaćanja, ne mogu biti detektirana od strane Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju prije izvršenja isplate.

- nepoštivanja pravila korištenja sredstava od strane administracije (grešaka na strani administracije ili tzv. administrativnih grešaka).[63]

Uvažavajući različitosti u složenosti procedure korištenja sredstava europskih poljoprivrednih fondova između pojedinih mjera financiranih sredstvima europskih poljoprivrednih fondova, potrebno je naglasiti da faktori koji utječu na visinu godišnje isplaćenih sredstava korisnicima iz europskih poljoprivrednih fondova nisu kod svih mjera jednaki. Kod mjera kod kojih korisnici pravo na potporu ostvaruju samo podnošenjem zahtjeva (bez potrebe za ikakvom daljnjom realizacijom ulaganja), kao što je slučaj s mjerama izravne potpore, uspješnost korisnika u ostvarenju prava na isplatu, tj. visina sredstava koja će im biti isplaćena od strane Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju ovisi samo o razini ispunjavanja uvjeta / poštivanja pravila, odnosno o educiranosti korisnika. S druge strane, kod mjera kod kojih korisnici pravo na potporu ne ostvaruju samo temeljem podnesenih prijava, već za ostvarenje tog prava moraju prethodno realizirati planirana ulaganja, uspješnost korisnika u ostvarenju prava na isplatu, tj. visina sredstava koja će im biti isplaćena od strane Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, pored educiranosti, može ovisiti i o nekim drugim faktorima (faktorima koji utječu na njihovu uspješnost u realizaciji planiranih ulaganja i trajanje realizacije tih ulaganja, te faktorima na strani administracije koji usporavaju proces korištenja sredstava).

Isto tako, potrebno je naglasiti da nedostatan broj prijava korisnika koji bi omogućio iskorištenost svih raspoloživih sredstava u praksi se ne događa kod mjera izravne potpore. Naime, iskustvo podnošenja zahtjeva za izravne potpore korisnici imaju još iz vremena prije početka korištenja sredstava europskih poljoprivrednih fondova (kad su izravne potpore bile financirane nacionalnim proračunskim sredstvima), tako da je broj godišnje podnesenih zahtjeva za izravne potpore u praksi relativno postojan. Nadalje, podnošenjem zahtjeva korisnici mjera izravne potpore (za razliku od većine drugih mjera) ne specificiraju iznos sredstava za kojeg traže potporu (jer im iznos potpore po hektaru zemlje i po grlu stoke nije unaprijed poznat), već isti izračunava Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, na bazi podnesenih zahtjeva svih korisnika u određenoj godini i na bazi raspoloživih sredstava u toj

[63] Prema: Uredba (EU) br. 1306/2013 Europskog parlamenta i vijeća od 17. prosinca 2013. o financiranju, upravljanju i nadzoru zajedničke poljoprivredne politike i o stavljanju izvan snage uredaba Vijeća (EEZ) br. 352/78, (EZ) br. 165/94, (EZ) br. 2799/98, (EZ) br. 814/2000, (EZ) br. 1290/2005 i (EZ) 485/2008, Službeni list Europske unije, SL L 347, 20. 12. 2013., čl. 54.

godini (financijske omotnice).[64] S druge strane, kod drugih mjera za koje su pravnom osnovom EU-a određene gornje granice potrošnje, poglavito kod uvođenja novih mjera kod kojih ne postoji prethodno iskustvo s podnošenjem prijava, iskustva Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju pokazuju da nedostatan broj prijava korisnika koji bi omogućio iskorištenost svih raspoloživih sredstava nije rijetkost.[65]

U nastavku ovog poglavlja izložena je visina raspoloživih sredstva koja su Republici Hrvatskoj dostupna u okviru europskih poljoprivrednih fondova te rezultati iskorištenosti sredstava tih fondova u prve dvije godine njihovog korištenja.

3.1. Raspoloživost sredstava iz europskih poljoprivrednih fondova

Kao što je prethodno navedeno u poglavlju 2.2.1., pravnom osnovom Europske unije svakoj zemlji članici Europske unije određene su gornje granice sredstava, koja su joj raspoloživa u okviru europskih poljoprivrednih fondova za financiranje mjera izravne potpore, mjera ruralnog razvoja te mjera zajedničke organizacije tržišta, kod kojih je to primjenjivo.

Stoga, u sklopu ovog poglavlja elaborirana je visina gornjih granica / raspoloživih sredstava koja su Republici Hrvatskoj dostupna, na način da je:

- u poglavlju 3.1.1. izložena raspoloživost sredstava za financiranje mjera izravne potpore;
- u poglavlju 3.1.2. izložena raspoloživost sredstava za financiranje mjera zajedničke organizacije tržišta;
- u poglavlju 3.1.3. izložena raspoloživost sredstava za financiranje mjera ruralnog razvoja.

[64] Korištenje raspoloživih sredstava namijenjenih financiranju mjera izravne potpore odvija se po principu raspodjele cjelokupno raspoloživih sredstava na korisnike koji su podnijeli zahtjeve za izravnu potporu u određenoj godini. Stoga, nekorištenje svih raspoloživih sredstava u određenoj godini isključivo je rezultat neispunjavanja uvjeta od strane korisnika.

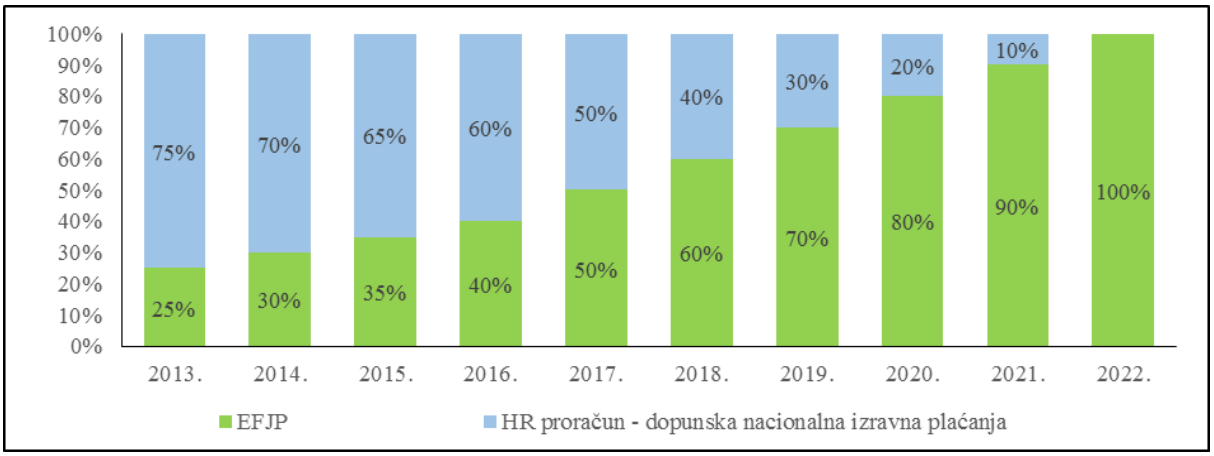
[65] U slučajevima nedostatnog broja prijava, rangiranje prijava koje uobičajeno provodi Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju nakon kontrole prihvatljivosti podnesenih prijava (putem kojeg samo najbolje prijave bivaju odobrene, dok preostale bivaju odbijene zbog nedostatnosti sredstava za njihovo financiranje) gubi svoju svrhu, jer za sve prihvatljive prijave postoje dostatna sredstva za njihovo financiranje.

3.1.1. Raspoloživost sredstava za financiranje mjera izravne potpore

Godišnja gornja granica raspoloživih sredstava za financiranje mjera izravne potpore iz Europskog fonda za jamstva u poljoprivredi (EFJP-a) određena je Ugovorom o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji u iznosu od 373 mil. EUR. Pritom je određeno da Hrvatskoj, kao novoj zemlji članici, neće odmah po pristupanju biti stavljen na raspolaganje cjelokupan iznos godišnje gornje granice (373 mil. EUR), već će se raspoloživost istog postupno povećavati tijekom desetogodišnjeg perioda (2013. – 2022.). U periodu dok Hrvatska ne bude u mogućnosti raspolagati 100 %-tnim iznosom sredstava EFJP-a za financiranje izravnih potpora, omogućeno joj je da nacionalnim proračunskim sredstvima dopuni financiranje izravnih potpora (dopunskim nacionalnim izravnim plaćanjima), ali maksimalno do visine gornje granice.

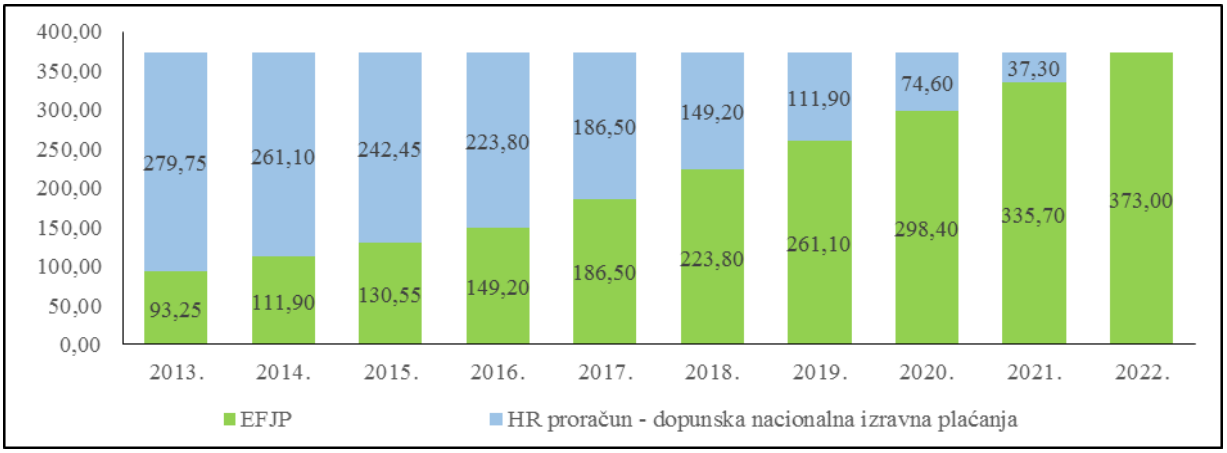
Dinamika postupnog povećanja raspoloživosti sredstava EFJP-a za financiranje izravnih potpora, sukladno Ugovoru o pristupanju, prikazana je grafički u nastavku:

Graf 3: Struktura financiranja izravnih potpora sukladno Ugovoru o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji (%)

Izvor: Ugovor između Kraljevine Belgije, Republike Bugarske, Češke Republike, Kraljevine Danske, Savezne Republike Njemačke, Republike Estonije, Irske, Helenske Republike, Kraljevine Španjolske, Francuske Republike, Talijanske Republike, Republike Cipra, Republike Latvije, Republike Litve, Velikog Vojvodstva Luksemburga, Republike Mađarske, Republike Malte, Kraljevine Nizozemske, Republike Austrije, Republike Poljske, Portugalske Republike, Rumunjske, Republike Slovenije, Slovačke Republike, Republike Finske, Kraljevine Švedske, Ujedinjene Kraljevine Velike Britanije i Sjeverne Irske (države članice Europske unije) i Republike Hrvatske o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji, Službeni list Europske unije, SL L 300, 9. 11. 2013., Prilog III.: Popis iz članka 15. Akta o pristupanju: prilagodbe akata koje su donijele institucije, str. 8. – 9.

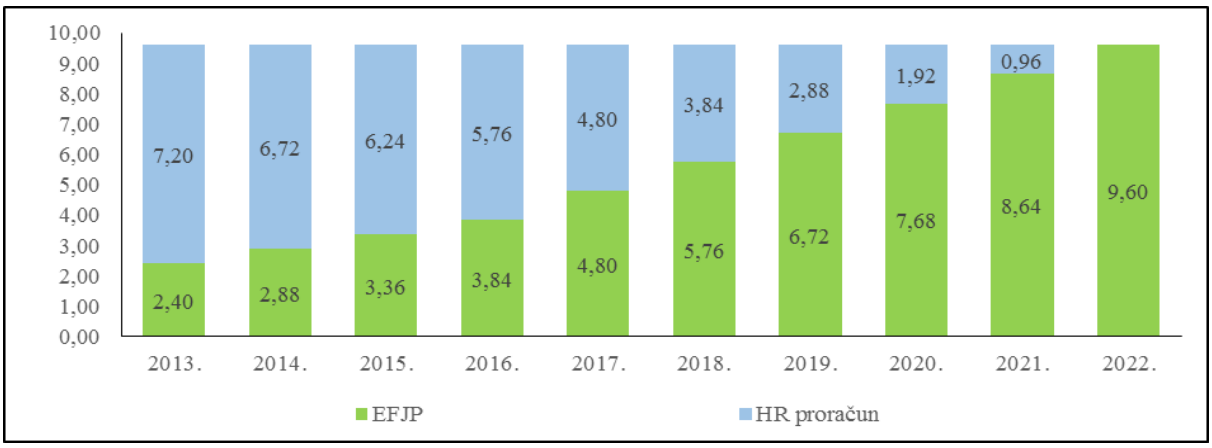
Graf 4: Inicijalno određena raspoloživa sredstva za financiranje izravnih potpora Ugovorom o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji (mil. EUR)

Izvor: Ugovor između Kraljevine Belgije, Republike Bugarske, Češke Republike, Kraljevine Danske, Savezne Republike Njemačke, Republike Estonije, Irske, Helenske Republike, Kraljevine Španjolske, Francuske Republike, Talijanske Republike, Republike Cipra, Republike Latvije, Republike Litve, Velikog Vojvodstva Luksemburga, Republike Mađarske, Republike Malte, Kraljevine Nizozemske, Republike Austrije, Republike Poljske, Portugalske Republike, Rumunjske, Republike Slovenije, Slovačke Republike, Republike Finske, Kraljevine Švedske, Ujedinjene Kraljevine Velike Britanije i Sjeverne Irske (države članice Europske unije) i Republike Hrvatske o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji, Službeni list Europske unije, SL L 300, 9. 11. 2013., Prilog III.: Popis iz članka 15. Akta o pristupanju: prilagodbe akata koje su donijele institucije, str. 8. – 9.

Potrebno je naglasiti da visina godišnje gornje granice za Hrvatsku (373 mil. EUR) nije fiksna, već se ista povećava s godinama u ovisnosti o stavljanju razminiranih područja u poljoprivrednu funkciju. Za tu svrhu Hrvatskoj je Ugovorom o pristupanju određena nacionalna rezerva za razminirano zemljište, u sklopu koje joj je raspoloživ maksimalni iznos od 9,6 mil. EUR, koji podliježe identičnim postotnim povećanjima kojima podliježu i izravne potpore, što je prikazano sljedećim grafom:

Graf 5: Raspoloživa sredstva iz nacionalne rezerve za razminirano zemljište sukladno Ugovoru o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji (mil. EUR)

Izvor: Ugovor između Kraljevine Belgije, Republike Bugarske, Češke Republike, Kraljevine Danske, Savezne Republike Njemačke, Republike Estonije, Irske, Helenske Republike, Kraljevine Španjolske, Francuske Republi-

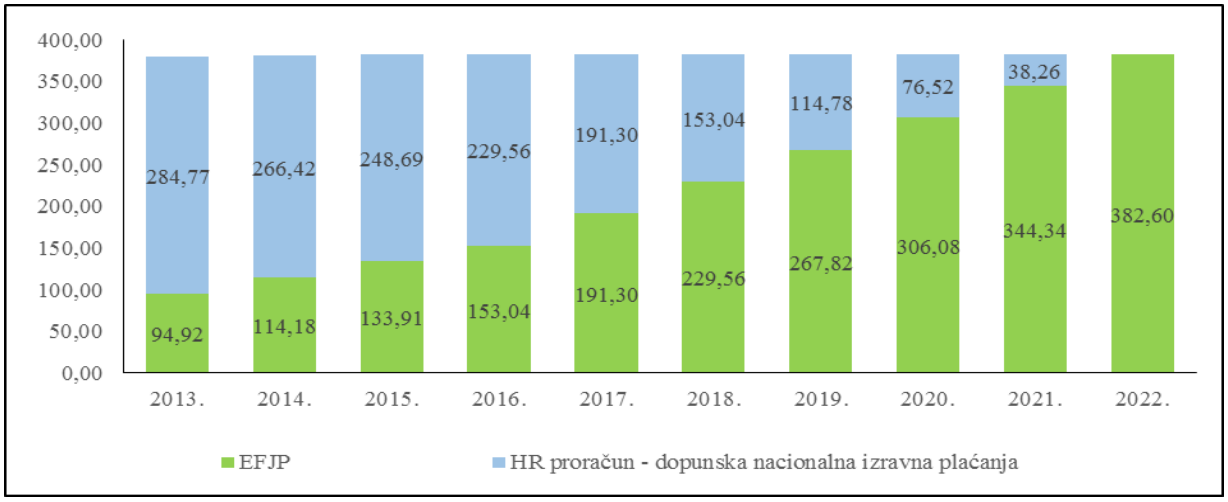
ke, Talijanske Republike, Republike Cipra, Republike Latvije, Republike Litve, Velikog Vojvodstva Luksemburga, Republike Mađarske, Republike Malte, Kraljevine Nizozemske, Republike Austrije, Republike Poljske, Portugalske Republike, Rumunjske, Republike Slovenije, Slovačke Republike, Republike Finske, Kraljevine Švedske, Ujedinjene Kraljevine Velike Britanije i Sjeverne Irske (države članice Europske unije) i Republike Hrvatske o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji, Službeni list Europske unije, SL L 300, 9. 11. 2013., Prilog III.: Popis iz članka 15. Akta o pristupanju: prilagodbe akata koje su donijele institucije, str. 6. – 7.

Razmjerno površini razminiranog zemljišta koju poljoprivrednici stavljaju u poljoprivrednu funkciju, Europska komisija svake godine donosi uredbu kojom povećava godišnju gornju granicu Republici Hrvatskoj:

- razmjerno površini razminiranog zemljišta koju su poljoprivrednici stavili u poljoprivrednu funkciju u razdoblju od 1. siječnja 2005. do 31. prosinca 2012., uredbom Komisije br. 929/2013 povećana je godišnja gornja granica s prethodnih 373 mil. EUR na 379,7 mil. EUR (što predstavlja gornju granicu sredstava za financiranje izravnih potpora u godini podnošenja zahtjeva 2013. / financijskoj godini 2014.);
- razmjerno površini razminiranog zemljišta koju su poljoprivrednici stavili u poljoprivrednu funkciju u 2013. godini, uredbom Komisije br. 320/2014 povećana je godišnja gornja granica s prethodnih 379,7 mil. EUR na 380,6 mil. EUR (što predstavlja gornju granicu sredstava za financiranje izravnih potpora u godini podnošenja zahtjeva 2014. / financijskoj godini 2015.);
- razmjerno površini razminiranog zemljišta koju su poljoprivrednici stavili u poljoprivrednu funkciju u 2014. godini, uredbom Komisije br. 2015/851 povećana je godišnja gornja granica s prethodnih 380,6 mil. EUR na 382,6 mil. EUR (što predstavlja gornju granicu sredstava za financiranje izravnih potpora u godini podnošenja zahtjeva 2015. / financijskoj godini 2016.), itd.

Slijedom navedenih povećanja godišnje gornje granice, u nastavku je grafički prikazana nova raspoloživost sredstava za financiranje izravnih potpora:

Graf 6: Raspoloživa sredstva za financiranje izravnih potpora nakon povećanja godišnjih gornjih granica temeljem stavljanja razminiranog zemljišta u poljoprivrednu funkciju (mil. EUR)

Izvori: Provedbena uredba Komisije (EU) br. 929/2013 od 26. rujna 2013. o izmjeni Priloga VIII. Uredbi Vijeća (EZ) br. 73/2009 o utvrđivanju zajedničkih pravila za programe izravne potpore za poljoprivrednike u okviru zajedničke poljoprivredne politike, Službeni list Europske unije, SL L 255, 27. 9. 2013.;

Provedbena uredba Komisije (EU) br. 320/2014 od 27. ožujka 2014. o izmjeni Priloga VIII. Uredbi Vijeća (EZ) br. 73/2009 o utvrđivanju zajedničkih pravila za programe izravne potpore za poljoprivrednike u okviru zajedničke poljoprivredne politike, Službeni list Europske unije, SL L 93, 28. 3. 2014.;

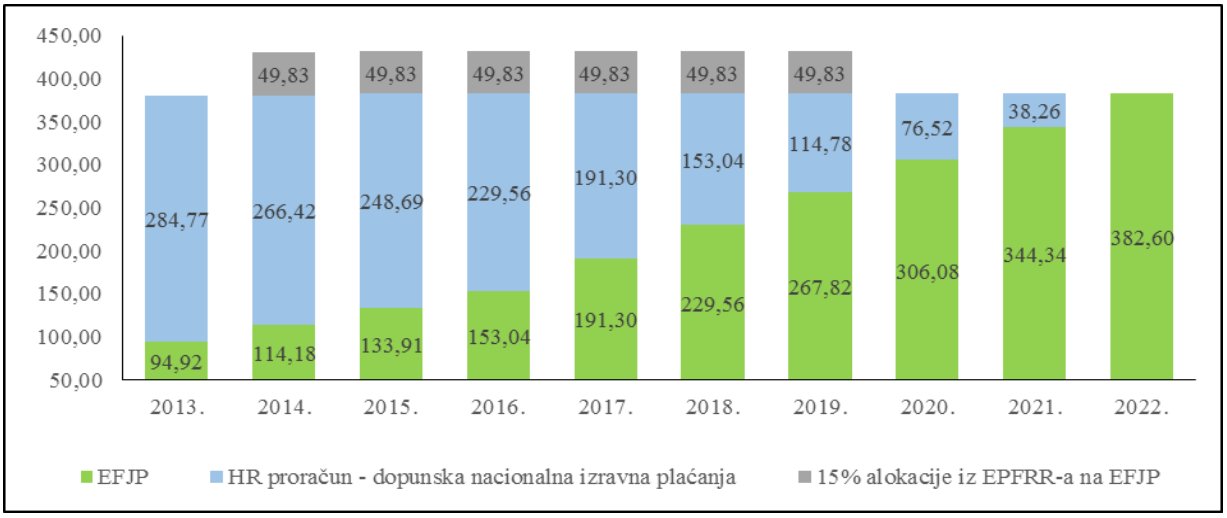
Delegirana uredba Komisije (EU) 2015/851 od 27. ožujka 2015. o izmjeni priloga II., III. i VI. Uredbi (EU) br. 1307/2013 Europskog parlamenta i Vijeća o utvrđivanju pravila za izravna plaćanja poljoprivrednicima u programima potpore u okviru zajedničke poljoprivredne politike, Službeni list Europske unije, SL 135, 2. 6. 2015., Prilog II.

Pored povećanja godišnje raspoloživosti sredstava za financiranje izravnih potpora uslijed stavljanja razminiranih područja u poljoprivrednu funkciju (korištenja nacionalne rezerve za razminirano zemljište), ista je povećana i uslijed odluke Republike Hrvatske o primijeni opcije fleksibilnosti između dva poljoprivredna fonda, koja podrazumijeva transfer određenog dijela sredstava iz jednog poljoprivrednog fonda u drugi.[66] Naime, Republika Hrvatska odlučila je transferirati 15 % alociranih sredstava u proračunskom razdoblju 2015. – 2020. iz Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR-a) na Europski fond za jamstva u poljoprivredi (EFJP), slijedom čega su uredbom Komisije br. 994/2014 godišnje raspoloživa

[66] Opciju transfera određenog dijela sredstava iz jednog poljoprivrednog fonda u drugi, osim Hrvatske koristile su i druge zemlje članice. Sukladno Delegiranoj uredbi Komisije (EU) br. 994/2014 od 13. svibnja 2014. o izmjeni priloga VIII. i VIII.c Uredbi Vijeća (EZ) br. 73/2009, Priloga I. Uredbi (EU) br. 1305/2013 Europskog parlamenta i Vijeća i priloga II., III. i VI. Uredbi (EU) br. 1307/2013 Europskog parlamenta i Vijeća, Službeni list Europske unije, SL L 280, 24. 9. 2014., Francuska, Latvija i Ujedinjena Kraljevina odlučile su transferirati jedan dio sredstava iz EFJP-a na EPFRR, dok su se za transfer sredstava iz EPFRR-a na EFJP, osim Hrvatske, odlučile Malta, Poljska i Slovačka.

sredstava za financiranje izravnih potpora u godinama podnošenja zahtjeva 2014. – 2019.[67] uvećana su za 49,83 mil. EUR, kao što je grafički prikazano u nastavku:

Graf 7: Raspoloživa sredstva za financiranje izravnih potpora nakon transfera sredstava iz EPFRR-a na EFJP (mil. EUR)

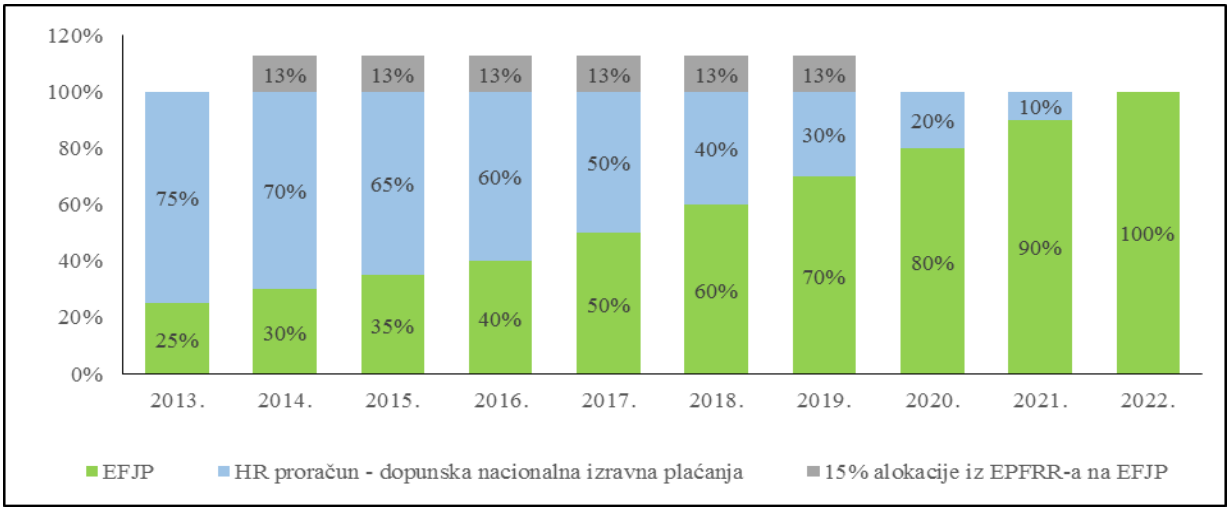
Izvori: Raspoloživa sredstva za financiranje izravnih potpora nakon povećanja godišnjih gornjih granica temeljem stavljanja razminiranog zemljišta u poljoprivrednu funkciju (Graf 6);

Delegirana uredba Komisije (EU) br. 994/2014 od 13. svibnja 2014. o izmjeni priloga VIII. i VIII.c Uredbi Vijeća (EZ) br. 73/2009, Priloga I. Uredbi (EU) br. 1305/2013 Europskog parlamenta i Vijeća i priloga II., III. i VI. Uredbi (EU) br. 1307/2013 Europskog parlamenta i Vijeća, Službeni list Europske unije, SL L 280, 24. 9. 2014., Prilog I.

Korištenje opcije fleksibilnosti između dva poljoprivredna fonda pružilo je Hrvatskoj mogućnost da u financijskim godinama 2015. – 2020., u kojima se izvršava plaćanje na ime transfera sredstava na godine podnošenja zahtjeva 2014. – 2019., financira izravne potpore iznosima koji su veći od nacionalne gornje granice, budući da se transferirana sredstva iz EPFRR-a dodaju na nacionalnu gornju granicu sredstava EFJP-a (nisu njen sastavni dio). Samim time, u godinama podnošenja zahtjeva 2014. – 2019. (financijskim godinama 2015. – 2020.) Hrvatska ima mogućnost koristiti cca 113 % nacionalne gornje granice (transferirana sredstva EPFRR-a čine cca 13 % iznosa nacionalne gornje granice), umjesto dotadašnjih maksimalnih 100 %, kao što je prikazano sljedećim grafom:

[67] Godine podnošenja zahtjeva 2014. – 2019. za koje se iskazuje povećanje godišnjih gornjih granica za izravne potpore, korespondira proračunskom razdoblju 2015. – 2020. za koje se iskazuje smanjenje godišnjih gornjih granica za financiranje mjera ruralnog razvoja. Razlog tome je taj što se zahtjevi za izravnu potporu podneseni u kalendarskoj godini „N“ plaćaju u proračunskoj godini „N + 1“.

Graf 8: Struktura financiranja izravnih potpora nakon transfera sredstava iz EPFRR-a na EFJP (%)

Izvor: Raspoloživa sredstva za financiranje izravnih potpora nakon transfera sredstava iz EPFRR-a na EFJP (Graf 7)

S obzirom na mehanizam postupnog povećanja raspoloživih sredstava za financiranje izravnih potpora iz EFJP-a, slijedom kojeg su udjeli financiranja izravnih potpora iz EFJP-a u prvim godinama nakon pristupanja EU-u relativno niski i zahtijevaju značajna nacionalna proračunska sredstva za financiranje dopunskih nacionalnih izravnih plaćanja, Programom ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014. – 2020. (u okviru Mjere 18: Financiranje dodatnih nacionalnih izravnih plaćanja za Hrvatsku) osigurana su sredstava za financiranje dodatnih nacionalnih izravnih plaćanja u godinama podnošenja zahtjeva 2014. – 2016. iz Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR-a), kao što je prikazano u narednoj tablici:

Tablica 7: Raspoloživa sredstva EPFRR-a (Mjere 18) za financiranje mjera izravne potpore (EUR)

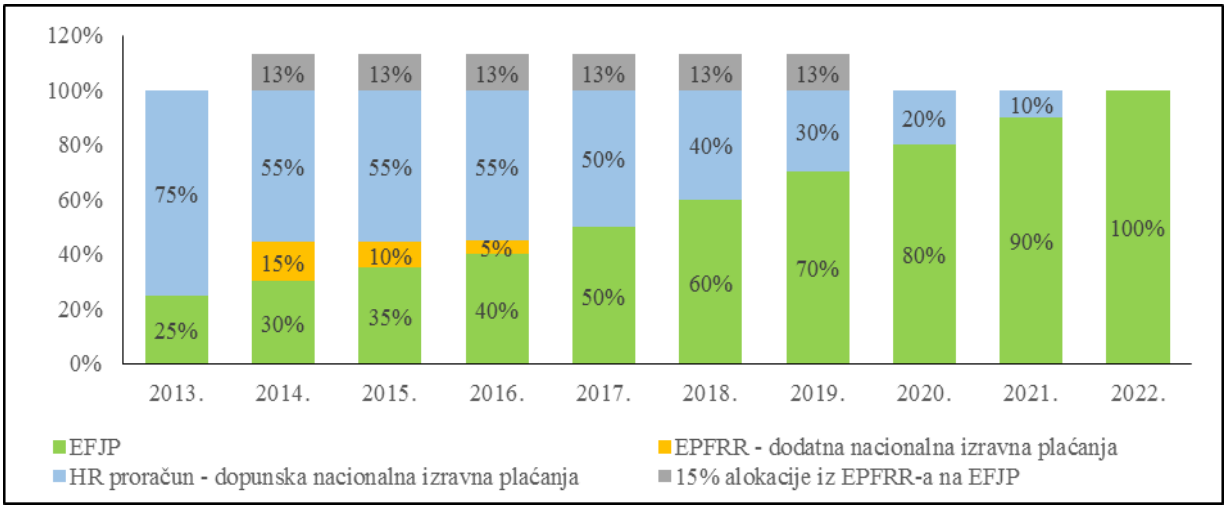
2014.	2015.	2016.	2014. - 2016.
55.950.000,00	37.300.000,00	18.650.000,00	**111.900.000,00**

Izvor: Program ruralnog razvoja Republike Hrvatske 2014. – 2020. Dostupno na: http://www.mps.hr/ipard/default.aspx?id=129, (pristup 25. 10. 2015.), str. 546.

Financiranje dodatnih nacionalnih izravnih plaćanja sredstvima EPFRR-a omogućilo je Republici Hrvatskoj da u financijskim godinama 2015. – 2017., u kojima se izvršava plaćanje na ime korištenja sredstava Mjere 18 u godinama podnošenja zahtjeva 2014. – 2016., iz nacionalnih proračunskih sredstava izdvaja manji dio sredstava za dopunjavanje financiranja izrav-

nih plaćanja (55 % u sve tri godine, umjesto prijašnjih 70 %, 65 % i 60 %), kao što je prikazano na sljedećem grafu:

Graf 9: Struktura financiranja izravnih potpora nakon uvođenja dodatnih nacionalnih izravnih plaćanja iz EPFRR-a (%)

Izvori: Raspoloživa sredstva za financiranje izravnih potpora nakon transfera sredstava iz EPFRR-a na EFJP (Graf 7);

Raspoloživa sredstva EPFRR-a (Mjere 18) za financiranje mjera izravne potpore (Tablica 7).

Slijedom prethodno navedenog, ukupno raspoloživa sredstva za financiranje izravnih potpora iz europskih poljoprivrednih fondova (EFJP-a i EPFRR-a) te mogućnost njihovog dopunjavanja nacionalnim proračunskim sredstvima prikazana je u nastavku tabelarno i grafički:

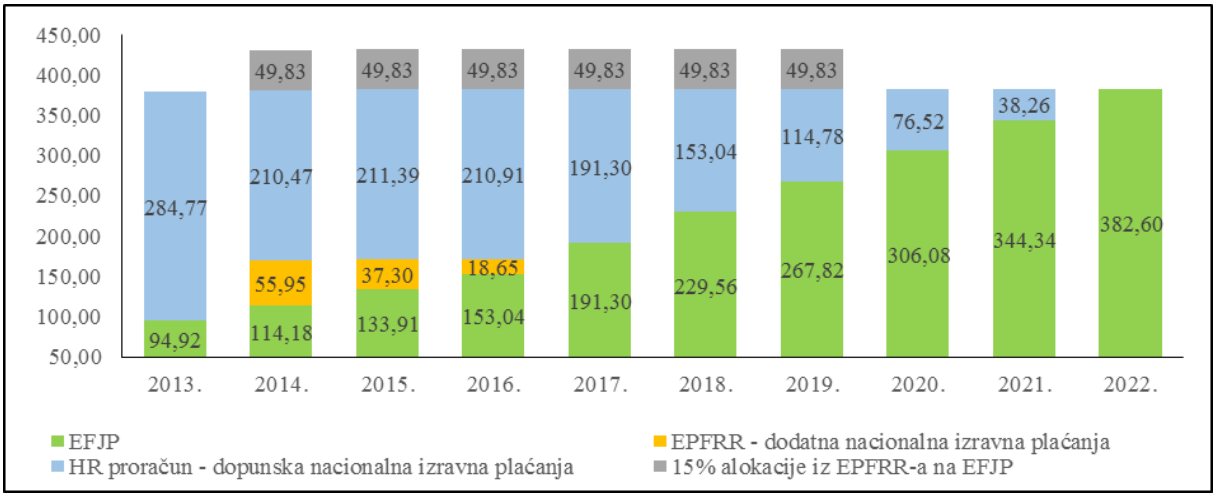
Tablica 8: Ukupno raspoloživa sredstva za financiranje izravnih potpora iz EFJP-a i EPFRR-a te mogućnost njihovog dopunjavanja nacionalnim proračunskim sredstvima (mil. EUR)

Izvor sredstava	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.
EFJP	94,92	114,18	133,91	153,04	191,30	229,56	267,82	306,08	344,34	382,60
15% alokacije iz EPFRR-a na EFJP		49,83	49,83	49,83	49,83	49,83	49,83			
Ukupno EFJP	**94,92**	**164,01**	**183,74**	**202,87**	**241,13**	**279,39**	**317,65**	**306,08**	**344,34**	**382,60**
EPFRR - dodatna nacionalna izravna plaćanja		55,95	37,30	18,65						
Ukupno EFJP i EPFRR	**94,92**	**219,96**	**221,04**	**221,52**	**241,13**	**279,39**	**317,65**	**306,08**	**344,34**	**382,60**
HR proračun - dopunska nacionalna izravna plaćanja	284,77	210,47	211,39	210,91	191,30	153,04	114,78	76,52	38,26	
Ukupno EU i HR	**379,69**	**430,42**	**432,43**	**432,43**	**432,43**	**432,43**	**432,43**	**382,60**	**382,60**	**382,60**

Izvori: Raspoloživa sredstva za financiranje izravnih potpora nakon transfera sredstava iz EPFRR-a na EFJP (Graf 7);

Raspoloživa sredstva EPFRR-a (Mjere 18) za financiranje mjera izravne potpore (Tablica 7).

Graf 10: Ukupno raspoloživa sredstva za financiranje izravnih potpora iz EFJP-a i EPFRR-a te mogućnost njihovog dopunjavanja nacionalnim proračunskim sredstvima (mil. EUR)

Izvor: Ukupno raspoloživa sredstva za financiranje izravnih potpora iz EFJP-a i EPFRR-a te mogućnost njihovog dopunjavanja nacionalnim proračunskim sredstvima (Tablica 8)

Pored određivanja gornjih granica ukupnih sredstava koje Republika Hrvatska ima pravo godišnje utrošiti na financiranje programa izravnih potpora, Europska komisija svake godine donosi uredbu kojom propisuje i gornje granice pojedinih mjera u strukturi programa izravne potpore[68]. Na bazi uredbi Europske komisije kojima su određene gornje granice raspoloživih sredstava pojedinih mjera u strukturi programa izravne potpore, Republika Hrvatska svake godine donosi uredbu o financijskoj strukturi omotnice za mjere iz programa izravne potpore, kojom određuje visinu sredstava za koju je planirano financiranje:

- iz EU izvora (sredstvima europskih poljoprivrednih fondova),
- iz HR izvora (nacionalnim proračunskim sredstvima).

Uredbama o financijskoj strukturi omotnica za mjere iz programa izravne potpore potrošnja raspoloživih sredstva iz EU izvora uvijek se planira u maksimalnom iznosu, dok visina nacionalnih proračunskih sredstva, kojima se dopunjava financiranje izravnih potpora financiranih iz EU izvora, ovisi o proračunskim mogućnostima.

[68] Gornje granice pojedinih mjera u strukturi programa izravnih potpora, koje su Republici Hrvatskoj raspoložive za financiranje u godini podnošenja zahtjeva 2013. / financijskoj godini 2014. propisane su Provedbenom uredbom Komisije (EU) br. 934/2013 od 27. rujna 2013. o izmjeni Provedbene uredbe (EU) br. 914/2013 o utvrđivanju gornjih granica proračuna za 2013. primjenjivih na određene programe izravne potpore predviđene Uredbom Vijeća (EZ) br. 73/2009, Službeni list Europske unije, SL L 257, 28. 9. 2013., Prilozi I. – III. i Prilog V. Gornje granice pojedinih mjera u strukturi programa izravnih potpore, koje su Republici Hrvatskoj raspoložive za financiranje u godini podnošenja zahtjeva 2014. / financijskoj godini 2015. propisane su Provedbenom uredbom Komisije (EU) br. 1044/2014 od 3. listopada 2014.o utvrđivanju gornjih granica proračuna za 2014. primjenjivih na određene programe izravne potpore predviđene Uredbom Vijeća (EZ) br. 73/2009, Službeni list Europske unije, SL L 290, 4. 10. 2014., Prilozi I. – III. i Prilog VI.

Sukladno uredbama o financijskoj strukturi omotnice za mjere iz programa izravne potpore za godine podnošenja zahtjeva 2013. i 2014. / financijske godine 2014. i 2015., struktura financiranja mjera iz programa izravnih potpora određena je na način prikazan u sljedećim tablicama:

Tablica 9: Visina raspoloživih sredstava za pojedine mjere u strukturi programa izravne potpore u godinama podnošenja zahtjeva 2013. i 2014. / financijskim godinama 2014. i 2015., koje se financiraju sredstvima EFJP-a i EPFRR-a (EUR)

Mjere za koje su propisane gornje granice potrošnje	2013.	2014.	%
Program jedinstvenih plaćanja	86.006.811,81	145.689.182,20	69,39%
Proizvodno vezana plaćanja	4.256.454,51	5.107.745,37	20,00%
Posebna potpora	4.660.000,00	13.208.000,00	183,43%
Ukupno raspoloživa sredstva EFJP-a za financiranje mjera izravne potpore	**94.923.266,32**	**164.004.927,58**	**72,78%**
Dodatna nacionalna izravna plaćanja (Mjera 18)		55.950.000,00	∞
Ukupno raspoloživa sredstva EPFRR-a za financiranje mjera izravne potpore		**55.950.000,00**	∞
Ukupno raspoloživa sredstva EFJP-a i EPFRR-a za financiranje mjera izravne potpore	**94.923.266,32**	**219.954.927,58**	**131,72%**

Izvori: Uredba o financijskoj strukturi omotnice za mjere iz Programa izravne potpore za 2013. godinu, Narodne novine broj 141/2013;

Uredba o financijskoj strukturi omotnice za mjere iz Programa izravne potpore za 2014. godinu, Narodne novine broj 154/2014.

Tablica 10: Visina sredstava kojima je Republika Hrvatska odlučila iz nacionalnog proračuna dopuniti financiranje mjera izravne potpore u godinama podnošenja zahtjeva 2013. i 2014. / financijskim godinama 2014. i 2015. (EUR)

Mjere za koje su propisane gornje granice potrošnje	2013.	2014.	%
Program jedinstvenih plaćanja	170.025.753,02	113.462.129,02	-33,27%
Proizvodno vezana plaćanja	7.982.048,38	8.588.438,08	7,60%
Posebna potpora	0,00	0,00	-
Ukupno raspoloživa nacionalna proračunska sredstva za dopunska nacionalna izravna plaćanja	**178.007.801,40**	**122.050.567,09**	**-31,44%**
Dodatna nacionalna izravna plaćanja (Mjera 18)		13.987.500,00	∞
Ukupno raspoloživa nacionalna proračunska sredstva za 20 %-tno sufinanciranje dodatnih nacionalnih izravnih plaćanja[69]		**13.987.500,00**	∞

[69] Sufinanciranje dodatnih nacionalnih izravnih plaćanja (Mjere 18) u 20 %-tnom iznosu propisano je Programom ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014. – 2020., str. 546. Nacionalno sufinanciranje u 20 %-tnom iznosu uvjet je za korištenje punog iznosa raspoloživih sredstava Mjere 18 iz EPFRR-a (80 %-tnog), jer se sredstva te mjere financiraju u omjeru 20:80.

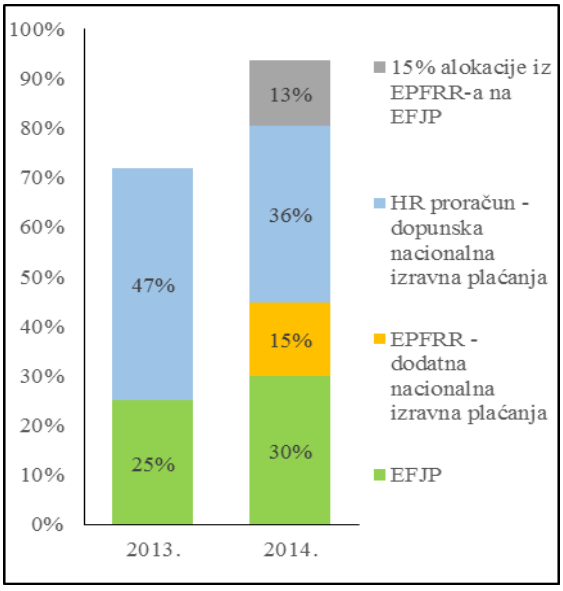
Ukupno raspoloživa nacionalna proračunska sredstva za financiranje mjera izravne potpore	**178.007.801,40**	**136.038.067,09**	**-23,58%**

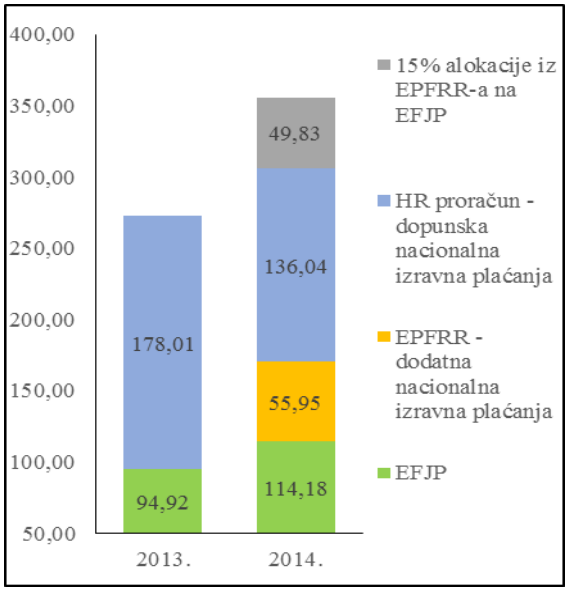
Izvori: Uredba o financijskoj strukturi omotnice za mjere iz Programa izravne potpore za 2013. godinu, Narodne novine broj 141/2013;

Uredba o financijskoj strukturi omotnice za mjere iz Programa izravne potpore za 2014. godinu, Narodne novine broj 154/2014.

Usporedbom podataka iz Tablice 8 o visini nacionalnih proračunskih sredstva kojima je moguće u godinama podnošenja zahtjeva 2013. i 2014. / financijskim godinama 2014. i 2015. dopunjavati financiranje izravnih potpora i podataka iz Tablice 10 o visini nacionalnih proračunskih sredstava koje je Republika Hrvatska odlučila utrošiti na dopunjavanje financiranja izravnih potpora, primjetno je da proračunske mogućnosti ni u jednoj od promatrane dvije godine Republici Hrvatskoj nisu dopuštale financiranje dopunskih nacionalnih izravnih plaćanja u visini koja je maksimalno moguća (Hrvatska je nacionalnim proračunskim sredstvima odlučila financirati 106,76 mil. EUR manji iznos od maksimalno mogućeg u godini podnošenja zahtjeva 2013. / financijskoj godini 2014., odnosno 74,43 mil. EUR manji iznos od maksimalno mogućeg u godini podnošenja zahtjeva 2014. / financijskoj godini 2015.), što je također vidljivo iz sljedećeg grafičkog prikaza na kojem su ukupno raspoloživa sredstva manja od 100 %-tnog iznosa gornje granice potrošnje:

Graf 11: Ukupno raspoloživa sredstva za financiranje izravnih potpora iz EFJP-a, EPFRR-a i hrvatskog proračuna za godine podnošenja zahtjeva 2013. i 2014. / financijske godine 2014. i 2015. (% i mil. EUR)

Izvori: Visina raspoloživih sredstava za pojedine mjere u strukturi programa izravne potpore u godinama podnošenja zahtjeva 2013. i 2014. / financijskim godinama 2014. i 2015., koje se financiraju sredstvima EFJP-a i EPFRR-a (Tablica 9);

Visina sredstava kojima je Republika Hrvatska odlučila iz nacionalnog proračuna dopuniti financiranje mjera izravne potpore u godinama podnošenja zahtjeva 2013. i 2014. / financijskim godinama 2014. i 2015. (Tablica 10).

Drugim riječima, da je Republika Hrvatska imala mogućnost u 100 %-tnom iznosu u promatrane dvije godine financirati izravne potpore proračunskim sredstvima Europske unije, korisnicima bi bio raspoloživ 106,76 mil. EUR veći iznos za godinu podnošenja zahtjeva 2013. / financijsku godinu 2014., odnosno 74,43 mil. EUR veći iznos za godinu podnošenja zahtjeva 2014. / financijsku godinu 2015., jer ne bi postojalo proračunsko ograničenje na strani hrvatskog proračuna.

3.1.2. Raspoloživost sredstava za financiranje mjera zajedničke organizacije tržišta

Kao što je prethodno navedeno u poglavlju 2.2.1., zbog prirode mjera zajedničke organizacije tržišta, koje podrazumijevaju niz instrumenata koji se koriste na EU tržištu primarno s ciljem stabilizacije cijena i ponude poljoprivrednih proizvoda (uvođenje istih je relativno neizvjesno, kako objašnjava Europska komisija (2014.)), gornje granice sredstava raspoloživih pojedinoj državi članici generalno gledano ne mogu biti određene, već su određene samo u slučaju nekih mjera, kod kojih je to primjenjivo. Budući da su pravnom osnovnom Europske unije Republici Hrvatskoj određene samo gornje granice raspoloživih sredstava namijenjenih financiranju mjera u sektoru vina (u financijskim godinama za koje je Republika Hrvatska donijela nacionalni petogodišnji program pomoći vinu[70]), samo iste su i predmet izlaganja ovog poglavlja.

Ugovorom o pristupanju, kao i uredbom Komisije br. 1308/2013, određene su gornje granice sredstva, koje su Hrvatskoj raspoložive iz Europskog fonda za jamstva u poljoprivredi (EFJP-a) za financiranje mjera predviđenih Nacionalnim programom pomoći sektoru vina za razdoblje 2014. – 2018., kao što je prikazano u sljedećoj tablici:

[70] Prema: Uredba (EU) br. 1308/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. prosinca 2013. o uspostavljanju zajedničke organizacije tržišta poljoprivrednih proizvoda i stavljanju izvan snage uredbi Vijeća (EEZ) br. 922/72, (EEZ) br. 234/79, (EZ) br. 1037/2001 i (EZ) br. 1234/2007, Službeni list Europske unije, SL L 347, 20. 12. 2013., Prilog VI.

Tablica 11: Raspoloživa sredstva za financiranje mjera u sektoru vina iz EFJP-a (tis. EUR)

2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
11.885	11.885	11.885	10.832	10.832

Izvori: Ugovor između Kraljevine Belgije, Republike Bugarske, Češke Republike, Kraljevine Danske, Savezne Republike Njemačke, Republike Estonije, Irske, Helenske Republike, Kraljevine Španjolske, Francuske Republike, Talijanske Republike, Republike Cipra, Republike Latvije, Republike Litve, Velikog Vojvodstva Luksemburga, Republike Mađarske, Republike Malte, Kraljevine Nizozemske, Republike Austrije, Republike Poljske, Portugalske Republike, Rumunjske, Republike Slovenije, Slovačke Republike, Republike Finske, Kraljevine Švedske, Ujedinjene Kraljevine Velike Britanije i Sjeverne Irske (države članice Europske unije) i Republike Hrvatske o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji, Službeni list Europske unije, SL L 300, 9. 11. 2013., Prilog III.: Popis iz članka 15. Akta o pristupanju: prilagodbe akata koje su donijele institucije, str. 4.;

Uredba (EU) br. 1308/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. prosinca 2013. o uspostavljanju zajedničke organizacije tržišta poljoprivrednih proizvoda i stavljanju izvan snage uredbi Vijeća (EEZ) br. 922/72, (EEZ) br. 234/79, (EZ) br. 1037/2001 i (EZ) br. 1234/2007, Službeni list Europske unije, SL L 347, 20. 12. 2013., Prilog VI.

Raspodjela gornjih granica raspoloživih sredstava prikazanih u prethodnoj tablici po svakoj od mjera koje je Republika Hrvatska odabrala provoditi svojim Nacionalnim programom pomoći sektoru vina za razdoblje 2014. – 2018., prikazana je sljedećom tablicom:

Tablica 12: Visina raspoloživih sredstava za pojedine mjere u strukturi mjera u sektoru vina, koje se financiraju sredstvima EFJP-a (mil. EUR)

Mjere iz Nacionalnog programa pomoći sektoru vina za razdoblje 2014. - 2018.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2014. - 2018.
Investicija u vinarije i marketing vina	8,9	7,9	7,9	8,0	8,4	**41,1**
Restrukturiranje i konverzija vinograda	2,0	3,0	3,0	1,9	1,5	**11,4**
Promidžba na tržištima trećih zemalja	1,0	1,0	1,0	0,9	0,9	**4,8**
Ukupno mjere u sektoru vina	**11,9**	**11,9**	**11,9**	**10,8**	**10,8**	**57,3**

Izvor: Nacionalni program pomoći sektoru vina 2014. – 2018., izmjene iz lipnja 2016. Dostupno na: http://www.mps.hr/UserDocsImages//VINO/Nacionalni%20program%20pomo%C4%87i%20sektoru%20vina%202014.-2018.%20izmjene%20lipanj%202016.docx, (pristup 20. 4. 2017.), str. 5., 8. i 15.

3.1.3. Raspoloživost sredstava za financiranje mjera ruralnog razvoja

Uredbom Komisije br. 1305/2013 Republici Hrvatskoj je inicijalno iz Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR-a) na godišnjoj razini stavljeno na raspolaganje 332,17 mil. EUR, odnosno 2,33 mlrd. EUR u sedmogodišnjem razdoblju (programskom razdoblju 2014. – 2020.), kao što je prikazano u nastavku:

Tablica 13: Inicijalno raspoloživa sredstva za financiranje mjera ruralnog razvoja iz EPFRR-a (mil. EUR)

2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2014. - 2020.
332,17	332,17	332,17	332,17	332,17	332,17	332,17	**2.325,17**

Izvor: Uredba (EU) br. 1305/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. prosinca 2013. o potpori ruralnom razvoju iz Europskog poljoprivrednoga fonda za ruralni razvoj (EPFRR) i stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EZ) br. 1698/2005, Službeni list Europske unije, SL L 347, 20. 12. 2013., Prilog I.

Budući da je Hrvatska primijenila opciju fleksibilnosti između dva poljoprivredna fonda i transferirala 49,83 mil. EUR godišnje alociranih sredstva u razdoblju od 2015. do 2020. godine iz EPFRR-a na EFJP (u šestogodišnjem razdoblju transferirano je ukupno 299 mil. EUR), uredbom Komisije br. 994/2014 raspoloživa sredstva EPFRR-a su u skladu s time korigirana. Korekcija podrazumijeva smanjenje raspoloživih sredstava EPFRR-a u razdoblju od 2015. do 2020. godine s prijašnjih 332,17 mil. EUR godišnje na 282,34 mil. EUR godišnje, odnosno u sedmogodišnjem razdoblju smanjenje s prijašnjih 2,33 mlrd. EUR na 2,03 mlrd. EUR, kao što je prikazano u nastavku:

Tablica 14: Raspoloživa sredstva za financiranje mjera ruralnog razvoja nakon transfera sredstava iz EPFRR-a na EFJP (mil. EUR)

2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2014. - 2020.
332,17	282,34	282,34	282,34	282,34	282,34	282,34	**2.026,22**

Izvori: Delegirana uredba Komisije (EU) br. 994/2014 od 13. svibnja 2014. o izmjeni priloga VIII. i VIII.c Uredbi Vijeća (EZ) br. 73/2009, Priloga I. Uredbi (EU) br. 1305/2013 Europskog parlamenta i Vijeća i priloga II., III. i VI. Uredbi (EU) br. 1307/2013 Europskog parlamenta i Vijeća, Službeni list Europske unije, SL L 280, 24. 9. 2014., Prilog II.;

Delegirana uredba Komisije (EU) br. 1378/2014 od 17. listopada 2014. o izmjeni Priloga I. Uredbi (EU) br. 1305/2013 Europskog parlamenta i Vijeća i Priloga II. i III. Uredbi (EU) br. 1307/2013 Europskog parlamenta i Vijeća, Službeni list Europske unije, SL L 367, 23. 12. 2014., Prilog I.

Obzirom da Program ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014. – 2020. nije bio spreman za donošenje do kraja 2014. godine, te su samim time sredstva EPFRR-a alocirana u 2014. godini ostala neiskorištena, uredbom Komisije br. 2015/791 sredstava za 2014. godinu transferirana su u gornje granice rashoda za 2015. i 2016. godinu, te je određena nova raspodjela raspoloživih sredstava na način prikazan u nastavku:

Tablica 15: Raspoloživa sredstva za financiranje mjera ruralnog nakon transfera alokacije iz 2014. na 2015. i 2016. godinu (mil. EUR)

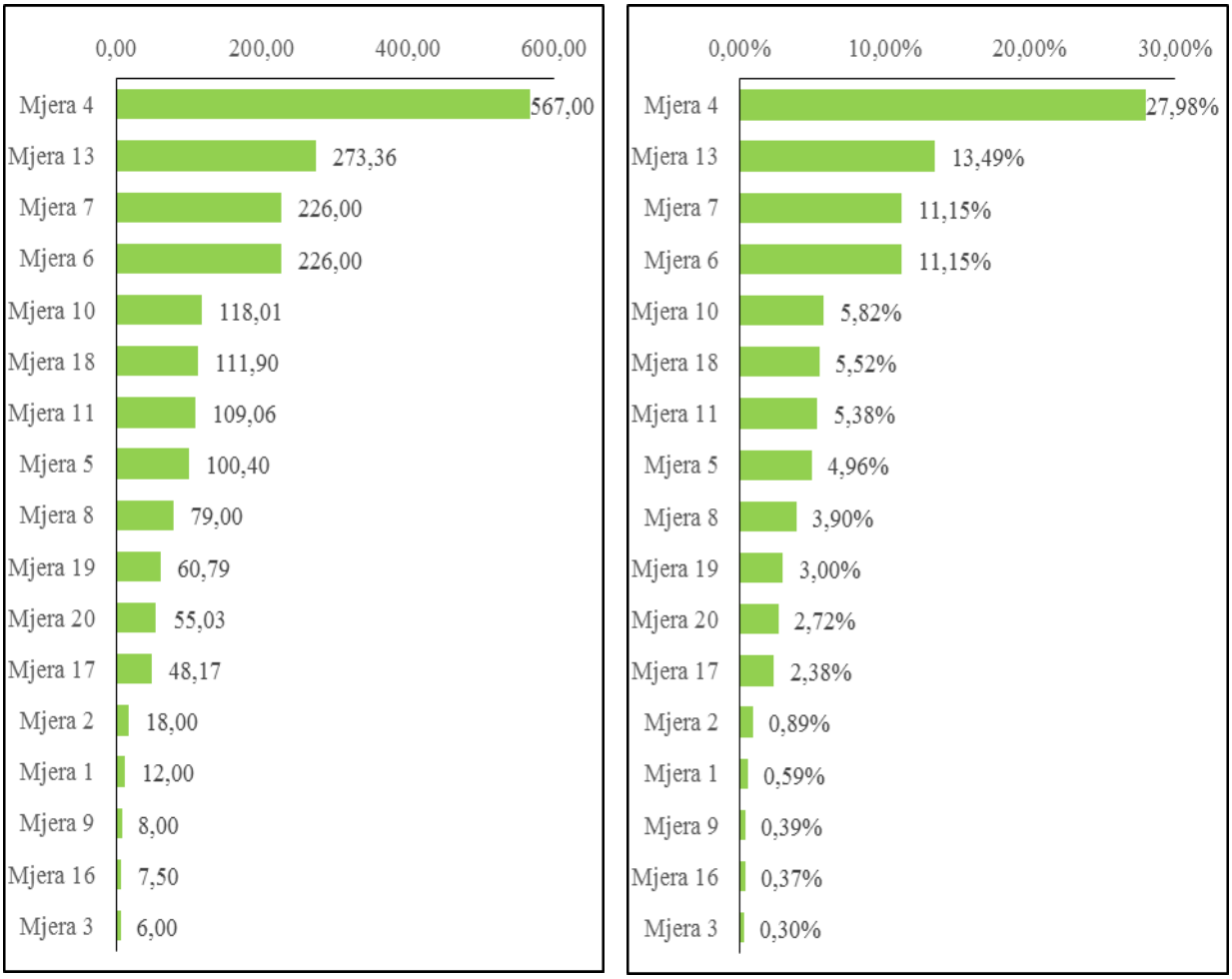
2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2014. - 2020.
	448,43	448,43	282,34	282,34	282,34	282,34	**2.026,22**

Izvori: Delegirana uredba Komisije (EU) 2015/791 od 27. travnja 2015. o izmjeni Priloga I. Uredbi (EU) br. 1305/2013 Europskog parlamenta i Vijeća o potpori ruralnom razvoju iz Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj, Službeni list Europske unije, SL L 127, 22. 5. 2015.;

Program ruralnog razvoja Republike Hrvatske 2014. – 2020. Dostupno na: http://www.mps.hr/ipard/default.aspx?id=129, (pristup 25. 10. 2015.), str. 594.

Programom ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014. – 2020. određena je raspodjela raspoloživog iznosa od 2,03 mlrd. EUR po mjerama ruralnog razvoja, što je prikazano u nastavku:

Graf 12: Raspodjela sredstava EPFRR-a po mjerama ruralnog razvoja (mil. EUR i %)

Izvor: Program ruralnog razvoja Republike Hrvatske 2014. – 2020. Dostupno na: http://www.mps.hr/ipard/default.aspx?id=129, (pristup 25. 10. 2015.), str. 596. – 612.

3.2. Iskorištenost sredstava iz europskih poljoprivrednih fondova u prve dvije godine njihovog korištenja

Temeljem podataka Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju o iskorištenim sredstvima i broju odobrenih potpora iz europskih poljoprivrednih fondova u financijskim godinama 2014. i 2015. iz Priloga 1 ovog rada, u sklopu ovog poglavlja izložena je iskorištenost sredstava europskih poljoprivrednih fondova u prve dvije godine njihovog korištenja. Prilikom izlaganja visine iskorištenih sredstava izložen je ujedno i njihov regionalni raspored, te su za tu svrhu hrvatske županije razvrstane u pet regija (Dalmacija, Sjever, Sjeverni Jadran, Slavonija i Zagreb), na način prikazan u Prilogu 1 ovog rada.

Nakon prikaza sintetičkih podataka o ukupnoj iskorištenosti, u poglavljima 3.2.1., 3.2.2. i 3.2.3. dan je analitički prikaz iskorištenih sredstava za financiranje mjera izravne potpore, mjera zajedničke organizacije tržišta i mjera ruralnog razvoja.

Kategorije iskorištenih sredstava europskih poljoprivrednih fondova u financijskim godinama 2014. i 2015. prikazane su u sljedećoj tablici, a predmet izlaganja ovog poglavlja su stvarno iskorištena sredstva iz EFJP-a i EPFRR-a, koja su prikazana pod rednim brojem 16 predmetne tablice:

Tablica 16: Kategorije iskorištenih sredstava iz europskih poljoprivrednih fondova u financijskim godinama 2014. i 2015. (EUR)

R.B.	Stavka	Financijska godina 2014.	Financijska godina 2015.
1.	Mjere izravne potpore	93.187.779,64	159.239.684,84
2.	Mjere zajedničke organizacije tržišta	3.246.600,84	6.160.099,81
3.	**Bruto iskorištena sredstva iz EFJP-a**	**96.434.380,48**	**165.399.784,65**
4.	Mjere ruralnog razvoja		54.740.205,68
5.	**Bruto iskorištena sredstva iz EPFRR-a**		**54.740.205,68**
6.	**Bruto iskorištena sredstva iz EFJP-a i EPFRR-a**	**96.434.380,48**	**220.139.990,33**
7.	Naloženi povrati sredstava korisnicima od strane Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju zbog naknadnog utvrđivanja neispunjavanja uvjeta za ostvarenje isplate	-286,92	-306.461,28
8.	**Sredstva koja su vraćena u EU budžet temeljem povrata korisnika koji su uslijedili do kraja financijske godine (s obračunatim kamatama na zakašnjele povrate)**	**-247,75**	**-178.454,91**
9.	Sredstva koja nisu vraćena u EU budžet jer korisnici do kraja financijske godine nisu izvršili povrate (s obračunatim kamatama na kraju financijske godine), a koja će biti predmet povrata u daljnjim godinama	-39,17	-133.953,15
10.	**Neto iskorištena sredstva iz EFJP-a i EPFRR-a**	**96.434.132,73**	**219.961.535,42**

11.	Sredstva koja su vraćena u EU budžet iz hrvatskog proračuna zbog grešaka na strani administracije, za koja će naknadno biti zatražen povrat sredstava od korisnika	-430,16	-9,90
12.	Sredstva koja su vraćena u EU budžet iz hrvatskog proračuna zbog grešaka na strani administracije, za koja naknadno neće biti zatražen povrat sredstava od korisnika	-9.923,90	-0,07
13.	**Sredstva koja su vraćena u EU budžet iz hrvatskog proračuna zbog grešaka na strani administracije**	**-10.354,06**	**-9,97**
14.	**Iskorištena sredstva iz EFJP-a i EPFRR-a prijavljena Europskoj komisiji u sklopu godišnjih financijskih izvještaja**	**96.423.778,67**	**219.961.525,45**
15.	**Sredstva koja su vraćena u EU budžet iz hrvatskog proračuna zbog neprihvatljivih plaćanja utvrđenih od strane Europske komisije**		
16.	**Stvarno iskorištena sredstva iz EFJP-a i EPFRR-a**	**96.423.778,67**	**219.961.525,45**

Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

Sagledavanjem odluka o poravnanju računa koje je Europska komisija donijela od financijske godine 2013., u kojoj je Republika Hrvatska pristupila Europskoj uniji[71], utvrđeno je da su **svi iznosi iskorištenih sredstava koje je Republika Hrvatska prijavila Europskoj komisiji** putem svojih godišnjih financijskih izvještaja (koji su navedeni pod rednim brojem 14 gornje tablice) **bili odobreni (poravnani)** od strane Europske komisije.[72]

Nadalje, sukladno objavljenim podacima u Službenom listu Europske unije i prema podacima Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, korištenje sredstava europskih poljoprivrednih fondova u financijskim godinama 2014. i 2015. **nije rezultiralo vraćanjem sredstava u EU budžet temeljem financijskih korekcija propisanih od strane Europske komisije** (kao što je navedeno pod rednim brojem 15 gornje tablice). Doduše, većina naloženih povrata sredstava korisnicima u financijskoj godini 2015. (navedenih pod rednim brojem 7 gornje tablice) nastupila je nakon nadzorne misije Europske komisije, tijekom koje je utvrđena neadekvatna primjena pravne osnove Europske unije u nacionalnom kontrolnom sustavu, uslijed koje je dio sredstava korisnicima bio neopravdano isplaćen (sva pravila

[71] Izvori: Provedbena odluka Komisije (EU) 2014/260 od 29. travnja 2014. o poravnanju računa agencija za plaćanja država članica u pogledu izdataka koje je financirao Europski fond za jamstva u poljoprivredi (EFJP) za financijsku godinu 2013., Službeni list Europske unije, SL L 136, 9. 5. 2014.; Provedbena odluka Komisije (EU) 2015/843 od 28. svibnja 2015. o poravnanju računa agencija za plaćanja država članica u pogledu izdataka koje je financirao Europski fond za jamstva u poljoprivredi (EFJP) za financijsku godinu 2014., Službeni list Europske unije, SL L 134, 30. 5. 2015.; Provedbena odluka Komisije (EU) 2016/941 od 30. svibnja 2016. o poravnanju računa agencija za plaćanja država članica u pogledu izdataka koje je financirao Europski fond za jamstva u poljoprivredi (EFJP) za financijsku godinu 2015., Službeni list Europske unije, SL L 155, 14. 6. 2016.; Provedbena odluka Komisije (EU) 2016/942 od 30. svibnja 2016. o poravnanju računa agencija za plaćanja država članica u pogledu izdataka koje je financirao Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (EPFRR) za financijsku godinu 2015., Službeni list Europske unije, SL L 155, 14. 6. 2016.

[72] Za financijsku godinu 2013. Europska komisija je poravnala Hrvatskoj nulti iznos, budući da te godine nije započela s korištenjem sredstava.

korištenja sredstava od strane pojedinih korisnika nisu bila poštivana da bi oni stekli pravo na potporu u visini koja im je inicijalno bila isplaćena, stoga nepravilno plaćeni iznosi sredstava podlegli su obvezi njihovog vraćanja u EU budžet). Budući da je Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju promptno poduzela korektivne mjere za ispravljanje propusta i naplatu neopravdanih plaćanja od korisnika, glavnina neopravdanih plaćanja vraćena je u EU budžet postupnim vraćanjem sredstava od korisnika tijekom financijske godine 2015. (u okviru povrata navedenih pod rednim brojem 8 gornje tablice) i nakon završetka te godine. Stoga, Republici Hrvatskoj temeljem utvrđenih nedostataka u kontrolnom sustavu nije naložen povrat neopravdanih plaćanja iz nacionalnog proračuna, jer je u vrijeme obračuna financijske štete za proračun EU-a, iznos nepravilnih plaćanja koja nisu vraćena u EU budžet bio manji od 50 tis. EUR i manji od 2 % ukupno utvrđenih nepravilnih plaćanja, te sukladno pravnoj osnovi EU-a uvjeti za propisivanje financijske korekcije nisu bili ispunjeni.[73]

Ukupno iskorištena sredstva iz europskih poljoprivrednih fondova u financijskim godinama 2014. i 2015. prikazana su u sljedećoj tablici:

Tablica 17: Iskorištenost sredstava europskih poljoprivrednih fondova u financijskim godinama 2014. i 2015. (EUR)

Mjere financirane sredstvima poljoprivrednih fondova EU-a	Financijska godina 2014.	Financijska godina 2015.	%
Mjere izravne potpore	93.187.101,73	159.061.220,03	70,69%
Mjere zajedničke organizacije tržišta	3.236.676,94	6.160.099,74	90,32%
Sredstva EFJP-a	**96.423.778,67**	**165.221.319,77**	**71,35%**
Mjere iz Programa ruralnog razvoja		54.740.205,68	∞
Sredstva EPFRR-a		**54.740.205,68**	∞
Sredstva EFJP-a i EPFRR-a	**96.423.778,67**	**219.961.525,45**	**128,12%**

Izvor: Podaci Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju (Prilog 1)

U financijskoj godini 2014. iskorišteno je ukupno 96,42 mil. EUR sredstava europskih poljoprivrednih fondova, dok je u financijskoj godini 2015. iskorišteno 219,96 mil. EUR, odnosno 128,12 % više nego prethodne godine.

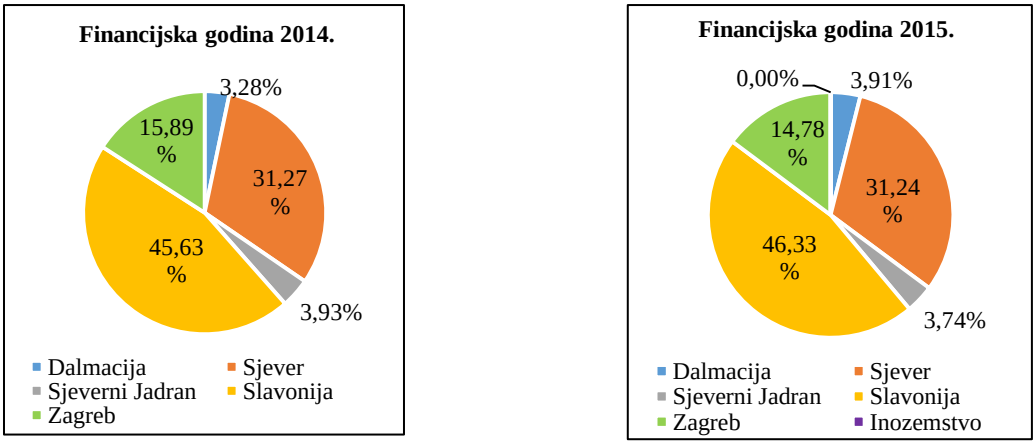
[73] Prema: Provedbena uredba Komisije (EU) br. 908/2014 od 6. kolovoza 2014. o utvrđivanju pravila za primjenu Uredbe (EU) br. 1306/2013 Europskog parlamenta i Vijeća u pogledu agencija za plaćanje i drugih tijela, financijskog upravljanja, poravnanja računa, pravila o kontroli, jamstva i transparentnosti, Službeni list Europske unije, SL L 255, 28. 8. 2014., čl. 35.

U strukturi sredstava europskih poljoprivrednih fondova u financijskoj godini 2014. korištena su samo sredstva EFJP-a, iz kojeg su financirane mjere izravne potpore i mjere zajedničke organizacije tržišta, tako da se cjelokupni iskorišteni iznos od 96,42 mil. EUR odnosio samo na sredstva EFJP-a. U financijskoj godini 2015. pored sredstava EFJP-a, korištena su sredstva i EPFRR-a, iz kojeg su financirane mjere iz Programa ruralnog razvoja, tako da od ukupno iskorištenih 219,96 mil. EUR, 165,22 mil. EUR ili 75,11 % je otpadalo na sredstva EFJP-a, dok je na sredstava EPFRR-a otpadalo 54,74 mil. EUR ili 24,89 %. Samim time, početak korištenja sredstava EPFRR-a u financijskoj godini 2015. doprinio je porastu ukupno iskorištenih sredstava s 56,77 %, dok se preostalih 71,35 % odnosilo na porast iskorištenosti sredstava EFJP-a, sredstva kojeg su korištena i prethodne godine.

Porast iskorištenosti sredstava EFJP-a od 71,35 % bio je rezultat porasta iskorištenosti sredstava iz kojih su financirane mjere izravne potpore od 70,69 % i porasta iskorištenosti sredstava iz kojih su financirane mjere zajedničke organizacije tržišta od 90,32 %, pri čemu mjere zajedničke organizacije tržišta zbog niskog udjela u strukturi iskorištenih sredstava u maloj mjeri doprinose porastu ukupne iskorištenosti (u strukturi iskorištenih sredstava EFJP-a u financijskoj godini 2014. na financiranje mjera izravne potpore odnosilo se 96,64 %, a na financiranje mjera zajedničke organizacije tržišta svega 3,36 % ukupnih sredstava EFJP-a).

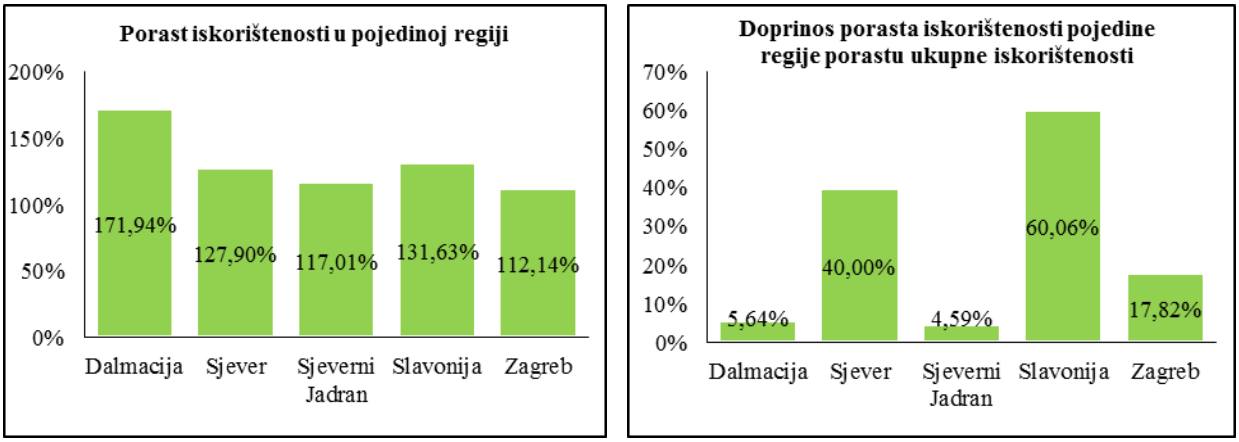
Regionalni raspored iskorištenih sredstava europskih poljoprivrednih fondova u prve dvije godine njihovog korištenja, te njihov regionalni porast prikazani su sljedećim grafovima:

Graf 13: Regionalni raspored iskorištenih sredstava europskih poljoprivrednih fondova u financijskim godinama 2014. i 2015.

Izvor: Podaci Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju (Prilog 1)

Graf 14: Regionalni porast iskorištenih sredstava europskih poljoprivrednih fondova u financijskoj godini 2015. u odnosu na prethodnu godinu

Izvor: Podaci Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju (Prilog 1)

U financijskoj godini 2015. korisnici svih pet regija iskoristili su više sredstava nego prethodne godine, pri čemu je najveći porast bio zabilježen kod korisnika regije Dalmacija, potom su slijedili korisnici regija Slavonija, Sjever i Sjeverni Jadran, dok je najmanji porast bio zabilježen kod korisnika regije Zagreb. S obzirom da je porast iskorištenih sredstava kod korisnika regija Dalmacija i Slavonija bio veći od prosjeka (128,12 %), u financijskoj godini 2015. udjeli korisnika regija Slavonija i Dalmacija u ukupno iskorištenim sredstvima bili su veći, a udjeli korisnika regija Zagreb, Sjeverni Jadran i Sjever manji nego prethodne godine. Porastu iskorištenih sredstava od 128,12 %, koji je nastupio u financijskoj godini 2015., u najvećoj mjeri doprinijeli su korisnici regije Slavonija, koji koriste najveći dio sredstava europskih poljoprivrednih fondova. Potom su slijedili korisnici regija Sjever i Zagreb, dok su mu najmanje doprinijeli korisnici regija Dalmacija i Sjeverni Jadran, koji su relativno mali korisnici sredstava europskih poljoprivrednih fondova (po broju odobrenih potpora, prednjače korisnici regije Sjever, potom slijede korisnici regija Zagreb, Slavonija i Dalmacija, dok najmanji broj odobrenih potpora bilježe korisnici regije Sjeverni Jadran).

S ciljem sagledavanja uspješnosti Republike Hrvatske u iskorištavanju raspoloživih sredstava europskih poljoprivrednih fondova (EFJP-a i EPFRR-a) u prve dvije godine njihovog korištenja (financijskim godinama 2014. i 2015.), u nastavku je izračunat postotak iskorištenosti raspoloživih sredstava, odnosno izračunat je dio sredstava koji je ostao neiskorišten:

Tablica 18: Neiskorištena sredstva i postotak iskorištenosti raspoloživih sredstava europskih poljoprivrednih fondova u financijskoj godini 2014. (EUR i %)

Mjere za koje su propisane gornje granice potrošnje	Raspoloživa sredstva	Iskorištena sredstva	Neiskorištena sredstva	% iskorištenosti
Mjere izravne potpore	94.923.266,32	93.187.101,73	1.736.164,59	98,17%
Mjere u sektoru vina	11.885.000,00	1.271.642,26	10.613.357,74	10,70%
Sredstva EFJP-a	**106.808.266,32**	**94.458.743,99**	**12.349.522,33**	**88,44%**

Izvori: Visina raspoloživih sredstava za pojedine mjere u strukturi programa izravne potpore u godinama podnošenja zahtjeva 2013. i 2014. / financijskim godinama 2014. i 2015., koje se financiraju sredstvima EFJP-a i EPFRR-a (Tablica 9);

Raspoloživa sredstva za financiranje mjera u sektoru vina iz EFJP-a (Tablica 11);

Podaci Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju (Prilog 1).

Tablica 19: Neiskorištena sredstva i postotak iskorištenosti raspoloživih sredstava europskih poljoprivrednih fondova u financijskoj godini 2015. (EUR i %)

Mjere za koje su propisane gornje granice potrošnje	Raspoloživa sredstva	Iskorištena sredstva	Neiskorištena sredstva	% iskorištenosti
Mjere izravne potpore	164.004.927,58	159.061.220,03	4.943.707,55	96,99%
Mjere u sektoru vina	11.885.000,00	1.549.671,07	10.335.328,93	13,04%
Sredstva EFJP-a	**175.889.927,58**	**160.610.891,10**	**15.279.036,48**	**91,31%**
Mjere iz Programa ruralnog razvoja	448.426.250,00	54.740.205,68	393.686.044,32	12,21%
Sredstva EPFRR-a	**448.426.250,00**	**54.740.205,68**	**393.686.044,32**	**12,21%**
Sredstva EFJP-a i EPFRR-a	**624.316.177,58**	**215.351.096,78**	**408.965.080,80**	**34,49%**

Izvori: Visina raspoloživih sredstava za pojedine mjere u strukturi programa izravne potpore u godinama podnošenja zahtjeva 2013. i 2014. / financijskim godinama 2014. i 2015., koje se financiraju sredstvima EFJP-a i EPFRR-a (Tablica 9);

Raspoloživa sredstva za financiranje mjera u sektoru vina iz EFJP-a (Tablica 11);

Raspoloživa sredstva za financiranje mjera ruralnog nakon transfera alokacije iz 2014. na 2015. i 2016. godinu (Tablica 15);

Podaci Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju (Prilog 1).

Iz naprijed prikazane postotne iskorištenosti raspoloživih sredstava europskih poljoprivrednih fondova primjetno je da je **značajan dio sredstava, koja su Republici Hrvatskoj bila raspoloživa, ostao neiskorišten u prve dvije godine njihovog korištenja.** Od 106,81 mil. EUR, koliko joj je bilo raspoloživo za financiranje mjera izravne potpore i mjera u sektoru vina **u financijskoj godini 2014., iskorišteno je 88,44 % raspoloživih sredstava** (12,35 mil. EUR ostalo je neiskorišteno), a od 624,32 mil. EUR, koliko joj je bilo raspoloživo za financiranje mjera izravne potpore, mjera u sektoru vina i mjera iz Programa ruralnog razvoja **u financijskoj godini 2015., iskorišteno je 34,49 %** (408,97 mil. EUR ostalo je neiskorišteno).

Pogoršanje iskorištenosti raspoloživih sredstava, koje je nastupilo u financijskoj godini 2015., rezultat je toga što su Hrvatskoj u toj godini postala raspoloživa vrlo izdašna sredstva EPFRR-a (448,43 mil. EUR), koja u toj istoj godini nisu uspjela biti iskorištena (iskorišteno je svega 12,21% raspoloživih sredstava EPFRR-a). Promatrajući iskorištenost raspoloživih sredstava EFJP-a, sredstva kojeg su korištena u obje promatrane godine, vidljivo je da je postotak iskorištenosti povećan u financijskoj godini 2015. (s 88,44 % povećan je na 91,31 %), međutim povećanje je primarno rezultat toga što su raspoloživa sredstva za financiranje izravnih potpora bila za 72,78% veća u toj godini u odnosu na prethodnu, tako da je u strukturi raspoloživih sredstava EFJP-a relativni udio raspoloživih sredstava za financiranje mjera u sektoru vina (velik dio kojih je u obje promatrane godine ostao neiskorišten) imao manji utjecaj nego prethodne godine (raspoloživa sredstva za financiranje mjera u sektoru vina u financijskoj godini 2015. činila su 6,76% raspoloživih sredstva EFJP-a, dok su prethodne godine zauzimala 11,13%).

3.2.1. Iskorištenost sredstava za financiranje mjera izravne potpore u financijskim godinama 2014. i 2015.

Kategorije iskorištenih sredstava EFJP-a i EPFRR-a za financiranje mjera izravne potpore u financijskim godinama 2014. i 2015. prikazane su u sljedećoj tablici, a predmet izlaganja ovog poglavlja su stvarno iskorištena sredstva iz EFJP-a i EPFRR-a, koja su prikazana pod rednim brojem 17 predmetne tablice:

Tablica 20: Kategorije iskorištenih sredstava iz EFJP-a i EPFRR-a za financiranje mjera izravne potpore u financijskim godinama 2014. i 2015. (EUR)

R.B.	Stavka	Financijska godina 2014.	Financijska godina 2015.
1.	Program jedinstvenih plaćanja	85.428.073,98	143.411.610,03
2.	Proizvodno vezana plaćanja	3.405.270,57	4.492.437,62
3.	Posebna potpora	4.354.435,09	11.335.637,19
4.	**Bruto iskorištena sredstva iz EFJP-a**	**93.187.779,64**	**159.239.684,84**
5.	Mjera 18		54.651.451,47
6.	**Bruto iskorištena sredstva iz EPFRR-a**		**54.651.451,47**
7.	**Bruto iskorištena sredstva iz EFJP-a i EPFRR-a**	**93.187.779,64**	**213.891.136,31**
8.	Naloženi povrati sredstava korisnicima od strane Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju zbog naknadnog utvrđivanja neispunjavanja uvjeta za ostvarenje isplate	-286,92	-306.461,28

9.	**Sredstva koja su vraćena u EU budžet temeljem povrata korisnika koji su uslijedili do kraja financijske godine (s obračunatim kamatama na zakašnjele povrate)**	**-247,75**	**-178.454,91**
10.	Sredstva koja nisu vraćena u EU budžet jer korisnici do kraja financijske godine nisu izvršili povrate (s obračunatim kamatama na kraju financijske godine), a koja će biti predmet povrata u daljnjim godinama	-39,17	-133.953,15
11.	**Neto iskorištena sredstva iz EFJP-a i EPFRR-a**	**93.187.531,89**	**213.712.681,40**
12.	Sredstva koja su vraćena u EU budžet iz hrvatskog proračuna zbog grešaka na strani administracije, za koja će naknadno biti zatražen povrat sredstava od korisnika[74]	-430,16	-9,90
13.	Sredstva koja su vraćena u EU budžet iz hrvatskog proračuna zbog grešaka na strani administracije, za koja naknadno neće biti zatražen povrat sredstava od korisnika		
14.	**Sredstva koja su vraćena u EU budžet iz hrvatskog proračuna zbog grešaka na strani administracije**	**-430,16**	**-9,90**
15.	**Iskorištena sredstva iz EFJP-a i EPFRR-a prijavljena Europskoj komisiji u sklopu godišnjih financijskih izvještaja**	**93.187.101,73**	**213.712.671,50**
16.	**Sredstva koja su vraćena u EU budžet iz hrvatskog proračuna zbog neprihvatljivih plaćanja utvrđenih od strane Europske komisije**		
17.	**Stvarno iskorištena sredstva iz EFJP-a i EPFRR-a**	**93.187.101,73**	**213.712.671,50**

Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

Ukupno iskorištena sredstva EFJP-a i EPFRR-a za financiranje mjera izravne potpore u financijskim godinama 2014. i 2015. prikazana su u sljedećoj tablici:

Tablica 21: Iskorištenost sredstava EFJP-a i EPFRR-a za financiranje mjera izravne potpore u financijskim godinama 2014. i 2015. (EUR)

Mjere financirane sredstvima EFJP-a i EPFRR-a	Financijska godina 2014.	Financijska godina 2015.	%
Program jedinstvenih plaćanja	85.427.452,51	143.250.884,23	67,69%
Proizvodno vezana plaćanja	3.405.245,80	4.487.402,80	31,78%
Posebna potpora	4.354.403,42	11.322.932,99	160,03%
Sredstva EFJP-a	**93.187.101,73**	**159.061.220,03**	**70,69%**
Mjera 18		54.651.451,47	∞
Sredstva EPFRR-a		**54.651.451,47**	∞
Sredstva EFJP-a i EPFRR-a	**93.187.101,73**	**213.712.671,50**	**129,34%**

Izvor: Podaci Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju (Prilog 1)

[74] Iznosi sredstava, za koje je deklariran povrat Europskoj komisiji putem godišnjih financijskih izvještaja za 2014. i 2015., podlegli su vraćanju u EU budžet iz hrvatskog proračuna jer su zbog administrativne greške korisnicima isplaćeni veći iznosi sredstava od onih na koje imaju pravo. Stoga, neopravdano plaćeni dio iznosa podlegao je obvezi vraćanja iz hrvatskog proračuna.

U financijskoj godini 2014. iskorišteno je ukupno 93,19 mil. EUR sredstava europskih poljoprivrednih fondova za financiranje mjera izravne potpore, dok je u financijskoj godini 2015. iskorišteno 213,71 mil. EUR, odnosno 129,34 % više nego prethodne godine.

Porast iskorištenosti sredstava europskih poljoprivrednih fondova od 129,34 % bio je rezultat početka korištenja sredstava EPFRR-a (Mjere 18) te porasta iskorištenosti sredstava EFJP-a od 70,69 %, koji je pak bio rezultat porasta iskorištenosti svih mjera u strukturi programa izravne potpore.

Prilikom sagledavanja porasta iskorištenih sredstava u financijskoj godini 2015. treba imati na umu činjenicu da su sredstva raspoloživa za financiranje mjera izravne potpore u financijskoj godini 2015. bila za 72,78 % veća u odnosu na raspoloživa sredstva u financijskoj godini 2014. (u financijskoj godini 2014. iznosila su 94,92 mil. EUR, dok su u financijskoj godini 2015. iznosila 164,01 mil. EUR), te se može zaključiti da je povećanje iskorištenosti sredstava za financiranje mjera izravne potpore u financijskoj godini 2015. od 70,69 % primarno rezultat veće financijske omotnice (raspoloživog iznosa sredstava EFJP-a) koja se raspodjeljivala korisnicima, odnosno da je korištenje raspoloživih sredstava zapravo pogoršano za 1,21 % u odnosu na prethodnu godinu.

S ciljem sagledavanja uspješnosti Republike Hrvatske u iskorištavanju raspoloživih sredstava EFJP-a i EPFRR-a namijenjenih financiranju mjera izravne potpore u prve dvije godine njihovog korištenja (financijskim godinama 2014. i 2015.), u nastavku je izračunat postotak iskorištenosti raspoloživih sredstava, odnosno izračunat je dio sredstava koji je ostao neiskorišten:

Tablica 22: Neiskorištena sredstva i postotak iskorištenosti raspoloživih sredstava EFJP-a namijenjenih financiranju mjera izravne potpore u financijskoj godini 2014. (EUR i %)

Mjere financirane sredstvima EFJP-a	Raspoloživa sredstva	Iskorištena sredstva	Neiskorištena sredstva	% iskorištenosti
Program jedinstvenih plaćanja	86.006.811,81	85.427.452,51	579.359,30	99,33%
Proizvodno vezana plaćanja	4.256.454,51	3.405.245,80	851.208,71	80,00%
Posebna potpora	4.660.000,00	4.354.403,42	305.596,58	93,44%
Sredstva EFJP-a	**94.923.266,32**	**93.187.101,73**	**1.736.164,59**	**98,17%**

Izvori: Visina raspoloživih sredstava za pojedine mjere u strukturi programa izravne potpore u godinama podnošenja zahtjeva 2013. i 2014. / financijskim godinama 2014. i 2015., koje se financiraju sredstvima EFJP-a i EPFRR-a (Tablica 9);

Iskorištenost sredstava EFJP-a za financiranje mjera izravne potpore u financijskim godinama 2014. i 2015. (Tablica 21).

Tablica 23: Neiskorištena sredstva i postotak iskorištenosti raspoloživih sredstava EFJP-a i EPFRR-a namijenjenih financiranju mjera izravne potpore u financijskoj godini 2015. (EUR i %)

Mjere financirane sredstvima EFJP-a i EPFRR-a	Raspoloživa sredstva	Iskorištena sredstva	Neiskorištena sredstva	% iskorištenosti
Program jedinstvenih plaćanja	145.689.182,20	143.250.884,23	2.438.297,97	98,33%
Proizvodno vezana plaćanja	5.107.745,37	4.487.402,80	620.342,57	87,85%
Posebna potpora	13.208.000,00	11.322.932,99	1.885.067,01	85,73%
Sredstva EFJP-a	**164.004.927,58**	**159.061.220,03**	**4.943.707,55**	**96,99%**
Mjera 18	55.950.000,00	54.651.451,47	1.298.548,53	97,68%
Sredstva EPFRR-a	**55.950.000,00**	**54.651.451,47**	**1.298.548,53**	**97,68%**
Sredstva EFJP-a i EPFRR-a	**219.954.927,58**	**213.712.671,50**	**6.242.256,08**	**97,16%**

Izvori: Visina raspoloživih sredstava za pojedine mjere u strukturi programa izravne potpore u godinama podnošenja zahtjeva 2013. i 2014. / financijskim godinama 2014. i 2015., koje se financiraju sredstvima EFJP-a i EPFRR-a (Tablica 9);

Iskorištenost sredstava EFJP-a za financiranje mjera izravne potpore u financijskim godinama 2014. i 2015. (Tablica 21).

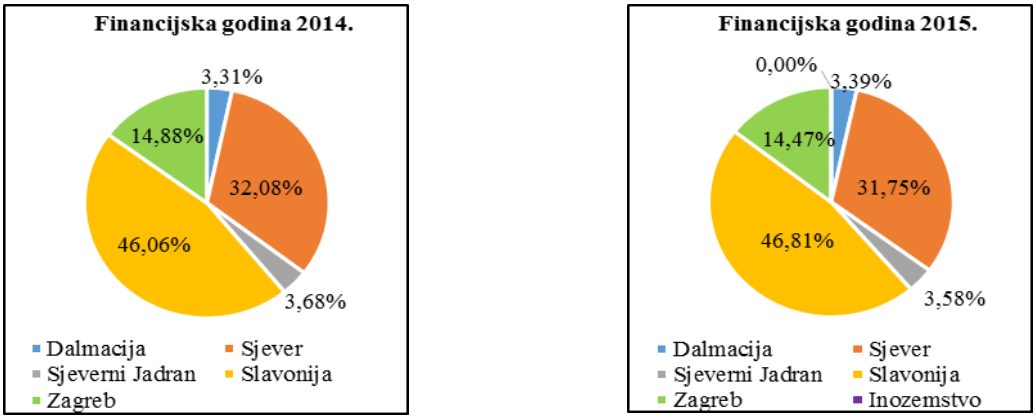
Iz naprijed prikazane postotne iskorištenosti raspoloživih sredstava EFJP-a i EPFRR-a namijenjenih financiranju mjera izravne potpore u prve dvije godine njihovog korištenja (financijskim godinama 2014. i 2015.), vidljivo je da je **Republika Hrvatska podoptimalno koristila raspoloživa sredstva u obje promatrane godine**. Od 94,92 mil. EUR, koliko joj je bilo raspoloživo **u financijskoj godini 2014., iskorišteno je 98,17 % raspoloživih sredstava** (1,74 mil. EUR ostalo je neiskorišteno), a od 219,95 mil. EUR, koliko joj je bilo raspoloživo **u financijskoj godini 2015., iskorišteno je 97,16 %** (6,24 mil. EUR ostalo je neiskorišteno).

Usporedbom iskorištenosti sredstava EFJP-a i EPFRR-a namijenjenih financiranju mjera izravne potpore u financijskoj godini 2014. (98,17 %) s iskorištenošću u financijskoj godini 2015. (97,16 %), primjetno je da je iskorištenost sredstava u financijskoj godini 2015. pogoršana za 1,03 %. Razlog tome je što je nakon prethodnog jednogodišnjeg iskustva u provedbi mjera izravne potpore financiranih sredstvima EFJP-a broj isplaćenih potpora u financijskoj godini 2015. povećan za 16,57 % (kao što je izloženo u Prilogu 1 ovog rada), a s povećanjem broja isplaćenih potpora povećano je i nepoštivanje pravila kojih su se korisnici dužni pridržavati da bi ostvarili pravo na puni iznos potpore (bez primjene umanjenja/sankcija). Samim time, prilikom raspodjele raspoloživog iznosa sredstava EFJP-a za financiranje mjera izravne

potpore na korisnike koji su podnijeli zahtjeve za potporu, veće nepoštivanje pravila za ostvarenje punog iznosa potpore od strane korisnika vodilo je lošijoj iskorištenošću raspoloživih sredstava EFJP-a u financijskoj godini 2015. za 1,21 %. Budući da je dio izravnih potpora u financijskoj godini 2015. podlijegao primjeni umanjenja/sankcija zbog neispunjavanja svih uvjeta za ostvarenje punog iznosa potpore od strane nekih korisnika, prilikom raspodjele raspoloživog iznosa sredstava Mjere 18 na iste te korisnike također je bilo potrebno primijeniti umanjenja/sankcije, što je posljedično negativno utjecalo na iskorištenost sredstava Mjere 18. Obzirom da se sredstva Mjere 18 nisu raspodjeljivala na korisnike svih shema potpora u strukturi mjera izravne potpore u financijskoj godini 2015. (raspodjeljivala su se samo na korisnike programa jedinstvenih plaćanja), primjena umanjenja/sankcija imala je manje negativan utjecaj na iskorištenost raspoloživih sredstava Mjere 18, u odnosu na negativan utjecaj kojeg je imala na iskorištenost raspoloživih sredstava EFJP za financiranje mjera izravne potpore.

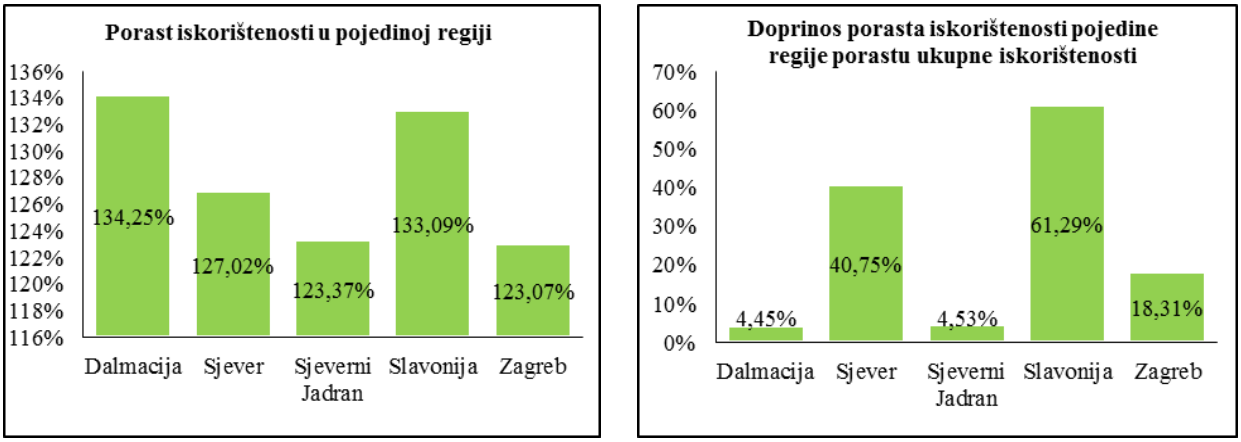
S obzirom na regionalni raspored iskorištenih sredstava EFJP-a i EPFRR-a za financiranje mjera izravne potpore, u financijskoj godini 2014. iskorištenosti raspoloživih sredstava najviše su doprinijeli korisnici regije Slavonija (46,06 %), potom su slijedili korisnici regija Sjever (32,08 %), Zagreb (14,88 %), dok su korisnici regija Sjeverni Jadran (3,68 %) i Dalmacija (3,31 %) koristili tek manji dio sredstava. Pogoršanje iskorištenosti raspoloživih sredstava od 1,03 % u financijskoj godini 2015. bilo je rezultat manje iskorištenosti sredstava od strane korisnika regija Zagreb (-3,73 %), Sjeverni Jadran (-3,60 %) i Sjever (-2,03 %), s time da je pritom utjecaj korisnika regije Sjeverni Jadran minoran, budući da oni koriste ispod 4% ukupnih sredstava za financiranje mjera izravne potpore. Za razliku od korisnika spomenutih regija, kod korisnika regija Dalmacija (1,09 %) i Slavonija (0,59 %) bilo je primjetno intenzivnije korištenje sredstava u odnosu na prethodnu godinu, međutim slično kao i kod korisnika regije Sjeverni Jadran, efekt intenzivnijeg korištenja sredstava od strane korisnika regije Dalmacija imalo je minoran utjecaj na ukupnu apsorpciju (korisnici regije Dalmacija koriste nešto više od 3% ukupnih sredstava za financiranje mjera izravne potpore).

Graf 15: Regionalni raspored iskorištenih sredstava za financiranje mjera izravne potpore (iz EFJP-a i EPFRR-a) u financijskim godinama 2014. i 2015.

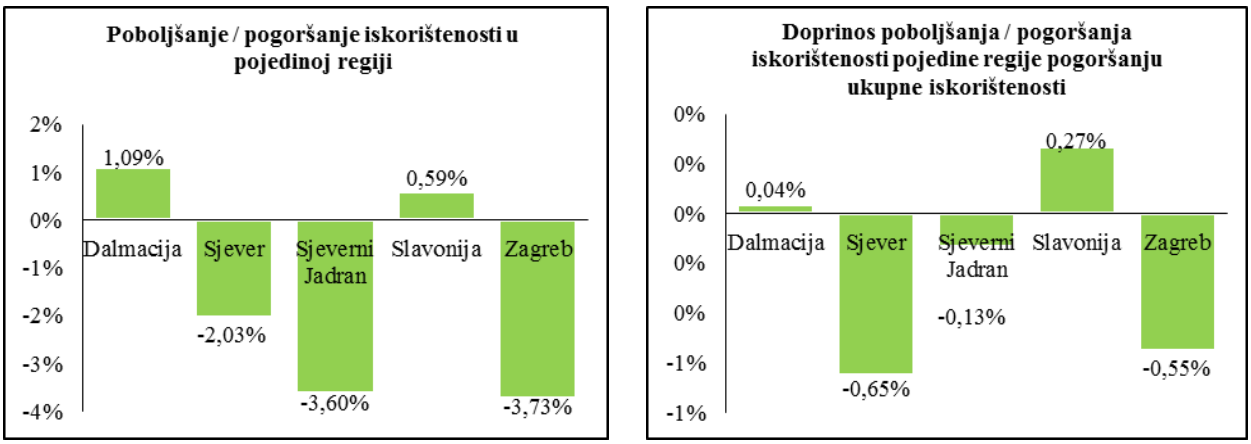
Izvor: Podaci Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju (Prilog 1)

Graf 16: Regionalni porast iskorištenih sredstava za financiranje mjera izravne potpore (iz EFJP-a i EPFRR-a) u financijskoj godini 2015. u odnosu na prethodnu godinu

Izvor: Podaci Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju (Prilog 1)

Graf 17: Regionalno poboljšanje / pogoršanje iskorištenosti sredstava za financiranje mjera izravne potpore (iz EFJP-a i EPFRR-a) u financijskoj godini 2015. u odnosu na prethodnu godinu

Izvor: Podaci Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju (Prilog 1)

3.2.2. Iskorištenost sredstava za financiranje mjera zajedničke organizacije tržišta u financijskim godinama 2014. i 2015.

Kategorije iskorištenih sredstava EFJP-a za financiranje mjera zajedničke organizacije tržišta u financijskim godinama 2014. i 2015. prikazane su u sljedećoj tablici, a predmet izlaganja ovog poglavlja su stvarno iskorištena sredstva iz EFJP-a, koja su prikazana pod rednim brojem 15 predmetne tablice:

Tablica 24: Kategorije iskorištenih sredstava iz EFJP-a za financiranje mjera zajedničke organizacije tržišta u financijskim godinama 2014. i 2015. (EUR)

R.B.	Stavka	Financijska godina 2014.	Financijska godina 2015.
1.	Mjere u sektoru vina	1.271.642,26	1.549.671,07
2.	Mjere u sektoru pčelarstva	1.057.281,67	579.934,47
3.	Shema školsko voće	917.676,91	1.310.720,89
4.	Izvanredne mjere		2.719.773,38
5.	**Bruto iskorištena sredstva iz EFJP-a**	**3.246.600,84**	**6.160.099,81**
6.	Naloženi povrati sredstava korisnicima od strane Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju zbog naknadnog utvrđivanja neispunjavanja uvjeta za ostvarenje isplate		
7.	**Sredstva koja su vraćena u EU budžet temeljem povrata korisnika koji su uslijedili do kraja financijske godine (s obračunatim kamatama na zakašnjele povrate)**		
8.	Sredstva koja nisu vraćena u EU budžet jer korisnici do kraja financijske godine nisu izvršili povrate (s obračunatim kamatama na kraju financijske godine), a koja će biti predmet povrata u daljnjim godinama		
9.	**Neto iskorištena sredstva iz EFJP-a**	**3.246.600,84**	**6.160.099,81**
10.	Sredstva koja su vraćena u EU budžet iz hrvatskog proračuna zbog grešaka na strani administracije, za koja će naknadno biti zatražen povrat sredstava od korisnika		
11.	Sredstva koja su vraćena u EU budžet iz hrvatskog proračuna zbog grešaka na strani administracije, za koja naknadno neće biti zatražen povrat sredstava od korisnika[75]	-9.923,90	-0,07
12.	**Sredstva koja su vraćena u EU budžet iz hrvatskog proračuna zbog grešaka na strani administracije**	**-9.923,90**	**-0,07**
13.	**Iskorištena sredstva iz EFJP-a prijavljena Europskoj komisiji u sklopu godišnjih financijskih izvještaja**	**3.236.676,94**	**6.160.099,74**
14.	**Sredstva koja su vraćena u EU budžet iz hrvatskog proračuna zbog neprihvatljivih plaćanja utvrđenih od strane Europske**		

[75] Iznos od 9.923,90 EUR koji je vraćen u EU budžet odnosi se na sve korisnike mjere Primijenjena istraživanja u pčelarstvu (riječ je o 5 korisnika), koji je podlegao obvezi vraćanja u EU budžet iz razloga što je naknadno, nakon izvršenja isplata korisnicima utvrđena neusklađenost nacionalnog pravnog okvira s EU pravnom osnovom pri provedbi te mjere, radi koje plaćena sredstva nisu bila prihvatljiva za financiranje sredstvima EFJP-a. Stoga, teret pogrešnih plaćanja snosio je hrvatski proračun (povrat nije zatražen od korisnika, jer su korisnici ispunjavali uvjete za potporu koja je bila propisana nacionalnim pravnim okvirom). Iznos od 0,07 EUR odnosi se na kamate koje greškom nisu obračunate po tom iznosu prethodne godine. Stoga, za navedene iznose Hrvatska je putem godišnjih financijskih izvještaja za 2014. i 2015. Europskoj komisiji deklarirala povrat sredstava.

	komisije		
15.	**Stvarno iskorištena sredstva iz EFJP-a**	**3.236.676,94**	**6.160.099,74**

Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

Ukupno iskorištena sredstva pojedinih mjera zajedničke organizacije tržišta financiranih sredstvima EFJP-a u financijskim godinama 2014. i 2015. prikazana su u sljedećoj tablici:

Tablica 25: Iskorištenost sredstava EFJP-a za financiranje mjera zajedničke organizacije tržišta u financijskim godinama 2014. i 2015. (EUR)

Mjere financirane sredstvima EFJP-a	Financijska godina 2014.	Financijska godina 2015.	%
Investicija u vinarije i marketing vina	599.421,39	434.588,85	-27,50%
Restrukturiranje i konverzija vinograda	581.981,49	1.011.182,88	73,75%
Promidžba na tržištima trećih zemalja	90.239,38	103.899,34	15,14%
Mjere u sektoru vina	**1.271.642,26**	**1.549.671,07**	**21,86%**
Mjere u sektoru pčelarstva	**1.047.357,77**	**579.934,40**	**-44,63%**
Shema školsko voće	**917.676,91**	**1.310.720,89**	**42,83%**
Izvanredne mjere		**2.719.773,38**	∞
Mjere zajedničke organizacije tržišta	**3.236.676,94**	**6.160.099,74**	**90,32%**

Izvor: Podaci Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju (Prilog 1)

U financijskoj godini 2014. iskorišteno je ukupno 3,24 mil. EUR sredstava EFJP-a za financiranje mjera zajedničke organizacije tržišta, dok je u financijskoj godini 2015. iskorišteno 6,16 mil. EUR, odnosno 90,32 % više nego prethodne godine.

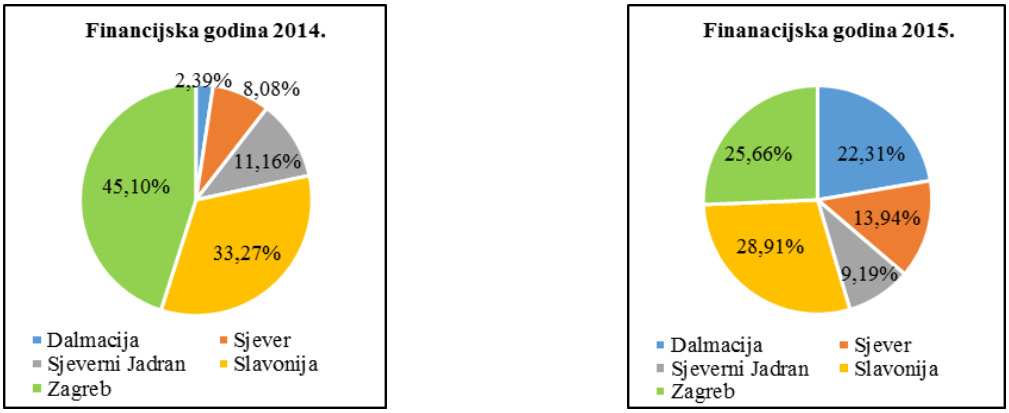
Porast iskorištenih sredstava mjera zajedničke organizacije tržišta od 90,32 % bio je rezultat početka korištenja sredstava izvanrednih mjera (koje nisu korištene prethodne godine, a na njih se odnosilo 44,15 % ukupno iskorištenih sredstava mjera zajedničke organizacije tržišta u financijskoj godini 2015.), porasta iskorištenih sredstava sheme školsko voće i mjera u sektoru vina, dok su mjere u sektoru pčelarstva djelovale negativno i bilježile pad iskorištenih sredstava u odnosu na prethodnu godinu. Porastu iskorištenosti sredstava mjera zajedničke organizacije tržišta od 90,32 % izvanredne mjere doprinijele su s 84,03 %, shema školsko voće s 12,14 %, mjere u sektoru vina s 8,59 %, dok su mjere u sektoru pčelarstva djelovale negativno s -14,44 % (u strukturi iskorištenih sredstava mjera zajedničke organizacije tržišta u financijskoj godini 2014. na mjere u sektoru vina odnosilo se 39,29 % sredstava, 32,36 %

sredstava odnosilo se na mjere u sektoru pčelarstva, a 28,35 % otpadalo je na shemu školsko voće).

Obzirom da su u financijskoj godini 2015. vršena plaćanja na ime izvanrednih mjera, koja nisu vršena u financijskoj godini 2014., a izvanredne mjere doprinose porastu ukupne iskorištenosti sredstava od 90,32 % sa čak 84,03 %, izuzimanjem efekta povećanja iskorištenosti sredstava na ime izvanrednih mjera i sagledavanjem kretanja iskorištenosti sredstava isključivo za sheme potpora koje su plaćane u obje financijske godine (mjere u sektoru vina, mjere u sektoru pčelarstva i shema školsko voće), dolazi se do podatka da su iskorištena sredstva na ime tih mjera povećana za 6,29 % nakon prethodnog jednogodišnjeg iskustva u provedbi istih.

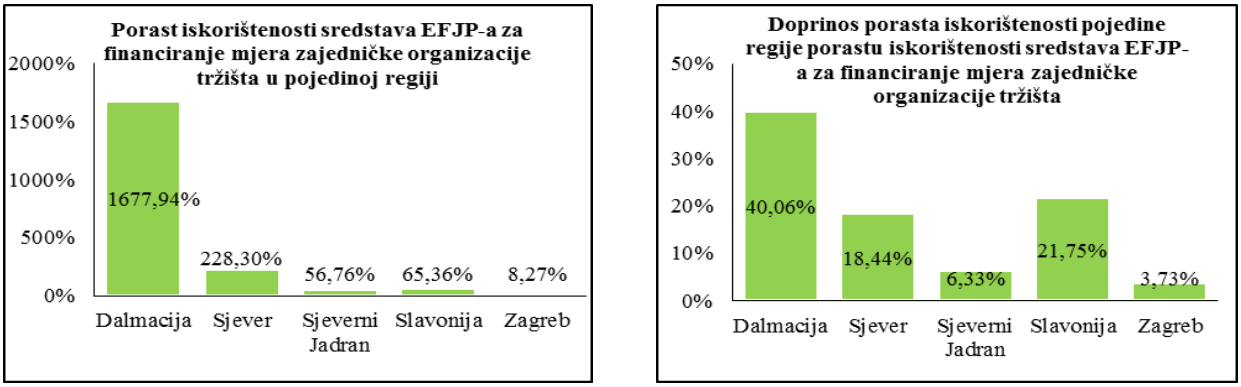
Regionalni raspored iskorištenih sredstava EFJP-a za financiranje mjera zajedničke organizacije tržišta u prve dvije godine njihovog korištenja, te njihov regionalni porast prikazani su sljedećim grafovima:

Graf 18: Regionalni raspored iskorištenih sredstava EFJP-a za financiranje mjera zajedničke organizacije tržišta u financijskim godinama 2014. i 2015

Izvor: Podaci Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju (Prilog 1)

Graf 19: Regionalni porast iskorištenih sredstava EFJP-a za financiranje mjera zajedničke organizacije tržišta u financijskoj godini 2015. u odnosu na prethodnu godinu

Izvor: Podaci Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju (Prilog 1)

U financijskoj godini 2015. korisnici svih pet regija iskoristili su više sredstava nego prethodne godine, pri čemu je najveći porast bio zabilježen kod korisnika regije Dalmacija, potom su slijedili korisnici regija Sjever, Slavonija i Sjeverni Jadran, dok je najmanji porast bio zabilježen kod korisnika regije Zagreb. S obzirom da je porast iskorištenih sredstava korisnika regija Dalmacija i Sjever bio veći od prosjeka (90,32 %), u financijskoj godini 2015. udjeli korisnika regija Dalmacija i Sjever u ukupno iskorištenim sredstvima bili su veći, a udjeli korisnika regija Zagreb, Slavonija i Sjeverni Jadran manji nego prethodne godine. Porastu iskorištenih sredstava od 90,32 %, koji je nastupio u financijskoj godini 2015., u najvećoj mjeri doprinijeli su korisnici regije Dalmacija, koji su u financijskoj godini 2014. koristili najmanji dio sredstava mjera zajedničke organizacije tržišta, potom su slijedili korisnici regija Slavonija, Sjever i Sjeverni Jadran, dok su mu najmanje doprinijeli korisnici regije Zagreb, koji su u financijskoj godini 2014. koristili najveći dio sredstava mjera zajedničke organizacije tržišta.

S ciljem sagledavanja uspješnosti Republike Hrvatske u iskorištavanju raspoloživih sredstava EFJP-a namijenjenih financiranju mjera u sektoru vina u prve dvije godine njihovog korištenja (financijskim godinama 2014. i 2015.), u nastavku je izračunat postotak iskorištenosti raspoloživih sredstava, odnosno izračunat je dio sredstava koji je ostao neiskorišten:

Tablica 26: Neiskorištena sredstva i postotak iskorištenosti raspoloživih sredstava EFJP-a namijenjenih financiranju mjera u sektoru vina u financijskoj godini 2014. (EUR i %)

Mjere financirane sredstvima EFJP-a	Raspoloživa sredstva	Iskorištena sredstva	Neiskorištena sredstva	% iskorištenosti
Investicija u vinarije i marketing vina	8.885.000,00	599.421,39	8.285.578,61	6,75%
Restrukturiranje i konverzija vinograda	2.000.000,00	581.981,49	1.418.018,51	29,10%
Promidžba na tržištima trećih zemalja	1.000.000,00	90.239,38	909.760,62	9,02%
Sredstva EFJP-a	**11.885.000,00**	**1.271.642,26**	**10.613.357,74**	**10,70%**

Izvori: Visina raspoloživih sredstava za pojedine mjere u strukturi mjera u sektoru vina, koje se financiraju sredstvima EFJP-a (Tablica 12);

Iskorištenost sredstava EFJP-a za financiranje mjera zajedničke organizacije tržišta u financijskim godinama 2014. i 2015. (Tablica 25).

Tablica 27: Neiskorištena sredstva i postotak iskorištenosti raspoloživih sredstava EFJP-a namijenjenih financiranju mjera u sektoru vina u financijskoj godini 2015. (EUR i %)

Mjere financirane sredstvima EFJP-a	Raspoloživa sredstva	Iskorištena sredstva	Neiskorištena sredstva	% iskorištenosti
Investicija u vinarije i marketing vina	7.885.000,00	434.588,85	7.450.411,15	5,51%

Restrukturiranje i konverzija vinograda	3.000.000,00	1.011.182,88	1.988.817,12	33,71%
Promidžba na tržištima trećih zemalja	1.000.000,00	103.899,34	896.100,66	10,39%
Sredstva EFJP-a	**11.885.000,00**	**1.549.671,07**	**10.335.328,93**	**13,04%**

Izvori: Visina raspoloživih sredstava za pojedine mjere u strukturi mjera u sektoru vina, koje se financiraju sredstvima EFJP-a (Tablica 12);

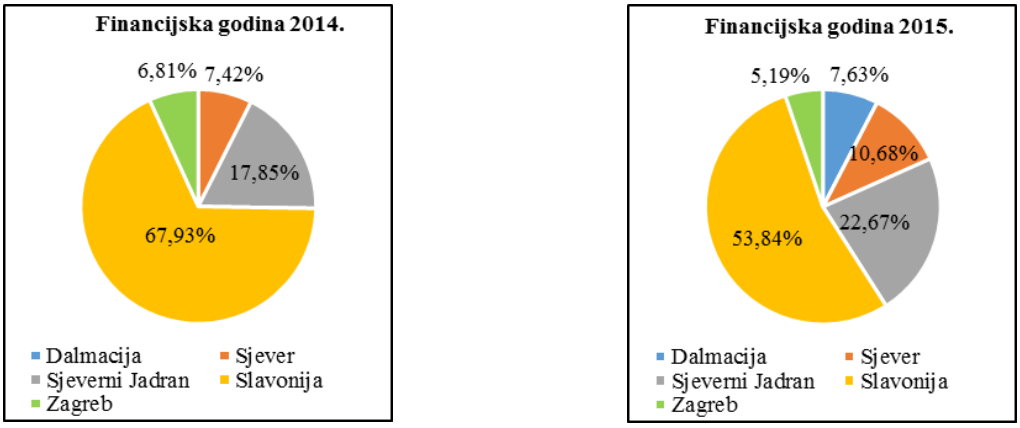
Iskorištenost sredstava EFJP-a za financiranje mjera zajedničke organizacije tržišta u financijskim godinama 2014. i 2015. (Tablica 25).

Iz naprijed prikazane postotne iskorištenosti sredstava EFJP-a namijenjenih financiranju mjera u sektoru vina u prve dvije godine njihovog korištenja (financijskim godinama 2014. i 2015.), primjetno je da je **u obje promatrane godine iskorištenost sredstava bila veoma niska.** Od 11,89 mil. EUR, koliko je Republici Hrvatskoj bilo raspoloživo u svakoj od promatrane dvije godine, **Republika Hrvatska je iskoristila svega 10,70 % raspoloživih sredstava u financijskoj godini 2014.** (10,61 mil. EUR ostao je neiskorišten), odnosno **13,04 % u financijskoj godini 2015.** (10,34 mil. EUR ostalo je neiskorišteno).

Usporedbom iskorištenosti sredstava EFJP-a namijenjenih financiranju mjera u sektoru vina u financijskoj godini 2014. (10,70 %) s iskorištenošću u financijskoj godini 2015. (13,04 %), primjetno je da je iskorištenost sredstava u financijskoj godini 2015. poboljšana za 21,86 %, kao rezultat nešto boljeg korištenja mjere Restrukturiranje i konverzija vinograda (15,83 %), nešto boljeg korištenja sredstava mjere Promidžba na tržištima trećih zemalja (15,14 %), dok je u korištenju sredstava mjere Investicija u vinarije i marketing vina zabilježen pad iskorištenih sredstava u odnosu na prethodnu godinu (-18,30 %).

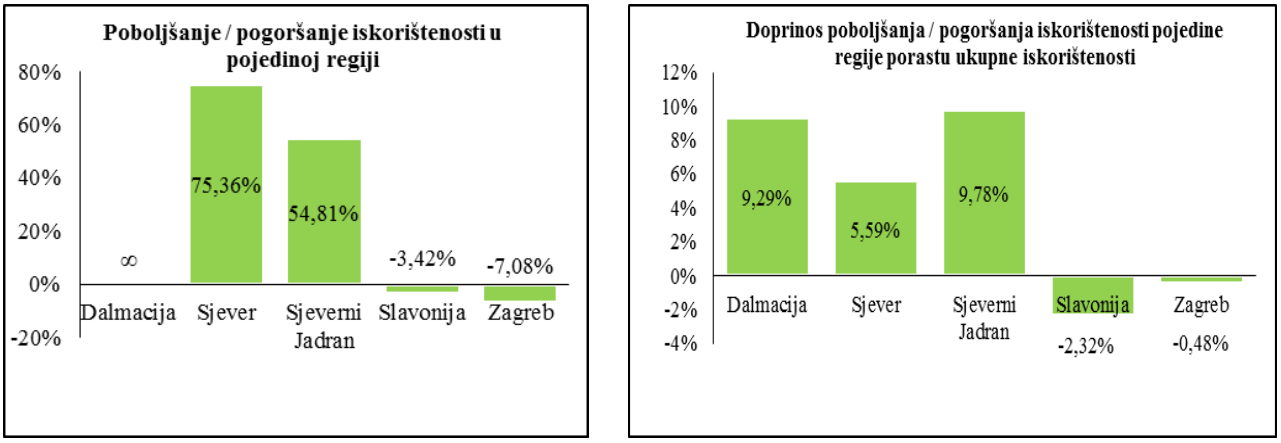
S obzirom na regionalni raspored iskorištenih sredstava EFJP-a namijenjenih financiranju mjera u sektoru vina, u financijskoj godini 2014. iskorištenosti raspoloživih sredstava najviše su doprinijeli korisnici regije Slavonija (67,93 %), potom su slijedili korisnici regija Sjeverni Jadran (17,85 %), Sjever (7,42 %) i Zagreb (6,81 %), a korisnici regije Dalmacija nisu participirali u iskorištenim sredstvima. Poboljšanje iskorištenosti raspoloživih sredstava od 21,86% u financijskoj godini 2015. bilo je rezultat početka korištenja sredstava od strane korisnika regije Dalmacija, veće iskorištenosti sredstava od strane korisnika regija Sjever (75,36 %) i Sjeverni Jadran (54,81 %), dok su korisnici regija Zagreb (-7,08 %) i Slavonija (-3,42 %) imali negativan utjecaj na apsorpciju sredstava (iskoristili su manje sredstava nego prethodne godine).

Graf 20: Regionalni raspored iskorištenih sredstava za financiranje mjera u sektoru vina (iz EFJP-a) u financijskim godinama 2014. i 2015.

Izvor: Podaci Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju (Prilog 1)

Graf 21: Regionalno poboljšanje / pogoršanje iskorištenosti sredstava za financiranje mjera u sektoru vina (iz EFJP-a) u financijskoj godini 2015. u odnosu na prethodnu godinu

Izvor: Podaci Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju (Prilog 1)

3.2.3. Iskorištenost sredstava za financiranje mjera ruralnog razvoja u financijskoj godini 2015.

Budući da je prema podacima Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju po 10 natječaja za mjere iz Programa ruralnog razvoja (koliko ih je bilo zatvoreno do kraja financijske godine 2015.) svega 5 korisnika Mjere 5 uspjelo stići do faze plaćanja do 15. 10. 2015. kad završava financijska godina 2015., to je za posljedicu imalo da je u prvoj godini provedbe mjera iz Programa ruralnog razvoja isplaćeno svega 88,75 tis. EUR.

Glavnina iskorištenih sredstava EPFRR-a u prvoj godini korištenja sredstava tog fonda odnosila se na Mjeru 18 (99,84 %), kojom su financirana dodatna nacionalna izravna plaćanja, a iskorištenost koje je izložena u sklopu poglavlja 3.2.1.

Kategorije iskorištenih sredstava EPFRR-a (izuzev Mjere 18) za financiranje mjera ruralnog razvoja u financijskoj godini 2015. prikazane su u sljedećoj tablici, iz koje je vidljivo da tijekom financijske godine 2015. nisu nastupili povrati iskorištenih sredstava u EU budžet, te su stvarno iskorištena sredstva (navedena pod rednim brojem 12 predmetne tablice) istovjetna bruto iskorištenim sredstvima (navedenim pod rednim brojem 2 predmetne tablice):

Tablica 28: Kategorije iskorištenih sredstava iz EPFRR-a (izuzev Mjere 18) za financiranje mjera ruralnog razvoja u financijskoj godini 2015. (EUR)

R.B.	Stavka	Financijska godina 2015.
1.	Mjera 5	88.754,21
2.	**Bruto iskorištena sredstva iz EPFRR-a (izuzev Mjere 18)**	**88.754,21**
3.	Naloženi povrati sredstava korisnicima od strane Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju zbog naknadnog utvrđivanja neispunjavanja uvjeta za ostvarenje isplate	
4.	**Sredstva koja su vraćena u EU budžet temeljem povrata korisnika koji su uslijedili do kraja financijske godine (s obračunatim kamatama na zakašnjele povrate)**	
5.	Sredstva koja nisu vraćena u EU budžet jer korisnici do kraja financijske godine nisu izvršili povrate (s obračunatim kamatama na kraju financijske godine), a koja će biti predmet povrata u daljnjim godinama	
6.	**Neto iskorištena sredstva iz EPFRR-a (izuzev Mjere 18)**	**88.754,21**
7.	Sredstva koja su vraćena u EU budžet iz hrvatskog proračuna zbog grešaka na strani administracije, za koja će naknadno biti zatražen povrat sredstava od korisnika	
8.	Sredstva koja su vraćena u EU budžet iz hrvatskog proračuna zbog grešaka na strani administracije, za koja naknadno neće biti zatražen povrat sredstava od korisnika	
9.	**Sredstva koja su vraćena u EU budžet iz hrvatskog proračuna zbog grešaka na strani administracije**	
10.	**Iskorištena sredstva iz EPFRR-a (izuzev Mjere 18) prijavljena Europskoj komisiji u sklopu godišnjih financijskih izvještaja**	**88.754,21**
11.	**Sredstva koja su vraćena u EU budžet iz hrvatskog proračuna zbog neprihvatljivih plaćanja utvrđenih od strane Europske komisije**	
12.	**Stvarno iskorištena sredstva iz EPFRR-a (izuzev Mjere 18)**	**88.754,21**

Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

Tablica 29: Iskorištenost sredstava EPFRR-a za financiranje mjera ruralnog razvoja (izuzev Mjere 18) u financijskoj godini 2015. (EUR)

Mjere financirane sredstvima EPFRR-a	Financijska godina 2015.
Mjera 5	88.754,21
Sredstva EPFRR-a	**88.754,21**

Izvor: Podaci Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju (Prilog 1)

S ciljem sagledavanja uspješnosti Republike Hrvatske u iskorištavanju raspoloživih sredstava EPFRR-a namijenjenih financiranju mjera ruralnog razvoja (izuzev Mjere 18) u prvoj godini njihovog korištenja (financijskoj godini 2015.), u nastavku je izračunat postotak iskorištenosti raspoloživih sredstava, odnosno izračunat je dio sredstava koji je ostao neiskorišten:

Tablica 30: Neiskorištena sredstva i postotak iskorištenosti raspoloživih sredstava EPFRR-a namijenjenih financiranju mjera ruralnog razvoja (izuzev Mjere 18) u financijskoj godini 2015. (EUR i %)

Mjere financirane sredstvima EPFRR-a	Raspoloživa sredstva	Iskorištena sredstva	Neiskorištena sredstva	% iskorištenosti
Mjere iz Programa ruralnog razvoja (izuzev Mjere 18)	392.476.250,00	88.754,21	392.387.495,79	0,02%

Izvori: Raspoloživa sredstva EPFRR-a (Mjere 18) za financiranje mjera izravne potpore (Tablica 7);

Raspoloživa sredstva za financiranje mjera ruralnog nakon transfera alokacije iz 2014. na 2015. i 2016. godinu (Tablica 15);

Iskorištenost sredstava EPFRR-a za financiranje mjera ruralnog razvoja (izuzev Mjere 18) u financijskoj godini 2015. (Tablica 29).

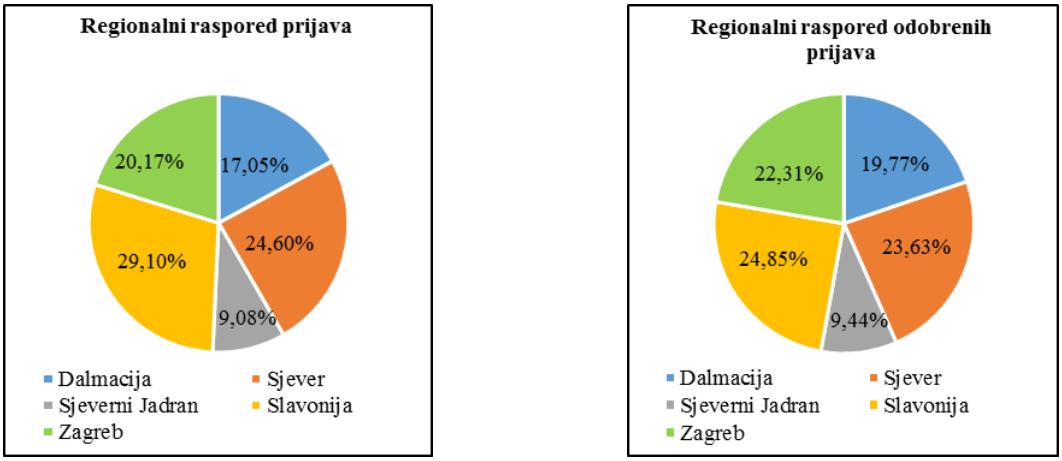
Iz naprijed prikazane postotne iskorištenosti raspoloživih sredstava EPFRR-a namijenjenih financiranju mjera ruralnog razvoja (izuzev Mjere 18) u prvoj godini njihovog korištenja (financijskoj godini 2015.), vidljivo je da je njihova **iskorištenost bila iznimno niska**, kao posljedica malog broja izvršenih isplata. Od 392,48 mil. EUR, koliko je Republici Hrvatskoj bilo raspoloživo u financijskoj godini 2015., **Republika Hrvatska je iskoristila svega 0,02 % raspoloživih sredstava** (392,39 mil. EUR ostalo je neiskorišteno).

Prilikom razmatranja velikog iznosa raspoloživih sredstava EPFRR-a koja nisu utrošena u financijskoj godini 2015. (392,39 mil. EUR), potrebno je naglasiti da sredstva koja Hrvatska nije utrošila u 2015. godini ima pravo iskoristiti tijekom naredne tri godine[76], a ako to ne napravi ista postaju nedostupna za daljnje korištenje. Samim time, iskorištenost raspoloživih sredstava EPFRR-a za financiranje mjera iz Programa ruralnog još uvijek je moguće, za razliku od sredstava EFJP-a čijim neiskorištavanjem ista postaju nedostupna za daljnje korištenje.

S ciljem sagledavanja potencijalnog budućeg regionalnog rasporeda iskorištenih sredstava na ime prijava korisnika po natječajima koji su bili zatvoreni do kraja financijske godine 2015., u nastavku je prikazan regionalni raspored broja prijava i broja odobrenih prijava:

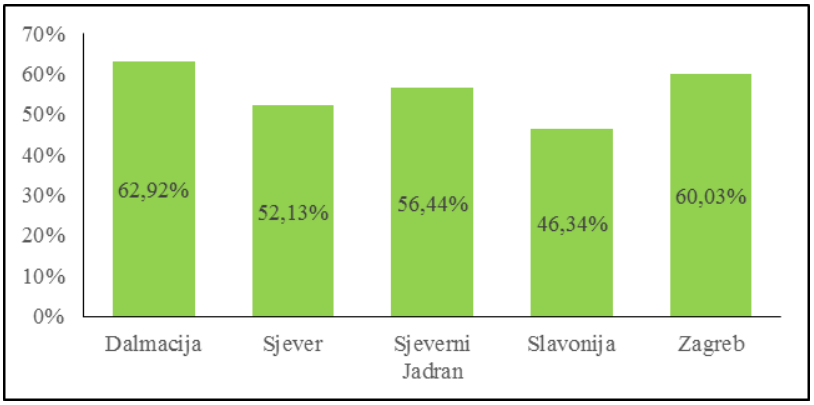
[76] Prema: Uredba (EU) br. 1306/2013 Europskog parlamenta i vijeća od 17. prosinca 2013. o financiranju, upravljanju i nadzoru zajedničke poljoprivredne politike i o stavljanju izvan snage uredaba Vijeća (EEZ) br. 352/78, (EZ) br. 165/94, (EZ) br. 2799/98, (EZ) br. 814/2000, (EZ) br. 1290/2005 i (EZ) 485/2008, Službeni list Europske unije, SL L 347, 20. 12. 2013., čl. 38.

Graf 22: Regionalni raspored broja prijava i odobrenih prijava po natječajima iz Programa ruralnog razvoja, zatvorenim do kraja financijske godine 2015.

Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

Graf 23: Udio odobrenih prijava u ukupnom broju podnesenih prijava pojedine regije po natječajima iz Programa ruralnog razvoja, zatvorenim do kraja financijske godine 2015.

Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

Temeljem podnesenih prijava korisnika u prvoj godini apliciranja na natječaje za mjere iz Programa ruralnog razvoja, vidljivo je da su po broju prijava prednjačili korisnici regije Slavonija (29,10 %), potom su slijedili korisnici regija Sjever (24,60 %), Zagreb (20,17 %) i Dalmacija (17,05 %), dok su korisnici regije Sjeverni Jadran (9,08 %) podnijeli najmanji broj prijava. Od ukupno podnesenih prijava, najveću uspješnost prijava, odnosno najveći udio odobrenih prijava u ukupno podnesenima ostvarili su korisnici regije Dalmacija (62,92 %), potom su slijedili korisnici regija Zagreb (60,03 %), Sjeverni Jadran (56,44 %) i Sjever (52,13 %), dok su najmanji udio odobrenih prijava u ukupno podnesenima bilježili korisnici regije Slavonija (46,34 %).

4. ISTRAŽIVANJE UTJECAJA EDUCIRANOSTI KORISNIKA EUROPSKIH POLJOPRIVREDNIH FONDOVA I NJIHOVIH KONZULTANATA NA NACIONALNE FINANCIJSKE INTERESE REPUBLIKE HRVATSKE

S obzirom na vrlo izdašna sredstva europskih poljoprivrednih fondova koja su Hrvatskoj stavljena na raspolaganje pristupanjem Europskoj uniji i s obzirom na činjenicu da Hrvatska prije pristupanja nije imala prethodnog iskustva u operativnoj provedbi mjera koje se financiraju iz tih fondova, a uvažavajući pritom spoznaju da će hrvatski financijski interesi biti zaštićeni samo ako Hrvatska uspije u što je moguće većoj mjeri iskoristiti dostupna joj sredstva, i to na način koji neće rezultirati obvezom naknadnog vraćanja iskorištenih sredstava u EU budžet, u sklopu ovog poglavlja provedeno je istraživanje čiji je cilj sagledati utjecaj educiranosti korisnika europskih poljoprivrednih fondova i njihovih konzultanata na nacionalne financijske interese Republike Hrvatske.

U svrhu ostvarenja cilja istraživanja postavljene su dvije radne hipoteze koje će biti predmet dokazivanja u ovom poglavlju:

H1. Educiranost korisnika i njihovih konzultanata pozitivno utječe na visinu apsorpcije sredstava koja su Hrvatskoj dostupna iz europskih poljoprivrednih fondova;

H2. Pravilnim korištenjem sredstava dostupnih iz europskih poljoprivrednih fondova osigurava se da njihova apsorpcija ne utječe negativno na nacionalne financijske interese.

Prilikom razmatranja prve hipoteze, potrebno je istaknuti da pored educiranosti korisnika i njihovih konzultanata o korištenju sredstava europskih poljoprivrednih fondova, odnosno o pravilima koja korištenje sredstava europskih poljoprivrednih fondova podrazumijeva, na visinu apsorpcije utjecaj imaju i neki drugi faktori (kao što je izloženo u poglavlju 3), a koji utječu na dostatnost broja podnesenih prijava korisnika i na uspješnost korisnika u ostvarenju prava na isplatu sredstava po podnesenim prijavama. Dostatnost broja podnesenih prijava korisnika u određenoj godini ne mora isključivo ovisiti o educiranosti korisnika, već može ovisiti i o nekim drugim faktorima na strani administracije (primjerice zbog neadekvatne raspodjele ukupno raspoloživih sredstava po pojedinim mjerama, broj podnesenih prijava korisnika po pojedinim mjerama može biti nedostatan za iskorištavanje svih godišnje raspoloživih sredstava). Također, uspješnost korisnika u ostvarenju prava na isplatu sredstava po podnese-

nim prijavama u određenoj godini ne mora isključivo ovisiti o educiranosti korisnika i njihovih konzultanata, već ista može ovisiti o nekim drugim faktorima koji utječu na brzinu korištenja raspoloživih sredstava (primjerice, faktori na strani administracije mogu utjecati negativno na visinu apsorpcije zbog usporavanja procesa korištenja sredstava putem dugotrajnosti kontrole prihvatljivosti prijava i zahtjeva za isplatu) te njihovu uspješnost u realizaciji planiranih ulaganja i trajanje realizacije tih ulaganja (primjerice, poteškoće korisnika u ishođenju sve potrebne dokumentacije za realizaciju planiranih ulaganja te poteškoće korisnika u osiguravanju sredstava za financiranje ulaganja mogu utjecati negativno na visinu apsorpcije). Stoga, prilikom sagledavanja utjecaja educiranosti korisnika europskih poljoprivrednih fondova i njihovih konzultanata na visinu apsorpcije sredstava koja su Hrvatskoj dostupna iz europskih poljoprivrednih fondova, potrebno je, pored promatranog utjecaja educiranosti, imati na umu i druge faktore koji utječu na visinu apsorpcije.

U pogledu druge hipoteze, kojom se sagledava utjecaj pravilnog korištenja sredstava europskih poljoprivrednih fondova od strane korisnika na nacionalne financijske interese, odnosno kojom se sagledava utjecaj vraćanja sredstava u EU budžet zbog nepravilnog korištenja na visinu iskorištenih sredstava, potrebno je naglasiti da premda potreba za vraćanjem sredstava u EU budžet zbog nepravilnog korištenja uglavnom proizlazi iz nepoštivanja pravila korištenja sredstava od strane korisnika, odnosno njihovog neispunjavanja uvjeta za ostvarenje potpore u visini koja im je isplaćena, u praksi se ponekad događaju i slučajevi da vraćanje sredstava u EU budžet nije povezano s radnjama na strani korisnika, odnosno s njihovom educiranošću, već je povezano isključivo s radnjama na strani administracije, odnosno s kršenjem EU pravne osnove od strane administracije, na što educiranost korisnika nema utjecaj (kao što je izloženo u poglavlju 3).

Istraživanje utjecaja educiranosti korisnika europskih poljoprivrednih fondova i njihovih konzultanata na nacionalne financijske interese Republike Hrvatske strukturirano je na način da je u poglavlju 4.1. objašnjena je metodologija istraživanja, u poglavlju 4.2. predstavljeni su rezultati empirijskog istraživanja, a u poglavlju 4.3. obrazloženo je značenje dobivenih rezultata i eventualne spoznaje za budućnost.

4.1. Metodologija istraživanja

U sklopu ovog poglavlja objašnjena je metodologija istraživanja korištena u svrhu dokazivanja naprijed postavljenih hipoteza, na način da je:

- u sklopu poglavlja 4.1.1. izložena metodologija istraživanja utjecaja educiranosti korisnika i njihovih konzultanata na visinu apsorpcije sredstava koja su Hrvatskoj dostupna iz europskih poljoprivrednih fondova;
- u sklopu poglavlja 4.1.2. izložena metodologija istraživanja utjecaja pravilnog korištenja sredstava europskih poljoprivrednih fondova na nacionalne financijske interese.

4.1.1. Metodologija istraživanja utjecaja educiranosti korisnika i njihovih konzultanata na visinu apsorpcije sredstava koja su Hrvatskoj dostupna iz europskih poljoprivrednih fondova

Imajući na umu da se educiranost korisnika i njihovih konzultanata odražava na visinu godišnje isplaćenih sredstava korisnicima iz europskih poljoprivrednih fondova putem:

- utjecaja educiranosti korisnika na dostatnost broja podnesenih prijava;
- utjecaja educiranosti korisnika i njihovih konzultanata na uspješnost korisnika u ostvarenju prava na isplatu sredstava po podnesenim prijavama;

istraživanje utjecaja educiranosti korisnika i njihovih konzultanata na visinu apsorpcije sredstava koja su Hrvatskoj dostupna iz europskih poljoprivrednih fondova strukturirano je način da je:

1.) sagledana razina educiranosti korisnika o korištenju sredstava europskih poljoprivrednih fondova i njihov angažman u podnošenju prijava, a potom je
2.) sagledan utjecaj educiranosti korisnika i njihovih konzultanata na visinu apsorpcije sredstava europskih poljoprivrednih fondova.

Ad 1.) Razina educiranosti korisnika o korištenju sredstava europskih poljoprivrednih fondova i njihov angažman u podnošenju prijava sagledani su putem telefonskog ispitivanja poljoprivrednika o sljedećim istraživačkim sadržajima:

Istraživački sadržaji u provedbi istraživanja educiranosti poljoprivrednika o korištenju sredstava europskih poljoprivrednih fondova i njihovog angažmana u podnošenju prijava	
1.	Educiranost poljoprivrednika kako i kome mogu predati prijavu za sredstva iz europskih poljoprivrednih fondova
2.	Angažiranost poljoprivrednika u dobivanju informacija vezanih za korištenje sredstava europskih poljoprivrednih fondova
3.	Status dosadašnjih prijava za sredstva iz europskih poljoprivrednih fondova
4.	Status dosadašnjih kontakata s konzultantima za potrebe izrade projekata
5.	Razlozi dosadašnjeg neprijavljivanja za sredstva iz europskih poljoprivrednih fondova
6.	Planiranje budućih prijava za sredstva iz europskih poljoprivrednih fondova

Ciljni sugovornik telefonskog ispitivanja bio je nositelj poljoprivrednog gospodarstva ili alternativno član gospodarstva, a pitanja postavljena ispitanicima za potrebe istraživanja naprijed navedenih istraživačkih sadržaja, kao i odabir uzorka ispitanika izloženi su u Prilogu 2 ovog rada.

Prikupljanje podataka (telefonskim ispitivanjem poljoprivrednika) za naprijed navedene istraživačke sadržaje, kao i za neke druge koji nisu relevantni za predmet ovog istraživanja, izvršila je agencija Promocija plus d.o.o. u periodu 06. – 08. srpnja 2015. za potrebe Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, koja je u 2015. godini provodila internu evaluaciju aktivnosti poduzetih u sklopu svoje informativne kampanje koja je bila usmjerena na informiranje poljoprivrednika o korištenju sredstva europskih poljoprivrednih fondova. Budući da su za potrebe provedbe interne evaluacije aktivnosti poduzetih u sklopu informativne kampanje Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju telefonskim ispitivanjem poljoprivrednika između ostaloga bili prikupljeni odgovori ispitanika koji su relevantni ujedno i za ovo istraživanje (a koji su Agenciji za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju predstavljali pokazatelj učinkovitosti aktivnosti poduzetih tijekom informativne kampanje), za potrebe ovog rada odgovori ispitanika nisu ponovno prikupljani, već je preuzet dio odgovora ispitanika koje je agencija Promocija plus d.o.o. prikupila telefonskim ispitivanjem poljoprivrednika (koji su relevantni za predmet ovog istraživanja). Preuzeti odgovori ispitanika su statistički obrađeni i interpretirani, te je detaljan prikaz tako obrađenih i interpretiranih rezultata prikazan u Prilogu 2 ovog rada.

Za svrhu sagledavanja odnosa između varijabli korištene su metode tabličnog i grafičkog prikazivanja, Spearmanov test korelacije i Mann-Whitney U test.

Ad 2.) Utjecaj educiranosti korisnika i njihovih konzultanata na visinu apsorpcije sredstava europskih poljoprivrednih fondova sagledan je na bazi praktičnog iskustva Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju u provedbi mjera izravne potpore, mjera ruralnog razvoja i mjera u sektoru vina (za koje su pravnom osnovom EU-a određene gornje granice potrošnje / raspoloživa sredstva), a za koje su korisnici podnosili prijave u prve dvije godine korištenja sredstava europskih poljoprivrednih fondova (u financijskim godinama 2014. i 2015.).

Uvažavajući različitosti u složenosti procedure korištenja sredstava pojedinih mjera, a samim time i različitost faktora koji utječu na visinu apsorpcije:

- korisnici mjera izravne potpore pravo na potporu ostvaruju podnošenjem zahtjeva (bez potrebe za ikakvom realizacijom ulaganja), a visina iskorištenih sredstava kod tih mjera ovisi samo o razini ispunjavanja uvjeta / poštivanju pravila, odnosno o njihovoj educiranosti (korištenje raspoloživih sredstava namijenjenih financiranju mjera izravne potpore odvija se po principu raspodjele cjelokupno raspoloživih sredstava na korisnike koji su podnijeli zahtjeve za izravnu potporu u određenoj godini, iz čega proizlazi da je nekorištenje svih raspoloživih sredstava u određenoj godini isključivo je rezultat neispunjavanja uvjeta od strane istih);
- korisnici mjera u sektoru vina i mjera ruralnog razvoja pravo na potporu ne ostvaruju temeljem podnesenih prijava, već za ostvarenje tog prava moraju prethodno realizirati planirana ulaganja, a visina iskorištenih sredstava od tih mjera ne ovisi samo o educiranosti njih i njihovih konzultanata, već na nju mogu utjecati i neki drugi faktori (faktori na strani administracije koji mogu utjecati na dostatnost broja podnesenih prijava, kao i usporavati proces korištenja sredstava, te faktori koji mogu utjecati na uspješnost korisnika u realizaciji planiranih ulaganja i trajanje realizacije tih ulaganja);

zasebno su sagledani utjecaji educiranosti korisnika pojedinih mjera i njihovih konzultanata na visinu isplaćenih apsorpcije sredstava europskih poljoprivrednih fondova.

Budući da iskorištenost raspoloživih sredstava namijenjenih financiranju mjera izravne potpore ovisi isključivo o ispunjavanju uvjeta / poštivanju pravila korištenja sredstava

od strane korisnika, odnosno o njihovoj educiranosti, sagledano je kako se educiranost korisnika mjera izravne potpore tijekom prve dvije godine apliciranja za sredstva europskih poljoprivrednih fondova reflektirala na visinu isplaćenih sredstva. Za tu svrhu izloženi su iznosi raspoloživih sredstava koje Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju nije isplatila korisnicima uslijed njihovog neispunjavanja uvjeta za korištenje istih (zbog nedostatne educiranosti) i postoci iskorištenosti raspoloživih sredstava.

Utjecaj educiranosti korisnika mjera u sektoru vina te korisnika mjera ruralnog razvoja i njihovih konzultanata, na visinu isplaćenih sredstava (na visinu kojih osim educiranosti korisnika i njihovih konzultanata utjecaj mogu imati i neki drugi faktori) sagledan je na bazi podataka Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju o:

- prolaznosti (uspješnosti) prijava korisnika po raspisanim natječajima;
- uspješnosti korisnika u ostvarenju prava na isplatu sredstava po odobrenim prijavama;

te na bazi praktičnog iskustva Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju o razlozima nekorištenja svih raspoloživih sredstava u prve dvije godine apliciranja za sredstva europskih poljoprivrednih fondova.

4.1.2. Metodologija istraživanja utjecaja pravilnog korištenja sredstava europskih poljoprivrednih fondova na nacionalne financijske interese

Budući da nepravilno korištenje sredstava europskih poljoprivrednih fondova može biti utvrđeno od strane:

- Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju (koja je izvršila neprihvatljive isplate korisnicima na teret EU proračuna) te
- Europske komisije (koja provodi nadzor korištenja sredstava europskih poljoprivrednih fondova u Republici Hrvatskoj),

utvrđivanjem kojeg u oba slučaja dolazi do vraćanja sredstava u EU budžet, a uzimajući u obzir da korištenje sredstava europskih poljoprivrednih fondova u Republici Hrvatskoj (kao novoj zemlji članici koja sredstva tih fondova koristi svega nekoliko godina) zasad nije rezul-

tiralo naloženim povratima sredstava od strane Europske komisije (upravo koji se, prema iskustvima drugih zemalja članica EU-a, mogu u značajnoj mjeri negativno odraziti na visinu iskorištenih sredstava), istraživanje utjecaja pravilnog korištenja sredstava europskih poljoprivrednih fondova od strane korisnika na nacionalne financijske interese, odnosno sagledavanje utjecaja vraćanja sredstava u EU budžet zbog nepravilnog korištenja na visinu iskorištenih sredstava, strukturirano je na način da je zasebno sagledan:

1.) utjecaj vraćanja sredstava u EU budžet po nalogu Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju na visinu iskorištenih sredstava;

2.) utjecaj vraćanja sredstava u EU budžet po nalogu Europske komisije na visinu iskorištenih sredstava.

Ad 1.) Utjecaj vraćanja sredstava u EU budžet po nalogu Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju na visinu iskorištenih sredstava sagledan je na bazi praktičnog iskustva Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju u provedbi mjera financiranih sredstvima europskih poljoprivrednih fondova u prve dvije godine njihovog korištenja (u financijskim godinama 2014. i 2015.).

Na bazi podataka Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju:

- o visini inicijalno iskorištenih sredstava europskih poljoprivrednih fondova (koja su isplaćena korisnicima od strane Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju);
- o visini povrata sredstava u EU budžet zbog nepoštivanja pravila korištenja sredstava od strane korisnika, odnosno neispunjavanja uvjeta korisnika za korištenjem sredstava koja su im prethodno bila isplaćena;

izračunati su postoci iskorištenih sredstava europskih poljoprivrednih fondova koji su u prve dvije godine njihovog korištenja bili vraćeni u EU budžet temeljem naloženih povrata korisnicima od strane Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, na bazi kojih je sagledano kako se vraćanje sredstava u EU budžet zbog nepravilnog korištenja odrazilo na visinu iskorištenih sredstava.

Ad 2.) Utjecaj vraćanja sredstava u EU budžet po nalogu Europske komisije na visinu iskorištenih sredstava sagledan je na bazi iskustava zemalja članica EU-a.

Na bazi podataka Europske komisije koji se odnose na period počevši od financijske godine 2013., u kojoj je Republika Hrvatska pristupila Europskoj uniji, pa zaključno s financijskom godinom 2015. (za koju su zadnju bile objavljene odluke Europske komisije o poravnanju računa u vrijeme pripreme podataka ovog rada):

- o visini iskorištenih sredstava europskih poljoprivrednih fondova koje su zemlje članice podnijele na odobrenje Europskoj komisiji putem svojih godišnjih financijskih izvještaja;
- o visini povrata sredstava u EU budžet, koje je Europska komisija naložila zemljama članicama zbog toga što one same nisu sankcionirale nepoštivanje pravila korištenja sredstava od strane njihovih korisnika, već su izvršile neopravdane isplate na teret EU proračuna (zbog neuspjeha u učinkovitoj primjeni pravne osnove Europske unije u nacionalnom kontrolnom sustavu);

izračunati su postoci iskorištenih sredstava europskih poljoprivrednih fondova koji su na godišnjoj bazi od strane zemalja članica bili vraćeni u EU budžet po nalogu Europske komisije, na bazi kojih je sagledano kako se vraćanje sredstava u EU budžet zbog nepravilnog korištenja odrazilo na visinu iskorištenih sredstava.

Za svrhu sagledavanja odnosa između varijabli korištene su metode deskriptivne statistike, metode tabličnog i grafičkog prikazivanja, te Sign test.

4.2. Analiza rezultata istraživanja

U sklopu ovog poglavlja izloženi su rezultati istraživanja provedenog u svrhu dokazivanja naprijed postavljenih hipoteza, na način da su:

- u sklopu poglavlja 4.2.1 izloženi rezultati istraživanja utjecaja educiranosti korisnika i njihovih konzultanata na visinu apsorpcije sredstava koja su Hrvatskoj dostupna iz europskih poljoprivrednih fondova;
- u sklopu poglavlja 4.2.2. izloženi rezultati istraživanja utjecaja pravilnog korištenja sredstava europskih poljoprivrednih fondova na nacionalne financijske interese.

4.2.1. Istraživanje utjecaja educiranosti korisnika i njihovih konzultanata na visinu apsorpcije sredstava koja su Hrvatskoj dostupna iz europskih poljoprivrednih fondova

U sklopu ovog poglavlja izloženi su rezultati do kojih se došlo u provedbi istraživanja utjecaja educiranosti korisnika i njihovih konzultanata na visinu apsorpcije sredstava koja su Hrvatskoj dostupna iz europskih poljoprivrednih fondova, na način da su:

- u sklopu poglavlja 4.2.1.1. izloženi rezultati istraživanja educiranosti korisnika o korištenju sredstava europskih poljoprivrednih fondova i njihovog angažmana u podnošenju prijava;
- u sklopu poglavlja 4.2.1.2. izloženi rezultati istraživanja utjecaja educiranosti korisnika i njihovih konzultanata na visinu apsorpcije sredstava europskih poljoprivrednih fondova.

4.2.1.1. Istraživanje educiranosti korisnika o korištenju sredstava europskih poljoprivrednih fondova i njihovog angažmana u podnošenju prijava

U sklopu ovog poglavlja iznesene su najvažnije spoznaje proizašle istraživanjem educiranosti poljoprivrednika o korištenju sredstava europskih poljoprivrednih fondova i njihovog angažmana u podnošenju prijava, na bazi Priloga 2 ovog rada, u kojem su prikazani su rezultati telefonskog ispitivanja poljoprivrednika.

Istraživanjem je utvrđeno da poljoprivrednici, kao korisnici kojima su sredstva europskih poljoprivrednih fondova namijenjena, generalno gledano **nisu u dovoljnoj mjeri educirani o korištenju sredstava europskih poljoprivrednih fondova, što se negativno odražava na broj podnesenih prijava.**

Ispitivanjem razine educiranosti poljoprivrednika o apliciranju za sredstava europskih poljoprivrednih fondova, utvrđeno je da je **svega 23 % ispitanih poljoprivrednika za sebe moglo reći da je u potpunosti ili dobro informirano** o tome kako i kome može predati prijavu za sredstva europskih poljoprivrednih fondova, dok je njih 55 % izjavilo da se smatraju donekle ili malo informiranima, a njih 20 % da uopće nisu informirani. Ispitivanjem poljoprivrednika potvrđeno je da je manje od 35 % njih znalo odgovoriti kako i kome mogu predati prijavu za sredstva europskih poljoprivrednih fondova:

- 31 % ispitanih poljoprivrednika je znalo da se prijava za sredstva iz poljoprivrednih fondova EU-a podnosi Agenciji za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju;
- 34 % ispitanih poljoprivrednika je znalo da se godišnji zahtjev za izravna plaćanja podnosi elektronički putem internetske aplikacije AGRONET (58 % ispitanika je znalo da je AGRONET internetska aplikacija za popunjavanje zahtjeva za izravna plaćanja i pregled određenih podataka).

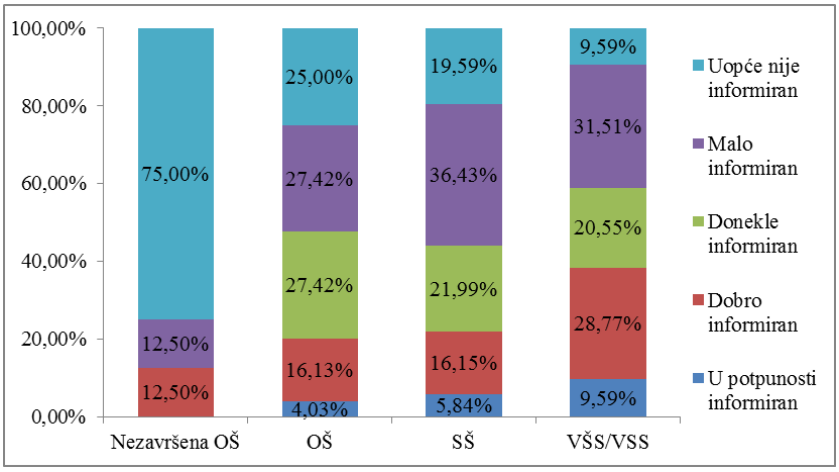
Distribucija educiranosti poljoprivrednika o korištenju sredstava europskih poljoprivrednih fondova prema stupnju obrazovanja prikazana je u nastavku:

Tablica 31: Distribucija educiranosti poljoprivrednika o korištenju sredstava europskih poljoprivrednih fondova prema stupnju obrazovanja

Odgovori	Ispitanici	Stupanj obrazovanja			
		Nezavršena OŠ	OŠ	SŠ	VŠS/VSS
U potpunosti informiran	29	0	5	17	7
Dobro informiran	89	1	20	47	21
Donekle informiran	113	0	34	64	15
Malo informiran	164	1	34	106	23
Uopće nije informiran	101	6	31	57	7
Ukupno	**496**	**8**	**124**	**291**	**73**

Izvor: Statistički obrađeni rezultati istraživanja educiranosti poljoprivrednika o korištenju sredstava europskih poljoprivrednih fondova i njihovog angažmana u podnošenju prijava (Prilog 2)

Graf 24: Distribucija educiranosti poljoprivrednika o korištenju sredstava europskih poljoprivrednih fondova prema stupnju obrazovanja

Izvor: Statistički obrađeni rezultati istraživanja educiranosti poljoprivrednika o korištenju sredstava europskih poljoprivrednih fondova i njihovog angažmana u podnošenju prijava (Prilog 2)

Iz distribucije educiranosti poljoprivrednika o korištenju sredstava europskih poljoprivrednih fondova može se uočiti da najveći broj poljoprivrednika bez obrazovanja uopće nije educiran o korištenju sredstava europskih poljoprivrednih fondova, dok je u višim stupnjevima obrazovanja niska razina educiranosti također najizraženija.

Veza između stupnja obrazovanja i stupnja educiranosti poljoprivrednika o korištenju sredstava europskih poljoprivrednih fondova testirana je Spearmanovim testom korelacije:

Tablica 32: Spearmanov test korelacije (stupanj obrazovanja i stupanj educiranosti poljoprivrednika o korištenju sredstava europskih poljoprivrednih fondova)

Stupanj obrazovanja i stupanj educiranosti poljoprivrednika o korištenju sredstava europskih poljoprivrednih fondova	N	Spearman - R	t(N-2)	p vrijednost*
	496	0,135707	3,044406	0,002456

** Značajnost je prisutna ako je p < 0,05*

Na temelju rezultata korelacijske analize može se uočiti postojanje jako slabe, ali pozitivne i statistički značajne veze između kretanja stupnja obrazovanja i stupnja educiranosti poljoprivrednika o korištenju sredstava europskih poljoprivrednih fondova. Dakle, **porast stupnja obrazovanja praćen je porastom stupnja educiranosti poljoprivrednika o korištenju sredstava europskih poljoprivrednih fondova, međutim, riječ je o jako slaboj, statistički značajnoj vezi, gdje na svim razinama obrazovanja prevladava niska razina educiranosti** (kod svih razina obrazovanja većina poljoprivrednika je donekle informirana, malo informirana ili nije uopće informirana o korištenju sredstava europskih poljoprivrednih fondova).

Ispitivanjem poljoprivrednika o podnošenju prijava za sredstva europskih poljoprivrednih fondova**, svega 16 % ispitanih poljoprivrednika izjasnilo se da je podnijelo prijavu**. Za potrebe pripreme prijavne dokumentacije konzultanta je kontaktiralo 20 % ispitanih poljoprivrednika, od kojih je **suradnju s konzultantom dogovorilo** njih 54 % (**11 % ukupnog broja ispitanih poljoprivrednika**), dok 22 % razmišlja o dogovaranju suradnje, a preostali ne planiraju dogovoriti suradnju.

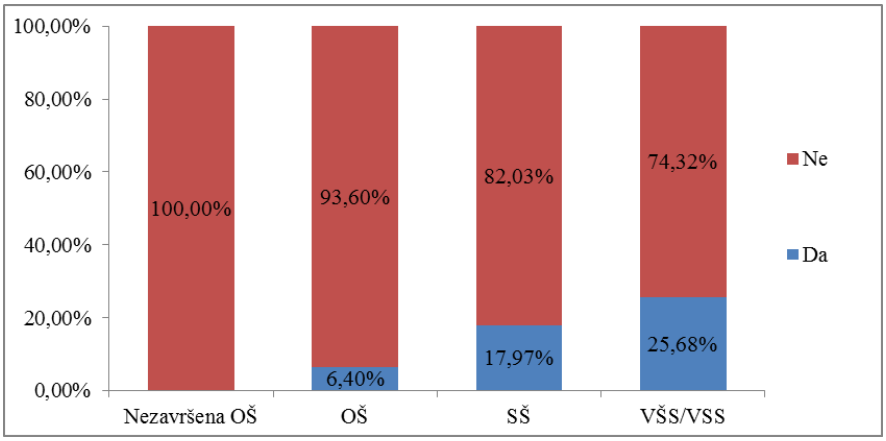
Distribucija podnošenja prijava za sredstva europskih poljoprivrednih fondova prema stupnju obrazovanja poljoprivrednika prikazana je u nastavku:

Tablica 33: Distribucija podnošenja prijava za sredstva europskih poljoprivrednih fondova prema stupnju obrazovanja poljoprivrednika

Odgovori	Ispitanici	Stupanj obrazovanja			
		Nezavršena OŠ	OŠ	SŠ	VŠS/VSS
Da	80	0	8	53	19
Ne	422	8	117	242	55
Ukupno	**502**	**8**	**125**	**295**	**74**

Izvor: Statistički obrađeni rezultati istraživanja educiranosti poljoprivrednika o korištenju sredstava europskih poljoprivrednih fondova i njihovog angažmana u podnošenju prijava (Prilog 2)

Graf 25: Distribucija podnošenja prijava za sredstva europskih poljoprivrednih fondova prema stupnju obrazovanja poljoprivrednika

Izvor: Statistički obrađeni rezultati istraživanja educiranosti poljoprivrednika o korištenju sredstava europskih poljoprivrednih fondova i njihovog angažmana u podnošenju prijava (Prilog 2)

Iz distribucije podnošenja prijava za sredstva europskih poljoprivrednih fondova može se uočiti da je najveći broj poljoprivrednika koji imaju iskustvo prijave za sredstva europskih poljoprivrednih fondova zabilježen kod poljoprivrednika s višim ili visokim obrazovanjem te da s nižim stupnjem obrazovanja opada interes poljoprivrednika za apliciranjem.

Stupanj obrazovanja je rangiran na sljedeći način:

Stupanj obrazovanja	Rang vrijednost
Nezavršena OŠ	1
OŠ	2
SŠ	3
VŠS/VSS	4

te je Mann-Whitney U testom testirana razlika u stupnju obrazovanja poljoprivrednika s obzirom na iskustvo prijavljivanja za sredstva europskih poljoprivrednih fondova:

Tablica 34: Mann-Whitney U test (stupanj obrazovanja s obzirom na iskustvo prijavljivanja za sredstva europskih poljoprivrednih fondova)

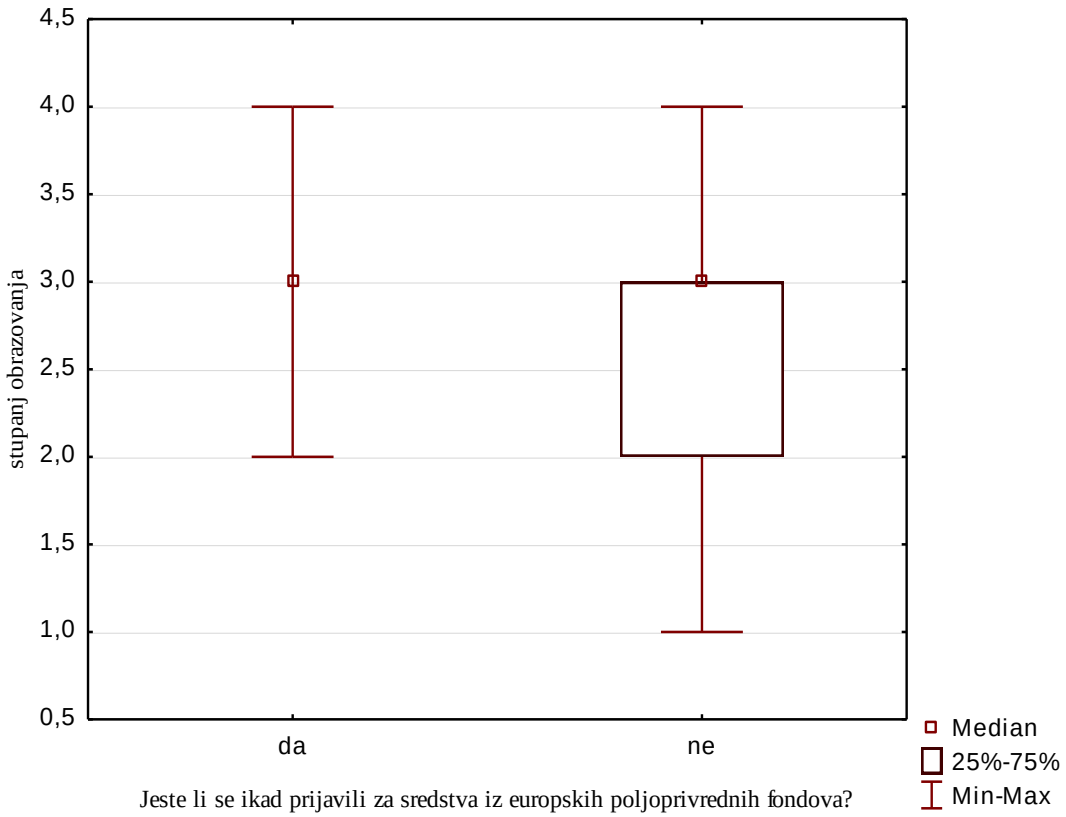
Stupanj obrazovanja	Suma rangova - da	Suma rangova - ne	U	Z	p vrijednost*
	24.225,5	101.525,5	12.694,5	3,492024	0,000479

** Značajnost je prisutna ako je p < 0,05*

Na temelju rezultata Mann-Whitney U testa može se donijeti zaključak da postoji statistički značajna razlika u stupnju obrazovanja poljoprivrednika s obzirom na iskustvo prijavljivanja za sredstva europskih poljoprivrednih fondova.

Razlika u stupnju obrazovanja prikazana je i grafički.

Graf 26: Srednja vrijednost mjere disperzije među poljoprivrednicima s obzirom na iskustvo prijavljivanja za sredstva europskih poljoprivrednih fondova

Iz grafičkog prikaza može se uočiti da **poljoprivrednici koji imaju iskustvo u prijavljivanju za sredstva europskih poljoprivrednih fondova, imaju ujedno i viši stupanj obrazo-**

vanja. Kod istih se raspon stupnja obrazovanja kreće se od 2 (osnovnoškolsko obrazovanje) do 4 (više/visoko obrazovanje), a srednja vrijednost, ujedno prva i treća kvartilna vrijednost, je 3 (srednjoškolsko obrazovanje). S druge strane, kod poljoprivrednika koji nemaju iskustvo prijavljivanja za sredstva europskih poljoprivrednih fondova raspon stupnja obrazovanja kreće se od 1 (nezavršena OŠ) do 4 (više/visoko obrazovanje). Srednja vrijednost je također 3 (srednjoškolsko obrazovanje), dok je interkvartilni raspon od 2 (osnovnoškolsko obrazovanje) do 3 (srednjoškolsko obrazovanje).

Ispitivanjem angažmana poljoprivrednika u dobivanju informacija vezanih za korištenje sredstava poljoprivrednih fondova EU-a, utvrđeno je da je **nešto manje od polovine ispitanih poljoprivrednika aktivno u prikupljanju informacija**:

- 40 % ispitanih poljoprivrednika izjasnilo se da je sudjelovalo u održanim prezentacijama o izravnim potporama i mjerama ruralnog razvoja;
- 47 % ispitanih poljoprivrednika se izjasnilo da je kontaktiralo Agenciju za plaćanja za potrebe informiranja (radi informiranja o prijavi na natječaj za sredstva iz poljoprivrednih fondova EU-a, Agencija za plaćanja je kontaktirana od strane 27 % ispitanih poljoprivrednika, dok se većina kontakata (66 %) odnosila na informiranje u vezi isplata potpora);
- 50 % ispitanih poljoprivrednika se izjasnilo da je posjetilo internetske stranice Agencije za plaćanja (63 % ispitanih poljoprivrednika korisnici su interneta). Od ispitanih poljoprivrednika koji su se izjasnili da su posjetili internetsku stranicu Agencije za plaćanja, njih 10 % izjavilo je da je posjećuje na dnevnoj bazi, na tjednoj bazi posjećuje je 24 %, a na mjesečnoj bazi 30 % ispitanih poljoprivrednika;
- 29 % ispitanih poljoprivrednika se izjasnilo da je pročitalo jednu ili više brošura koje izdaje Agencija za plaćanja.

Uzimajući u obzir da je nešto manje od polovine ispitanika aktivno u prikupljanju informacija o korištenju sredstava europskih poljoprivrednih fondova, a svega 16 % njih se izjasnilo da je podnijelo prijavu, istraženi su razlozi nepodnošenja prijava, čime je utvrđeno da **prijavu zbog neinformiranosti nije podnijelo 25 % ispitanih poljoprivrednika, a dodatnih 8 % nije ju podnijelo zbog toga što proceduru ostvarenja prava na potporu smatraju dugotrajnom, kompliciranom i nejasnom.** Njih 3 % nisu je podnijeli zbog nepovjerenja i skepticizma u pogledu ishoda prijave, 2 % zbog toga što im uvjeti za ostvarenje potpore nisu dovoljno moti-

virajući da bi podnijeli prijavu, 8 % zbog neispunjavanja uvjeta, 5 % zbog financijskih sredstava koja je potrebno uložiti, 8 % zbog starosti i nemogućnosti, dok je 40 % ispitanih poljoprivrednika iskazivalo nezainteresiranost za prijavom ili nije dalo konkretan odgovor.

Od ispitanih poljoprivrednika koji su se izjasnili da nisu podnosili prijavu za sredstva iz poljoprivrednih fondova EU-a, 28 % njih izjavilo je da **planira aplicirati u budućnosti (24 % ukupnog broja ispitanih poljoprivrednika),** 19 % **razmišlja o apliciranju (16 % ukupnog broja ispitanih poljoprivrednika)**, 9 % ne zna hoće li aplicirati, a preostalih 44 % nemaju namjeru aplicirati ni u budućnosti.

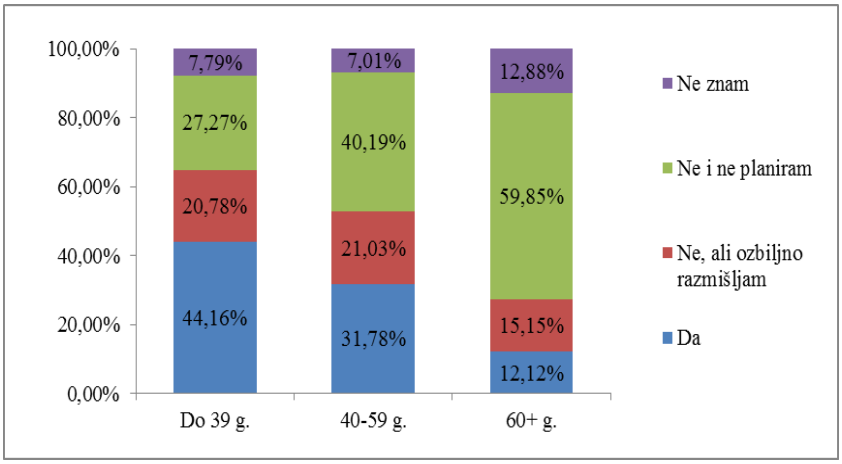
Distribucija planiranja budućih prijava za sredstva europskih poljoprivrednih fondova prema godinama starosti poljoprivrednika prikazana je u nastavku:

Tablica 35: Distribucija planiranja budućih prijava za sredstva europskih poljoprivrednih fondova prema godinama starosti poljoprivrednika

Odgovor	Ispitanici	Godine starosti poljoprivrednika		
		Do 39 g.	40-59 g.	60+ g.
Da	118	34	68	16
Ne, ali ozbiljno razmišljam	81	16	45	20
Ne i ne planiram	186	21	86	79
Ne znam	38	6	15	17
Ukupno	**423**	**77**	**214**	**132**

Izvor: Statistički obrađeni rezultati istraživanja educiranosti poljoprivrednika o korištenju sredstava europskih poljoprivrednih fondova i njihovog angažmana u podnošenju prijava (Prilog 2)

Graf 27: Distribucija planiranja budućih prijava za sredstva europskih poljoprivrednih fondova prema godinama starosti poljoprivrednika

Izvor: Statistički obrađeni rezultati istraživanja educiranosti poljoprivrednika o korištenju sredstava europskih poljoprivrednih fondova i njihovog angažmana u podnošenju prijava (Prilog 2)

Iz distribucije planiranja budućih prijava za sredstva europskih poljoprivrednih fondova može se uočiti da je najveći broj poljoprivrednika koji nisu podnosili prijavu za sredstva europskih poljoprivrednih fondova, a imaju interes za budućim apliciranjem zabilježen kod mlađih poljoprivrednika, te da s godinama starosti poljoprivrednika interes za apliciranjem opada.

Veza između godina starosti poljoprivrednika i planiranja budućih prijava za sredstva europskih poljoprivrednih fondova testirana je Spearmanovim testom korelacije:

Tablica 36: Spearmanov test korelacije (godine starosti poljoprivrednika i planiranje budućih prijava za sredstva europskih poljoprivrednih fondova)

Godine starosti poljoprivrednika i planiranje budućih prijava za sredstva europskih poljoprivrednih fondova	N	Spearman - R	t(N-2)	p vrijednost*
	423	-0,28469	-6,09356	0,000

** Značajnost je prisutna ako je p < 0,05*

Na temelju rezultata korelacijske analize može se uočiti postojanje slabe, ali negativne i statistički značajne veze između godina starosti poljoprivrednika i planiranja budućih prijava za sredstva europskih poljoprivrednih fondova. Dakle, **porast godina starosti poljoprivrednika praćen je smanjenjem interesa za apliciranjem za sredstva europskih poljoprivrednih fondova.**

S obzirom na regionalni raspored, utvrđeno je da poljoprivrednici regija Sjeverni Jadran i Dalmacija (koje broje manji broj poljoprivrednika) iskazuju veći interes za korištenjem sredstva europskih poljoprivrednih fondova u odnosu na poljoprivrednike iz regija Sjever, Zagreb i Slavonija (koje broje veći broj poljoprivrednika).

4.2.1.2. Istraživanje utjecaja educiranosti korisnika i njihovih konzultanata na visinu apsorpcije sredstava europskih poljoprivrednih fondova

U sklopu ovog poglavlja izloženi su rezultati do kojih se došlo u provedbi istraživanja utjecaja educiranosti korisnika i njihovih konzultanata na visinu apsorpcije sredstava europskih poljoprivrednih fondova, na način da su:

- u sklopu poglavlja 4.2.1.2.1. izloženi rezultati istraživanja utjecaja educiranosti korisnika mjera izravne potpore na visinu apsorpcije raspoloživih sredstava;

- u sklopu poglavlja 4.2.1.2.2. izloženi rezultati istraživanja utjecaja educiranosti korisnika mjera u sektoru vina i njihovih konzultanata na visinu apsorpcije raspoloživih sredstava;
- u sklopu poglavlja 4.2.1.2.3. izloženi rezultati istraživanja utjecaja educiranosti korisnika mjera ruralnog razvoja i njihovih konzultanata na visinu apsorpcije raspoloživih sredstava.

4.2.1.2.1. Istraživanje utjecaja educiranosti korisnika mjera izravne potpore na visinu apsorpcije raspoloživih sredstava

Budući da iskorištenost raspoloživih sredstava namijenjenih financiranju mjera izravne potpore ovisi isključivo o ispunjavanju uvjeta / poštivanju pravila korištenja sredstava od strane korisnika, odnosno o njihovoj educiranosti, u sklopu ovog poglavlja sagledano je kako se educiranost korisnika mjera izravne potpore tijekom prve dvije godine apliciranja za sredstva europskih poljoprivrednih fondova reflektirala na visinu isplaćenih sredstva. Za tu svrhu izloženi su iznosi raspoloživih sredstava koje Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju nije isplatila korisnicima uslijed njihovog neispunjavanja uvjeta za korištenje istih (zbog utjecaja educiranosti korisnika mjera izravne potpore) i postoci iskorištenosti raspoloživih sredstava.

Tablica 37: Učinak educiranosti korisnika mjera izravne potpore na visinu apsorpcije raspoloživih sredstava u financijskoj godini 2014. (EUR i %)

Mjere financirane sredstvima EFJP-a	Raspoloživa sredstva	Isplaćena sredstva	Neiskorištena sredstva	% iskorištenosti
Program jedinstvenih plaćanja	86.006.811,81	85.428.073,98	578.737,83	99,33%
Proizvodno vezana plaćanja	4.256.454,51	3.405.270,57	851.183,94	80,00%
Posebna potpora	4.660.000,00	4.354.435,09	305.564,91	93,44%
Sredstva EFJP-a	**94.923.266,32**	**93.187.779,64**	**1.735.486,68**	**98,17%**

Izvori: Visina raspoloživih sredstava za pojedine mjere u strukturi programa izravne potpore u godinama podnošenja zahtjeva 2013. i 2014. / financijskim godinama 2014. i 2015., koje se financiraju sredstvima EFJP-a i EPFRR-a (Tablica 9);

Kategorije iskorištenih sredstava iz EFJP-a i EPFRR-a za financiranje mjera izravne potpore u financijskim godinama 2014. i 2015. (Tablica 20);

Tablica 38: Učinak educiranosti korisnika mjera izravne potpore na visinu apsorpcije raspoloživih sredstava u financijskoj godini 2015. (EUR i %)

Mjere financirane sredstvima EFJP-a i EPFRR-a	Raspoloživa sredstva	Isplaćena sredstva	Neiskorištena sredstva	% iskorištenosti
Program jedinstvenih plaćanja	145.689.182,20	143.411.610,03	2.277.572,17	98,44%
Proizvodno vezana plaćanja	5.107.745,37	4.492.437,62	615.307,75	87,95%
Posebna potpora	13.208.000,00	11.335.637,19	1.872.362,81	85,82%
Sredstva EFJP-a	**164.004.927,57**	**159.239.684,84**	**4.765.242,73**	**97,09%**
Mjera 18	55.950.000,00	54.651.451,47	1.298.548,53	97,68%
Sredstva EPFRR-a	**55.950.000,00**	**54.651.451,47**	**1.298.548,53**	**97,68%**
Sredstva EFJP-a i EPFRR-a	**219.954.927,57**	**213.891.136,31**	**6.063.791,26**	**97,24%**

Izvori: Visina raspoloživih sredstava za pojedine mjere u strukturi programa izravne potpore u godinama podnošenja zahtjeva 2013. i 2014. / financijskim godinama 2014. i 2015., koje se financiraju sredstvima EFJP-a i EPFRR-a (Tablica 9);

Kategorije iskorištenih sredstava iz EFJP-a i EPFRR-a za financiranje mjera izravne potpore u financijskim godinama 2014. i 2015. (Tablica 20);

Sagledavanjem razmjera učinka kojeg je neispunjavanje uvjeta korisnika mjera izravne potpore (zbog nepoštivanja pravila kojih se moraju pridržavati da bi ostvarili pravo na puni / maksimalno mogući iznos potpore) polučilo na iskorištenost sredstava koja su Republici Hrvatskoj dostupna iz EFJP-a i EPFRR-a za financiranje mjera izravne potpore:

- u financijskoj godini 2014. ostalo je neiskorišteno 1,74 mil. EUR ili 1,83 % ukupno raspoloživih sredstava;
- u financijskoj godini 2015. ostalo je neiskorišteno 6,06 mil. EUR ili 2,76 % ukupno raspoloživih sredstava, tj. iskorištenost sredstava je pogoršana za 0,95 % u odnosu na prethodnu godinu, uslijed veće razine primijenjenih umanjenja/sankcija zbog neispunjavanja uvjeta za ostvarenje potpore;

može se zaključiti da **korisnici mjera izravne potpore nisu u dovoljnoj mjeri educirani** o uvjetima prihvatljivosti njihovih prijava za financiranje sredstvima EFJP-a i EPFRR-a, odnosno **o pravilima kojih se moraju pridržavati** da bi ostvarili pravo na puni iznos potpore (bez primjene umanjenja/sankcija, koje nepoštivanje pravila za sobom povlači). Njihova nedostatna educiranost o pravilima korištenja sredstava posljedično **vodi podoptimalnom korištenju raspoloživih sredstava europskih poljoprivrednih fondova**, jer im Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju dio raspoloživih sredstava iz europskih poljoprivrednih fondova ne može isplati te isti ostaje neiskorišten.

4.2.1.2.2. Istraživanje utjecaja educiranosti korisnika mjera u sektoru vina i njihovih konzultanata na visinu apsorpcije raspoloživih sredstava

Utjecaj educiranosti korisnika mjera u sektoru vina i njihovih konzultanata na visinu isplaćenih sredstava (na visinu kojih osim educiranosti korisnika i njihovih konzultanata utjecaj mogu imati i neki drugi faktori) sagledan je na bazi podataka Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju o:

- prolaznosti (uspješnosti) prijava korisnika po raspisanim natječajima;
- uspješnosti korisnika u ostvarenju prava na isplatu sredstava po odobrenim prijavama;

te na bazi praktičnog iskustva Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju o razlozima nekorištenja svih raspoloživih sredstava u prve dvije godine apliciranja za sredstva EFJP-a namijenjenih financiranju mjera u sektoru vina.

Prema podacima Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, u prve dvije godine provedbe mjera u sektoru vina raspisano je ukupno 15 natječaja za 3 mjere koje su obuhvaćene Nacionalnim programom pomoći sektoru vina za razdoblje 2014. – 2018., od kojih je do kraja financijske godine 2015. zatvoreno njih 12, podaci o kojima su prikazani u sljedećim tablicama:

Tablica 39: Učinak educiranosti korisnika mjera u sektoru vina i njihovih konzultanata na uspješnost prijava po raspisanim natječajima u financijskoj godini 2014.

Mjere u sektoru vina	Natječaj	Trajanje natječaja	Broj prijava	Broj prihvatljivih / odobrenih prijava	%
Investicija u vinarije i marketing vina	1. natječaj	28. 2. 2014. - 31 .3. 2014.	58	31	53,45%
Ukupno Investicija u vinarije i marketing vina			**58**	**31**	**53,45%**
Restrukturiranje i konverzija vinograda	1. natječaj	14. 2. 2014. - 17. 3. 2014.	21	6	28,57%
Ukupno Restrukturiranje i konverzija vinograda			**21**	**6**	**28,57%**
Promidžba na tržištima trećih zemalja	1. natječaj	14. 2. 2014. - 17. 3. 2014.	6	1	16,67%
	2. natječaj	5. 5. 2014. - 31. 5. 2014.	10	6	60,00%
	3. natječaj	16. 7. 2014. - 31. 7. 2014.	8	8	100,00%
Ukupno Promidžba na tržištima trećih zemalja			**24**	**15**	**62,50%**
Ukupno mjere u sektoru vina			**103**	**52**	**50,49%**

Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

Tablica 40: Učinak educiranosti korisnika mjera u sektoru vina i njihovih konzultanata na uspješnost prijava po raspisanim natječajima u financijskoj godini 2015.

Mjere u sektoru vina	Natječaj	Trajanje natječaja	Broj prijava	Broj prihvatljivih / odobrenih prijava	%
Investicija u vinarije i marketing vina	2. natječaj	19. 11. 2014. - 19. 12. 2014.	55	38	69,09%
	3. natječaj	13. 5. 2015. - 12. 6. 2015.	36	20	55,56%
Ukupno Investicija u vinarije i marketing vina			**91**	**58**	**63,74%**
Restrukturiranje i konverzija vinograda	2. natječaj	19. 11. 2014. - 19. 12. 2014.	22	15	68,18%
	3. natječaj	13. 5. 2015. - 12. 6. 2015.	8	3	37,50%
Ukupno Restrukturiranje i konverzija vinograda			**30**	**18**	**60,00%**
Promidžba na tržištima trećih zemalja	4. natječaj	3. 10. 2014. - 3. 11. 2014.	3	0	0,00%
	5. natječaj	10. 4. 2015. - 30. 4. 2015.	8	5	62,50%
	6. natječaj	6. 5. 2015. - 29. 5. 2015.	3	0	0,00%
Ukupno Promidžba na tržištima trećih zemalja			**14**	**5**	**35,71%**
Ukupno mjere u sektoru vina			**135**	**81**	**60,00%**

Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

Sagledavanjem rezultata prihvatljivosti podnesenih prijava po natječajima zatvorenima **u prvoj godini provedbe mjera u sektoru vina** (financijskoj godini 2014.), utvrđeno je da je od podnesene 103 prijave svega njih 52, odnosno **50,49 % bilo prihvatljivo**. Visok postotak neprihvatljivih prijava (49,51 %), koje je Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju odbila zbog neispunjavanja uvjeta propisanih natječajem i relevantnim pravilnicima, u svojoj podlozi imale su izostanak prethodnog iskustva korisnika i njihovih konzultanata s apliciranjem za mjere u sektoru vina, odnosno **slabu educiranost o pravilima korištenja sredstava, koja je vodila neprihvatljivošću gotovo polovine podnesenih prijava.**

Sagledavanjem kretanja postotka prihvatljivosti prijava / projekata **nakon prethodnog jednogodišnjeg iskustva u apliciranju** za mjere u sektoru vina, vidljivo je da je uslijed **nešto veće razine educiranosti korisnika i njihovih konzultanata o pravilima korištenja sredstava**, broj prijava koje ispunjavaju uvjete propisane relevantnim pravilnicima i/ili natječajima povećan s prošlogodišnjih 50,49 % na **60,00 %**.

Budući da prihvatljive prijave ni u jednoj od promatrane dvije godine nisu premašile raspoložive iznose za financiranje, te samim time nije postojala potreba za rangiranjem uspješnih prijava, to je za rezultat imalo da su sve prihvatljive prijave ujedno bile i odobrene od strane Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, što ukazuje na **prisutnost nedostatnog broja prijava koji bi omogućio iskorištavanje svih raspoloživih sredstava.**

Učinci koje su nedostatan broj podnesenih prijava i njihova relativno niska uspješnost polučili na visinu apsorpcije raspoloživih sredstava u financijskim godinama 2014. i 2015. prikazani su u sljedećim tablicama:

Tablica 41 Učinak nedostatnog broja odobrenih projekata u sektoru vina (zbog utjecaja educiranosti korisnika i njihovih konzultanata) na visinu apsorpcije raspoloživih sredstava u financijskoj godini 2014. (EUR i %)

Mjere u sektoru vina	Raspoloživa sredstva	Iznosi odobrenih projekata	Neiskorištena sredstva zbog nedostatnosti broja odobrenih projekata	% iskorištenosti koju omogućava broj odobrenih projekata
Investicija u vinarije i marketing vina	8.885.000,00	3.796.069,95	5.088.930,05	42,72%
Restrukturiranje i konverzija vinograda	2.000.000,00	1.393.803,18	606.196,82	69,69%
Promidžba na tržištima trećih zemalja	1.000.000,00	514.518,93	485.481,07	51,45%
Sredstva EFJP-a	**11.885.000,00**	**5.704.392,06**	**6.180.607,94**	**48,00%**

Izvori: Visina raspoloživih sredstava za pojedine mjere u strukturi mjera u sektoru vina, koje se financiraju sredstvima EFJP-a (Tablica 12);

Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju.

Tablica 42 Učinak nedostatnog broja odobrenih projekata u sektoru vina (zbog utjecaja educiranosti korisnika i njihovih konzultanata) na visinu apsorpcije raspoloživih sredstava u financijskoj godini 2015. (EUR i %)

Mjere u sektoru vina	Raspoloživa sredstva	Iznosi odobrenih projekata	Neiskorištena sredstva zbog nedostatnosti broja odobrenih projekata	% iskorištenosti koju omogućava broj odobrenih projekata
Investicija u vinarije i marketing vina	7.885.000,00	4.866.360,75	3.018.639,25	61,72%
Restrukturiranje i konverzija vinograda	3.000.000,00	1.305.744,18	1.694.255,82	43,52%
Promidžba na tržištima trećih zemalja	1.000.000,00	60.933,32	939.066,68	6,09%
Sredstva EFJP-a	**11.885.000,00**	**6.233.038,25**	**5.651.961,75**	**52,44%**

Izvori: Visina raspoloživih sredstava za pojedine mjere u strukturi mjera u sektoru vina, koje se financiraju sredstvima EFJP-a (Tablica 12);

Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju.

Zbog nedostatnog broja odobrenih projekata ostalo je neiskorišteno 6,18 mil. EUR ili **52,00 % ukupno raspoloživih sredstava u financijskoj godini 2014**., odnosno 5,65 mil. EUR ili **47,56 % ukupno raspoloživih sredstva u financijskoj godini 2015**. Visoki iznosi neiskorištenih sredstava koji su uzrokovani nedostatnim brojem odobrenih projekata rezultat su prisutne **niže razine educiranosti korisnika koja je utjecala na niži broj podnesenih**

prijava te slabe uspješnosti podnesenih prijava (koja je rezultat educiranosti korisnika i njihovih konzultanata).[77]

Za svrhu sagledavanja uspješnosti korisnika u ostvarenju prava na isplatu potpore za odobrene projekte iz sredstava EFJP-a, u sljedećim tablicama uspoređeni su podaci o broju odobrenih projekata s podacima o broju isplaćenih potpora za projekte u financijskim godinama 2014. i 2015.:

Tablica 43: Učinak educiranosti korisnika mjera u sektoru vina i njihovih konzultanata te drugih faktora na uspješnost korisnika u ostvarenju prava na isplatu potpore po odobrenim projektima u financijskoj godini 2014.

Mjere u sektoru vina	Broj odobrenih projekata	Broj isplaćenih potpora za projekte	%
Investicija u vinarije i marketing vina	31	3	9,68 %
Restrukturiranje i konverzija vinograda	6	2	33,33 %
Promidžba vina	15	2	13,33 %
Ukupno	**52**	**7**	**13,46 %**

Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

Tablica 44: Učinak educiranosti korisnika mjera u sektoru vina i njihovih konzultanata te drugih faktora na uspješnost korisnika u ostvarenju prava na isplatu potpore po odobrenim projektima u financijskoj godini 2015.

Mjere u sektoru vina	Broj odobrenih projekata	Broj isplaćenih potpora za projekte	%
Investicija u vinarije i marketing vina	58	14	24,14 %
Restrukturiranje i konverzija vinograda	18	4	22,22 %
Promidžba vina	5	5	100,00 %
Ukupno	**81**	**23**	**28,40 %**

Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

U financijskoj godini 2014. sredstvima EFJP-a financirano je svega 7 projekata, dok je **nakon prethodnog jednogodišnjeg iskustva u provedbi mjera u sektoru vina, broj isplaćenih potpora za projekte povećan s prošlogodišnjih 7 na 23**. Nakon prethodnog jednogodišnjeg iskustva u provedbi mjera u sektoru vina, također je **povećan i udio isplaćenih projekata u**

[77] Faktori na strani administracije (u smislu neadekvatne alokacije raspoloživih sredstava po pojedinim mjerama) nisu imali utjecaj na dostatnost broja podnesenih prijava, jer je kod sve tri mjere u sektoru vina prisutan nedostatan broj prijava.

ukupnom broju odobrenih projekta, koji je u financijskoj godini 2015 iznosio **28,40 %**, dok je prethodne godine bilježio niskih **13,46 %.**

Dakle, primjetno je da je **u obje promatrane godine bila prisutna niska uspješnost korisnika u ostvarenju prava na isplatu sredstava po odobrenim projektima.** Od ukupno 133 projekta koja su korisnicima bila odobrena temeljem provedenih natječaja, svega 30 projekata ili **22,56 % ukupnog broja odobrenih projekata bilo je financirano sredstvima EFJP-a u prve dvije godine provedbe mjera u sektoru vina**.

Praktično iskustvo Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju u provođenju mjera u sektoru vina pokazalo je da je **niska uspješnost korisnika u ostvarenju prava na isplatu sredstava po odobrenim projektima, proizašla zbog simultanog djelovanja sljedećih faktora:**

- **nedostatne uspješnosti korisnika u realizaciji planiranih ulaganja i dugotrajne realizacije planiranih ulaganja**, na koju su pored educiranosti, utjecaj imale i poteškoće korisnika u pribavljanju sve potrebne dokumentacije za realizaciju njihovih ulaganja te poteškoće korisnika u osiguravanju sredstava za financiranje (uz popratan nizak interes korisnika za korištenjem predujmova sredstava iz EFJP-a zbog obveze ishođenja bankovne garancije u protuvrijednosti 110 % iznosa zatraženog predujma)[78], što se jednim dijelom odrazilo na prolongiranje realizacije projekata, a samim time i na prolongiranje ostvarenja prava na isplatu sredstava iz EFJP-a, a jednim dijelom je vodilo odustajanju korisnika od realizacije projekata;
- **dugotrajnosti kontrole prihvatljivosti prijava i zahtjeva za isplatu od strane Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju**, na trajanje koje je pored faktora na strani administracije utjecala i razina educiranosti korisnika i njihovih konzultanata, jer je zbog utvrđenih manjkavosti u podnesenoj dokumentaciji, proces administrativne obrade kod većeg broja korisnika bio prolongiran zbog dostavljanja dopuna / obrazloženja / ispravaka dokumentacije, što je utjecalo na usporavanje procesa ostvarenja prava na isplatu sredstava;
- **neispunjavanja uvjeta / nepoštivanja pravila kojih se korisnici moraju pridržavati da bi ostvarili pravo na isplatu sredstava** radi čega inicijalno odobrena sredstva

[78] S ciljem poticanja korištenja raspoloživih sredstava mjera u sektoru vina, Hrvatska banka za obnovu i razvoj (HBOR) predstavila je u 2015. godini novousvojene kreditne programe namijenjene korisnicima mjera u sektoru vina, putem kojih su isti dobili mogućnost financirati njihove investicije. U okviru programa kreditiranja predviđena je i mogućnost izdavanja bankarske garancije za korištenje predujma iz sredstava EFJP-a.

po projektima u kasnijoj fazi nisu bila prihvatljiva za financiranje sredstvima EFJP-a **(zbog utjecaja educiranosti korisnika i njihovih konzultanata)**.

Ukupni učinak:

- niskog broja prijava i niske uspješnosti prijava korisnika po raspisanim natječajima (na koje je utjecala educiranost korisnika i njihovih konzultanata) te
- niske uspješnosti korisnika u ostvarenju prava na isplatu sredstava po odobrenim prijavama (na koju je utjecala educiranost korisnika i njihovih konzultanta zajedno s faktorima koji su utjecali na uspješnost korisnika u realizaciji planiranih ulaganja i na trajanje realizacije tih ulaganja, te faktorima na strani administracije koji su utjecali na usporavanje procesa korištenja sredstava)

na iskorištenost raspoloživih sredstava EFJP-a, prikazan je sljedećim tablicama:

Tablica 45 Iskorištenost raspoloživih sredstava EFJP-a namijenjenih financiranju mjera u sektoru vina u financijskoj godini 2014. koja je rezultat educiranosti korisnika i njihovih konzultanata te drugih faktora (EUR i %)

Mjere u sektoru vina	Raspoloživa sredstva	Isplaćena sredstva	Neiskorištena sredstva	% iskorištenosti
Investicija u vinarije i marketing vina	8.885.000,00	599.421,39	8.285.578,61	6,75%
Restrukturiranje i konverzija vinograda	2.000.000,00	581.981,49	1.418.018,51	29,10%
Promidžba na tržištima trećih zemalja	1.000.000,00	90.239,38	909.760,62	9,02%
Sredstva EFJP-a	**11.885.000,00**	**1.271.642,26**	**10.613.357,74**	**10,70%**

Izvori: Visina raspoloživih sredstava za pojedine mjere u strukturi mjera u sektoru vina, koje se financiraju sredstvima EFJP-a (Tablica 12);

Kategorije iskorištenih sredstava iz EFJP-a za financiranje mjera zajedničke organizacije tržišta u financijskim godinama 2014. i 2015. (Tablica 24).

Tablica 46: Iskorištenost raspoloživih sredstava EFJP-a namijenjenih financiranju mjera u sektoru vina u financijskoj godini 2015. koja je rezultat educiranosti korisnika i njihovih konzultanata te drugih faktora (EUR i %)

Mjere u sektoru vina	Raspoloživa sredstva	Isplaćena sredstva	Neiskorištena sredstva	% iskorištenosti
Investicija u vinarije i marketing vina	7.885.000,00	434.588,85	7.450.411,15	5,51%
Restrukturiranje i konverzija vinograda	3.000.000,00	1.011.182,88	1.988.817,12	33,71%
Promidžba na tržištima trećih zemalja	1.000.000,00	103.899,34	896.100,66	10,39%
Sredstva EFJP-a	**11.885.000,00**	**1.549.671,07**	**10.335.328,93**	**13,04%**

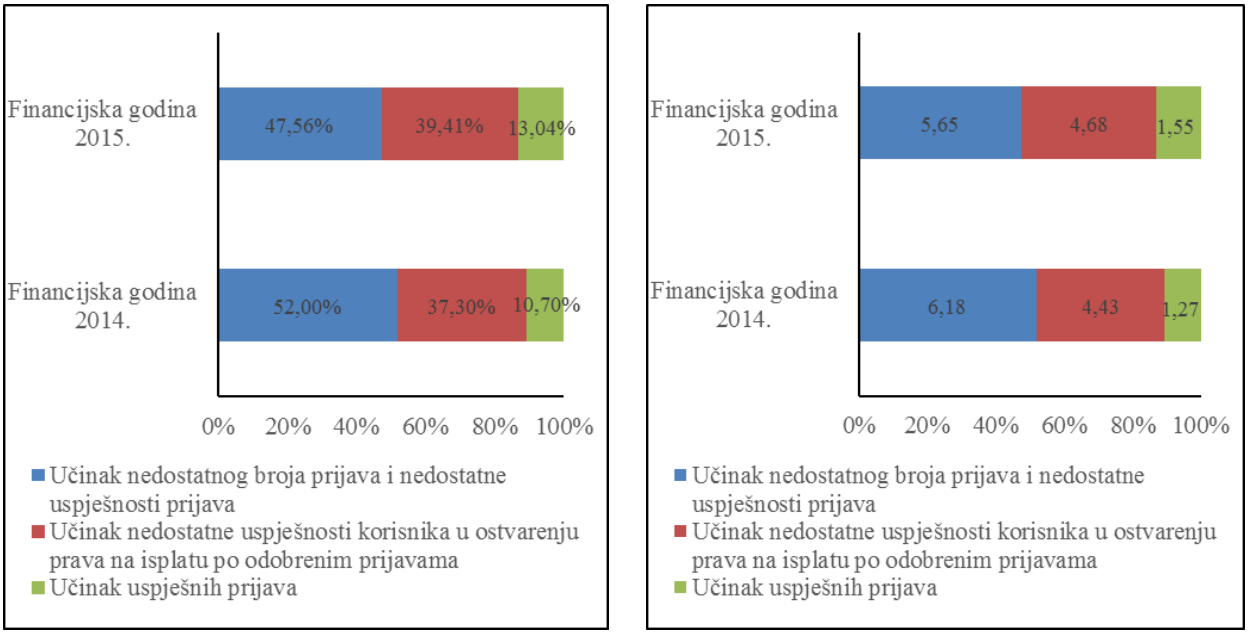
Izvori: Visina raspoloživih sredstava za pojedine mjere u strukturi mjera u sektoru vina, koje se financiraju sredstvima EFJP-a (Tablica 12);

Kategorije iskorištenih sredstava iz EFJP-a za financiranje mjera zajedničke organizacije tržišta u financijskim godinama 2014. i 2015. (Tablica 24).

Iz navedenog je vidljivo da je **u obje promatrane godine visina isplaćenih sredstava korisnicima mjera u sektoru vina bila iznimno niska**, kao rezultat niske uspješnosti istih u ostvarenju prava na isplatu sredstava, koja je pak bila **uzrokovana razinom educiranošću korisnika i njihovih konzultanata, drugim faktorima koji su utjecali na uspješnost korisnika u realizaciji planiranih ulaganja i na trajanje realizacije tih ulaganja, te faktorima na strani administracije koji su utjecali na usporavanje procesa korištenja sredstava.**

Učinak niske uspješnosti korisnika u ostvarenju prava na isplatu sredstava po odobrenim projektima u obje promatrane godine u manjoj mjeri se reflektirao na neiskorištavanje raspoloživih sredstva od učinka kojeg je imao nedostatan broj odobrenih projekata. **Zbog niske uspješnosti korisnika u ostvarenju prava na isplatu sredstava po odobrenim projektima ostalo je neiskorišteno** 4,43 mil. EUR ili **37,30 % ukupno raspoloživih sredstava u financijskoj godini 2014.**, odnosno 4,68 mil. EUR ili **39,41 % ukupno raspoloživih sredstva u financijskoj godini 2015**.

Graf 28: Struktura učinaka koji su djelovali na iskorištenost raspoloživih sredstava namijenjenih financiranju mjera u sektoru vina u financijskim godinama 2014. i 2015. (% i mil. EUR)

Izvori: Učinak nedostatnog broja odobrenih projekata u sektoru vina (zbog utjecaja educiranosti korisnika i njihovih konzultanata) na visinu apsorpcije raspoloživih sredstava u financijskoj godini 2014. (Tablica 41);

Učinak nedostatnog broja odobrenih projekata u sektoru vina (zbog utjecaja educiranosti korisnika i njihovih konzultanata) na visinu apsorpcije raspoloživih sredstava u financijskoj godini 2015. (Tablica 42);

Iskorištenost raspoloživih sredstava EFJP-a namijenjenih financiranju mjera u sektoru vina u financijskoj godini 2014. koja je rezultat educiranosti korisnika i njihovih konzultanata te drugih faktora (Tablica 45);

Iskorištenost raspoloživih sredstava EFJP-a namijenjenih financiranju mjera u sektoru vina u financijskoj godini 2015. koja je rezultat educiranosti korisnika i njihovih konzultanata te drugih faktora (Tablica 46).

Sagledavanjem razmjera učinka kojeg je niska uspješnost korisnika u ostvarenju prava na isplatu potpore polučila na iskorištenost sredstava koja su Republici Hrvatskoj dostupna iz EFJP-a za financiranje mjera u sektoru vina:

- u financijskoj godini 2014. ostalo je neiskorišteno 10,61 mil. EUR ili 89,30 % ukupno raspoloživih sredstava;
- u financijskoj godini 2015. ostalo je neiskorišteno 10,34 mil. EUR ili 86,96 % ukupno raspoloživih sredstava, tj. iskorištenost sredstava je poboljšana za 21,86 % uslijed nešto bolje uspješnosti korisnika u ostvarenju prava na isplatu sredstava;

te razloga koji su do takvog ishoda doveli, može se zaključiti da korisnici mjera u sektoru vina **u prve dvije godine** apliciranja za sredstva EFJP-a namijenjena financiranju mjera u sektoru vina **nisu iskazali dovoljan interes, koji bi omogućio iskorištavanje svih raspoloživih sredstava, te oni i njihovi konzultanti u praksi nisu pokazali dostatnu razinu educiranosti o pravilima korištenja sredstava, što je skupa s drugim faktorima** (faktorima koji su utjecali na nedostatnu uspješnost korisnika u realizaciji planiranih ulaganja i dugotrajnost realizacije planiranih ulaganja, te faktorima na strani administracije koji su usporavali proces korištenja sredstava) **u obje promatrane godine vodilo iznimno niskoj iskorištenosti raspoloživih sredstava EFJP-a.**

4.2.1.2.3. Istraživanje utjecaja educiranosti korisnika mjera ruralnog razvoja i njihovih konzultanata na visinu apsorpcije raspoloživih sredstava

Utjecaj educiranosti korisnika mjera ruralnog razvoja i njihovih konzultanata na visinu isplaćenih sredstava (na visinu kojih osim educiranosti korisnika i njihovih konzultanata utjecaj mogu imati i neki drugi faktori) sagledan je na bazi podataka Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju o:

- prolaznosti (uspješnosti) prijava korisnika po raspisanim natječajima;
- uspješnosti korisnika u ostvarenju prava na isplatu sredstava po odobrenim prijavama;

te na bazi praktičnog iskustva Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju o razlozima nekorištenja svih raspoloživih sredstava u prvoj godini apliciranja za sredstva EPFRR-a namijenjenih financiranju mjera ruralnog razvoja.

Prema podacima Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, u prvoj godini provedbe mjera iz Programa ruralnog razvoja raspisano je ukupno 12 natječaja za 5 mjera (Mjeru 4, Mjeru 5, Mjeru 6, Mjeru 7 i Mjeru 19), od kojih je do kraja financijske godine 2015. zatvoreno njih 10, podaci o kojima su prikazani u sljedećoj tablici:

Tablica 47: Učinak educiranosti korisnika mjera ruralnog razvoja i njihovih konzultanata na uspješnost prijava po raspisanim natječajima u financijskoj godini 2015.

Mjera	Podmjera	Operacija	Natječaj	Trajanje natječaja	Broj prija-va	Broj prih-vatljivih prijava	%	Broj odob-renih prijava	%
Mjera 4: Ulaganja u fizičku imovinu	Podmjera 4.1.: Potpora za ulaganja u poljoprivredna gospodarstva	Operacija 4.1.1.: Restrukturiranje, modernizacija i povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava	1. natječaj	11. 2. 2015. - 15. 4. 2015.	1.107	895	**80,85%**	382	**34,51%**
		Operacija 4.1.2.: Zbrinjavanje, rukovanje i korištenje stajskog gnojiva u cilju smanjenja štetnog utjecaja na okoliš	1. natječaj	11. 2. 2015. - 15. 4. 2015.	82	46	**56,10%**	46	**56,10%**
	Podmjera 4.2.: Potpora za ulaganja u preradu, marketing i/ili razvoj poljoprivrednih proizvoda	Operacija 4.2.1.: Povećanje dodane vrijednosti poljoprivrednim proizvodima	1. natječaj	11. 2. 2015. - 15. 4. 2015.	91	42	**46,15%**	42	**46,15%**
Mjera 5: Obnavljanje poljoprivrednog proizvodnog potencijala narušenog elementarnim nepogodama i katastrofalnim događajima te uvođenje odgovarajućih preventivnih aktivnosti	Podmjera 5.2.: Potpora za ulaganja u obnovu poljoprivrednog zemljišta i proizvodnog potencijala narušenog elementarnim nepogodama, nepovoljnim klimatskim prilikama i katastrofalnim događajima	Operacija 5.2.1.: Obnova poljoprivrednog zemljišta i proizvodnog potencijala	1. natječaj	3. 10. 2014. - 3. 11. 2014.	26	1	3,85%	1	3,85%
			2. natječaj	5. 11. 2014. - 28. 11. 2014.	66	32	48,48%	32	48,48%
			3. natječaj	10. 4. 2015. - 10. 6. 2015.	30	12	40,00%	12	40,00%
			Ukupno Operacija 5.2.1.		122	45	**36,89%**	45	**36,89%**
		Operacija 5.2.2.: Razminiranje poljoprivrednog zemljišta	1. natječaj	15. 4. 2015. - 15. 5. 2015.	6	5	**83,33%**	5	**83,33%**
Mjera 6: Razvoj poljoprivrednih gospodarstava i poslovanja	Podmjera 6.3.: Potpora razvoju malih poljoprivrednih gospodarstava	Operacija 6.3.1.: Potpora razvoju malih poljoprivrednih gospodarstava	1. natječaj	12. 5. 2015. - 31.7. 2015.	1.475	1001	**67,86%**	1001	**67,86%**
Mjera 7: Temeljne usluge i obnova sela u ruralnim područjima	Podmjera 7.1.: Sastavljanje i ažuriranje planova za razvoj općina i sela u ruralnim područjima i njihovih temeljnih usluga te planova zaštite i upravljanja koji se odnose na lokalitete Natura 2000. i druga područja visoke prirodne vrijednosti	Operacija 7.1.1.: Izrada planova za razvoj jedinica lokalne samouprave i naselja u ruralnim područjima	1. natječaj	11. 3. 2015. - 11. 5. 2015.	400	328	**82,00%**	240	**60,00%**
Mjera 19: Potpora za lokalni razvoj u sklopu inicijative LEADER (CLLD - lokalni razvoj pod vodstvom zajednice)	Podmjera 19.1.: Pripremna pomoć	Operacija 19.1.1.: Pripremna pomoć	1. natječaj	26. 5. 2015. - 24. 7. 2015.	54	50	**92,59%**	50	**92,59%**
Ukupno					**3.337**	**2.412**	**72,28%**	**1.811**	**54,27%**

Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

Sagledavanjem rezultata prihvatljivosti podnesenih prijava po natječajima zatvorenima **u prvoj godini provedbe mjera iz Programa ruralnog razvoja** (financijskoj godini 2015.), utvrđeno je da je od podnesenih 3.337 prijava njih 2.412, odnosno **72,28 % bilo prihvatljivo**. Međutim, od strane Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju odobreno je 1.811 prijava, odnosno njih 54,27 %, jer su prihvatljive prijave po dva natječaja (natječaja za Operaciju 4.1.1. i za Operaciju 7.1.1.)[79] premašile natječajem određen iznos za financiranje, slijedom čega je bilo potrebno pristupiti rangiranju uspješnih prijava i odabrati najuspješnije. Neprihvatljive prijave (njih 27,72 %), koje je Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju odbila zbog neispunjavanja uvjeta propisanih natječajem i relevantnim pravilnicima, u svojoj podlozi imale su izostanak prethodnog iskustva korisnika s apliciranjem za mjere ruralnog razvoja (kakvo su primjerice stekli neki drugi korisnici mjera ruralnog razvoja i njihovi konzultanti koristeći sredstva iz pretpristupnog programa IPARD) i nedovoljnu educiranost tih korisnika o pravilima korištenja sredstava.[80]

Za svrhu sagledavanja uspješnosti korisnika u ostvarenju prava na isplatu sredstava za odobrene prijave, u nastavku su uspoređeni su podaci o broju odobrenih prijava s podacima o broju isplaćenih potpora u financijskoj godini 2015.:

[79] Izuzev ova dva natječaja, prihvatljive prijave i po nekim drugim natječajima također su inicijalno premašile natječajima određene iznose za financiranje, međutim uslijed naknadne odluke administracije o povećanju raspoloživih sredstava kojima će se financirati prijave u okviru pojedinih natječaja, selekcija najuspješnijih prijava po drugim natječajima nije provođena.

[80] Iskustva Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju u provedbi mjera financiranih sredstvima europskih poljoprivrednih fondova pokazuju da prijave na kojima korisnici angažiraju konzultante generalno gledano kod svih mjera bilježe veći stupanj uspješnosti od prijava koje korisnici samostalno podnose. Navedeno se zorno može vidjeti na primjeru uspješnosti prijava korisnika za Operaciju 5.2.1. (što je prikazano u prethodnoj tablici), kod koje su korisnici samostalno podnosili prijave (bez angažmana konzultanata), a uspješnost kojih je bila niža (36,89 %) od uspješnosti prijava po drugim mjerama u kojima su konzultanti većim ili manjim intenzitetom bili involvirani.

Tablica 48: Broj isplaćenih potpora korisnicima mjera ruralnog razvoja u financijskoj godini 2015. i njegov udio u broju odobrenih projekata

Mjera	Podmjera	Operacija	Broj odobrenih prijava	Broj isplaćenih potpora	%
Mjera 4: Ulaganja u fizičku imovinu	Podmjera 4.1.: Potpora za ulaganja u poljoprivredna gospodarstva	Operacija 4.1.1.: Restrukturiranje, modernizacija i povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava	382	0	0,00 %
		Operacija 4.1.2.: Zbrinjavanje, rukovanje i korištenje stajskog gnojiva u cilju smanjenja štetnog utjecaja na okoliš	46	0	0,00 %
	Podmjera 4.2.: Potpora za ulaganja u preradu, marketing i/ili razvoj poljoprivrednih proizvoda	Operacija 4.2.1.: Povećanje dodane vrijednosti poljoprivrednim proizvodima	42	0	0,00 %
Mjera 5: Obnavljanje poljoprivrednog proizvodnog potencijala narušenog elementarnim nepogodama i katastrofalnim događajima te uvođenje odgovarajućih preventivnih aktivnosti	Podmjera 5.2.: Potpora za ulaganja u obnovu poljoprivrednog zemljišta i proizvodnog potencijala narušenog elementarnim nepogodama, nepovoljnim klimatskim prilikama i katastrofalnim događajima	Operacija 5.2.1.: Obnova poljoprivrednog zemljišta i proizvodnog potencijala	45	5	11,11 %
		Operacija 5.2.2.: Razminiranje poljoprivrednog zemljišta	5	0	0,00 %
Mjera 6: Razvoj poljoprivrednih gospodarstava i poslovanja	Podmjera 6.3.: Potpora razvoju malih poljoprivrednih gospodarstava	Operacija 6.3.1.: Potpora razvoju malih poljoprivrednih gospodarstava	1.001	0	0,00 %
Mjera 7: Temeljne usluge i obnova sela u ruralnim područjima	Podmjera 7.1.: Sastavljanje i ažuriranje planova za razvoj općina i sela u ruralnim područjima i njihovih temeljnih usluga te planova zaštite i upravljanja koji se odnose na lokalitete Natura 2000. i druga područja visoke prirodne vrijednosti	Operacija 7.1.1.: Izrada planova za razvoj jedinica lokalne samouprave i naselja u ruralnim područjima	240	0	0,00 %
Mjera 19: Potpora za lokalni razvoj u sklopu inicijative LEADER (CLLD - lokalni razvoj pod vodstvom zajednice)	Podmjera 19.1.: Pripremna pomoć	Operacija 19.1.1.: Pripremna pomoć	50	0	0,00 %
Ukupno			**1.811**	**5**	**0,28 %**

Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

Od 1.811 prijava na natječaje koje su odobrene korisnicima temeljem natječaja zatvorenih u prvoj godini provedbe mjera ruralnog razvoja, u financijskoj godini 2015. iz sredstava EPFRR-a **isplaćena je potpora svega petorici korisnika** prvog i djelomice drugog natječaja za Mjeru 5, Podmjeru 5.2., Operaciju 5.2.1., odnosno isplaćena je potpora po svega **0,28 % odobrenih prijava.**

Praktično iskustvo Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju u provođenju mjera ruralnog razvoja pokazalo je da je **niska uspješnost korisnika u ostvarenju prava na isplatu sredstava po odobrenim projektima** u prvoj godini provedbe mjera iz Programa ruralnog razvoja proizašla uglavnom zbog **dugotrajnosti kontrole prihvatljivosti prijava,** uslijed velikog broja pristiglih prijava u jednoj godini (njih 3.337).

Usporedbe radi, u nastavku su prikazani podaci Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju o broju prijava po natječajima tijekom čitavog perioda provedbe pretpristupnog programa IPARD iz programskog razdoblja 2007. – 2013.:

Tablica 49: Broj prijava po raspisanim natječajima tijekom čitavog perioda provedbe pretpristupnog programa IPARD

Mjera	Natječaj	Trajanje natječaja	Broj prijava
Mjera 101: Ulaganje u poljoprivredna gospodarstva	1. natječaj	4. 1. 2010. - 4. 3. 2010.	26
	2. natječaj	17. 5. 2010. - 7. 6. 2010.	8
	3. natječaj	1. 7. 2010. - 5. 11. 2010.	21
	4. natječaj	1. 2. 2011. - 14. 3. 2011.	27
	5. natječaj	30. 5. 2011. - 11. 7. 2011.	30
	6. natječaj	17. 10. 2011. - 28. 11. 2011.	44
	7. natječaj	2. 1. 2012. - 29. 2. 2012.	32
	8. natječaj	14. 5. 2012. - 13. 7. 2012.	45
	9. natječaj	1. 3. 2013. - 12. 4. 2013.	193
	10. natječaj	4. 4. 2014. - 18. 4. 2014.	94
Mjera 103: Prerada i trženje	1. natječaj	4. 1. 2010. - 4. 3. 2010.	11
	2. natječaj	17. 5. 2010. - 7. 6. 2010.	5
	3. natječaj	1. 7. 2010. - 5. 11. 2010.	5
	4. natječaj	1. 2. 2011. - 14. 3. 2011.	17
	5. natječaj	30. 5. 2011. - 11. 7. 2011.	10
	6. natječaj	17. 10. 2011. - 28. 11. 2011.	17
	7. natječaj	2. 1. 2012. - 29. 2. 2012.	8
	8. natječaj	14. 5. 2012. - 13. 7. 2012.	11
	9. natječaj	1. 3. 2013. - 2. 5. 2013.	40
	10. natječaj	24. 3. 2014. - 7. 4. 2014.	12
Mjera 202: Provedba LAG-ova	1. natječaj	1. 3. 2013. - 2. 4. 2013.	49
	2. natječaj	16. 9. 2013. - 18. 10. 2013.	31
Mjera 301: Ruralna infrastruktura	1. natječaj	6. 12. 2010. - 31. 1. 2011.	67
	2. natječaj	16. 5. 2011. - 13. 6. 2011.	46
	3. natječaj	19. 3. 2012. - 30. 5. 2012.	97

Mjera 302: Diverzifikacija	1. natječaj	3. 1. 2011. - 31. 3. 2011.	28
	2. natječaj	12. 9. 2011. - 31. 10. 2011.	28
	3. natječaj	2. 1. 2012. - 29. 2. 2012.	35
	4. natječaj	20. 8. 2012. - 31. 12. 2012.	238
Mjera 501: Tehnička pomoć	1. natječaj		63
Ukupno			**1.338**

Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, 2017. Izvješće Agencije nakon provedenih natječaja IPARD programa. Dostupno na: http://www.apprrr.hr/Download.ashx?FileID=d2e379bb-5c18-4632-9f40-921f73cda835, (pristup 5. 1. 2017.)

Usporedbom broja prijava za mjere iz Programa ruralnog razvoja po natječajima zatvorenim do kraja financijske godine 2015. s brojem prijavama za mjere iz pretpristupnog programa IPARD, koji je služio kao priprema administracije, korisnika i njihovih konzultanata na korištenje sredstava iz financijski daleko izdašnijeg Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR-a), vidljivo je da je samo **u prvih godinu dana** provedbe mjera iz Programa ruralnog razvoja **broj prijava na natječaje bio gotovo 2,5 puta veći od ukupnog broja prijava na natječaje tijekom provedbe pretpristupnog programa IPARD** iz programskog razdoblja 2007. – 2013. Stoga, može se zaključiti da u prvoj godini provedbe mjera iz Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014. – 2020. **administrativni kapaciteti Republike Hrvatske nisu bili dovoljno pripremljeni da u kratkom roku procesiraju velik broj prijava**[81] (koji je bio gotovo 2,5 puta veći od ukupnog broja prijava na natječaje tijekom provedbe pretpristupnog programa IPARD iz programskog razdoblja 2007. – 2013.), što je posljedično vodilo usporavanju korištenja raspoloživih sredstava EPFRR-a. Naime, zbog dugotrajnosti obrade prijava, prolongirano je bilo izdavanje odluka o odobrenju, što je za posljedicu imalo to da glavnina korisnika u praksi nije mogla stići do faze koja bi omogućila izvršenje plaćanja do 15. 10. 2015., kad završava financijska godina 2015.

Zbog faktora na strani administracije koji su utjecali na usporavanje procesa korištenja sredstava, visina isplaćenih sredstava u prvoj godini provedbe mjera iz Programa ruralnog razvoja bila iznimno niska, kao što je prikazano u sljedećoj tablici:

[81] Pored nedovoljne spremnosti za obradu velikog broja pristiglih prijava, iskustvo s prvom godinom provedbe mjera iz Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014. – 2020. je pokazalo i nedovoljnu spremnost administracije u učinkovitoj primjeni pravne osnove Europske unije u nacionalnom kontrolnom sustava, uslijed čega su se u praksi pojavile poteškoće u provedbi Operacija 4.1.1., 4.1.2. i 4.2.1. na koje se odnosilo 38,36 % pristiglih prijava.

Tablica 50: Iskorištenost raspoloživih sredstava EPFRR-a namijenjenih financiranju mjera ruralnog razvoja u financijskoj godini 2015. koja je pretežito rezultat faktora na strani administracije (EUR i %)

Mjere financirane sredstvima EPFRR-a	Raspoloživa sredstva	Isplaćena sredstva	Neiskorištena sredstva	% iskorištenosti
Mjere iz Programa ruralnog razvoja (izuzev Mjere 18)	392.476.250,00	88.754,21	392.387.495,79	0,02%

Izvori: Raspoloživa sredstva EPFRR-a (Mjere 18) za financiranje mjera izravne potpore (Tablica 7);

Raspoloživa sredstva za financiranje mjera ruralnog nakon transfera alokacije iz 2014. na 2015. i 2016. godinu (Tablica 15);

Kategorije iskorištenih sredstava iz EPFRR-a (izuzev Mjere 18) za financiranje mjera ruralnog razvoja u financijskoj godini 2015. (Tablica 28).

Zbog niske uspješnosti korisnika u ostvarenju prava na isplatu sredstava, što je pretežito bilo rezultat utjecaja faktora na strani administracije, **ostalo je neiskorišteno 392,48 mil. EUR ili 99,98 % ukupno raspoloživih sredstava.** Prilikom razmatranja velikog iznosa raspoloživih sredstava EPFRR-a koja nisu utrošena u financijskoj godini 2015., potrebno je naglasiti da sukladno pravnoj osnovi EU-a sredstva koja Hrvatska nije utrošila u toj godini ima pravo koristiti i tijekom naredne tri godine, te samim time neiskorištena sredstva nisu postala nedostupna za daljnje korištenje, kao što je slučaj s visokim iznosom neiskorištenih sredstava EFJP-a.

Utjecaja educiranosti korisnika mjera ruralnog razvoja i njihovih konzultanata na visinu isplaćenih sredstava u prvoj godini provedbe mjera iz Programa ruralnog razvoja **gotovo da nije ni bilo, jer su na visinu iskorištenih sredstava u toj godini pretežito utjecali administrativni kapaciteti Republike Hrvatske.** Međutim, budući da je isplata uspješnih prijava temeljem natječaja zatvorenih u prvoj godini provedbe mjera ruralnog razvoja prolongirana na daljnje financijske godine koje su uslijedile nakon financijske godine 2015. (koja je predmet sagledavanja ovog rada), educiranost korisnika i njihovih konzultanata o pravilima korištenja sredstava EPFRR-a polučila je svoj učinak na visinu isplaćenih sredstava u daljnjim godinama, koje su uslijedile nakon prve godine provedbe mjera iz Programa ruralnog razvoja, u kojoj je korištenje sredstava bilo usporeno utjecajem administracije.

4.2.2. Istraživanje utjecaja pravilnog korištenja sredstava europskih poljoprivrednih fondova na nacionalne financijske interese

U sklopu ovog poglavlja izloženi su rezultati do kojih se došlo u provedbi istraživanja utjecaja pravilnog korištenja sredstava europskih poljoprivrednih fondova od strane korisnika na nacionalne financijske interese, odnosno sagledavanja utjecaja vraćanja sredstava u EU budžet zbog nepravilnog korištenja na visinu iskorištenih sredstava, na način da su:

- u sklopu poglavlja 4.2.2.1. izloženi rezultati istraživanja utjecaja vraćanja sredstava u EU budžet po nalogu Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju na visinu iskorištenih sredstava;
- u sklopu poglavlja 4.2.2.2. izloženi rezultati istraživanja utjecaja vraćanja sredstava u EU budžet po nalogu Europske komisije na visinu iskorištenih sredstava.

Pri razmatranju utjecaja vraćanja sredstava u EU budžet zbog nepravilnog korištenja na visinu iskorištenih sredstava, potrebno je naglasiti da premda potreba za vraćanjem sredstava u EU budžet zbog nepravilnog korištenja uglavnom proizlazi iz nepoštivanja pravila korištenja sredstava od strane korisnika (što je predmet sagledavanja), odnosno njihovog neispunjavanja uvjeta za ostvarenje potpore u visini koja im je isplaćena, u praksi se ponekad događaju i slučajevi da vraćanje sredstava u EU budžet nije povezano s radnjama na strani korisnika, odnosno s njihovom educiranošću, već je povezano isključivo s radnjama na strani administracije, odnosno s kršenjem EU pravne osnove od strane administracije, na što educiranost korisnika nema utjecaj. Primjerice, zbog faktora na strani administracije, u financijskoj godini 2014. obvezi vraćanja u EU budžet podlegao je iznos od 10.354,06 EUR, a u financijskoj godini 2015. iznos od 9,97 EUR, koji djeluju na smanjivanje visine apsorpcije (doduše, imaju mali utjecaj), a na vraćanje kojih educiranost korisnika i njihovih konzultanata nije imala utjecaj.

4.2.2.1. Istraživanje utjecaja vraćanja sredstava u EU budžet po nalogu Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju na visinu iskorištenih sredstava

Utjecaj vraćanja sredstava u EU budžet po nalogu Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju na visinu iskorištenih sredstava sagledan je na bazi praktičnog iskustva Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju u provedbi mjera

financiranih sredstvima europskih poljoprivrednih fondova u prve dvije godine njihovog korištenja (u financijskim godinama 2014. i 2015.).

Na bazi podataka Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju:

- o visini inicijalno iskorištenih sredstava europskih poljoprivrednih fondova (koja su isplaćena korisnicima od strane Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju);
- o visini povrata sredstava u EU budžet zbog nepoštivanja pravila korištenja sredstava od strane korisnika, odnosno neispunjavanja uvjeta korisnika za korištenjem sredstava koja su im prethodno bila isplaćena;

izračunati su postoci iskorištenih sredstava europskih poljoprivrednih fondova koji su u prve dvije godine njihovog korištenja bili vraćeni u EU budžet temeljem naloženih povrata korisnicima od strane Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, na bazi kojih je sagledano kako se vraćanje sredstava u EU budžet zbog nepravilnog korištenja odrazilo na visinu iskorištenih sredstava.

U financijskoj godini 2014. od strane Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom naložen je povrat sredstava korisnicima u iznosu od 286,92 EUR, a tijekom te godine od strane 3 korisnika **vraćeno je 247,75 EUR.** Zbog niskog iznosa vraćenih sredstava, vraćanje neopravdano plaćenih sredstava u EU budžet imalo je nizak učinak na visinu iskorištenih sredstava **u financijskoj godini 2014., tj. smanjilo ju je za 0,0003 %**, kao što je prikazano sljedećom tablicom:

Tablica 51: Učinak vraćanja sredstava u EU budžet po nalogu Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju na visinu iskorištenih sredstava u financijskoj godini 2014. (EUR)

Mjere financirane sredstvima europskih poljoprivrednih fondova	Bruto iskorištena sredstva	Povrat sredstava u EU budžet	% povrata	Neto iskorištena sredstva
Mjere izravne potpore	93.187.779,64	247,75	0,0003%	93.187.531,89
Mjere zajedničke organizacije tržišta	3.246.600,84			3.246.600,84
Sredstva EFJP-a	**96.434.380,48**	**247,75**	**0,0003%**	**96.434.132,73**

Izvori: Kategorije iskorištenih sredstava iz EFJP-a i EPFRR-a za financiranje mjera izravne potpore u financijskim godinama 2014. i 2015. (Tablica 20);

Kategorije iskorištenih sredstava iz EFJP-a za financiranje mjera zajedničke organizacije tržišta u financijskim godinama 2014. i 2015. (Tablica 24).

U financijskoj godini 2015. od strane Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju naložen je povrat sredstava korisnicima u iznosu od 306.461,28 EUR,[82] a tijekom te godine od strane 739 korisnika **vraćeno je 178.454,91 EUR**. Vraćanje neopravdano plaćenih sredstava u EU budžet **smanjilo je visinu iskorištenih sredstava u financijskoj godini 2015. za 0,08 %,** kao što je prikazano sljedećom tablicom:

Tablica 52: Učinak vraćanja sredstava u EU budžet po nalogu Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju na visinu iskorištenih sredstava u financijskoj godini 2015. (EUR)

Mjere financirane sredstvima europskih poljoprivrednih fondova	Bruto iskorištena sredstva	Povrat sredstava u EU budžet	% povrata	Neto iskorištena sredstva
Mjere izravne potpore	159.239.684,84	178.454,91	0,11%	159.061.229,93
Mjere zajedničke organizacije tržišta	6.160.099,81			6.160.099,81
Sredstva EFJP-a	**165.399.784,65**	**178.454,91**	**0,11%**	**165.221.329,74**
Mjere iz Programa ruralnog razvoja	54.740.205,68			54.740.205,68
Sredstva EPFRR-a	**54.740.205,68**			**54.740.205,68**
Sredstva EFJP-a i EPFRR-a	**220.139.990,33**	**178.454,91**	**0,08%**	**219.961.535,42**

Izvori: Kategorije iskorištenih sredstava iz EFJP-a i EPFRR-a za financiranje mjera izravne potpore u financijskim godinama 2014. i 2015. (Tablica 20);

Kategorije iskorištenih sredstava iz EFJP-a za financiranje mjera zajedničke organizacije tržišta u financijskim godinama 2014. i 2015. (Tablica 24);

Kategorije iskorištenih sredstava iz EPFRR-a (izuzev Mjere 18) za financiranje mjera ruralnog razvoja u financijskoj godini 2015.(Tablica 28).

Zbog vraćanja sredstava korisnika mjera izravne potpore u EU budžet u financijskoj godini 2015. **inicijalan postotak iskorištenosti raspoloživih sredstava namijenjenih financiranju mjera izravne potpore od 97,24 % u financijskoj godini 2015., smanjen je na 97,16 %** (inicijalna razina neiskorištenih sredstava od 6,06 mil. EUR, povećana je na 6,24 mil. EUR). Inicijalno lošija iskorištenost raspoloživih sredstava namijenjenih financiranju mjera izravne potpore (koja je za 0,95 % bila lošija od prethodne godine) uslijed povrata sredstava u EU budžet dodatno je pogoršana, te je ista u stvarnosti bila lošija za 1,03 % u odnosu na prethodnu godinu. Na razini ukupno raspoloživih sredstva europskih poljoprivrednih fondova namijenjenih financiranju mjera izravne potpore, mjera u sektoru vina i mjera ruralnog razvoja,

[82] Kao što je navedeno u poglavlju 3.2., većina naloženih povrata sredstava od strane Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju u financijskoj godini 2015. nastupila je nakon nadzorne misije Europske komisije, tijekom koje je utvrđeno da je dio sredstava korisnicima bio neopravdano isplaćen (sva pravila korištenja sredstava od strane pojedinih korisnika nisu bila poštivana da bi oni stekli pravo na potporu u visini koja im je inicijalno bila isplaćena, stoga nepravilno plaćeni iznosi sredstava podlegli su obvezi njihovog vraćanja u EU budžet).

efekt vraćanja sredstava u EU budžet odrazio se smanjenjem inicijalnog postotka iskorištenosti raspoloživih sredstava s prijašnjih 34,52 % na 34,49 % (povećanjem razine neiskorištenih sredstava s inicijalnih 408,79 mil. EUR na 408,97 mil. EUR).

4.2.2.2. Istraživanje utjecaja vraćanja sredstava u EU budžet po nalogu Europske komisije na visinu iskorištenih sredstava

Utjecaj vraćanja sredstava u EU budžet po nalogu Europske komisije na visinu iskorištenih sredstava sagledan je na bazi iskustava zemalja članica EU-a.

Na bazi podataka Europske komisije koji se odnose na period počevši od financijske godine 2013., u kojoj je Republika Hrvatska pristupila Europskoj uniji, pa zaključno s financijskom godinom 2015. (za koju su zadnju bile objavljene odluke Europske komisije o poravnanju računa u vrijeme pripreme podataka ovog rada):

- o visini iskorištenih sredstava europskih poljoprivrednih fondova koje su zemlje članice podnijele na odobrenje Europskoj komisiji putem svojih godišnjih financijskih izvještaja;
- o visini povrata sredstava u EU budžet, koje je Europska komisija naložila zemljama članicama zbog toga što one same nisu sankcionirale nepoštivanje pravila korištenja sredstava od strane njihovih korisnika, već su izvršile neopravdane isplate na teret EU proračuna (zbog neuspjeha u učinkovitoj primjeni pravne osnove Europske unije u nacionalnom kontrolnom sustavu);

izračunati su postoci iskorištenih sredstava europskih poljoprivrednih fondova koji su na godišnjoj bazi od strane zemalja članica bili vraćeni u EU budžet po nalogu Europske komisije, na bazi kojih je sagledano kako se vraćanje sredstava u EU budžet zbog nepravilnog korištenja odrazilo na visinu iskorištenih sredstava.

Temeljem podataka izloženih u Prilogu 3 ovog rada, u sklopu ovog poglavlja izlažu se najvažniji rezultati proizašli sagledavanjem iskustava zemalja članica EU-a o utjecaju vraćanja sredstava u EU budžet po nalogu Europske komisije na visinu iskorištenih sredstava, te se sagledavaju odnosi između varijabli.

Sagledavanjem odluka o poravnanju računa koje je Europska komisija donijela od financijske godine 2013. u kojoj je Republika Hrvatska pristupila Europskoj uniji, utvrđeno je da **ni u jednoj godini Europska komisija nije bila u mogućnosti** do propisanog roka za donošenje odluke o poravnanju računa **odobriti (poravnati) godišnje financijske izvještaje (iskorištena sredstva) svih zemalja članica EU-a**, već je svake godine jedan dio iskorištenih sredstava podlegao dodatnim provjerama kako bi se preispitala njegova prihvatljivost za financiranje sredstvima europskih poljoprivrednih fondova.

Europska komisija do propisanog roka za donošenje odluka o poravnanjima računa nije bila u mogućnosti poravnati:

- u financijskoj godini 2013. račune 6 zemalja članica (Belgije, Bugarske, Danske, Grčke, Rumunjske i Španjolske) u ukupnom iznosu od 5,76 mlrd. EUR, što čini 10,09 % iskorištenih sredstava europskih poljoprivrednih fondova na razini svih zemalja članica u toj godini;
- u financijskoj godini 2014. račune 7 zemalja članica (Belgije, Grčke, Italije, Malte, Njemačke, Rumunjske i Španjolske) u ukupnom iznosu od 5,41 mlrd. EUR, što čini 9,78 % iskorištenih sredstava europskih poljoprivrednih fondova na razini svih zemalja članica u toj godini;
- u financijskoj godini 2015. račune 8 zemalja članica (Belgije, Bugarske, Francuske, Italije, Njemačke, Rumunjske, Španjolske i Švedske) u ukupnom iznosu od 9,55 mlrd. EUR, što čini 15,25 % iskorištenih sredstava europskih poljoprivrednih fondova na razini svih zemalja članica u toj godini.

Prosječno gledano, u periodu od financijske godine 2013. pa do financijske godine 2015. Europska komisija do propisanog roka za donošenje odluka o poravnanju računa na godišnjoj bazi **nije bila u mogućnosti poravnati** 6,91 mlrd. EUR, što čini **11,82 % godišnje iskorištenih sredstava europskih poljoprivrednih fondova na razini svih zemalja članica** (8,12 % godišnje iskorištenih sredstava EFJP-a te 22,70 % godišnje iskorištenih sredstava EPFRR-a).[83]

Premda neodobravanje iskorištenih sredstava (neporavnavanje računa) od strane Europske komisije podrazumijeva za zemlju članicu vjerojatno buduće propisivanje financijskih korek-

[83] Po udjelu neporavnanih sredstava u ukupno iskorištenim sredstvima u periodu od financijske godine 2013. pa do financijske godine 2015. prednjačile su Rumunjska, Grčka i Bugarska. Rumunjskoj nije poravnano 81,62 %, Grčkoj 64,05 %, a Bugarskoj 54,90 % iskorištenih sredstava u promatrane tri financijske godine.

cija, potrebno je napomenuti da odobravanje iskorištenih sredstava Republike Hrvatske i većine drugih zemalja članica od strane Europske komisije ne predstavlja jamstvo da financijske korekcije neće naknadno uslijediti (ukoliko Europska komisija tijekom svojih nadzornih misija utvrdi da odobrena sredstva nisu korištena u skladu s pravilima Unije).

Sagledavanjem podataka o povratima sredstva (financijskim korekcijama) koje je Europska komisija naložila zemljama članicama zbog toga što one same nisu sankcionirale nepoštivanje pravila korištenja sredstava od strane njihovih korisnika, već su izvršile neopravdane isplate na teret EU proračuna (zbog neuspjeha u učinkovitoj primjeni pravne osnove Europske unije u nacionalnom kontrolnom sustavu) utvrđeno je da **iskustva zemalja članica Europske unije pokazuju da financijske korekcije propisane od strane Europske komisije nisu rijetkost. Svake godine Europska komisija donosi po nekoliko provedbenih odluka kojima isključuje iz EU financiranja dio iskorištenih sredstava,** za kojeg u svojim misijama utvrdi da nije prihvatljiv za financiranje sredstvima EU-a, te nalaže njegov povrat u EU budžet. Od svih zemalja članica EU-a **Republika Hrvatska** (kao nova zemlja članica koja iza sebe ima svega nekoliko godina iskustva u korištenju sredstava europskih poljoprivrednih fondova) **je jedina zemlja članica Europske unije kojoj još uvijek od strane Europske komisije nije naložen povrat sredstava u EU budžet.** Kod svih drugih zemalja članica utvrđeni su nedostaci u sustavu upravljanja i kontrole sredstava EFJP-a i EPFRR-a, slijedom čega su im od strane Europske komisije određene financijske korekcije, tj. naložen im je povrat nepravilno plaćenih sredstava u EU budžet:

- **u financijskoj godini 2013.** ukupno **25 zemalja članica EU-a** moralo je vratiti 770,25 mil. EUR iskorištenih sredstava, od kojih se na sredstava EFJP-a odnosilo 552,35 mil. EUR, a na sredstva EPFRR-a 217,90 mil. EUR;
- **u financijskoj godini 2014**. ukupno **20 zemalja članica EU-a** moralo je vratiti 670,71 mil. EUR iskorištenih sredstava, od kojih se na sredstva EFJP-a odnosilo 628,13 mil. EUR, a na sredstva EPFRR-a 42,57 mil. EUR;
- **u financijskoj godini 2015**. ukupno **24 zemlje članice EU-a** morale su vratiti 2,35 mlrd. EUR iskorištenih sredstava, od kojih se na sredstva EFJP-a odnosilo 2,01 mlrd. EUR, a na sredstva EPFRR-a 341,54 mil. EUR.

Prosječno gledano, u periodu od financijske godine 2013. pa do financijske godine 2015. **zemlje članice su na godišnjoj bazi morale vratiti 1,26 mlrd. EUR prethodno iskorištenih**

sredstava, od kojih je 1,06 mlrd. EUR otpadalo na sredstva EFJP-a, dok se preostalih 200,67 mil. EUR odnosilo na sredstva EPFRR-a.

Sagledavanjem postotka iskorištenih sredstava europskih poljoprivrednih fondova kojeg su zemlje članice na godišnjoj bazi morale vratiti u EU budžet, a koji u svojoj osnovi proizlazi iz nepoštivanja pravila korištenja sredstava od strane korisnika, može se zaključiti da **financijske korekcije propisane od strane Europske komisije mogu predstavljati značajan financijski udar na nacionalne proračune zemalja članica**:

- u financijskoj godini 2013. zemlje članice su zbog nepravilnog korištenja sredstava vratile 1,35 % iskorištenih sredstava u toj godini (vratile su 1,25 % iskorištenih sredstava EFJP-a te 1,68 % iskorištenih sredstava EPFRR-a);
- u financijskoj godini 2014. zemlje članice su zbog nepravilnog korištenja sredstava vratile 1,21 % iskorištenih sredstava u toj godini (vratile su 1,45 % iskorištenih sredstava EFJP-a te 0,35 % iskorištenih sredstava EPFRR-a);
- u financijskoj godini 2015. zemlje članice su zbog nepravilnog korištenja sredstava vratile 3,75 % iskorištenih sredstava u toj godini (vratile su 4,65 % iskorištenih sredstava EFJP-a te 1,76 % iskorištenih sredstava EPFRR-a).

Prosječno gledano, u periodu od financijske godine 2013. pa do financijske godine 2015. **zemlje članice su na godišnjoj bazi vratile 2,16 % iskorištenih sredstava** (vratile su 2,44 % iskorištenih sredstava EFJP-a, te 1,35 % iskorištenih sredstava EPFRR-a).[84]

Predodžbe radi, 2,16 % prosječnog godišnjeg povrata sredstava u EU budžet bi u kontekstu iskorištenih sredstava Republike Hrvatske u financijskoj godini 2014. iznosilo **2,09 mil. EUR**, a u financijskoj godini 2015. visokih **4,76 mil. EUR**, što bi svakako predstavljalo veliki teret za hrvatski proračun, djelovalo bi negativno na iskorištenost raspoloživih sredstava (uslijed povrata sredstava u EU budžet) te samim time djelovalo bi negativno na nacionalni financijski interes.

Na bazi prosječnog godišnjeg učinka vraćanja sredstava u EU budžet izloženog u sljedećoj tablici:

[84] Po postotku povrata sredstava u EU budžet u razdoblju od financijske godine 2013. do financijske godine 2015. prednjačila je Estonija, koja je u prosjeku na godišnjoj bazi vraćala 10,05 % iskorištenih sredstava, dok je najmanje vraćao Cipar (0,04 % prosječno iskorištenih sredstava).

Tablica 53: Učinak vraćanja sredstava u EU budžet po nalogu Europske komisije na visinu iskorištenih sredstava (mil. EUR)

Zemlja članica	Iskorištena sred-stva	Naloženi povrati	% povrata	Stvarno iskorište-na sredstva
Austrija	1.232,09	1,75	**0,14%**	1.230,34
Belgija	680,08	3,97	**0,58%**	676,11
Bugarska	1.119,73	20,83	**1,86%**	1.098,90
Cipar	81,96	0,03	**0,04%**	81,92
Češka	1.259,17	4,39	**0,35%**	1.254,79
Danska	1.009,64	7,73	**0,77%**	1.001,91
Estonija	207,27	20,83	**10,05%**	186,44
Finska	875,74	5,90	**0,67%**	869,84
Francuska	9.208,70	565,91	**6,15%**	8.642,79
Grčka	2.702,97	206,00	**7,62%**	2.496,97
Hrvatska	185,56			185,56
Irska	1.530,65	3,20	**0,21%**	1.527,46
Italija	6.110,61	70,35	**1,15%**	6.040,26
Latvija	294,25	0,45	**0,15%**	293,80
Litva	631,68	5,94	**0,94%**	625,74
Luksemburg	44,20	0,48	**1,08%**	43,73
Mađarska	1.893,12	12,34	**0,65%**	1.880,78
Malta	18,75	0,05	**0,29%**	18,70
Nizozemska	919,35	4,33	**0,47%**	915,02
Njemačka	6.442,37	10,38	**0,16%**	6.431,98
Poljska	5.383,69	67,85	**1,26%**	5.315,84
Portugal	1.408,04	56,29	**4,00%**	1.351,75
Rumunjska	2.575,71	57,98	**2,25%**	2.517,73
Slovačka	612,67	2,12	**0,35%**	610,55
Slovenija	266,29	6,27	**2,35%**	260,02
Španjolska	6.936,49	27,53	**0,40%**	6.908,96
Švedska	924,84	2,44	**0,26%**	922,40
Ujedinjena Kraljevina	3.889,06	99,16	**2,55%**	3.789,90
Ukupno EU-28	**58.444,67**	**1.264,50**	**2,16%**	**57.180,17**

Izvor: Podaci Europske komisije o visini iskorištenih sredstava europskih poljoprivrednih fondova i naloženim povratima zbog nepravilnog korištenja po zemljama članicama Europske unije u financijskim godinama 2013., 2014. i 2015. (Prilog 3)

u sljedećoj tablici prikazana je deskriptivna statistika:

Tablica 54: Deskriptivna statistika (godišnje iskorištena sredstva i stvarno iskorištena sredstva nakon povrata sredstava u EU budžet uslijed naloženih povrata od strane Europske komisije)

Stavka	N	Prosjek	Minimum	Maksimum	Standardna devijacija	Asimetričnost distribucije (Skewness)	Homogenost distribucije (Kurtosis)
Iskorištena sredstva	28	2.087,31	18,75	9.208,70	2.472,44	1,57	1,58
Stvarno iskoriš-tena sredstva	28	2.042,15	18,70	8.642,79	2.400,67	1,52	1,26

Iz tablice deskriptivne statistike može se utvrditi da je prosječna vrijednost iskorištenih sredstava zbog povrata iskorištenih sredstava u EU budžet, koji u svojoj osnovi proizlazi iz nepoštivanja pravila korištenja sredstava od strane korisnika, s 2.087,31 mil. EUR smanjena na 2.042,15 mil. EUR. Dakle, došlo je do smanjenja od 45,16 mil. EUR.

Utjecaj vraćanja sredstava u EU budžet zbog nepoštivanja pravila korištenja sredstava od strane korisnika na visinu iskorištenih sredstava, odnosno testiranje je li zbog vraćanja dijela sredstava u EU budžet dolazi do statistički značajnog pada iskorištenosti sredstava europskih poljoprivrednih fondova, provodi se Sign testom.

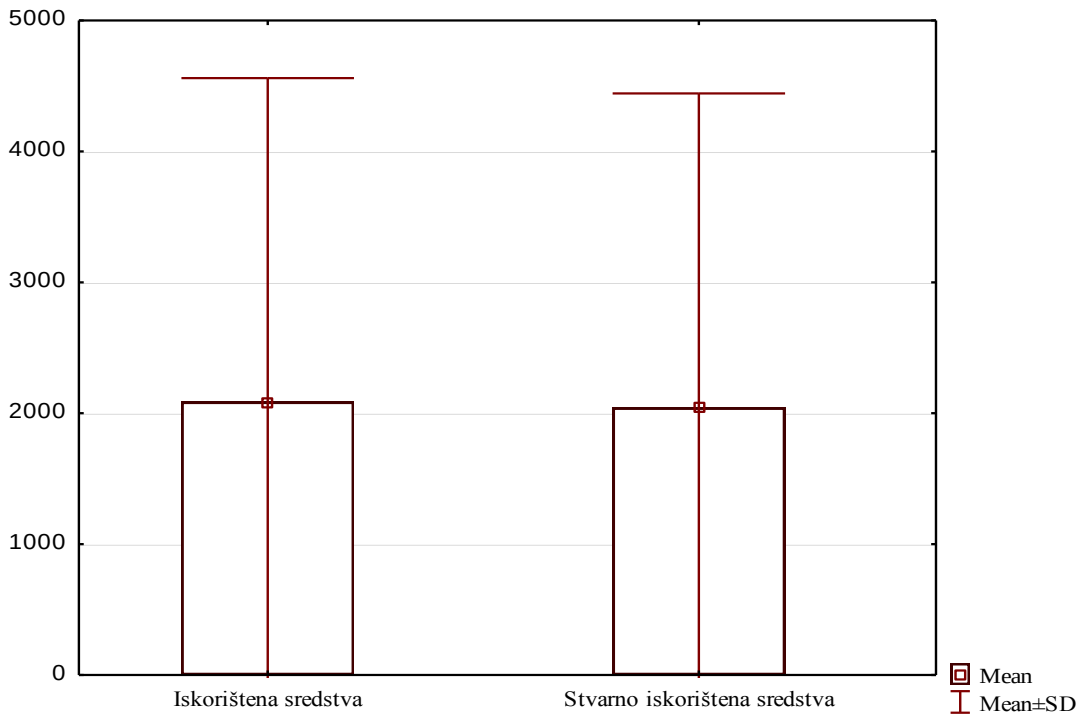
Tablica 55: Sign test (godišnje iskorištena sredstva i stvarno iskorištena sredstva nakon povrata sredstava u EU budžet uslijed naloženih povrata od strane Europske komisije)

Iskorištena sredstva i stvarno iskorištena sredstva	Broj zemalja u kojima je došlo do promjene	Postotak zemalja kod kojih su iskorištena sredstva manja od stvarno iskorištenih sredstava	Z	p vrijednost*
	27	0,00	5,003702	0,000001

** Značajnost je prisutna ako je p < 0,05*

Na temelju p vrijednosti od 0,000001 može se donijeti zaključak da je utjecaj statistički značajan, tj. da zbog vraćanja dijela sredstava u EU budžet dolazi do statistički značajnog pada iskorištenosti sredstava europskih poljoprivrednih fondova, što je prikazano i grafički:

Graf 29: Srednja vrijednost mjere disperzije iskorištenih sredstava i stvarno iskorištenih sredstava

4.3. Rezultati istraživanja i spoznaje za budućnost

U sklopu ovog poglavlja prikazani su najvažniji rezultati do kojih se došlo u provedbi:

- istraživanja utjecaja educiranosti korisnika i njihovih konzultanata na visinu apsorpcije sredstava koja su Hrvatskoj dostupna iz europskih poljoprivrednih fondova (izloženog u poglavlju 4.2.1.);
- istraživanja utjecaja pravilnog korištenja sredstava europskih poljoprivrednih fondova na nacionalne financijske interese (izloženog u poglavlju 4.2.2.).

U razmatranju visine apsorpcije sredstava koja su Hrvatskoj dostupna iz europskih poljoprivrednih fondova potrebno je istaknuti da pored promatranog utjecaja educiranosti korisnika i njihovih konzultanata, na istu također utječu i neki drugi faktori, od kojih su najznačajniji faktori na strani administracije, koji mogu usporiti korištenje raspoloživih sredstava dugotrajnošću administrativne obrade prijava/zahtjeva korisnika, te faktori koji, pored educiranosti korisnika i njihovih konzultanata, utječu na uspješnost korisnika u realizaciji planiranih ulaganja i na trajanje realizacije tih ulaganja, realizacija kojih je kod pojedinih mjera financiranih sredstvima europskih poljoprivrednih fondova uvjet za ostvarenje potpore.

Istraživanjem utjecaja educiranosti korisnika i njihovih konzultanata na visinu apsorpcije sredstava koja su Hrvatskoj dostupna iz europskih poljoprivrednih fondova utvrđeno je da educiranost korisnika i njihovih konzultanata ima pozitivan utjecaj na visinu apsorpcije, a isti se ogleda putem:

- utjecaja educiranosti korisnika na dostatnost broja podnesenih prijava te
- utjecaja educiranosti korisnika i njihovih konzultanata na uspješnost korisnika u ostvarenju prava na isplatu sredstava po podnesenim prijavama za mjere koje se financiraju sredstvima europskih poljoprivrednih fondova.

Istraživanjem educiranosti poljoprivrednika o korištenju sredstava europskih poljoprivrednih fondova i njihovog angažmana u podnošenju prijava utvrđeno je da hrvatski poljoprivrednici, kao korisnici kojima su sredstva europskih poljoprivrednih fondova namijenjena, generalno gledano nisu u dovoljnoj mjeri educirani o korištenju sredstava tih fondova, što se negativno odražava na broj podnesenih prijava. Njihov interes za korištenjem sredstva europskih poljoprivrednih fondova negativno je koreliran s godinama njihove starosti (najveći interes iskazuju poljoprivrednici mlađi od 40 godina) te je pozitivno koreliran s razinom njihovog obrazovanja

(najveći interes iskazuju poljoprivrednici s visokim ili višim obrazovanjem). Ispitivanjem razine njihove educiranosti nakon gotovo dvije godine iskustva u korištenju sredstava europskih poljoprivrednih fondova, utvrđeno je da je svega 23 % ispitanih poljoprivrednika za sebe moglo reći da je u potpunosti ili dobro informirano o tome kako i kome može predati prijavu za sredstva europskih poljoprivrednih fondova, s čime u vezi je manje od 35 % njih znalo odgovoriti na pitanja o korištenju sredstava. Utvrđeno je da je porast stupnja obrazovanja ispitanika praćen porastom stupnja educiranosti o korištenju sredstava europskih poljoprivrednih fondova, međutim, riječ je o jako slaboj, statistički značajnoj vezi, gdje na svim razinama obrazovanja prevladava niska razina educiranosti (kod svih razina obrazovanja većina poljoprivrednika je donekle informirana, malo informirana ili nije uopće informirana o korištenju sredstava europskih poljoprivrednih fondova). Kao rezultat niske razine educiranosti poljoprivrednika o korištenju sredstava europskih poljoprivrednih fondova, svega njih 16 % izjasnilo se da je podnijelo prijavu za sredstva europskih poljoprivrednih fondova, a 11 % ih je za pomoć u pripremi prijavne dokumentacije angažiralo konzultanta. Uzimajući u obzir da je nešto manje od polovine ispitanih poljoprivrednika aktivno u prikupljanju informacija o korištenju sredstava europskih poljoprivrednih fondova / iskazuje interes za korištenjem sredstava, a svega 16 % ih je podnijelo prijavu (24 % se izjasnilo da planira aplicirati u budućnosti, a dodatnih 16 % razmišlja o apliciranju), istraženi su razlozi nepodnošenja prijava, čime je utvrđeno da prijavu zbog neinformiranosti nije podnijelo 25 % ispitanih poljoprivrednika, a dodatnih 8 % nije ju podnijelo zbog toga što proceduru ostvarenja prava na potporu smatraju dugotrajnom, kompliciranom i nejasnom. Pored razloga nepodnošenja prijava koji su direktno povezani s nedovoljnom educiranošću trećine ispitanih poljoprivrednika, preostali poljoprivrednici kao razloge nepodnošenja prijava naveli su nepovjerenje i skepticizam u pogledu ishoda prijave (3 %), nedovoljno motivirajuće uvjete u pogledu ostvarenja potpore da bi podnosili prijavu (2 %), neispunjavanje uvjeta (8 %), financijska sredstva koja je potrebno uložiti (5 %), starost i nemogućnost (8 %), a najveći broj njih iskazivao je nezainteresiranost za prijavom ili nije dao konkretan odgovor (40 %).

Osim što niža razina educiranosti korisnika rezultira manjim brojem podnesenih prijava, za kojeg je praksa u prve dvije godine korištenja sredstava europskih poljoprivrednih fondova pokazala da kod pojedinih mjera nije dostatan da bi omogućio iskorištenost svih raspoloživih sredstava, sagledavanjem uspješnosti prijava koje su korisnici podnijeli (samostalno ili uz pomoć konzultanata) u prve dvije godine apliciranja za sredstava europskih poljoprivrednih fondova utvrđeno je da korisnici i njihovi konzultanti nisu u praksi pokazali dostatnu razinu

educiranosti o pravilima korištenja sredstava, koja bi omogućila visoku iskorištenost raspoloživih sredstava koja su Hrvatskoj dostupna iz europskih poljoprivrednih fondova, već zbog slabije educiranosti znatan dio raspoloživih sredstava ostaje neiskorišten.

Uzimajući u obzir da je osiguranje visoke iskorištenosti sredstava europskih poljoprivrednih fondova namijenjenih financiranju mjera izravne potpore za Republiku Hrvatsku značajno lakše od osiguranja visoke iskorištenosti raspoloživih sredstava namijenjenih financiranju mjera u sektoru vina i mjera ruralnog razvoja, jer korisnici mjera izravne potpore potporu ostvaruju samim podnošenjem prijave/zahtjeva za potporu, za razliku od mjera u sektoru vina i mjera ruralnog razvoja kod kojih je za ostvarenje prava na potporu potrebna prethodna realizacija planiranih ulaganja, istraživanjem je utvrđeno da je značajan dio raspoloživih sredstava za financiranje mjera izravne potpore ipak ostao neiskorišten. Naime, korisnici mjera izravne potpore u prve dvije godine korištenja raspoloživih sredstava Europskog fonda za jamstva u poljoprivredi (EFJP-a) i Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR-a) nisu pokazali dovoljnu razinu educiranosti o pravilima korištenja sredstava, slijedom čega je zbog umanjenja dijela sredstava koja nisu prihvatljiva za financiranje i, gdje je to primjenjivo, dodatne primjene sankcija koje imaju funkciju odvraćanja korisnika od budućeg nepoštivanja pravila prilikom korištenja sredstava europskih poljoprivrednih fondova, dio raspoloživih sredstava ostajao neiskorišten. Zbog prisutne slabije razine educiranosti korisnika mjera izravne potpore o pravilima kojih se moraju pridržavati prilikom korištenja sredstava europskih poljoprivrednih fondova i posljedično manje isplaćenih iznosa sredstava od maksimalno mogućih (zbog primijenjenih umanjenja/sankcija, koje kršenje pravila korištenja sredstava za sobom povlači) Republika Hrvatska je u obje promatrane godine podoptimalno koristila raspoloživa sredstva. Od 94,92 mil. EUR, koliko je Republici Hrvatskoj bilo raspoloživo u financijskoj godini 2014. za financiranje mjera izravne potpore, korisnicima je isplaćeno 98,17 % raspoloživih sredstava, a od 219,95 mil. EUR, koliko joj je bilo raspoloživo u financijskoj godini 2015., korisnicima je isplaćeno 97,24 % (postotak iskorištenosti raspoloživih sredstava pogoršan u odnosu na prethodnu godinu uslijed veće razine primijenjenih umanjenja/sankcija zbog neispunjavanja uvjeta za ostvarenje potpore).

Imajući na umu da je početak provedbe mjera izravne potpore financiranih sredstvima europskih poljoprivrednih fondova za hrvatske korisnike značio uvođenje brojnih noviteta, jer iste podliježu drukčijim pravilima od onih koje je Hrvatska primjenjivala prije pristupanja Europskoj uniji, a uzimajući u obzir podoptimalnu iskorištenost raspoloživih sredstava u prve dvije godine njihovog korištenja, istraživanjem je prepoznata potreba za intenzivnijim aktiv-

nostima hrvatske administracije na educiranju korisnika mjera izravne potpore o pravilima kojih se moraju pridržavati prilikom korištenja sredstava, kako bi se smanjila visina umanjenja/sankcija zbog kršenja tih pravila, koja posljedično vodi podoptimalnom korištenju raspoloživih sredstava europskih poljoprivrednih fondova namijenjenih financiranju mjera izravne potpore.

Istraživanjem je utvrđeno da je prisutnost niske razine educiranosti korisnika mjera u sektoru vina rezultirala relativno slabim odazivom na raspisane natječaje tijekom prve dvije godine apliciranja za sredstva Europskog fonda za jamstva u poljoprivredi (EFJP-a) namijenjena financiranju mjera u sektoru vina. Nadalje, slabija educiranost korisnika mjera u sektoru vina i njihovih konzultanata o pravilima korištenja sredstava za rezultat je imala neprihvatljivost gotovo polovine podnesenih prijava u prvoj godini apliciranja, odnosno 40% prijava u drugoj godini apliciranja. Prisutna niža razina educiranosti korisnika, koja je utjecala na niži broj podnesenih prijava te slaba uspješnost podnesenih prijava (koja je odraz razine poznavanja pravila korištenja sredstava od strane korisnika i njihovih konzultanata, odnosno njihove educiranosti) rezultirali su niskim brojem odobrenih prijava/projekata, koji nije omogućavao iskorištavanje svih raspoloživih sredstava EFJP-a namijenjenih financiranju mjera u sektoru vina, već je vodio nemogućnošću korištenja 6,18 mil. EUR ili 52,00 % raspoloživih sredstava u financijskoj godini 2014., odnosno 5,65 mil. EUR ili 47,56 % raspoloživih sredstva u financijskoj godini 2015. Slabija razina educiranosti korisnika mjera u sektoru vina i njihovih konzultanata, zajedno s drugim faktorima koji su simultano djelovali na uspješnost korisnika u realizaciji planiranih ulaganja i na trajanje realizacije tih ulaganja (poteškoće korisnika u ishođenju sve potrebne dokumentacije za realizaciju planiranih ulaganja, poteškoće korisnika u osiguravanju sredstava za financiranje ulaganja, dugotrajnost obrade prijava/zahtjeva korisnika od strane administracije koja je usporavala proces korištenja sredstava), rezultirali su niskom uspješnošću korisnika u ostvarenju prava na isplatu potpore za odobrene projekte u prve dvije godine korištenja sredstava EFJP-a. U financijskoj godini 2014. financirano je svega 13,46 % odobrenih projekata, dok je nakon prethodnog jednogodišnjeg iskustva u provedbi mjera u sektoru vina taj postotak bio nešto veći i iznosio je 28,40 %. Učinak niske uspješnosti korisnika u ostvarenju prava na isplatu sredstava po odobrenim projektima reflektirao se neiskorištavanjem 4,43 mil. EUR ili 37,30 % raspoloživih sredstava EFJP-a namijenjenih financiranju mjera u sektoru vina u financijskoj godini 2014., odnosno 4,68 mil. EUR ili 39,41 % raspoloživih sredstva u financijskoj godini 2015. Usporedbom učinka kojeg je na iskorištenost raspoloživih sredstava polučio nedostatan broj odobrenih projekata s učinkom kojeg je na

iskorištenost raspoloživih sredstava polučila niska uspješnost korisnika u ostvarenju prava na isplatu sredstava po odobrenim projektima, primjetno je da je u obje promatrane godine nedostatan broj odobrenih projekata u većoj mjeri pogoršavao iskorištenost raspoloživih sredstava, jer je isti u te dvije godine onemogućio korištenje polovine raspoloživih sredstava. Nizak broj odobrenih projekata i niska uspješnost korisnika u ostvarenju prava na isplatu sredstava po odobrenim projektima zajedno su doveli do vrlo niske uspješnosti Republike Hrvatske u iskorištavanju raspoloživih sredstava EFJP-a namijenjenih financiranju mjera u sektoru vina u prve dvije godine njihovog korištenja. Od 11,89 mil. EUR, koliko je Republici Hrvatskoj bilo raspoloživo u svakoj od promatrane dvije godine za financiranje mjera u sektoru vina, Republika Hrvatska je iskoristila svega 10,70 % raspoloživih sredstava u financijskoj godini 2014., odnosno 13,04 % u financijskoj godini 2015.

Zbog utvrđenog malog broja prihvatljivih prijava korisnika mjera u sektoru vina i njihove niske uspješnosti u ostvarenju prava na isplatu potpore, što je za posljedicu imalo nisku iskorištenost raspoloživih sredstava EFJP-a namijenjenih financiranju mjera u sektoru vina u prve dvije godine njihovog korištenja i rezultiralo time da je Republika Hrvatska izgubila pravo korištenja 20,95 mil. EUR raspoloživih sredstava EFJP-a jer ih nije iskoristila u za to predviđenim godinama (financijskim godinama 2014. i 2015.), istraživanjem je prepoznata potreba za daljnjim aktivnostima hrvatske administracije na animiranju korisnika za apliciranje, u vidu intenzivnijeg informiranja istih o mogućnostima koje im stoje na raspolaganju u okviru raspoloživih sredstava EFJP-a, te educiranju istih o pravilima kojih se moraju pridržavati da bi bili u mogućnosti koristiti raspoloživa sredstva, što bi polučilo pozitivne efekte na broj podnesenih prijava, kao i na uspješnost korisnika u ostvarenju prava na isplatu sredstava, odnosno posljedično na visinu apsorpcije. Nadalje, pored već usvojenih kreditnih programa od strane Hrvatske banke za obnovu i razvitak, koji za cilj imaju potpomoći korisnicima mjera u sektoru vina u osiguravanju financijskih sredstava potrebnih za realizaciju njihovih projekata (što djeluje poticajno na uspješnost korisnika u realizaciji njihovih ulaganja i posredno na ostvarenje prava na isplatu sredstava), istraživanjem je prepoznata potreba i za osiguravanjem administrativnih pretpostavki koje će omogućiti korisnicima mjera u sektoru vina bržu realizaciju projekata, koja je preduvjet za korištenje raspoloživih sredstava, za koju je praksa pokazala da je usporavaju dugotrajnost kontrole prihvatljivosti prijava/zahtjeva korisnika, kao i dugotrajnost ishođenja potrebne dokumentacije za realizaciju ulaganja.

Istraživanjem je utvrđeno da su korisnici mjera ruralnog razvoja i njihovi konzultanti u prvoj godini apliciranja za sredstva Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR-a)

pokazali veći stupanj educiranosti o pravilima korištenja sredstava nego korisnici mjera u sektoru vina i njihovi konzultanti, zahvaljujući iskustvu iz pretpristupnog razdoblja koje im je služilo kao priprema za korištenje izdašnih sredstava EPFRR-a. Udio uspješnih prijava u ukupnom broju podnesenih prijava (koji je odraz razine poznavanja pravila korištenja sredstava od strane korisnika i njihovih konzultanata, odnosno njihove educiranosti) u prvoj godini apliciranja za mjere iz Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014. – 2020. iznosio je 72,28 %, dok je u prvoj godini apliciranja za mjere u sektoru vina iznosio svega 50,49 %. Međutim, korisnici mjera ruralnog razvoju su u prvoj godini korištenja sredstava EPFRR-a uspjeli ostvariti pravo na isplatu potpore po svega 0,28 % odobrenih prijava. Mali broj isplaćenih potpora iz EPFRR-a u prvoj godini provedbe mjera iz Programa ruralnog razvoja proizašao je iz dugotrajnosti kontrole prihvatljivosti prijava od strane administracije, uslijed velikog broja pristiglih prijava korisnika, zbog čega je bilo prolongirano izdavanje odluka o odobrenju prijava, a što je za posljedicu imalo to da u praksi glavnina prijava korisnika nije mogla stići do faze koja bi omogućila izvršenje plaćanja do kraja financijske godine 2015. Stoga, može se zaključiti da u prvoj godini provedbe mjera iz Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014. – 2020. administrativni kapaciteti Republike Hrvatske nisu bili dovoljno pripremljeni da u kratkom roku procesiraju gotovo 2,5 puta veći broj prijava od ukupnog broja prijava na natječaje tijekom provedbe pretpristupnog programa IPARD iz programskog razdoblja 2007. – 2013. (koji je služio kao priprema administracije, korisnika i njihovih konzultanata na korištenje sredstava iz financijski više nego 11 puta izdašnijeg EPFRR-a). Zbog utjecaja administracije koja je usporila korištenje raspoloživih sredstava, educiranost korisnika mjera ruralnog razvoja i njihovih konzultanata u vrlo maloj mjeri je utjecala na iskorištenost sredstava EPFRR-a u prvoj godini provedbe mjera iz Programa ruralnog razvoja, već je učinak iste nastupio tek u daljnjim godinama, kad su vršene isplate po odobrenim projektima za koje su korisnici aplicirali u financijskoj godini 2015. Mali broj isplaćenih potpora u prvoj godini korištenja sredstava EPFRR-a rezultirao je niskom uspješnošću Republike Hrvatske u iskorištavanju raspoloživih sredstava EPFRR-a u prvoj godini njihovog korištenja. Od 392,48 mil. EUR, koliko je Republici Hrvatskoj bilo raspoloživo u financijskoj godini 2015. za financiranje mjera ruralnog razvoja, Republika Hrvatska je iskoristila svega 0,02 % raspoloživih sredstava (392,39 mil. EUR ostalo je neiskorišteno). Međutim, prilikom razmatranja velikog iznosa raspoloživih sredstava EPFRR-a koja nisu utrošena u prvoj godini korištenja sredstava EPFRR-a, potrebno je naglasiti da sredstva koja Hrvatska nije utrošila u 2015. godini, ima pravo iskoristiti tijekom naredne tri godine, a ako to ne napravi ista postaju nedostupna za daljnje korištenje. Samim time, iskorištenost raspoloživih

sredstava EPFRR-a za financiranje mjera iz Programa ruralnog još uvijek je moguće, za razliku od sredstava EFJP-a čijim neiskorištavanjem ista postaju nedostupna za daljnje korištenje.

S obzirom na učinak kojeg je dugotrajnost kontrole prihvatljivosti prijava imala na iskorištenost raspoloživih sredstava Republike Hrvatske u prvoj godini provedbe mjera iz Programa ruralnog razvoja, istraživanjem je prepoznata potreba za osiguravanjem administrativnih pretpostavki koje će korisnicima mjera ruralnog razvoja omogućiti brže korištenje izdašnih sredstava EPFRR-a, tj. prepoznata je potreba za značajnim ubrzavanjem postupka kontrole prihvatljivosti prijava/zahtjeva od strane administracije.

Promatranjem ukupno isplaćenih sredstava korisnicima na ime mjera izravne potpore, mjera u sektoru vina i mjera ruralnog razvoja, za koje su pravnom osnovnom Europske unije propisani iznosi raspoloživih sredstava koje Republika Hrvatska može koristiti iz europskih poljoprivrednih fondova, utvrđeno je da u prve dvije godine korištenja sredstava europskih poljoprivrednih fondova značajan dio raspoloživih sredstava Republika Hrvatska nije uspjela iskoristiti. Od 106,81 mil. EUR, koliko joj je bilo raspoloživo u financijskoj godini 2014. za financiranje mjera izravne potpore i mjera u sektoru vina, iskorišteno je 88,44 % raspoloživih sredstava (12,35 mil. EUR ostalo je neiskorišteno), a od 624,32 mil. EUR, koliko joj je bilo raspoloživo u financijskoj godini 2015. za financiranje mjera izravne potpore, mjera u sektoru vina i mjera ruralnog razvoja, iskorišteno je 34,52 % (408,79 mil. EUR ostalo je neiskorišteno).

Apstrahirajući nisku iskorištenost sredstava EPFRR-a namijenjenih financiranju mjera ruralnog razvoja u financijskoj godini 2015., koja je bila uzrokovana usporavanjem korištenja raspoloživih sredstava zbog faktora na strani administracije, zbog čega educiranost korisnika i njihovih konzultanata gotovo da i nije polučila svoj učinak na visinu apsorpcije, te sagledavanjem iskorištenosti sredstava europskih poljoprivrednih fondova namijenjenih financiranju mjera izravne potpore i mjera u sektoru vina koja su Republici Hrvatskoj bila dostupna iz europskih poljoprivrednih fondova u prve dvije godine njihovog korištenja, može se zaključiti da je prisutnost niže razine educiranosti korisnika mjera izravne potpore te korisnika mjera u sektoru vina i njihovih konzultanata na visinu apsorpcije sredstava polučila financijski učinak koji se može mjeriti u milijunima EUR:

- zbog niže razine educiranosti korisnika mjera izravne potpore, Republika Hrvatska nije iskoristila 1,74 mil. EUR (1,83 % raspoloživih sredstava) u financijskoj godini 2014., odnosno 6,06 mil. EUR (2,76 % raspoloživih sredstava) u financijskoj godini 2015.;

- pretežito zbog niže razine educiranosti korisnika mjera u sektoru vina i njihovih konzultanata, a djelomice zbog utjecaja drugih faktora koji su simultano s educiranošću korisnika i njihovih konzultanata utjecali na uspješnost korisnika u realizaciji planiranih ulaganja i na trajanje realizacije tih ulaganja (poteškoće korisnika u ishođenju sve potrebne dokumentacije za realizaciju planiranih ulaganja, poteškoće korisnika u osiguravanju sredstava za financiranje ulaganja, dugotrajnost obrade prijava/zahtjeva od strane administracije koja je usporavala proces korištenja sredstava), Republika Hrvatska nije iskoristila 10,61 mil. EUR (89,30 % raspoloživih sredstava) u financijskoj godini 2014., odnosno 10,34 mil. EUR (86,96 % raspoloživih sredstava) u financijskoj godini 2015.

Istraživanjem utjecaja pravilnog korištenja sredstava europskih poljoprivrednih fondova na nacionalne financijske interese, utvrđeno je da se pravilnim korištenjem sredstava dostupnih iz europskih poljoprivrednih fondova osigurava da njihova apsorpcija ne utječe negativno na nacionalne financijske interese, odnosno utvrđeno je da nepravilno korištenje sredstava od strane korisnika negativno utječe na nacionalne financijske interese, uslijed vraćanja prethodno iskorištenih sredstava u EU budžet.

Utvrđeno je da je vraćanje neopravdano plaćenih sredstava u EU budžet, koje je uslijedilo temeljem naloženih povrata korisnicima od strane Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, dodatno pogoršalo inicijalno slabiju iskorištenost sredstava europskih poljoprivrednih fondova u Republici Hrvatskoj. Zbog niskog iznosa vraćenih sredstava u EU budžet (247,75 EUR) u financijskoj godini 2014., utjecaj vraćanja sredstava na visinu iskorištenih sredstava bio je nizak. Međutim, vraćanje neopravdano plaćenih 178,45 tis. EUR korisnicima mjera izravne potpore u financijskoj godini 2015., vodilo je smanjenju inicijalne razine ukupno iskorištenih sredstava za 0,08 %. Zbog vraćanja prethodno iskorištenih sredstava u EU budžet u financijskoj godini 2015., inicijalan postotak iskorištenosti raspoloživih sredstava namijenjenih financiranju mjera izravne potpore od 97,24 %, smanjen je na 97,16 %, odnosno inicijalna razina neiskorištenih sredstava od 6,06 mil. EUR, povećana je na 6,24 mil. EUR. Na razini ukupno raspoloživih sredstva europskih poljoprivrednih fondova namijenjenih financiranju mjera izravne potpore, mjera u sektoru vina i mjera ruralnog razvoja, efekt vraćanja sredstava u EU budžet odrazio se smanjenjem inicijalnog postotka iskorištenosti raspoloživih sredstava s prijašnjih 34,52 % na 34,49 % (povećanjem razine neiskorištenih sredstava s inicijalnih 408,79 mil. EUR na 408,97 mil. EUR).

Pri razmatranju utjecaja vraćanja sredstava u EU budžet zbog nepravilnog korištenja na visinu iskorištenih sredstava, potrebno je naglasiti da premda potreba za vraćanjem sredstava u EU budžet zbog nepravilnog korištenja uglavnom proizlazi iz nepoštivanja pravila korištenja sredstava od strane korisnika, odnosno njihovog neispunjavanja uvjeta za ostvarenje potpore u visini koja im je isplaćena, u praksi se ponekad događaju i slučajevi da vraćanje sredstava u EU budžet nije povezano s radnjama na strani korisnika, odnosno s njihovom educiranošću, već je povezano isključivo s radnjama na strani administracije, odnosno s kršenjem EU pravne osnove od strane administracije, na što educiranost korisnika nema utjecaj. Primjerice, zbog faktora na strani administracije, iz hrvatskog proračuna je u financijskoj godini 2014. obvezi vraćanja u EU budžet podlegao iznos od 10,35 tis. EUR, a u financijskoj godini 2015. iznos od 9,97 EUR, zbog kojih su iznosi stvarno iskorištenih sredstava bili utoliko manji, a na vraćanje kojih educiranost korisnika i njihovih konzultanata nije imala utjecaj.

Mada su sva dosad iskorištena sredstva Republike Hrvatske, koja je ona podnijela na odobrenje Europskoj komisiji putem godišnjih financijskih izvještaja, bila odobrena (poravnana), istraživanjem je utvrđeno da su iskustva zemalja članica Europske unije pokazala su da ni u jednoj godini Europska komisija nije bila u mogućnosti do propisanog roka za donošenje odluke o poravnanju računa odobriti (poravnati) godišnje financijske izvještaje / iskorištena sredstva svih zemalja članica EU-a, već je svake godine jedan dio iskorištenih sredstava podlegao dodatnim provjerama kako bi se preispitala njegova prihvatljivost za financiranje sredstvima europskih poljoprivrednih fondova. Sukladno odlukama o poravnanju računa koje je Europska komisija donijela od financijske godine 2013. u kojoj je Republika Hrvatska pristupila Europskoj uniji pa do danas, utvrđeno je da Europska komisija do propisanog roka za donošenje odluka o poravnanjima računa nije bila u mogućnosti poravnati:

- u financijskoj godini 2013. račune 6 zemalja članica u ukupnom iznosu od 5,76 mlrd. EUR, što čini 10,09 % iskorištenih sredstava europskih poljoprivrednih fondova na razini svih zemalja članica u toj godini;
- u financijskoj godini 2014. račune 7 zemalja članica u ukupnom iznosu od 5,41 mlrd. EUR, što čini 9,78 % iskorištenih sredstava europskih poljoprivrednih fondova na razini svih zemalja članica u toj godini;
- u financijskoj godini 2015. račune 8 zemalja članica u ukupnom iznosu od 9,55 mlrd. EUR, što čini 15,25 % iskorištenih sredstava europskih poljoprivrednih fondova na razini svih zemalja članica u toj godini.

Prosječno gledano, u periodu od financijske godine 2013. pa do financijske godine 2015. Europska komisija do propisanog roka za donošenje odluka o poravnanju računa na godišnjoj bazi nije bila u mogućnosti poravnati 6,91 mlrd. EUR, što čini 11,82 % godišnje iskorištenih sredstava europskih poljoprivrednih fondova na razini svih zemalja članica (8,12 % godišnje iskorištenih sredstava EFJP-a te 22,70 % godišnje iskorištenih sredstava EPFRR-a).

Premda neodobravanje iskorištenih sredstava (neporavnavanje računa) od strane Europske komisije podrazumijeva za zemlju članicu vjerojatno buduće propisivanje financijskih korekcija, potrebno je napomenuti da odobravanje iskorištenih sredstava Republike Hrvatske i većine drugih zemalja članica od strane Europske komisije ne predstavlja jamstvo da financijske korekcije neće naknadno uslijediti (ukoliko Europska komisija tijekom svojih nadzornih misija utvrdi da odobrena sredstva nisu korištena u skladu s pravilima Unije).

Uzimajući u obzir da korištenje sredstava europskih poljoprivrednih fondova u Republici Hrvatskoj (kao novoj zemlji članici koja sredstva tih fondova koristi svega nekoliko godina) zasad nije rezultiralo naloženim povratima sredstava od strane Europske komisije (upravo koji se, prema iskustvima drugih zemalja članica EU-a, mogu u značajnoj mjeri negativno odraziti na visinu iskorištenih sredstava), istraživanjem utjecaja vraćanja sredstava u EU budžet po nalogu Europske komisije na visinu iskorištenih sredstava zemalja članica EU-a, utvrđeno je da naloženi povrati od strane Europske komisije nisu rijetkost, mogu predstavljati velik financijski teret za nacionalne proračune zemalja članica, te dovode do statistički značajnog pada iskorištenosti sredstava europskih poljoprivrednih fondova. Sagledavanjem podataka o povratima sredstva (financijskim korekcijama) koje je Europska komisija naložila zemljama članicama zbog toga što one same nisu sankcionirale nepoštivanje pravila korištenja sredstava od strane njihovih korisnika, već su izvršile neopravdane isplate na teret EU proračuna (zbog neuspjeha u učinkovitoj primjeni pravne osnove Europske unije u nacionalnom kontrolnom sustavu) utvrđeno je da svake godine Europska komisija donosi po nekoliko provedbenih odluka kojima isključuje iz EU financiranja dio iskorištenih sredstava, za kojeg u svojim misijama utvrdi da nije prihvatljiv za financiranje sredstvima EU-a, te nalaže njegov povrat u EU budžet. Od svih zemalja članica EU-a Republika Hrvatska (kao nova zemlja članica koja iza sebe ima svega nekoliko godina iskustva u korištenju sredstava europskih poljoprivrednih fondova) je jedina zemlja članica Europske unije kojoj još uvijek od strane Europske komisije nije naložen povrat sredstava u EU budžet. Kod svih drugih zemalja članica utvrđeni su nedostaci u sustavu upravljanja i kontrole sredstava EFJP-a i EPFRR-a, slijedom čega su im od

strane Europske komisije određene financijske korekcije, tj. naložen im je povrat nepravilno plaćenih sredstava u EU budžet:

- u financijskoj godini 2013. ukupno 25 zemalja članica EU-a moralo je vratiti 770,25 mil. EUR iskorištenih sredstava;
- u financijskoj godini 2014. ukupno 20 zemalja članica EU-a moralo je vratiti 670,71 mil. EUR iskorištenih sredstava;
- u financijskoj godini 2015. ukupno 24 zemlje članice EU-a morale su vratiti 2,35 mlrd. EUR iskorištenih sredstava.

Prosječno gledano, u periodu od financijske godine 2013. pa do financijske godine 2015. zemlje članice su na godišnjoj bazi morale vratiti 1,26 mlrd. EUR prethodno iskorištenih sredstava (1,06 mlrd. EUR sredstava EFJP-a te 200,67 mil. EUR sredstava EPFRR-a)

Sagledavanjem postotka iskorištenih sredstava europskih poljoprivrednih fondova kojeg su zemlje članice na godišnjoj bazi morale vratiti u EU budžet, a koji u svojoj osnovi proizlazi iz nepoštivanja pravila korištenja sredstava od strane korisnika, može se zaključiti da financijske korekcije propisane od strane Europske komisije mogu zahtijevati značajne proračunske izdatke potrebne za njihovo financiranje:

- u financijskoj godini 2013. zemlje članice su zbog nepravilnog korištenja sredstava vratile 1,35 % iskorištenih sredstava u toj godini (vratile su 1,25 % iskorištenih sredstava EFJP-a te 1,68 % iskorištenih sredstava EPFRR-a);
- u financijskoj godini 2014. zemlje članice su zbog nepravilnog korištenja sredstava vratile 1,21 % iskorištenih sredstava u toj godini (vratile su 1,45 % iskorištenih sredstava EFJP-a te 0,35 % iskorištenih sredstava EPFRR-a);
- u financijskoj godini 2015. zemlje članice su zbog nepravilnog korištenja sredstava vratile 3,75 % iskorištenih sredstava u toj godini (vratile su 4,65 % iskorištenih sredstava EFJP-a te 1,76 % iskorištenih sredstava EPFRR-a).

Prosječno gledano, u periodu od financijske godine 2013. pa do financijske godine 2015. zemlje članice su na godišnjoj bazi vratile 2,16 % iskorištenih sredstava (vratile su 2,44 % iskorištenih sredstava EFJP-a, te 1,35 % iskorištenih sredstava EPFRR-a).

Uzimajući u obzir iskustva drugih zemalja članica Europske unije o negativnom učinku vraćanja sredstava u EU budžet na njihove nacionalne financijske interese i sagledavanjem istog

u kontekstu iskorištenih sredstava Republike Hrvatske, utvrđeno je da bi 2,16 % prosječnog godišnjeg povrata sredstava u EU budžet na razini iskorištenih sredstava financijske godine 2014. iznosilo 2,09 mil. EUR, a u na razini financijske godine 2015. visokih 4,76 mil. EUR, što bi svakako predstavljalo veliki teret za hrvatski proračun, djelovalo bi negativno na iskorištenost raspoloživih sredstava te samim time djelovalo bi negativno na nacionalni financijski interes.

5. ZAKLJUČAK

S obzirom na vrlo izdašna sredstva europskih poljoprivrednih fondova koja su Hrvatskoj stavljena na raspolaganje pristupanjem Europskoj uniji i s obzirom na činjenicu da Hrvatska prije pristupanja nije imala prethodnog iskustva u operativnoj provedbi mjera koje se financiraju iz tih fondova, a uvažavajući pritom spoznaju da će hrvatski financijski interesi biti zaštićeni samo ako Hrvatska uspije u što je moguće većoj mjeri iskoristiti dostupna joj sredstva, i to na način koji neće rezultirati obvezom naknadnog vraćanja iskorištenih sredstava u EU budžet, ovim radom provedeno je istraživanje čiji je cilj sagledati utjecaj educiranosti korisnika europskih poljoprivrednih fondova i njihovih konzultanata na nacionalne financijske interese Republike Hrvatske.

U svrhu ostvarenja cilja istraživanja postavljene su dvije radne hipoteze, koje su bile predmet dokazivanja u ovom radu:

H1. Educiranost korisnika i njihovih konzultanata pozitivno utječe na visinu apsorpcije sredstava koja su Hrvatskoj dostupna iz europskih poljoprivrednih fondova;

H2. Pravilnim korištenjem sredstava dostupnih iz europskih poljoprivrednih fondova osigurava se da njihova apsorpcija ne utječe negativno na nacionalne financijske interese.

U razmatranju visine apsorpcije sredstava koja su Hrvatskoj dostupna iz europskih poljoprivrednih fondova potrebno je istaknuti da pored promatranog utjecaja educiranosti korisnika i njihovih konzultanata, na istu također utječu i neki drugi faktori, od kojih su najznačajniji faktori na strani administracije, koji mogu usporiti korištenje raspoloživih sredstava dugotrajnošću administrativne obrade prijava/zahtjeva korisnika, te faktori koji pored educiranosti korisnika i njihovih konzultanata utječu na uspješnost korisnika u realizaciji planiranih ulaganja i na trajanje realizacije tih ulaganja, realizacija kojih je kod pojedinih mjera financiranih sredstvima europskih poljoprivrednih fondova uvjet za ostvarenje potpore.

Istraživanjem utjecaja educiranosti korisnika i njihovih konzultanata na visinu apsorpcije sredstava koja su Hrvatskoj dostupna iz europskih poljoprivrednih fondova utvrđeno je da educiranost korisnika i njihovih konzultanata ima pozitivan utjecaj na visinu apsorpcije, a isti se ogleda putem utjecaja educiranosti korisnika na dostatnost broja podnesenih prijava te utjecaja educiranosti korisnika i njihovih konzultanata na uspješnost korisnika u ostvarenju prava

na isplatu sredstava po podnesenim prijavama za mjere koje se financiraju sredstvima europskih poljoprivrednih fondova.

Istraživanjem educiranosti poljoprivrednika o korištenju sredstava europskih poljoprivrednih fondova i njihovog angažmana u podnošenju prijava utvrđeno je da hrvatski poljoprivrednici, kao korisnici kojima su sredstva europskih poljoprivrednih fondova namijenjena, generalno gledano nisu u dovoljnoj mjeri educirani o korištenju sredstava tih fondova, što se negativno odražava na broj podnesenih prijava. Njihov interes za korištenjem sredstva europskih poljoprivrednih fondova negativno je koreliran s godinama njihove starosti (najveći interes iskazuju poljoprivrednici mlađi od 40 godina) te je pozitivno koreliran s razinom njihovog obrazovanja (najveći interes iskazuju poljoprivrednici s visokim ili višim obrazovanjem). Ispitivanjem razine njihove educiranosti nakon gotovo dvije godine iskustva u korištenju sredstava europskih poljoprivrednih fondova, utvrđeno je da je svega 23 % ispitanih poljoprivrednika za sebe moglo reći da je u potpunosti ili dobro informirano o tome kako i kome može predati prijavu za sredstva europskih poljoprivrednih fondova, s čime u vezi je manje od 35 % njih znalo odgovoriti na pitanja o korištenju sredstava. Utvrđeno je da je porast stupnja obrazovanja ispitanika praćen porastom stupnja educiranosti o korištenju sredstava europskih poljoprivrednih fondova, međutim, riječ je o jako slaboj, statistički značajnoj vezi, gdje na svim razinama obrazovanja prevladava niska razina educiranosti (kod svih razina obrazovanja većina poljoprivrednika je donekle informirana, malo informirana ili nije uopće informirana o korištenju sredstava europskih poljoprivrednih fondova). Kao rezultat niske razine educiranosti poljoprivrednika o korištenju sredstava europskih poljoprivrednih fondova, svega njih 16 % izjasnilo se da je podnijelo prijavu za sredstva europskih poljoprivrednih fondova, a 11 % ih je za pomoć u pripremi prijavne dokumentacije angažiralo konzultanta. Uzimajući u obzir da je nešto manje od polovine ispitanih poljoprivrednika aktivno u prikupljanju informacija o korištenju sredstava europskih poljoprivrednih fondova / iskazuje interes za korištenjem sredstava, a svega 16 % ih je podnijelo prijavu, istraživanjem razloga nepodnošenja prijava utvrđeno je da čak trećina njih prijavu nije podnijela zbog razloga koji se mogu dovesti u direktnu vezu s njihovom nedovoljnom educiranošću.

Osim što niža razina educiranosti korisnika rezultira manjim brojem podnesenih prijava, za kojeg je praksa u prve dvije godine korištenja sredstava europskih poljoprivrednih fondova pokazala da kod pojedinih mjera nije dostatan da bi omogućio iskorištenost svih raspoloživih sredstava, sagledavanjem uspješnosti prijava koje su korisnici podnijeli (samostalno ili uz pomoć konzultanata) u prve dvije godine apliciranja za sredstava europskih poljoprivrednih

fondova utvrđeno je da korisnici i njihovi konzultanti nisu u praksi pokazali dostatnu razinu educiranosti o pravilima korištenja sredstava, koja bi omogućila visoku iskorištenost raspoloživih sredstava koja su Hrvatskoj dostupna iz europskih poljoprivrednih fondova, već zbog slabije educiranosti znatan dio raspoloživih sredstava ostaje neiskorišten.

Uzimajući u obzir da je osiguranje visoke iskorištenosti sredstava europskih poljoprivrednih fondova namijenjenih financiranju mjera izravne potpore za Republiku Hrvatsku značajno lakše od osiguranja visoke iskorištenosti raspoloživih sredstava namijenjenih financiranju mjera u sektoru vina i mjera ruralnog razvoja, jer korisnici mjera izravne potpore potporu ostvaruju samim podnošenjem prijave/zahtjeva za potporu, za razliku od mjera u sektoru vina i mjera ruralnog razvoja kod kojih je za ostvarenje prava na potporu potrebna prethodna realizacija planiranih ulaganja, istraživanjem je utvrđeno da je značajan dio raspoloživih sredstava za financiranje mjera izravne potpore ipak ostao neiskorišten. Naime, korisnici mjera izravne potpore u prve dvije godine korištenja raspoloživih sredstava Europskog fonda za jamstva u poljoprivredi (EFJP-a) i Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR-a) nisu pokazali dovoljnu razinu educiranosti o pravilima korištenja sredstava, slijedom čega je zbog umanjenja dijela sredstava koja nisu prihvatljiva za financiranje i, gdje je to primjenjivo, dodatne primjene sankcija koje imaju funkciju odvraćanja korisnika od budućeg nepoštivanja pravila prilikom korištenja sredstava europskih poljoprivrednih fondova, dio raspoloživih sredstava ostajao neiskorišten. Zbog prisutne slabije razine educiranosti korisnika mjera izravne potpore o pravilima kojih se moraju pridržavati prilikom korištenja sredstava europskih poljoprivrednih fondova i posljedično manje isplaćenih iznosa sredstava od maksimalno mogućih (zbog primijenjenih umanjenja/sankcija, koje kršenje pravila korištenja sredstava za sobom povlači) Republika Hrvatska je u obje promatrane godine podoptimalno koristila raspoloživa sredstva. Od 94,92 mil. EUR, koliko je Republici Hrvatskoj bilo raspoloživo u financijskoj godini 2014. za financiranje mjera izravne potpore, korisnicima je isplaćeno 98,17 % raspoloživih sredstava, a od 219,95 mil. EUR, koliko joj je bilo raspoloživo u financijskoj godini 2015., korisnicima je isplaćeno 97,24 % (postotak iskorištenosti raspoloživih sredstava pogoršan u odnosu na prethodnu godinu uslijed veće razine primijenjenih umanjenja/sankcija zbog neispunjavanja uvjeta za ostvarenje potpore).

Imajući na umu da je početak provedbe mjera izravne potpore financiranih sredstvima europskih poljoprivrednih fondova za hrvatske korisnike značio uvođenje brojnih noviteta, jer iste podliježu drukčijim pravilima od onih koje je Hrvatska primjenjivala prije pristupanja Europskoj uniji, a uzimajući u obzir podoptimalnu iskorištenost raspoloživih sredstava u prve

dvije godine njihovog korištenja, istraživanjem je prepoznata potreba za intenzivnijim aktivnostima hrvatske administracije na educiranju korisnika mjera izravne potpore o pravilima kojih se moraju pridržavati prilikom korištenja sredstava, kako bi se smanjila visina umanjenja/sankcija zbog kršenja tih pravila, koja posljedično vodi podoptimalnom korištenju raspoloživih sredstava europskih poljoprivrednih fondova namijenjenih financiranju mjera izravne potpore.

Istraživanjem je utvrđeno da je prisutnost niske razine educiranosti korisnika mjera u sektoru vina rezultirala relativno slabim odazivom na raspisane natječaje tijekom prve dvije godine apliciranja za sredstva Europskog fonda za jamstva u poljoprivredi (EFJP-a) namijenjena financiranju mjera u sektoru vina. Nadalje, slabija educiranost korisnika mjera u sektoru vina i njihovih konzultanata o pravilima korištenja sredstava za rezultat je imala neprihvatljivost gotovo polovine podnesenih prijava u prvoj godini apliciranja, odnosno 40% prijava u drugoj godini apliciranja. Prisutna niža razina educiranosti korisnika, koja je utjecala na niži broj podnesenih prijava te slaba uspješnost podnesenih prijava (koja je odraz razine poznavanja pravila korištenja sredstava od strane korisnika i njihovih konzultanata, odnosno njihove educiranosti) rezultirali su niskim brojem odobrenih prijava/projekata, koji nije omogućavao iskorištavanje svih raspoloživih sredstava EFJP-a namijenjenih financiranju mjera u sektoru vina, već je vodio nemogućnošću korištenja 6,18 mil. EUR ili 52,00 % raspoloživih sredstava u financijskoj godini 2014., odnosno 5,65 mil. EUR ili 47,56 % raspoloživih sredstva u financijskoj godini 2015. Slabija razina educiranosti korisnika mjera u sektoru vina i njihovih konzultanata, zajedno s drugim faktorima koji su simultano djelovali na uspješnost korisnika u realizaciji planiranih ulaganja i na trajanje realizacije tih ulaganja (poteškoće korisnika u ishođenju sve potrebne dokumentacije za realizaciju planiranih ulaganja, poteškoće korisnika u osiguravanju sredstava za financiranje ulaganja, dugotrajnost obrade prijava/zahtjeva korisnika od strane administracije koja je usporavala proces korištenja sredstava), rezultirali su niskom uspješnošću korisnika u ostvarenju prava na isplatu potpore za odobrene projekte u prve dvije godine korištenja sredstava EFJP-a. U financijskoj godini 2014. financirano je svega 13,46 % odobrenih projekata, dok je nakon prethodnog jednogodišnjeg iskustva u provedbi mjera u sektoru vina taj postotak bio nešto veći i iznosio je 28,40 %. Učinak niske uspješnosti korisnika u ostvarenju prava na isplatu sredstava po odobrenim projektima reflektirao se neiskorištavanjem 4,43 mil. EUR ili 37,30 % raspoloživih sredstava EFJP-a namijenjenih financiranju mjera u sektoru vina u financijskoj godini 2014., odnosno 4,68 mil. EUR ili 39,41 % raspoloživih sredstva u financijskoj godini 2015. Usporedbom učinka kojeg je na iskorištenost

raspoloživih sredstava polučio nedostatan broj odobrenih projekata s učinkom kojeg je na iskorištenost raspoloživih sredstava polučila niska uspješnost korisnika u ostvarenju prava na isplatu sredstava po odobrenim projektima, primjetno je da je u obje promatrane godine nedostatan broj odobrenih projekata u većoj mjeri pogoršavao iskorištenost raspoloživih sredstava, jer je isti u te dvije godine onemogućio korištenje polovine raspoloživih sredstava. Nizak broj odobrenih projekata i niska uspješnost korisnika u ostvarenju prava na isplatu sredstava po odobrenim projektima zajedno su doveli do vrlo niske uspješnosti Republike Hrvatske u iskorištavanju raspoloživih sredstava EFJP-a namijenjenih financiranju mjera u sektoru vina u prve dvije godine njihovog korištenja. Od 11,89 mil. EUR, koliko je Republici Hrvatskoj bilo raspoloživo u svakoj od promatrane dvije godine za financiranje mjera u sektoru vina, Republika Hrvatska je iskoristila svega 10,70 % raspoloživih sredstava u financijskoj godini 2014., odnosno 13,04 % u financijskoj godini 2015.

Zbog utvrđenog malog broja prihvatljivih prijava korisnika mjera u sektoru vina i njihove niske uspješnosti u ostvarenju prava na isplatu potpore, što je za posljedicu imalo nisku iskorištenost raspoloživih sredstava EFJP-a namijenjenih financiranju mjera u sektoru vina u prve dvije godine njihovog korištenja i rezultiralo time da je Republika Hrvatska izgubila pravo korištenja 20,95 mil. EUR raspoloživih sredstava EFJP-a jer ih nije iskoristila u za to predviđenim godinama (financijskim godinama 2014. i 2015.), istraživanjem je prepoznata potreba za daljnjim aktivnostima hrvatske administracije na animiranju korisnika za apliciranje, u vidu intenzivnijeg informiranja istih o mogućnostima koje im stoje na raspolaganju u okviru raspoloživih sredstava EFJP-a, te educiranju istih o pravilima kojih se moraju pridržavati da bi bili u mogućnosti koristiti raspoloživa sredstva, što bi polučilo pozitivne efekte na broj podnesenih prijava, kao i na uspješnost korisnika u ostvarenju prava na isplatu sredstava, odnosno posljedično na visinu apsorpcije. Nadalje, pored već usvojenih kreditnih programa od strane Hrvatske banke za obnovu i razvitak, koji za cilj imaju potpomoći korisnicima mjera u sektoru vina u osiguravanju financijskih sredstava potrebnih za realizaciju njihovih projekata (što djeluje poticajno na uspješnost korisnika u realizaciji njihovih ulaganja i posredno na ostvarenje prava na isplatu sredstava), istraživanjem je prepoznata potreba i za osiguravanjem administrativnih pretpostavki koje će omogućiti korisnicima mjera u sektoru vina bržu realizaciju projekata, koja je preduvjet za korištenje raspoloživih sredstava, za koju je praksa pokazala da je usporavaju dugotrajnost kontrole prihvatljivosti prijava/zahtjeva korisnika, kao i dugotrajnost ishođenja potrebne dokumentacije za realizaciju ulaganja.

Istraživanjem je utvrđeno da su korisnici mjera ruralnog razvoja i njihovi konzultanti u prvoj godini apliciranja za sredstva Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR-a) pokazali veći stupanj educiranosti o pravilima korištenja sredstava nego korisnici mjera u sektoru vina i njihovi konzultanti, zahvaljujući iskustvu iz pretpristupnog razdoblja koje im je služilo kao priprema za korištenje izdašnih sredstava EPFRR-a. Udio uspješnih prijava u ukupnom broju podnesenih prijava (koji je odraz razine poznavanja pravila korištenja sredstava od strane korisnika i njihovih konzultanata, odnosno njihove educiranosti) u prvoj godini apliciranja za mjere iz Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014. – 2020. iznosio je 72,28 %, dok je u prvoj godini apliciranja za mjere u sektoru vina iznosio svega 50,49 %. Međutim, korisnici mjera ruralnog razvoju su u prvoj godini korištenja sredstava EPFRR-a uspjeli ostvariti pravo na isplatu potpore po svega 0,28 % odobrenih prijava. Mali broj isplaćenih potpora iz EPFRR-a u prvoj godini provedbe mjera iz Programa ruralnog razvoja proizašao je iz dugotrajnosti kontrole prihvatljivosti prijava od strane administracije, uslijed velikog broja pristiglih prijava korisnika, zbog čega je bilo prolongirano izdavanje odluka o odobrenju prijava, a što je za posljedicu imalo to da u praksi glavnina prijava korisnika nije mogla stići do faze koja bi omogućila izvršenje plaćanja do kraja financijske godine 2015. Stoga, može se zaključiti da u prvoj godini provedbe mjera iz Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014. – 2020. administrativni kapaciteti Republike Hrvatske nisu bili dovoljno pripremljeni da u kratkom roku procesiraju gotovo 2,5 puta veći broj prijava od ukupnog broja prijava na natječaje tijekom provedbe pretpristupnog programa IPARD iz programskog razdoblja 2007. – 2013. (koji je služio kao priprema administracije, korisnika i njihovih konzultanata na korištenje sredstava iz financijski više nego 11 puta izdašnijeg EPFRR-a). Zbog utjecaja administracije koja je usporila korištenje raspoloživih sredstava, educiranost korisnika mjera ruralnog razvoja i njihovih konzultanata u vrlo maloj mjeri je utjecala na iskorištenost sredstava EPFRR-a u prvoj godini provedbe mjera iz Programa ruralnog razvoja, već je učinak iste nastupio tek u daljnjim godinama, kad su vršene isplate po odobrenim projektima za koje su korisnici aplicirali u financijskoj godini 2015. Mali broj isplaćenih potpora u prvoj godini korištenja sredstava EPFRR-a rezultirao je niskom uspješnošću Republike Hrvatske u iskorištavanju raspoloživih sredstava EPFRR-a u prvoj godini njihovog korištenja. Od 392,48 mil. EUR, koliko je Republici Hrvatskoj bilo raspoloživo u financijskoj godini 2015. za financiranje mjera ruralnog razvoja, Republika Hrvatska je iskoristila svega 0,02 % raspoloživih sredstava (392,39 mil. EUR ostalo je neiskorišteno). Međutim, prilikom razmatranja velikog iznosa raspoloživih sredstava EPFRR-a koja nisu utrošena u prvoj godini korištenja sredstava EPFRR-a, potrebno je naglasiti da sredstva koja Hrvatska

nije utrošila u 2015. godini, ima pravo iskoristiti tijekom naredne tri godine, a ako to ne napravi ista postaju nedostupna za daljnje korištenje. Samim time, iskorištenost raspoloživih sredstava EPFRR-a za financiranje mjera iz Programa ruralnog još uvijek je moguće, za razliku od sredstava EFJP-a čijim neiskorištavanjem ista postaju nedostupna za daljnje korištenje.

S obzirom na učinak kojeg je dugotrajnost kontrole prihvatljivosti prijava imala na iskorištenost raspoloživih sredstava Republike Hrvatske u prvoj godini provedbe mjera iz Programa ruralnog razvoja, istraživanjem je prepoznata potreba za osiguravanjem administrativnih pretpostavki koje će korisnicima mjera ruralnog razvoja omogućiti brže korištenje izdašnih sredstava EPFRR-a, tj. prepoznata je potreba za značajnim ubrzavanjem postupka kontrole prihvatljivosti prijava/zahtjeva od strane administracije.

Promatranjem ukupno isplaćenih sredstava korisnicima na ime mjera izravne potpore, mjera u sektoru vina i mjera ruralnog razvoja, za koje su pravnom osnovnom Europske unije propisani iznosi raspoloživih sredstava koje Republika Hrvatska može koristiti iz europskih poljoprivrednih fondova, utvrđeno je da u prve dvije godine korištenja sredstava europskih poljoprivrednih fondova značajan dio raspoloživih sredstava Republika Hrvatska nije uspjela iskoristiti. Od 106,81 mil. EUR, koliko joj je bilo raspoloživo u financijskoj godini 2014. za financiranje mjera izravne potpore i mjera u sektoru vina, iskorišteno je 88,44 % raspoloživih sredstava (12,35 mil. EUR ostalo je neiskorišteno), a od 624,32 mil. EUR, koliko joj je bilo raspoloživo u financijskoj godini 2015. za financiranje mjera izravne potpore, mjera u sektoru vina i mjera ruralnog razvoja, iskorišteno je 34,52 % (408,79 mil. EUR ostalo je neiskorišteno).

Apstrahirajući nisku iskorištenost sredstava EPFRR-a namijenjenih financiranju mjera ruralnog razvoja u financijskoj godini 2015., koja je bila uzrokovana usporavanjem korištenja raspoloživih sredstava zbog faktora na strani administracije, zbog čega educiranost korisnika i njihovih konzultanata gotovo da i nije polučila svoj učinak na visinu apsorpcije, te sagledavanjem iskorištenosti sredstava europskih poljoprivrednih fondova namijenjenih financiranju mjera izravne potpore i mjera u sektoru vina koja su Republici Hrvatskoj bila dostupna iz europskih poljoprivrednih fondova u prve dvije godine njihovog korištenja, može se zaključiti da je prisutnost niže razine educiranosti korisnika mjera izravne potpore te korisnika mjera u sektoru vina i njihovih konzultanata na visinu apsorpcije sredstava polučila financijski učinak koji se može mjeriti u milijunima EUR. Zbog niže razine educiranosti korisnika mjera izravne potpore, Republika Hrvatska nije iskoristila 1,74 mil. EUR (1,83 % raspoloživih sredstava) u financijskoj godini 2014., odnosno 6,06 mil. EUR (2,76 % raspoloživih sredstava) u financij-

skoj godini 2015. Nadalje, pretežito zbog niže razine educiranosti korisnika mjera u sektoru vina i njihovih konzultanata, a djelomice zbog utjecaja drugih faktora koji su simultano s educiranošću korisnika i njihovih konzultanata utjecali na uspješnost korisnika u realizaciji planiranih ulaganja i na trajanje realizacije tih ulaganja (poteškoće korisnika u ishođenju sve potrebne dokumentacije za realizaciju planiranih ulaganja, poteškoće korisnika u osiguravanju sredstava za financiranje ulaganja, dugotrajnost obrade prijava/zahtjeva od strane administracije koja je usporavala proces korištenja sredstava), Republika Hrvatska nije iskoristila 10,61 mil. EUR (89,30 % raspoloživih sredstava) u financijskoj godini 2014., odnosno 10,34 mil. EUR (86,96 % raspoloživih sredstava) u financijskoj godini 2015.

Istraživanjem utjecaja pravilnog korištenja sredstava europskih poljoprivrednih fondova na nacionalne financijske interese, utvrđeno je da se pravilnim korištenjem sredstava dostupnih iz europskih poljoprivrednih fondova osigurava da njihova apsorpcija ne utječe negativno na nacionalne financijske interese, odnosno utvrđeno je da nepravilno korištenje sredstava od strane korisnika negativno utječe na nacionalne financijske interese, uslijed vraćanja prethodno iskorištenih sredstava u EU budžet.

Utvrđeno je da je vraćanje neopravdano plaćenih sredstava u EU budžet, koje je uslijedilo temeljem naloženih povrata korisnicima od strane Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, dodatno pogoršalo inicijalno slabiju iskorištenost sredstava europskih poljoprivrednih fondova u Republici Hrvatskoj. Vraćanje neopravdano plaćenih 178,45 tis. EUR korisnicima mjera izravne potpore, vodilo je smanjenju inicijalne razine ukupno iskorištenih sredstava financijske godine 2015. za 0,08 %. Zbog vraćanja prethodno iskorištenih sredstava u EU budžet u financijskoj godini 2015., inicijalan postotak iskorištenosti raspoloživih sredstava namijenjenih financiranju mjera izravne potpore od 97,24 %, smanjen je na 97,16 %, odnosno inicijalna razina neiskorištenih sredstava od 6,06 mil. EUR, povećana je na 6,24 mil. EUR. Na razini ukupno raspoloživih sredstva europskih poljoprivrednih fondova namijenjenih financiranju mjera izravne potpore, mjera u sektoru vina i mjera ruralnog razvoja, efekt vraćanja sredstava u EU budžet odrazio se smanjenjem inicijalnog postotka iskorištenosti raspoloživih sredstava s prijašnjih 34,52 % na 34,49 % (povećanjem razine neiskorištenih sredstava s inicijalnih 408,79 mil. EUR na 408,97 mil. EUR).

Pri razmatranju utjecaja vraćanja sredstava u EU budžet zbog nepravilnog korištenja na visinu iskorištenih sredstava, potrebno je naglasiti da premda potreba za vraćanjem sredstava u EU budžet zbog nepravilnog korištenja uglavnom proizlazi iz nepoštivanja pravila korištenja

sredstava od strane korisnika, odnosno njihovog neispunjavanja uvjeta za ostvarenje potpore u visini koja im je isplaćena, u praksi se ponekad događaju i slučajevi da vraćanje sredstava u EU budžet nije povezano s radnjama na strani korisnika, odnosno s njihovom educiranošću, već je povezano isključivo s radnjama na strani administracije, odnosno s kršenjem EU pravne osnove od strane administracije, na što educiranost korisnika nema utjecaj. Primjerice, zbog faktora na strani administracije, iz hrvatskog proračuna je u financijskoj godini 2014. obvezi vraćanja u EU budžet podlegao iznos od 10,35 tis. EUR, zbog kojega su stvarno iskorištena sredstava bila utoliko manja, a na vraćanje kojih educiranost korisnika i njihovih konzultanata nije imala utjecaj.

Mada su sva dosad iskorištena sredstva Republike Hrvatske, koja je ona podnijela na odobrenje Europskoj komisiji putem godišnjih financijskih izvještaja, bila odobrena (poravnana), istraživanjem je utvrđeno da su iskustva zemalja članica Europske unije pokazala su da ni u jednoj godini Europska komisija nije bila u mogućnosti do propisanog roka za donošenje odluke o poravnanju računa odobriti (poravnati) godišnje financijske izvještaje / iskorištena sredstva svih zemalja članica EU-a, već je svake godine jedan dio iskorištenih sredstava podlegao dodatnim provjerama kako bi se preispitala njegova prihvatljivost za financiranje sredstvima europskih poljoprivrednih fondova. Prosječno gledano, u periodu od financijske godine 2013. pa do financijske godine 2015. Europska komisija do propisanog roka za donošenje odluka o poravnanju računa na godišnjoj bazi nije bila u mogućnosti poravnati 11,82 % iskorištenih sredstava europskih poljoprivrednih fondova na razini svih zemalja članica, te su u prosjeku iskorištena sredstva 7 zemalja članica svake godine podlegla provjerama njihove prihvatljivosti od strane Europske komisije. Premda neodobravanje iskorištenih sredstava (neporavnavanje računa) od strane Europske komisije podrazumijeva za zemlju članicu vjerojatno buduće propisivanje financijskih korekcija, potrebno je napomenuti da odobravanje iskorištenih sredstava Republike Hrvatske i većine drugih zemalja članica od strane Europske komisije ne predstavlja jamstvo da financijske korekcije neće naknadno uslijediti (ukoliko Europska komisija tijekom svojih nadzornih misija utvrdi da odobrena sredstva nisu korištena u skladu s pravilima Unije).

Uzimajući u obzir da korištenje sredstava europskih poljoprivrednih fondova u Republici Hrvatskoj (kao novoj zemlji članici koja sredstva tih fondova koristi svega nekoliko godina) zasad nije rezultiralo naloženim povratima sredstava od strane Europske komisije (upravo koji se, prema iskustvima drugih zemalja članica EU-a, mogu u značajnoj mjeri negativno odraziti na visinu iskorištenih sredstava), istraživanjem utjecaja vraćanja sredstava u EU budžet po

nalogu Europske komisije na visinu iskorištenih sredstava zemalja članica EU-a, utvrđeno je da naloženi povrati od strane Europske komisije nisu rijetkost, mogu predstavljati velik financijski teret za nacionalne proračune zemalja članica, te dovode do statistički značajnog pada iskorištenosti sredstava europskih poljoprivrednih fondova. Sagledavanjem podataka o povratima sredstva (financijskim korekcijama) koje je Europska komisija naložila zemljama članicama zbog toga što one same nisu sankcionirale nepoštivanje pravila korištenja sredstava od strane njihovih korisnika, već su izvršile neopravdane isplate na teret EU proračuna (zbog neuspjeha u učinkovitoj primjeni pravne osnove Europske unije u nacionalnom kontrolnom sustavu) utvrđeno je da svake godine Europska komisija donosi po nekoliko provedbenih odluka kojima isključuje iz EU financiranja dio iskorištenih sredstava, za kojeg u svojim misijama utvrdi da nije prihvatljiv za financiranje sredstvima EU-a, te nalaže njegov povrat u EU budžet. Od svih zemalja članica EU-a Republika Hrvatska (kao nova zemlja članica koja iza sebe ima svega nekoliko godina iskustva u korištenju sredstava europskih poljoprivrednih fondova) je jedina zemlja članica Europske unije kojoj još uvijek od strane Europske komisije nije naložen povrat sredstava u EU budžet. Kod svih drugih zemalja članica utvrđeni su nedostaci u sustavu upravljanja i kontrole sredstava EFJP-a i EPFRR-a, slijedom čega su im od strane Europske komisije određene financijske korekcije, tj. naložen im je povrat nepravilno plaćenih sredstava u EU budžet. Prosječno gledano, u periodu od financijske godine 2013. pa do financijske godine 2015. zemlje članice su na godišnjoj bazi morale vratiti 1,26 mlrd. EUR prethodno iskorištenih sredstava, te u prosjeku iskorištena sredstva 23 zemlje članice na godišnjoj bazi podliježu obvezi vraćanja sredstava u EU budžet. Sagledavanjem postotka iskorištenih sredstava europskih poljoprivrednih fondova kojeg su zemlje članice na godišnjoj bazi morale vratiti u EU budžet, a koji u svojoj osnovi proizlazi iz nepoštivanja pravila korištenja sredstava od strane korisnika, može se zaključiti da financijske korekcije propisane od strane Europske komisije mogu zahtijevati značajne proračunske izdatke potrebne za njihovo financiranje. Prosječno gledano, u periodu od financijske godine 2013. pa do financijske godine 2015. zemlje članice su na godišnjoj bazi vratile 2,16 % iskorištenih sredstava.

Uzimajući u obzir iskustva drugih zemalja članica Europske unije o negativnom učinku vraćanja sredstava u EU budžet na njihove nacionalne financijske interese i sagledavanjem istog u kontekstu iskorištenih sredstava Republike Hrvatske, utvrđeno je da bi 2,16 % prosječnog godišnjeg povrata sredstava u EU budžet na razini iskorištenih sredstava financijske godine 2014. iznosilo 2,09 mil. EUR, a u na razini financijske godine 2015. visokih 4,76 mil. EUR, što bi svakako predstavljalo veliki teret za hrvatski proračun, djelovalo bi negativno na iskori-

štenost raspoloživih sredstava te samim time djelovalo bi negativno na nacionalni financijski interes.

6. POPIS LITERATURE

1. Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, 2011. *Vodič kroz ZPP*. Dostupno na: http://www.apprrr.hr/Download.ashx?FileID=1edf1a4d-44c6-4c35-b66c-57ce0746bf57, (pristup: 11. 3. 2015.)
2. Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, 2017. *Izvješće Agencije nakon provedenih natječaja IPARD programa*. Dostupno na: http://www.apprrr.hr/Download.ashx?FileID=d2e379bb-5c18-4632-9f40-921f73cda835, (pristup 5. 1. 2017.)
3. Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, 2017. *Pregled korisnika IPARD programa (završeni projekti - isplaćena sredstva)*. Dostupno na: http://www.apprrr.hr/Download.ashx?FileID=c9fa7645-5257-44c2-b392-0dbd4b301a66, (pristup 4. 1. 2017.)
4. Agriculture and Rural Development Plan – IPARD Programme 2007-2013 – 9th amendments. Dostupno na: http://www.mps.hr/ipard/UserDocsImages/Agriculture%20and%20Rural%20Development%20Plan%20%E2%80%93%20IPARD%20Programme%202007-2013%20%E2%80%93%209th%20amendments%20.pdf, (pristup 4. 1. 2017.)
5. Commission Implementing Decision (EU) 2013/123 of 26 February 2013 on excluding from European Union financing certain expenditure incurred by the Member States under the Guarantee Section of the European Agricultural Guidance and Guarantee Fund (EAGGF), under the European Agricultural Guarantee Fund (EAGF) and under the European Agricultural Fund for Rural Development (EAFRD), Službeni list Europske unije, SL L 67, 9. 3. 2013.
6. Commission Implementing Decision (EU) 2013/214 of 2 May 2013 on excluding from European Union financing certain expenditure incurred by the Member States under the Guarantee Section of the European Agricultural Guidance and Guarantee Fund (EAGGF), under the European Agricultural Guarantee Fund (EAGF) and under the European Agricultural Fund for Rural Development (EAFRD), Službeni list Europske unije, SL L 123, 4. 5. 2013.
7. Delegirana uredba Komisije (EU) br. 1268/2012 od 29. listopada 2012. o pravilima za primjenu Uredbe (EU, Euroatom) br. 966/2012 Europskog parlamenta i Vijeća o fi-

nancijskim pravilima koja se primjenjuju na opći proračun Unije, Službeni list Europske unije, SL L 362, 31. 12. 2012.

8. Delegirana uredba Komisije (EU) br. 640/2014 od 11. ožujka 2014. o dopuni Uredbe (EU) br. 1306/2013 Europskog parlamenta i Vijeća u pogledu integriranog administrativnog i kontrolnog sustava te uvjeta za odbijanje ili obustavu plaćanja i administrativne kazne koje se primjenjuju za izravna plaćanja, potporu ruralnom razvoju i višestruku sukladnost, Službeni list Europske unije, SL L 181, 20. 6. 2014.
9. Delegirana uredba Komisije (EU) br. 907/2014 od 11. ožujka 2014. o dopuni Uredbe (EU) br. 1306/2013 Europskog parlamenta i Vijeća u pogledu agencija za plaćanja i ostalih tijela, financijskog upravljanja, poravnanja računa, jamstava i upotrebe eura, Službeni list Europske unije, SL L 255, 28. 8. 2014.
10. Delegirana uredba Komisije (EU) br. 994/2014 od 13. svibnja 2014. o izmjeni priloga VIII. i VIII.c Uredbi Vijeća (EZ) br. 73/2009, Priloga I. Uredbi (EU) br. 1305/2013 Europskog parlamenta i Vijeća i priloga II., III. i VI. Uredbi (EU) br. 1307/2013 Europskog parlamenta i Vijeća, Službeni list Europske unije, SL L 280, 24. 9. 2014.
11. Delegirana uredba Komisije (EU) br. 1378/2014 od 17. listopada 2014. o izmjeni Priloga I. Uredbi (EU) br. 1305/2013 Europskog parlamenta i Vijeća i Priloga II. i III. Uredbi (EU) br. 1307/2013 Europskog parlamenta i Vijeća, Službeni list Europske unije, SL L 367, 23. 12. 2014.
12. Delegirana uredba Komisije (EU) 2015/791 od 27. travnja 2015. o izmjeni Priloga I. Uredbi (EU) br. 1305/2013 Europskog parlamenta i Vijeća o potpori ruralnom razvoju iz Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj, Službeni list Europske unije, SL L 127, 22. 5. 2015.
13. Delegirana uredba Komisije (EU) 2015/851 od 27. ožujka 2015. o izmjeni priloga II., III. i VI. Uredbi (EU) br. 1307/2013 Europskog parlamenta i Vijeća o utvrđivanju pravila za izravna plaćanja poljoprivrednicima u programima potpore u okviru zajedničke poljoprivredne politike, Službeni list Europske unije, SL 135, 2. 6. 2015.
14. Delegirana uredba Komisije (EU) 2015/1971 od 8. srpnja 2015. o dopuni Uredbe (EU) br. 1306/2013 Europskog parlamenta i Vijeća posebnim odredbama o izvješćivanju o nepravilnostima povezanima s Europskim fondom za jamstva u poljoprivredi i Europskim poljoprivrednim fondom za ruralni razvoj te o stavljanju izvan snage Uredbe Komisije (EZ) br. 1848/2006, Službeni list Europske unije, SL L 293, 10. 11. 2015.

15. Delegirana uredba Komisije (EU) 2016/142 od 2. prosinca 2015. o izmjeni Priloga I. Uredbi (EU) br. 1305/2013 Europskog parlamenta i Vijeća i Priloga III. Uredbi (EU) br. 1307/2013 Europskog parlamenta i Vijeća, Službeni list Europske unije, SL L 28, 4. 2. 2016.

16. European Commission, 2007. *Managing the Agriculture Budget Wisely***.** Publications Office of the European Union, Luxembourg. Dostupno na: http://ec.europa.eu/agriculture/fin/clearance/factsheet_en.pdf, (pristup: 11. 3. 2015.)

17. European Commission, 2010. *Europe 2020.* Dostupno na: http://ec.europa.eu/eu2020/pdf/COMPLET%20EN%20BARROSO%20%20%20007%20-%20Europe%202020%20-%20EN%20version.pdf, (pristup 11. 3. 2015.)

18. European Commission, 2012. *The history of the CAP*. Dostupno na: http://ec.europa.eu/agriculture/cap-history/index_en.htm, (pristup: 1. 11. 2015.)

19. European Commission, 2013. *The common agricultural policy (CAP) and agriculture in Europe – Frequently asked questions*. Dostupno na: http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-13-631_en.htm (pristup: 11. 3. 2015.)

20. European Commission, 2014. *The EU explained: Agriculture.* Publications Office of the European Union, Luxembourg. Dostupno na: http://europa.eu/pol/pdf/flipbook/en/agriculture_en.pdf, (pristup: 11. 3. 2015.)

21. European Commission, 2015. *Guidelines on the calculation of financial corrections in the framework of the conformity and financial clearance of accounts procedures*. Dostupno na: https://circabc.europa.eu, (pristup: 25. 10. 2015.)

22. European Commission, 2015. *Report from the Commission to the European Parliament and the Council, Protection of the European Union's financial interests – Fight against fraud 2014, Annual Report.* Dostupno na: http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2015/EN/1-2015-386-EN-F1-1.PDF (pristup: 20. 5. 2016.)

23. European Commission, 2016. *Assessment of the risk of fraud and other serious irregularities to the detriment of the CAP budget.* Dostupno na: https://circabc.europa.eu, (pristup: 20. 5. 2016.)

24. European Commission, 2016. *CAP at a glance*. Dostupno na: http://ec.europa.eu/agriculture/cap-overview/index_en.htm, (pristup: 20. 5. 2016.)

25. European Commission. *Financial Framework 2014 – 2020.* Dostupno na: http://ec.europa.eu/budget/mff/figures/index_en.cfm, (pristup 11. 3. 2015.)

26. European Court of Auditors, 2015. *Special Report no 23/2014: Errors in rural development spending: what are the causes, and how are they being addressed?* Publications Office of the European Union, Luxembourg. Dostupno na: http://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR14_23/SR14_23_EN.pdf, (pristup 11. 3. 2015.)

27. Eurostat. *Population change - Demographic balance and crude rates at national level.* Dostupno na: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=demo_gind&lang=en, (pristup: 7. 7. 2016.)

28. Hrvatska banka za obnovu i razvitak. *Kreditiranje EU projekata ruralnog razvoja, ribarstva i vinske omotnice.* Dostupno na: https://www.hbor.hr/wp-content/uploads/2017/03/EU-projekti-ruralnog-razvoja-ribarstva-i-vinske-omotnice-2016-12.pdf, (pristup: 24. 3. 2017.)

29. Internetska stranica središnjeg portala za razmjenu podataka između Europske komisije i zemalja članica. Dostupno na: https://circabc.europa.eu, (pristup: 2. 2. 2017.)

30. Nacionalni program pomoći sektoru vina 2014. – 2018., izmjene iz lipnja 2016. Dostupno na: http://www.mps.hr/UserDocsImages//VINO/Nacionalni%20program%20pomo%C4%87i%20sektoru%20vina%202014.-2018.%20izmjene%20lipanj%202016.docx, (pristup 20. 4. 2017.)

31. Podaci Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

32. Pravilnik o akreditaciji Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, Narodne novine broj 1/16

33. Program ruralnog razvoja Republike Hrvatske 2014. – 2020. Dostupno na: http://www.mps.hr/ipard/default.aspx?id=129, (pristup 25. 10. 2015.)

34. Provedbena odluka Komisije (EU) 2013/433 od 13. kolovoza 2013. o isključenju iz financiranja Europske unije određenih izdataka nastalih za države članice na temelju Komponente za jamstva Europskog fonda za smjernice i jamstva u poljoprivredi (EFSJP), u okviru Europskog fonda za jamstva u poljoprivredi (EFJP) i Europskog poljo-

privrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR), Službeni list Europske unije, SL L 219, 15. 8. 2013.

35. Provedbena odluka Komisije (EU) 2013/763 od 12. prosinca 2013. o isključenju iz financiranja Europske unije određenih izdataka nastalih za države članice na temelju Komponente za jamstva Europskog fonda za smjernice i jamstva u poljoprivredi (EFSJP), u okviru Europskog fonda za jamstva u poljoprivredi (EFJP) i Europskoga poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR), Službeni list Europske unije, SL L 338, 17. 12. 2013.

36. Provedbena odluka Komisije (EU) 2014/191 od 4. travnja 2014. o isključenju iz financiranja Europske unije određenih izdataka nastalih za države članice u okviru Komponente za jamstva Europskog fonda za smjernice i jamstva u poljoprivredi (EFSJP), u okviru Europskog fonda za jamstva u poljoprivredi (EFJP) i Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR), Službeni list Europske unije, SL L 104, 8. 4. 2014.

37. Provedbena odluka Komisije (EU) 2014/251 od 29. travnja 2014. o poravnanju računa agencija za plaćanja država članica u pogledu izdataka koje je financirao Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (EPFRR) za financijsku godinu 2013., Službeni list Europske unije, SL L 132, 3. 5. 2014.

38. Provedbena odluka Komisije (EU) 2014/260 od 29. travnja 2014. o poravnanju računa agencija za plaćanja država članica u pogledu izdataka koje je financirao Europski fond za jamstva u poljoprivredi (EFJP) za financijsku godinu 2013., Službeni list Europske unije, SL L 136, 9. 5. 2014.

39. Provedbena odluka Komisije (EU) 2014/458 od 9. srpnja 2014. o isključenju iz financiranja Europske unije određenih izdataka nastalih za države članice na temelju Komponente za jamstva Europskog fonda za smjernice i jamstva u poljoprivredi (EFSJP), u okviru Europskog fonda za jamstva u poljoprivredi (EFJP) i Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR), Službeni list Europske unije, SL L 205, 12. 7. 2014.

40. Provedbena odluka Komisije (EU) 2014/950 od 19. prosinca 2014. o isključenju iz financiranja Europske unije određenih izdataka nastalih za države članice u okviru Komponente za jamstva Europskog fonda za smjernice i jamstva u poljoprivredi (EFSJP), u okviru Europskog fonda za jamstva u poljoprivredi (EFJP) i Europskog poljo-

privrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR), Službeni list Europske unije, SL L 369, 24. 12. 2014.

41. Provedbena odluka Komisije (EU) 2015/103 od 16. siječnja 2015. o isključenju iz financiranja Europske unije određenih izdataka nastalih za države članice u okviru Europskog fonda za jamstva u poljoprivredi (EFJP) i Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR), Službeni list Europske unije, SL L 16, 23. 1. 2015.
42. Provedbena odluka Komisije (EU) 2015/842 od 28. svibnja 2015. o poravnanju računa agencija za plaćanja država članica u pogledu izdataka koje je financirao Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (EPFRR) za financijsku godinu 2014., Službeni list Europske unije, SL L 134, 30. 5. 2015.
43. Provedbena odluka Komisije (EU) 2015/843 od 28. svibnja 2015. o poravnanju računa agencija za plaćanja država članica u pogledu izdataka koje je financirao Europski fond za jamstva u poljoprivredi (EFJP) za financijsku godinu 2014., Službeni list Europske unije, SL L 134, 30. 5. 2015.
44. Provedbena odluka Komisije (EU) 2015/1119 od 22. lipnja 2015. o isključenju iz financiranja Europske unije određenih izdataka nastalih za države članice u okviru Europskog fonda za jamstva u poljoprivredi (EFJP) i Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR), Službeni list Europske unije, SL L 182, 10. 7. 2015.
45. Provedbena odluka Komisije (EU) 2016/941 od 30. svibnja 2016. o poravnanju računa agencija za plaćanja država članica u pogledu izdataka koje je financirao Europski fond za jamstva u poljoprivredi (EFJP) za financijsku godinu 2015., Službeni list Europske unije, SL L 155, 14. 6. 2016.
46. Provedbena odluka Komisije (EU) 2016/942 od 30. svibnja 2016. o poravnanju računa agencija za plaćanja država članica u pogledu izdataka koje je financirao Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (EPFRR) za financijsku godinu 2015., Službeni list Europske unije, SL L 155, 14. 6. 2016.
47. Provedbena odluka Komisije (EU) 2016/2113 od 30. studenoga 2016. o poravnanju računa agencija za plaćanja država članica u pogledu rashoda koji su financirani iz Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR) u zadnjoj godini provedbe programskog razdoblja EPFRR-a 2007. – 2013. (16. listopada 2014. – 31. prosinca 2015.), Službeni list Europske unije, SL L 327, 2. 12. 2016.

48. Provedbena uredba Komisije (EU) br. 929/2013 od 26. rujna 2013. o izmjeni Priloga VIII. Uredbi Vijeća (EZ) br. 73/2009 o utvrđivanju zajedničkih pravila za programe izravne potpore za poljoprivrednike u okviru zajedničke poljoprivredne politike, Službeni list Europske unije, SL L 255, 27. 9. 2013.

49. Provedbena uredba Komisije (EU) br. 934/2013 od 27. rujna 2013. o izmjeni Provedbene uredbe (EU) br. 914/2013 o utvrđivanju gornjih granica proračuna za 2013. primjenjivih na određene programe izravne potpore predviđene Uredbom Vijeća (EZ) br. 73/2009, Službeni list Europske unije, SL L 257, 28. 9. 2013.

50. Provedbena uredba Komisije (EU) br. 320/2014 od 27. ožujka 2014. o izmjeni Priloga VIII. Uredbi Vijeća (EZ) br. 73/2009 o utvrđivanju zajedničkih pravila za programe izravne potpore za poljoprivrednike u okviru zajedničke poljoprivredne politike, Službeni list Europske unije, SL L 93, 28. 3. 2014.

51. Provedbena uredba Komisije (EU) br. 908/2014 od 6. kolovoza 2014. o utvrđivanju pravila za primjenu Uredbe (EU) br. 1306/2013 Europskog parlamenta i Vijeća u pogledu agencija za plaćanje i drugih tijela, financijskog upravljanja, poravnanja računa, pravila o kontroli, jamstva i transparentnosti, Službeni list Europske unije, SL L 255, 28. 8. 2014.

52. Provedbena uredba Komsije (EU) br. 1044/2014 od 3. listopada 2014.o utvrđivanju gornjih granica proračuna za 2014. primjenjivih na određene programe izravne potpore predviđene Uredbom Vijeća (EZ) br. 73/2009, Službeni list Europske unije, SL L 290, 4. 10. 2014.

53. The World Bank. *Health Nutrition and Population Statistics: Population estimates and projections.* Dostupno na: http://databank.worldbank.org/data/reports.aspx?source=Health%20Nutrition%20and%20Population%20Statistics:%20Population%20estimates%20and%20projections, (pristup: 26. 6. 2016.)

54. Ugovor između Kraljevine Belgije, Republike Bugarske, Češke Republike, Kraljevine Danske, Savezne Republike Njemačke, Republike Estonije, Irske, Helenske Republike, Kraljevine Španjolske, Francuske Republike, Talijanske Republike, Republike Cipra, Republike Latvije, Republike Litve, Velikog Vojvodstva Luksemburga, Republike Mađarske, Republike Malte, Kraljevine Nizozemske, Republike Austrije, Republike Poljske, Portugalske Republike, Rumunjske, Republike Slovenije, Slovačke Repub-

like, Republike Finske, Kraljevine Švedske, Ujedinjene Kraljevine Velike Britanije i Sjeverne Irske (države članice Europske unije) i Republike Hrvatske o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji, Službeni list Europske unije, SL L 300, 9. 11. 2013.

55. Ugovor o funkcioniranju Europske unije (pročišćena verzija), Službeni list Europske unije, SL C 202, 7. 6. 2016.

56. Uredba (EU, Euroatom) br. 966/2012 Europskog parlamenta i vijeća od 25. listopada 2012. o financijskim pravilima koja se primjenjuju na opći proračun Unije i o stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EZ, Euroatom) br. 1605/2002, Službeni list Europske unije, SL L 298, 26.10.2012.; SL L 163, 29. 5. 2014.

57. Uredba (EU) br. 1303/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. prosinca 2013. o utvrđivanju zajedničkih odredbi o Europskom fondu za regionalni razvoj, Europskom socijalnom fondu, Kohezijskom fondu, Europskom poljoprivrednom fondu za ruralni razvoj i Europskom fondu za pomorstvo i ribarstvo i o utvrđivanju općih odredbi o Europskom fondu za regionalni razvoj, Europskom socijalnom fondu, Kohezijskom fondu i Europskom fondu za pomorstvo i ribarstvo te o stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EZ) br. 1083/2006, Službeni list Europske unije, SL L 347, 20. 12. 2013.

58. Uredba (EU) br. 1305/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. prosinca 2013. o potpori ruralnom razvoju iz Europskog poljoprivrednoga fonda za ruralni razvoj (EPFRR) i stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EZ) br. 1698/2005, Službeni list Europske unije, SL L 347, 20. 12. 2013.

59. Uredba (EU) br. 1306/2013 Europskog parlamenta i vijeća od 17. prosinca 2013. o financiranju, upravljanju i nadzoru zajedničke poljoprivredne politike i o stavljanju izvan snage uredaba Vijeća (EEZ) br. 352/78, (EZ) br. 165/94, (EZ) br. 2799/98, (EZ) br. 814/2000, (EZ) br. 1290/2005 i (EZ) 485/2008, Službeni list Europske unije, SL L 347, 20. 12. 2013.

60. Uredba (EU) br. 1307/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. prosinca 2013. o utvrđivanju pravila za izravna plaćanja poljoprivrednicima u programima potpore u okviru zajedničke poljoprivredne politike i o stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EZ) br. 637/2008 i Uredbe Vijeća (EZ) br. 73/2009, Službeni list Europske unije, SL L 347, 20. 12. 2013.

61. Uredba (EU) br. 1308/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. prosinca 2013. o uspostavljanju zajedničke organizacije tržišta poljoprivrednih proizvoda i stavljanju

izvan snage uredbi Vijeća (EEZ) br. 922/72, (EEZ) br. 234/79, (EZ) br. 1037/2001 i (EZ) br. 1234/2007, Službeni list Europske unije, SL L 347, 20. 12. 2013.

62. Uredba o financijskoj strukturi omotnice za mjere iz Programa izravne potpore za 2013. godinu, Narodne novine broj 141/2013
63. Uredba o financijskoj strukturi omotnice za mjere iz Programa izravne potpore za 2014. godinu, Narodne novine broj 154/2014
64. Uredba o tijelima u sustavu upravljanja i kontrole korištenja Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj, Narodne novine broj 129/2014
65. Uredba Vijeća (EZ) br. 1290/2005 od 21. lipnja 2005. o financiranju zajedničke poljoprivredne politike, Službeni list Europske unije, SL L 209, 11. 8. 2005.
66. Uredba Vijeća (EZ) br. 73/2009 od 19. siječnja 2009. o utvrđivanju zajedničkih pravila za programe izravne potpore za poljoprivrednike u okviru zajedničke poljoprivredne politike i utvrđivanju određenih programa potpore za poljoprivrednike, o izmjeni uredaba (EZ) br. 1290/2005, (EZ) br. 247/2006, (EZ) br. 378/2007 i stavljanju izvan snage Uredbe (EZ) br. 1782/2003, Službeni list Europske unije, SL L 30, 31. 1. 2009.
67. Zakon o osnivanju Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, Narodne novine broj 30/2009, 56/2013
68. Zakon o poljoprivredi, Narodne novine broj 30/2015
69. Zakon o uspostavi institucionalnog okvira za provedbu europskih strukturnih i investicijskih fondova u Republici Hrvatskoj u financijskom razdoblju od 2014. – 2020., Narodne novine br. 92/2014

7. POPIS GRAFOVA

Graf 1: Struktura raspoloživih sredstva po zemljama članicama EU-a za financiranje mjera izravne potpore i mjera ruralnog razvoja u proračunskom razdoblju 2014. – 2020. (%) 29

Graf 2: Iskorištena sredstva zemalja članica EU-a iz europskih poljoprivrednih fondova u financijskoj godini 2015. (mil. EUR) 34

Graf 3: Struktura financiranja izravnih potpora sukladno Ugovoru o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji (%) 63

Graf 4: Inicijalno određena raspoloživa sredstva za financiranje izravnih potpora Ugovorom o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji (mil. EUR) 64

Graf 5: Raspoloživa sredstva iz nacionalne rezerve za razminirano zemljište sukladno Ugovoru o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji (mil. EUR) 64

Graf 6: Raspoloživa sredstva za financiranje izravnih potpora nakon povećanja godišnjih gornjih granica temeljem stavljanja razminiranog zemljišta u poljoprivrednu funkciju (mil. EUR) 66

Graf 7: Raspoloživa sredstva za financiranje izravnih potpora nakon transfera sredstava iz EPFRR-a na EFJP (mil. EUR) 67

Graf 8: Struktura financiranja izravnih potpora nakon transfera sredstava iz EPFRR-a na EFJP (%) 68

Graf 9: Struktura financiranja izravnih potpora nakon uvođenja dodatnih nacionalnih izravnih plaćanja iz EPFRR-a (%) 69

Graf 10: Ukupno raspoloživa sredstva za financiranje izravnih potpora iz EFJP-a i EPFRR-a te mogućnost njihovog dopunjavanja nacionalnim proračunskim sredstvima (mil. EUR) 70

Graf 11: Ukupno raspoloživa sredstva za financiranje izravnih potpora iz EFJP-a, EPFRR-a i hrvatskog proračuna za godine podnošenja zahtjeva 2013. i 2014. / financijske godine 2014. i 2015. (% i mil. EUR) 72

Graf 12: Raspodjela sredstava EPFRR-a po mjerama ruralnog razvoja (mil. EUR i %) 76

Graf 13: Regionalni raspored iskorištenih sredstava europskih poljoprivrednih fondova u financijskim godinama 2014. i 2015. 80

Graf 14: Regionalni porast iskorištenih sredstava europskih poljoprivrednih fondova u financijskoj godini 2015. u odnosu na prethodnu godinu 81

Graf 15: Regionalni raspored iskorištenih sredstava za financiranje mjera izravne potpore (iz EFJP-a i EPFRR-a) u financijskim godinama 2014. i 2015. 88

Graf 16: Regionalni porast iskorištenih sredstava za financiranje mjera izravne potpore (iz EFJP-a i EPFRR-a) u financijskoj godini 2015. u odnosu na prethodnu godinu 88

Graf 17: Regionalno poboljšanje / pogoršanje iskorištenosti sredstava za financiranje mjera izravne potpore (iz EFJP-a i EPFRR-a) u financijskoj godini 2015. u odnosu na prethodnu godinu 88

Graf 18: Regionalni raspored iskorištenih sredstava EFJP-a za financiranje mjera zajedničke organizacije tržišta u financijskim godinama 2014. i 2015 91

Graf 19: Regionalni porast iskorištenih sredstava EFJP-a za financiranje mjera zajedničke organizacije tržišta u financijskoj godini 2015. u odnosu na prethodnu godinu 91

Graf 20: Regionalni raspored iskorištenih sredstava za financiranje mjera u sektoru vina (iz EFJP-a) u financijskim godinama 2014. i 2015. 94

Graf 21: Regionalno poboljšanje / pogoršanje iskorištenosti sredstava za financiranje mjera u sektoru vina (iz EFJP-a) u financijskoj godini 2015. u odnosu na prethodnu godinu 94

Graf 22: Regionalni raspored broja prijava i odobrenih prijava po natječajima iz Programa ruralnog razvoja, zatvorenim do kraja financijske godine 2015. 97

Graf 23: Udio odobrenih prijava u ukupnom broju podnesenih prijava pojedine regije po natječajima iz Programa ruralnog razvoja, zatvorenim do kraja financijske godine 2015. 97

Graf 24: Distribucija educiranosti poljoprivrednika o korištenju sredstava europskih poljoprivrednih fondova prema stupnju obrazovanja 107

Graf 25: Distribucija podnošenja prijava za sredstva europskih poljoprivrednih fondova prema stupnju obrazovanja poljoprivrednika 109

Graf 26: Srednja vrijednost mjere disperzije među poljoprivrednicima s obzirom na iskustvo prijavljivanja za sredstva europskih poljoprivrednih fondova 110

Graf 27: Distribucija planiranja budućih prijava za sredstva europskih poljoprivrednih fondova prema godinama starosti poljoprivrednika 112

Graf 28: Struktura učinaka koji su djelovali na iskorištenost raspoloživih sredstava namijenjenih financiranju mjera u sektoru vina u financijskim godinama 2014. i 2015. (% i mil. EUR) 122

Graf 29: Srednja vrijednost mjere disperzije iskorištenih sredstava i stvarno iskorištenih sredstava 139

8. POPIS TABLICA

Tablica 1: Raspodjela raspoloživih sredstava namijenjenih financiranju mjera izravne potpore po zemljama članicama EU-a u godinama podnošenja zahtjeva za izravne potpore 2013. – 2020. (mil. EUR) 24

Tablica 2: Raspodjela raspoloživih sredstava namijenjenih financiranju mjera ruralnog razvoja po zemljama članicama EU-a u programskom razdoblju 2014. – 2020. (mil. EUR) 25

Tablica 3: Raspodjela raspoloživih sredstava namijenjenih financiranju mjera u sektoru vina po zemljama članicama EU-a u financijskim godinama 2014. – 2018. (mil. EUR) 27

Tablica 4: Mjere izravne potpore koje se provode u Republici Hrvatskoj počevši od pristupanja EU-u 47

Tablica 5: Mjere zajedničke organizacije tržišta koje se provode u Republici Hrvatskoj počevši od pristupanja EU-u 48

Tablica 6: Mjere ruralnog razvoja koje se provode u Republici Hrvatskoj u programskom razdoblju 2014. – 2020. 49

Tablica 7: Raspoloživa sredstva EPFRR-a (Mjere 18) za financiranje mjera izravne potpore (EUR) 68

Tablica 8: Ukupno raspoloživa sredstva za financiranje izravnih potpora iz EFJP-a i EPFRR-a te mogućnost njihovog dopunjavanja nacionalnim proračunskim sredstvima (mil. EUR)..... 69

Tablica 9: Visina raspoloživih sredstava za pojedine mjere u strukturi programa izravne potpore u godinama podnošenja zahtjeva 2013. i 2014. / financijskim godinama 2014. i 2015., koje se financiraju sredstvima EFJP-a i EPFRR-a (EUR) 71

Tablica 10: Visina sredstava kojima je Republika Hrvatska odlučila iz nacionalnog proračuna dopuniti financiranje mjera izravne potpore u godinama podnošenja zahtjeva 2013. i 2014. / financijskim godinama 2014. i 2015. (EUR) 71

Tablica 11: Raspoloživa sredstva za financiranje mjera u sektoru vina iz EFJP-a (tis. EUR). 74

Tablica 12: Visina raspoloživih sredstava za pojedine mjere u strukturi mjera u sektoru vina, koje se financiraju sredstvima EFJP-a (mil. EUR) 74

Tablica 13: Inicijalno raspoloživa sredstva za financiranje mjera ruralnog razvoja iz EPFRR-a (mil. EUR) 75

Tablica 14: Raspoloživa sredstva za financiranje mjera ruralnog razvoja nakon transfera sredstava iz EPFRR-a na EFJP (mil. EUR) 75

Tablica 15: Raspoloživa sredstva za financiranje mjera ruralnog nakon transfera alokacije iz 2014. na 2015. i 2016. godinu (mil. EUR) 76

Tablica 16: Kategorije iskorištenih sredstava iz europskih poljoprivrednih fondova u financijskim godinama 2014. i 2015. (EUR) 77

Tablica 17: Iskorištenost sredstava europskih poljoprivrednih fondova u financijskim godinama 2014. i 2015. (EUR) 79

Tablica 18: Neiskorištena sredstva i postotak iskorištenosti raspoloživih sredstava europskih poljoprivrednih fondova u financijskoj godini 2014. (EUR i %) 82

Tablica 19: Neiskorištena sredstva i postotak iskorištenosti raspoloživih sredstava europskih poljoprivrednih fondova u financijskoj godini 2015. (EUR i %) 82

Tablica 20: Kategorije iskorištenih sredstava iz EFJP-a i EPFRR-a za financiranje mjera izravne potpore u financijskim godinama 2014. i 2015. (EUR) 83

Tablica 21: Iskorištenost sredstava EFJP-a i EPFRR-a za financiranje mjera izravne potpore u financijskim godinama 2014. i 2015. (EUR) 84

Tablica 22: Neiskorištena sredstva i postotak iskorištenosti raspoloživih sredstava EFJP-a namijenjenih financiranju mjera izravne potpore u financijskoj godini 2014. (EUR i %) 85

Tablica 23: Neiskorištena sredstva i postotak iskorištenosti raspoloživih sredstava EFJP-a i EPFRR-a namijenjenih financiranju mjera izravne potpore u financijskoj godini 2015. (EUR i %) 86

Tablica 24: Kategorije iskorištenih sredstava iz EFJP-a za financiranje mjera zajedničke organizacije tržišta u financijskim godinama 2014. i 2015. (EUR) 89

Tablica 25: Iskorištenost sredstava EFJP-a za financiranje mjera zajedničke organizacije tržišta u financijskim godinama 2014. i 2015. (EUR) 90

Tablica 26: Neiskorištena sredstva i postotak iskorištenosti raspoloživih sredstava EFJP-a namijenjenih financiranju mjera u sektoru vina u financijskoj godini 2014. (EUR i %) 92

Tablica 27: Neiskorištena sredstva i postotak iskorištenosti raspoloživih sredstava EFJP-a namijenjenih financiranju mjera u sektoru vina u financijskoj godini 2015. (EUR i %) 92

Tablica 28: Kategorije iskorištenih sredstava iz EPFRR-a (izuzev Mjere 18) za financiranje mjera ruralnog razvoja u financijskoj godini 2015. (EUR) 95

Tablica 29: Iskorištenost sredstava EPFRR-a za financiranje mjera ruralnog razvoja (izuzev Mjere 18) u financijskoj godini 2015. (EUR) 95

Tablica 30: Neiskorištena sredstva i postotak iskorištenosti raspoloživih sredstava EPFRR-a namijenjenih financiranju mjera ruralnog razvoja (izuzev Mjere 18) u financijskoj godini 2015. (EUR i %) 96

Tablica 31: Distribucija educiranosti poljoprivrednika o korištenju sredstava europskih poljoprivrednih fondova prema stupnju obrazovanja 107

Tablica 32: Spearmanov test korelacije (stupanj obrazovanja i stupanj educiranosti poljoprivrednika o korištenju sredstava europskih poljoprivrednih fondova) 108

Tablica 33: Distribucija podnošenja prijava za sredstva europskih poljoprivrednih fondova prema stupnju obrazovanja poljoprivrednika 109

Tablica 34: Mann-Whitney U test (stupanj obrazovanja s obzirom na iskustvo prijavljivanja za sredstva europskih poljoprivrednih fondova) 110

Tablica 35: Distribucija planiranja budućih prijava za sredstva europskih poljoprivrednih fondova prema godinama starosti poljoprivrednika 112

Tablica 36: Spearmanov test korelacije (godine starosti poljoprivrednika i planiranje budućih prijava za sredstva europskih poljoprivrednih fondova) 113

Tablica 37: Učinak educiranosti korisnika mjera izravne potpore na visinu apsorpcije raspoloživih sredstava u financijskoj godini 2014. (EUR i %) 114

Tablica 38: Učinak educiranosti korisnika mjera izravne potpore na visinu apsorpcije raspoloživih sredstava u financijskoj godini 2015. (EUR i %) 115

Tablica 39: Učinak educiranosti korisnika mjera u sektoru vina i njihovih konzultanata na uspješnost prijava po raspisanim natječajima u financijskoj godini 2014. 116

Tablica 40: Učinak educiranosti korisnika mjera u sektoru vina i njihovih konzultanata na uspješnost prijava po raspisanim natječajima u financijskoj godini 2015. 117

Tablica 41 Učinak nedostatnog broja odobrenih projekata u sektoru vina (zbog utjecaja educiranosti korisnika i njihovih konzultanata) na visinu apsorpcije raspoloživih sredstava u financijskoj godini 2014. (EUR i %) 118

Tablica 42 Učinak nedostatnog broja odobrenih projekata u sektoru vina (zbog utjecaja educiranosti korisnika i njihovih konzultanata) na visinu apsorpcije raspoloživih sredstava u financijskoj godini 2015. (EUR i %) 118

Tablica 43: Učinak educiranosti korisnika mjera u sektoru vina i njihovih konzultanata te drugih faktora na uspješnost korisnika u ostvarenju prava na isplatu potpore po odobrenim projektima u financijskoj godini 2014. 119

Tablica 44: Učinak educiranosti korisnika mjera u sektoru vina i njihovih konzultanata te drugih faktora na uspješnost korisnika u ostvarenju prava na isplatu potpore po odobrenim projektima u financijskoj godini 2015. 119

Tablica 45 Iskorištenost raspoloživih sredstava EFJP-a namijenjenih financiranju mjera u sektoru vina u financijskoj godini 2014. koja je rezultat educiranosti korisnika i njihovih konzultanata te drugih faktora (EUR i %) 121

Tablica 46: Iskorištenost raspoloživih sredstava EFJP-a namijenjenih financiranju mjera u sektoru vina u financijskoj godini 2015. koja je rezultat educiranosti korisnika i njihovih konzultanata te drugih faktora (EUR i %) 121

Tablica 47: Učinak educiranosti korisnika mjera ruralnog razvoja i njihovih konzultanata na uspješnost prijava po raspisanim natječajima u financijskoj godini 2015. 125

Tablica 48: Broj isplaćenih potpora korisnicima mjera ruralnog razvoja u financijskoj godini 2015. i njegov udio u broju odobrenih projekata 127

Tablica 49: Broj prijava po raspisanim natječajima tijekom čitavog perioda provedbe pretpristupnog programa IPARD 128

Tablica 50: Iskorištenost raspoloživih sredstava EPFRR-a namijenjenih financiranju mjera ruralnog razvoja u financijskoj godini 2015. koja je pretežito rezultat faktora na strani administracije (EUR i %) 130

Tablica 51: Učinak vraćanja sredstava u EU budžet po nalogu Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju na visinu iskorištenih sredstava u financijskoj godini 2014. (EUR) 132

Tablica 52: Učinak vraćanja sredstava u EU budžet po nalogu Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju na visinu iskorištenih sredstava u financijskoj godini 2015. (EUR) 133

Tablica 53: Učinak vraćanja sredstava u EU budžet po nalogu Europske komisije na visinu iskorištenih sredstava (mil. EUR) 138

Tablica 54: Deskriptivna statistika (godišnje iskorištena sredstva i stvarno iskorištena sredstva nakon povrata sredstava u EU budžet uslijed naloženih povrata od strane Europske komisije) 138

Tablica 55: Sign test (godišnje iskorištena sredstva i stvarno iskorištena sredstva nakon povrata sredstava u EU budžet uslijed naloženih povrata od strane Europske komisije) 139

9. PRILOZI

PRILOG 1: Podaci Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju o iskorištenim sredstvima i broju odobrenih potpora iz poljoprivrednih fondova EU-a u financijskim godinama 2014. i 2015.

PRILOG 2: Statistički obrađeni rezultati istraživanja educiranosti poljoprivrednika o korištenju sredstava europskih poljoprivrednih fondova i njihovog angažmana na podnošenju prijava

PRILOG 3: Podaci Europske komisije o visini iskorištenih sredstava europskih poljoprivrednih fondova i naloženim povratima zbog nepravilnog korištenja po zemljama članicama Europske unije u financijskim godinama 2013., 2014. i 2015.

10. ŽIVOTOPIS

Daniela Mrša rođena je 20. prosinca 1983. godine u Šibeniku.

Diplomirala je na Ekonomskom fakultetu Sveučilišta u Splitu 2006. godine, smjer Poslovna ekonomija, usmjerenje Financije.

Posjeduje radno iskustvo na području računovodstva i financijskog menadžmenta u profitnom i neprofitnom sektoru, financijskog savjetovanja, unutarnje revizije i savjetovanja na području upravljanja i kontrole sredstava europskih poljoprivrednih fondova. Od 2013. godine posjeduje stručno ovlaštenje ministra financija za poslove unutarnje revizije u javnom sektoru. Trenutno radi na mjestu savjetnika ravnatelja u Agenciji za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju u Zagrebu.

Od 2011. godine članica je strukovnih udruženja: „Institute of Internal Auditors“ i „Hrvatski institut internih revizora“.

Pristupanjem Hrvatske Europskoj uniji postala je članica TAIEX-ove baze eksperata za područje financiranja poljoprivrede i ruralnog razvoja te aktivno sudjeluje u stručnim misijama namijenjenim jačanju kapaciteta zemalja koje su u fazi pristupanja Europskoj uniji. Aktivno se služi engleskim, a pasivno talijanskim jezikom.

PRILOG 1: Podaci Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju o iskorištenim sredstvima i broju odobrenih potpora iz europskih poljoprivrednih fondova u financijskim godinama 2014. i 2015.

Regije u odnosu na pripadajuće županije

Za svrhu sagledavanja regionalnog rasporeda podataka o iskorištenim sredstvima i broju odobrenih potpora iz europskih poljoprivrednih fondova, hrvatske županije razvrstane su u pet regija, na način prikazan u sljedećoj tablici:

Tablica 1: Regije u odnosu na pripadajuće županije

Regije	Županije
Dalmacija	Zadarska, Šibensko-kninska, Splitsko-dalmatinska, Dubrovačko-neretvanska
Sjever	Bjelovarsko-bilogorska, Virovitičko-podravska, Koprivničko-križevačka, Varaždinska, Međimurska
Sjeverni Jadran	Istarska, Primorsko-goranska, Ličko-senjska
Slavonija	Požeško-slavonska, Brodsko-posavska, Vukovarsko-srijemska, Osječko-baranjska
Zagreb	Grad Zagreb, Zagrebačka, Karlovačka, Krapinsko-zagorska, Sisačko-moslavačka

1. Iskorištena sredstava iz europskih poljoprivrednih fondova u financijskim godinama 2014. i 2015.

Podaci o iskorištenim sredstvima izloženim u ovom poglavlju odnose se na ukupno izvršene isplate sredstava korisnicima od strane Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, umanjene za iznose sredstava koja su vraćena u EU budžet zbog pogrešnih plaćanja uzrokovanih greškama na strani korisnika i greškama na strani administracije.

Tablica 2: Iskorištena sredstva iz europskih poljoprivrednih fondova u financijskoj godini 2014. (EUR)

Mjere financirane sredstvima europskih poljoprivrednih fondova	Ukupno	Regije				
		Dalmacija	Sjever	Sjeverni Jadran	Slavonija	Zagreb
Mjere izravne potpore	93.187.101,73	3.088.358,40	29.891.595,14	3.424.781,76	42.918.498,88	13.863.867,55
Mjere zajedničke organizacije tržišta	3.236.676,94	77.283,30	261.491,68	361.203,03	1.076.899,01	1.459.799,92
Sredstva EFJP-a	**96.423.778,67**	**3.165.641,70**	**30.153.086,82**	**3.785.984,79**	**43.995.397,89**	**15.323.667,47**

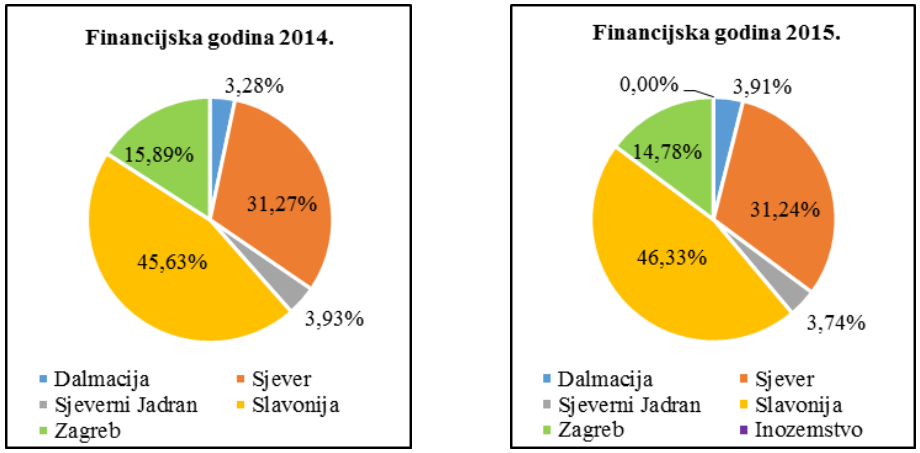
Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

Tablica 3: Iskorištena sredstva iz europskih poljoprivrednih fondova u financijskoj godini 2015. (EUR)

Mjere financirane sredstvima europskih poljoprivrednih fondova	Ukupno	Regije					Inozemstvo
		Dalmacija	Sjever	Sjeverni Jadran	Slavonija	Zagreb	
Mjere izravne potpore	159.061.220,03	5.515.089,31	50.368.840,78	5.773.413,37	74.160.093,97	23.241.323,15	2.459,45
Mjere zajedničke organizacije tržišta	6.160.099,74	1.374.050,57	858.489,81	566.222,92	1.780.751,30	1.580.585,15	
Sredstva EFJP-a	**165.221.319,77**	**6.889.139,87**	**51.227.330,59**	**6.339.636,29**	**75.940.845,27**	**24.821.908,30**	**2.459,45**
Mjere iz Programa ruralnog razvoja	54.740.205,68	1.719.495,83	17.492.003,96	1.876.377,76	25.966.104,80	7.685.427,55	795,78
Sredstva EPFRR-a	**54.740.205,68**	**1.719.495,83**	**17.492.003,96**	**1.876.377,76**	**25.966.104,80**	**7.685.427,55**	**795,78**
Sredstva EFJP-a i EPFRR-a	**219.961.525,45**	**8.608.635,70**	**68.719.334,55**	**8.216.014,05**	**101.906.950,07**	**32.507.335,85**	**3.255,23**

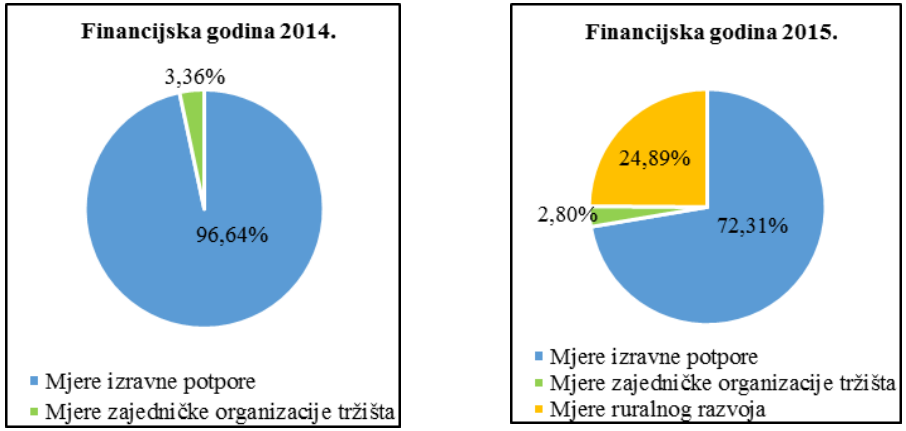
Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

Graf 1: Regionalni raspored iskorištenih sredstava iz europskih poljoprivrednih fondova u financijskim godinama 2014. i 2015.

Izvori: Iskorištena sredstva iz europskih poljoprivrednih fondova u financijskoj godini 2014.(Tablica 2);
Iskorištena sredstva iz europskih poljoprivrednih fondova u financijskoj godini 2015.(Tablica 3).

Graf 2: Struktura iskorištenih sredstava iz europskih poljoprivrednih fondova u financijskim godinama 2014. i 2015.

Izvori: Iskorištena sredstva iz europskih poljoprivrednih fondova u financijskoj godini 2014.(Tablica 2);
Iskorištena sredstva iz europskih poljoprivrednih fondova u financijskoj godini 2015.(Tablica 3).

Tablica 4: Relativno povećanje/smanjenje iskorištenih sredstava iz europskih poljoprivrednih fondova u financijskoj godini 2015. u odnosu na financijsku godinu 2014.

Mjere financirane sredstvima europskih poljoprivrednih fondova	Ukupno	Regije					Inozemstvo
		Dalmacija	Sjever	Sjeverni Jadran	Slavonija	Zagreb	
Mjere izravne potpore	70,69%	78,58%	68,50%	68,58%	72,79%	67,64%	∞
Mjere zajedničke organizacije tržišta	90,32%	1677,94%	228,30%	56,76%	65,36%	8,27%	
Sredstva EFJP-a	**71,35%**	**117,62%**	**69,89%**	**67,45%**	**72,61%**	**61,98%**	∞
Mjere iz Programa ruralnog razvoja	∞	∞	∞	∞	∞	∞	∞
Sredstva EPFRR-a	∞	∞	∞	∞	∞	∞	∞
Sredstva EFJP-a i EPFRR-a	**128,12%**	**171,94%**	**127,90%**	**117,01%**	**131,63%**	**112,14%**	∞

Izvori: Iskorištena sredstva iz europskih poljoprivrednih fondova u financijskoj godini 2014.(Tablica 2);
Iskorištena sredstva iz europskih poljoprivrednih fondova u financijskoj godini 2015.(Tablica 3).

Tablica 5: Doprinosi pojedinih mjera porastu iskorištenih sredstava iz europskih poljoprivrednih fondova u financijskoj godini 2015.

Mjere financirane sredstvima europskih poljoprivrednih fondova	Ukupno	Regije					Inozemstvo
		Dalmacija	Sjever	Sjeverni Jadran	Slavonija	Zagreb	
Mjere izravne potpore	68,32%	2,52%	21,24%	2,44%	32,40%	9,73%	0,003%
Mjere zajedničke organizacije tržišta	3,03%	1,34%	0,62%	0,21%	0,73%	0,13%	
Sredstva EFJP-a	**71,35%**	**3,86%**	**21,86%**	**2,65%**	**33,13%**	**9,85%**	**0,003%**
Mjere iz Programa ruralnog razvoja	56,77%	1,78%	18,14%	1,95%	26,93%	7,97%	0,001%
Sredstva EPFRR-a	**56,77%**	**1,78%**	**18,14%**	**1,95%**	**26,93%**	**7,97%**	**0,001%**
Sredstva EFJP-a i EPFRR-a	**128,12%**	**5,64%**	**40,00%**	**4,59%**	**60,06%**	**17,82%**	**0,003%**

Izvori: Iskorištena sredstva iz europskih poljoprivrednih fondova u financijskoj godini 2014.(Tablica 2);
Iskorištena sredstva iz europskih poljoprivrednih fondova u financijskoj godini 2015.(Tablica 3).

1.1. Iskorištena sredstava za financiranje mjera izravne potpore u financijskim godinama 2014. i 2015.

Tablica 6: Iskorištena sredstva iz EFJP-a za financiranje mjera izravne potpore u financijskoj godini 2014. (EUR)

Mjere financirane sredstvima europskih poljoprivrednih fondova	Ukupno	Regije				
		Dalmacija	Sjever	Sjeverni Jadran	Slavonija	Zagreb
Program jedinstvenih plaćanja	85.427.452,51	2.362.777,05	27.324.607,79	2.848.035,90	40.726.668,75	12.165.363,03
Proizvodno vezana plaćanja	3.405.245,80	670.377,02	900.296,81	455.471,88	530.288,27	848.811,83
Posebna potpora	4.354.403,42	55.204,33	1.666.690,54	121.273,99	1.661.541,86	849.692,69
Sredstva EFJP-a	**93.187.101,73**	**3.088.358,40**	**29.891.595,14**	**3.424.781,76**	**42.918.498,88**	**13.863.867,55**

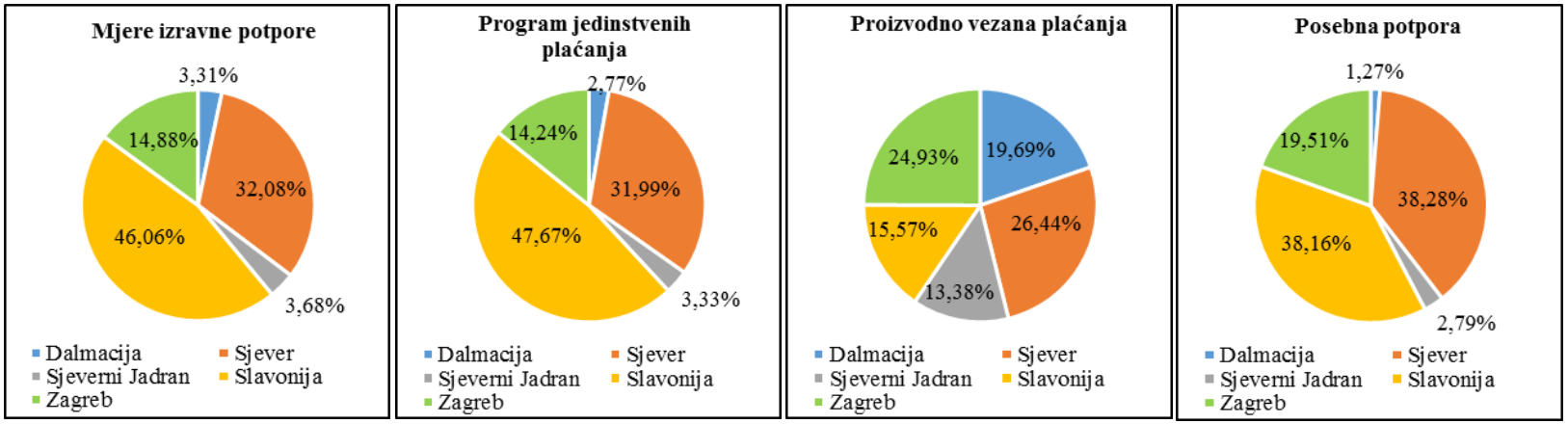
Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

Tablica 7: Iskorištena sredstva iz EFJP-a i EPFRR-a za financiranje mjera izravne potpore u financijskoj godini 2015. (EUR)

Mjere financirane sredstvima europskih poljoprivrednih fondova	Ukupno	Regije					Inozemstvo
		Dalmacija	Sjever	Sjeverni Jadran	Slavonija	Zagreb	
Program jedinstvenih plaćanja	143.250.884,23	4.525.879,48	44.813.953,14	4.975.855,20	68.881.537,20	20.051.384,37	2.274,85
Proizvodno vezana plaćanja	4.487.402,80	817.466,13	1.168.195,38	539.782,15	683.476,47	1.278.298,07	184,60
Posebna potpora	11.322.932,99	171.743,69	4.386.692,27	257.776,03	4.595.080,30	1.911.640,71	
Sredstva EFJP-a	**159.061.220,03**	**5.515.089,31**	**50.368.840,78**	**5.773.413,37**	**74.160.093,97**	**23.241.323,15**	**2.459,45**
Mjera 18	54.651.451,47	1.719.495,83	17.492.003,96	1.876.377,76	25.877.350,59	7.685.427,55	795,78
Sredstva EPFRR-a	**54.651.451,47**	**1.719.495,83**	**17.492.003,96**	**1.876.377,76**	**25.877.350,59**	**7.685.427,55**	**795,78**
Sredstva EFJP-a i EPFRR-a	**213.712.671,50**	**7.234.585,14**	**67.860.844,74**	**7.649.791,13**	**100.037.444,56**	**30.926.750,70**	**3.255,23**

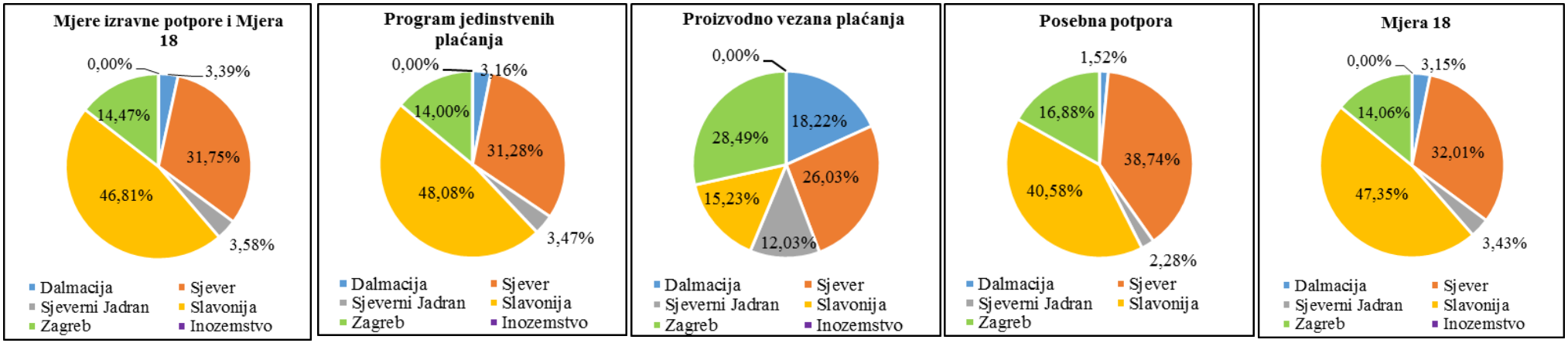
Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

Graf 3: Regionalni raspored iskorištenih sredstava iz EFJP-a za financiranje mjera izravne potpore u financijskoj godini 2014.

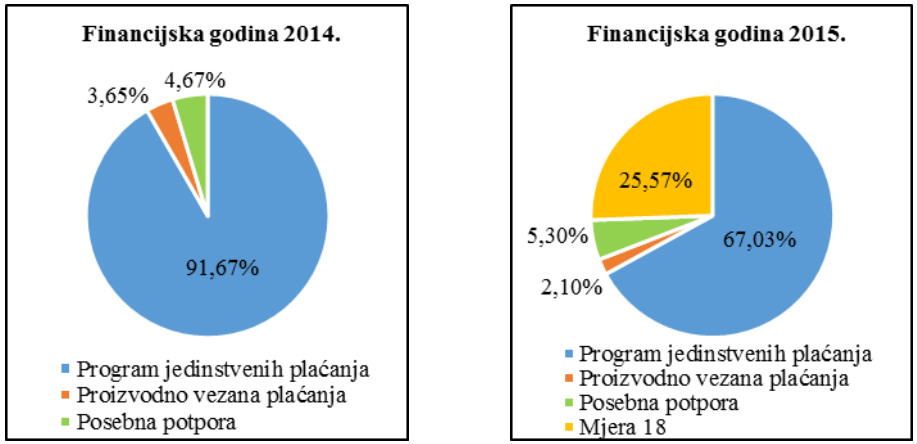
Izvor: Iskorištena sredstva iz EFJP-a za financiranje mjera izravne potpore u financijskoj godini 2014. (Tablica 6)

Graf 4: Regionalni raspored iskorištenih sredstava iz EFJP-a i EPFRR-a za financiranje mjera izravne potpore u financijskoj godini 2015.

Izvor: Iskorištena sredstva iz EFJP-a i EPFRR-a za financiranje mjera izravne potpore u financijskoj godini 2015. (Tablica 7)

Graf 5: Struktura iskorištenih sredstava iz EFJP-a i EPFRR-a za financiranje mjera izravne potpore u financijskim godinama 2014. i 2015.

Izvori: Iskorištena sredstva iz EFJP-a za financiranje mjera izravne potpore u financijskoj godini 2014. (Tablica 6);
Iskorištena sredstva iz EFJP-a i EPFRR-a za financiranje mjera izravne potpore u financijskoj godini 2015. (Tablica 7).

Tablica 8: Relativno povećanje/smanjenje iskorištenih sredstava iz EFJP-a i EPFRR-a za financiranje mjera izravne potpore u financijskoj godini 2015. u odnosu na financijsku godinu 2014.

Mjere financirane sredstvima europskih poljoprivrednih fondova	Ukupno	Regije					Inozemstvo
		Dalmacija	Sjever	Sjeverni Jadran	Slavonija	Zagreb	
Program jedinstvenih plaćanja	67,69%	91,55%	64,01%	74,71%	69,13%	64,82%	∞
Proizvodno vezana plaćanja	31,78%	21,94%	29,76%	18,51%	28,89%	50,60%	∞
Posebna potpora	160,03%	211,11%	163,20%	112,56%	176,56%	124,98%	
Sredstva EFJP-a	**70,69%**	**78,58%**	**68,51%**	**68,58%**	**72,79%**	**67,64%**	∞
Mjera 18	∞	∞	∞	∞	∞	∞	∞
Sredstva EPFRR-a	∞	∞	∞	∞	∞	∞	∞
Sredstva EFJP-a i EPFRR-a	**129,34%**	**134,25%**	**127,02%**	**123,37%**	**133,09%**	**123,07%**	∞

Izvori: Iskorištena sredstva iz EFJP-a za financiranje mjera izravne potpore u financijskoj godini 2014. (Tablica 6);
Iskorištena sredstva iz EFJP-a i EPFRR-a za financiranje mjera izravne potpore u financijskoj godini 2015. (Tablica 7).

Tablica 9: Doprinosi pojedinih shema potpora porastu iskorištenih sredstava iz EFJP-a i EPFRR-a za financiranje mjera izravne potpore u financijskoj godini 2015.

Mjere financirane sredstvima europskih poljoprivrednih fondova	Ukupno	Regije					Inozemstvo
		Dalmacija	Sjever	Sjeverni Jadran	Slavonija	Zagreb	
Program jedinstvenih plaćanja	62,05%	2,32%	18,77%	2,28%	30,21%	8,46%	0,002%
Proizvodno vezana plaćanja	1,16%	0,16%	0,29%	0,09%	0,16%	0,46%	0,0002%
Posebna potpora	7,48%	0,13%	2,92%	0,15%	3,15%	1,14%	
Sredstva EFJP-a	**70,69%**	**2,60%**	**21,97%**	**2,52%**	**33,53%**	**10,06%**	**0,003%**
Mjera 18	58,65%	1,85%	18,77%	2,01%	27,77%	8,25%	0,001%
Sredstva EPFRR-a	**58,65%**	**1,85%**	**18,77%**	**2,01%**	**27,77%**	**8,25%**	**0,001%**
Sredstva EFJP-a i EPFRR-a	**129,34%**	**4,45%**	**40,75%**	**4,53%**	**61,29%**	**18,31%**	**0,003%**

Izvori: Iskorištena sredstva iz EFJP-a za financiranje mjera izravne potpore u financijskoj godini 2014. (Tablica 6);
Iskorištena sredstva iz EFJP-a i EPFRR-a za financiranje mjera izravne potpore u financijskoj godini 2015. (Tablica 7).

1.2. Iskorištena sredstava za financiranje mjera zajedničke organizacije tržišta u financijskim godinama 2014. i 2015.

Tablica 10: Iskorištena sredstva iz EFJP-a za financiranje mjera zajedničke organizacije tržišta u financijskoj godini 2014. (EUR)

Mjere financirane sredstvima europskih poljoprivrednih fondova	Ukupno	Regije				
		Dalmacija	Sjever	Sjeverni Jadran	Slavonija	Zagreb
Investicija u vinarije i marketing vina	599.421,39		94.352,09		498.262,64	6.806,66
Restrukturiranje i konverzija vinograda	581.981,49			216.473,40	365.508,09	
Promidžba na tržištima trećih zemalja	90.239,38			10.452,49		79.786,89
Mjere u sektoru vina	**1.271.642,26**		**94.352,09**	**226.925,89**	**863.770,73**	**86.593,55**
Mjere u sektoru pčelarstva	**1.047.357,77**	**57.945,79**	**62.777,48**	**20.585,54**	**84.152,57**	**821.896,39**
Shema školsko voće	**917.676,91**	**19.337,51**	**104.362,11**	**113.691,60**	**128.975,71**	**551.309,98**
Sredstva EFJP-a	**3.236.676,94**	**77.283,30**	**261.491,68**	**361.203,03**	**1.076.899,01**	**1.459.799,92**

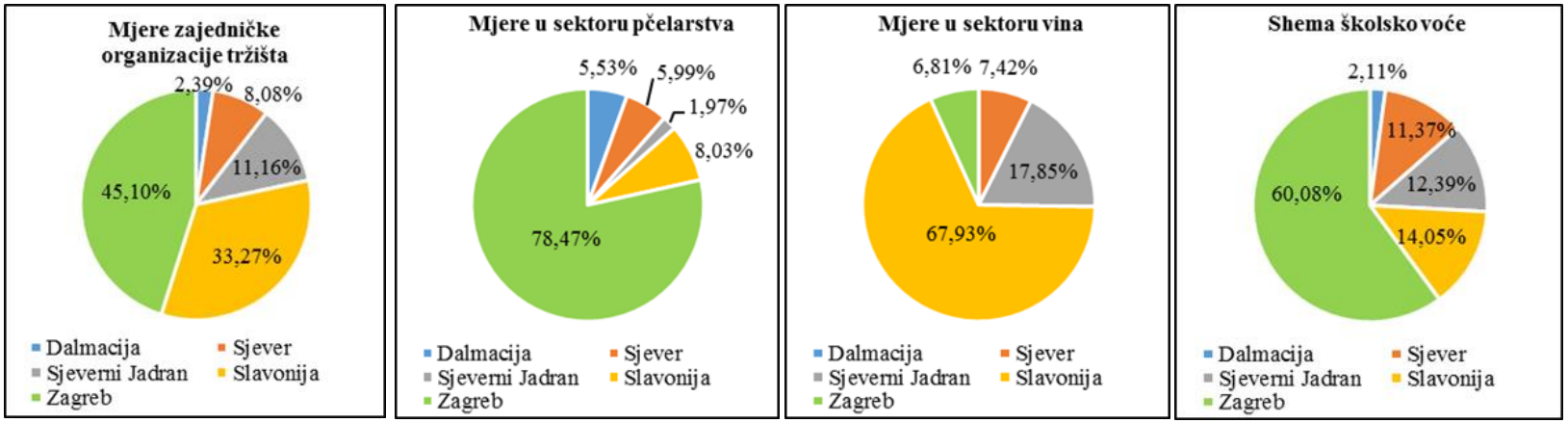
Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

Tablica 11: Iskorištena sredstva iz EFJP-a za financiranje mjera zajedničke organizacije tržišta u financijskoj godini 2015. (EUR)

Mjere financirane sredstvima europskih poljoprivrednih fondova	Ukupno	Regije				
		Dalmacija	Sjever	Sjeverni Jadran	Slavonija	Zagreb
Investicija u vinarije i marketing vina	434.588,85	101.992,13	29.573,45	192.198,03	64.393,85	46.431,39
Restrukturiranje i konverzija vinograda	1.011.182,88		135.881,68	150.643,91	724.657,29	
Promidžba na tržištima trećih zemalja	103.899,34	16.190,69		8.463,43	45.217,12	34.028,10
Mjere u sektoru vina	**1.549.671,07**	**118.182,82**	**165.455,13**	**351.305,37**	**834.268,26**	**80.459,49**
Mjere u sektoru pčelarstva	**579.934,40**	**88.966,41**	**152.430,88**	**46.022,66**	**112.755,18**	**179.759,28**
Shema školsko voće	**1.310.720,89**	**20.531,95**	**147.617,66**	**142.754,72**	**159.649,45**	**840.167,11**
Izvanredne mjere	**2.719.773,38**	**1.146.369,39**	**392.986,14**	**26.140,17**	**674.078,41**	**480.199,27**
Sredstva EFJP-a	**6.160.099,74**	**1.374.050,57**	**858.489,81**	**566.222,92**	**1.780.751,30**	**1.580.585,15**

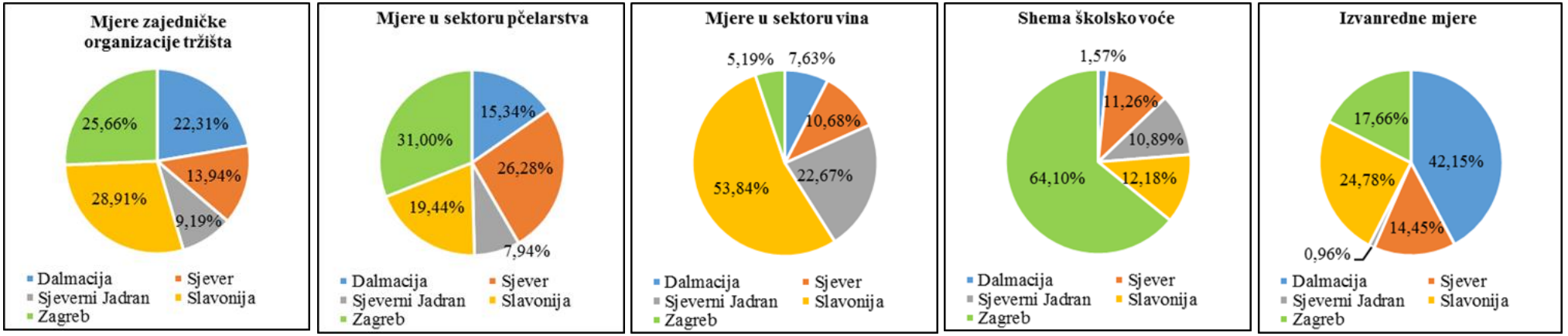
Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

Graf 6: Regionalni raspored iskorištenih sredstava iz EFJP-a za financiranje mjera zajedničke organizacije tržišta u financijskoj godini 2014.

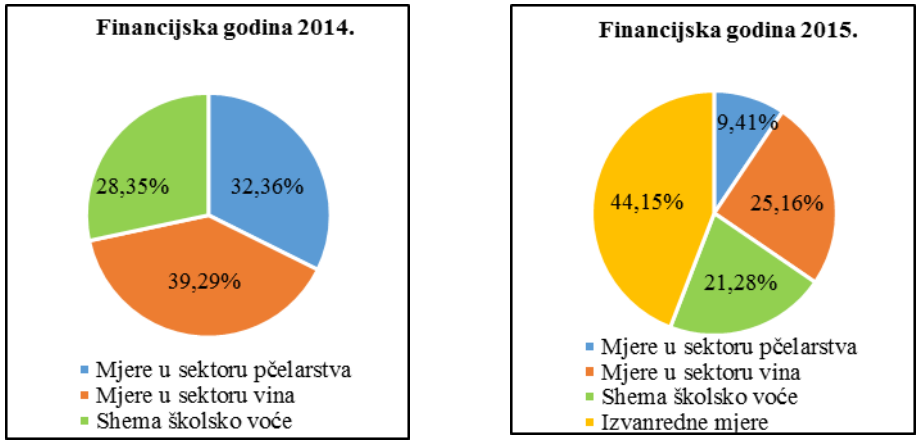
Izvor: Iskorištena sredstva iz EFJP-a za financiranje mjera zajedničke organizacije tržišta u financijskoj godini 2014. (Tablica 10)

Graf 7: Regionalni raspored iskorištenih sredstava iz EFJP-a za financiranje mjera zajedničke organizacije tržišta u financijskoj godini 2015.

Izvor: Iskorištena sredstva iz EFJP-a za financiranje mjera zajedničke organizacije tržišta u financijskoj godini 2015. (Tablica 11)

Graf 8: Struktura iskorištenih sredstava iz EFJP-a za financiranje mjera zajedničke organizacije tržišta u financijskim godinama 2014. i 2015.

Izvori: Iskorištena sredstva iz EFJP-a za financiranje mjera zajedničke organizacije tržišta u financijskoj godini 2014. (Tablica 10);
Iskorištena sredstva iz EFJP-a za financiranje mjera zajedničke organizacije tržišta u financijskoj godini 2015. (Tablica 11).

Tablica 12: Relativno povećanje/smanjenje iskorištenih sredstava iz EFJP-a za financiranje mjera zajedničke organizacije tržišta u financijskoj godini 2015. u odnosu na financijsku godinu 2014.

Mjere financirane sredstvima europskih poljoprivrednih fondova	Ukupno	Regije				
		Dalmacija	Sjever	Sjeverni Jadran	Slavonija	Zagreb
Investicija u vinarije i marketing vina	-27,50%	∞	-68,66%	∞	-87,08%	582,15%
Restrukturiranje i konverzija vinograda	73,75%		∞	-30,41%	98,26%	
Promidžba na tržištima trećih zemalja	15,14%	∞		-19,03%	∞	-57,35%
Mjere u sektoru vina	**21,86%**	∞	**75,36%**	**54,81%**	**-3,42%**	**-7,08%**
Mjere u sektoru pčelarstva	**-44,63%**	**53,53%**	**142,81%**	**123,57%**	**33,99%**	**-78,13%**
Shema školsko voće	**42,83%**	**6,18%**	**41,45%**	**25,56%**	**23,78%**	**52,39%**
Izvanredne mjere	∞	∞	∞	∞	∞	∞
Sredstva EFJP-a	**90,32%**	**1677,94%**	**228,30%**	**56,76%**	**65,36%**	**8,27%**

Sredstva EFJP-a bez uključenih izvanrednih mjera	**6,29%**	**194,61%**	**78,02%**	**49,52%**	**2,76%**	**-24,62%**

Izvori: Iskorištena sredstva iz EFJP-a za financiranje mjera zajedničke organizacije tržišta u financijskoj godini 2014. (Tablica 10);
Iskorištena sredstva iz EFJP-a za financiranje mjera zajedničke organizacije tržišta u financijskoj godini 2015. (Tablica 11).

Tablica 13: Doprinosi pojedinih shema potpora porastu iskorištenih sredstava iz EFJP-a za financiranje mjera zajedničke organizacije tržišta u financijskoj godini 2015.

Mjere financirane sredstvima europskih poljoprivrednih fondova	**Ukupno**	**Regije**				
		Dalmacija	**Sjever**	**Sjeverni Jadran**	**Slavonija**	**Zagreb**
Investicija u vinarije i marketing vina	-5,09%	3,15%	-2,00%	5,94%	-13,40%	1,22%
Restrukturiranje i konverzija vinograda	13,26%		4,20%	-2,03%	11,10%	
Promidžba na tržištima trećih zemalja	0,42%	0,50%		-0,06%	1,40%	-1,41%
Mjere u sektoru vina	**8,59%**	**3,65%**	**2,20%**	**3,84%**	**-0,91%**	**-0,19%**
Mjere u sektoru pčelarstva	**-14,44%**	**0,96%**	**2,77%**	**0,79%**	**0,88%**	**-19,84%**
Shema školsko voće	**12,14%**	**0,04%**	**1,34%**	**0,90%**	**0,95%**	**8,92%**
Izvanredne mjere	**84,03%**	**35,42%**	**12,14%**	**0,81%**	**20,83%**	**14,84%**
Sredstva EFJP-a	**90,32%**	**40,06%**	**18,44%**	**6,33%**	**21,75%**	**3,73%**
Sredstva EFJP-a bez uključenih izvanrednih mjera	**6,29%**	**4,65%**	**6,30%**	**5,53%**	**0,92%**	**-11,10%**

Izvori: Iskorištena sredstva iz EFJP-a za financiranje mjera zajedničke organizacije tržišta u financijskoj godini 2014. (Tablica 10);
Iskorištena sredstva iz EFJP-a za financiranje mjera zajedničke organizacije tržišta u financijskoj godini 2015. (Tablica 11).

1.3. Iskorištena sredstava za financiranje mjera ruralnog razvoja u financijskoj godini 2015.

Tablica 14: Iskorištena sredstva iz EPFRR-a (izuzev Mjere 18) za financiranje mjera ruralnog razvoja u financijskoj godini 2015. (EUR)

Mjere financirane sredstvima europskih poljoprivrednih fondova	Ukupno	Regije				
		Dalmacija	Sjever	Sjeverni Jadran	Slavonija	Zagreb
Mjera 5	88.754,21				88.754,21	
Sredstva EPFRR-a	**88.754,21**				**88.754,21**	

Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

2. Broj odobrenih potpora iz europskih poljoprivrednih fondova u financijskim godinama 2014. i 2015.

Tablica 15: Broj odobrenih potpora iz europskih poljoprivrednih fondova u financijskoj godini 2014.

Mjere financirane sredstvima europskih poljoprivrednih fondova	Ukupno	Regije				
		Dalmacija	Sjever	Sjeverni Jadran	Slavonija	Zagreb
Mjere izravne potpore	120.081	14.966	38.357	10.718	26.522	29.518
Mjere zajedničke organizacije tržišta	1.267	238	213	95	226	495
Sredstva EFJP-a	**121.348**	**15.204**	**38.570**	**10.813**	**26.748**	**30.013**

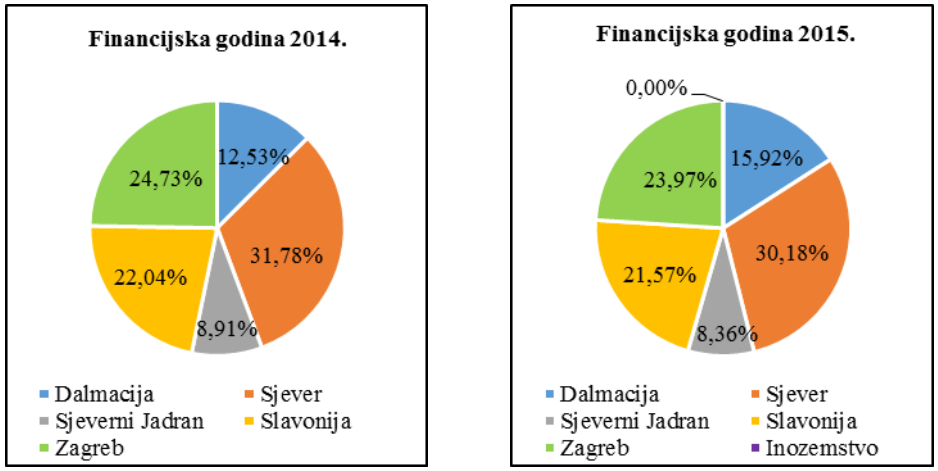
Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

Tablica 16: Broj odobrenih potpora iz europskih poljoprivrednih fondova u financijskoj godini 2015.

Mjere financirane sredstvima europskih poljoprivrednih fondova	Ukupno	Regije					Inozemstvo
		Dalmacija	Sjever	Sjeverni Jadran	Slavonija	Zagreb	
Mjere izravne potpore	139.983	22.719	42.110	12.769	28.393	33.986	6
Mjere zajedničke organizacije tržišta	3.744	808	804	338	794	1.000	
Sredstva EFJP-a	**143.727**	**23.527**	**42.914**	**13.107**	**29.187**	**34.986**	**6**
Mjere iz Programa ruralnog razvoja	93.699	14.262	28.753	6.730	22.034	21.916	4
Sredstva EPFRR-a	**93.699**	**14.262**	**28.753**	**6.730**	**22.034**	**21.916**	**4**
Sredstva EFJP-a i EPFRR-a	**237.426**	**37.789**	**71.667**	**19.837**	**51.221**	**56.902**	**10**

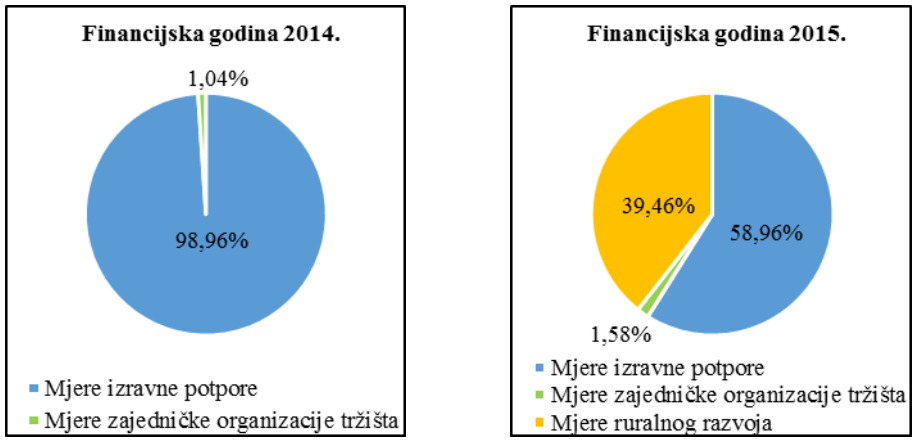
Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

Graf 9: Regionalni raspored odobrenih potpora iz europskih poljoprivrednih fondova u financijskim godinama 2014. i 2015.

Izvori: Broj odobrenih potpora iz europskih poljoprivrednih fondova u financijskoj godini 2014. (Tablica 15);
Broj odobrenih potpora iz europskih poljoprivrednih fondova u financijskoj godini 2015. (Tablica 16).

Graf 10: Struktura odobrenih potpora iz europskih poljoprivrednih fondova u financijskim godinama 2014. i 2015.

Izvori: Broj odobrenih potpora iz europskih poljoprivrednih fondova u financijskoj godini 2014. (Tablica 15);
Broj odobrenih potpora iz europskih poljoprivrednih fondova u financijskoj godini 2015. (Tablica 16).

Tablica 17: Relativno povećanje/smanjenje broja odobrenih potpora iz europskih poljoprivrednih fondova u financijskoj godini 2015. u odnosu na financijsku godinu 2014.

Mjere financirane sredstvima europskih poljoprivrednih fondova	Ukupno	Regije					Inozemstvo
		Dalmacija	Sjever	Sjeverni Jadran	Slavonija	Zagreb	
Mjere izravne potpore	16,57%	51,80%	9,78%	19,14%	7,05%	15,14%	∞
Mjere zajedničke organizacije tržišta	195,50%	239,50%	277,46%	255,79%	251,33%	102,02%	
Sredstva EFJP-a	**18,44%**	**54,74%**	**11,26%**	**21,22%**	**9,12%**	**16,57%**	∞
Mjere iz Programa ruralnog razvoja	∞	∞	∞	∞	∞	∞	∞
Sredstva EPFRR-a	∞	∞	∞	∞	∞	∞	∞
Sredstva EFJP-a i EPFRR-a	**95,66%**	**148,55%**	**85,81%**	**83,46%**	**91,49%**	**89,59%**	∞

Izvori: Broj odobrenih potpora iz europskih poljoprivrednih fondova u financijskoj godini 2014. (Tablica 15);
Broj odobrenih potpora iz europskih poljoprivrednih fondova u financijskoj godini 2015. (Tablica 16).

Tablica 18: Doprinosi pojedinih mjera porastu broja odobrenih potpora iz europskih poljoprivrednih fondova u financijskoj godini 2015.

Mjere financirane sredstvima europskih poljoprivrednih fondova	Ukupno	Regije					Inozemstvo
		Dalmacija	Sjever	Sjeverni Jadran	Slavonija	Zagreb	
Mjere izravne potpore	16,40%	6,39%	3,09%	1,69%	1,54%	3,68%	0,005%
Mjere zajedničke organizacije tržišta	2,04%	0,47%	0,49%	0,20%	0,47%	0,42%	
Sredstva EFJP-a	**18,44%**	**6,86%**	**3,58%**	**1,89%**	**2,01%**	**4,10%**	**0,005%**
Mjere iz Programa ruralnog razvoja	77,22%	11,75%	23,69%	5,55%	18,16%	18,06%	0,003%
Sredstva EPFRR-a	**77,22%**	**11,75%**	**23,69%**	**5,55%**	**18,16%**	**18,06%**	**0,003%**
Sredstva EFJP-a i EPFRR-a	**95,66%**	**18,61%**	**27,27%**	**7,44%**	**20,17%**	**22,16%**	**0,01%**

Izvori: Broj odobrenih potpora iz europskih poljoprivrednih fondova u financijskoj godini 2014. (Tablica 15);
Broj odobrenih potpora iz europskih poljoprivrednih fondova u financijskoj godini 2015. (Tablica 16).

2.1. Broj odobrenih potpora za financiranje mjera izravne potpore u financijskim godinama 2014. i 2015.

Tablica 19: Broj odobrenih potpora iz EFJP-a za financiranje mjera izravne potpore u financijskoj godini 2014.

Mjere financirane sredstvima europskih poljoprivrednih fondova	Ukupno	Regije				
		Dalmacija	Sjever	Sjeverni Jadran	Slavonija	Zagreb
Program jedinstvenih plaćanja	90.623	10.114	29.565	6.229	22.467	22.248
Proizvodno vezana plaćanja	23.692	4.826	6.176	4.319	2.724	5.647
Posebna potpora	5.766	26	2.616	170	1.331	1.623
Sredstva EFJP-a	**120.081**	**14.966**	**38.357**	**10.718**	**26.522**	**29.518**

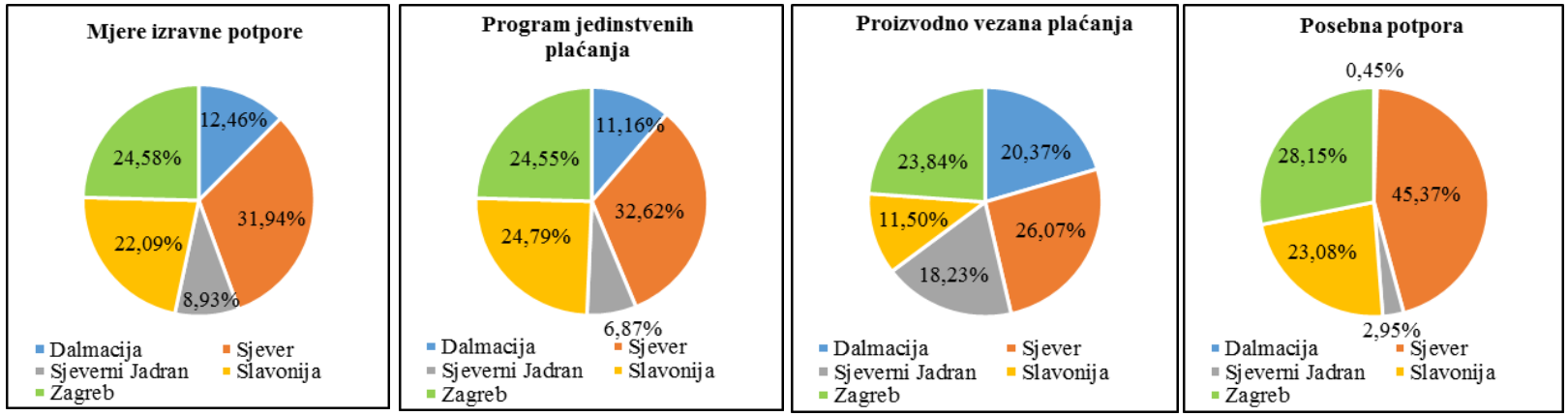
Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

Tablica 20: Broj odobrenih potpora iz EFJP-a i EPFRR-a za financiranje mjera izravne potpore u financijskoj godini 2015.

Mjere financirane sredstvima europskih poljoprivrednih fondova	Ukupno	Regije					Inozemstvo
		Dalmacija	Sjever	Sjeverni Jadran	Slavonija	Zagreb	
Program jedinstvenih plaćanja	95.011	14.417	29.145	6.813	22.389	22.243	4
Proizvodno vezana plaćanja	36.326	8.025	8.903	5.655	4.237	9.504	2
Posebna potpora	8.646	277	4.062	301	1.767	2.239	
Sredstva EFJP-a	**139.983**	**22.719**	**42.110**	**12.769**	**28.393**	**33.986**	**6**
Sredstva EFJP-a	**139.983**	**22.719**	**42.110**	**12.769**	**28.393**	**33.986**	**6**
Mjera 18	93.694	14.262	28.753	6.730	22.029	21.916	4
Sredstva EPFRR-a	**93.694**	**14.262**	**28.753**	**6.730**	**22.029**	**21.916**	**4**
Sredstva EFJP-a i EPFRR-a	**233.677**	**36.981**	**70.863**	**19.499**	**50.422**	**55.902**	**10**

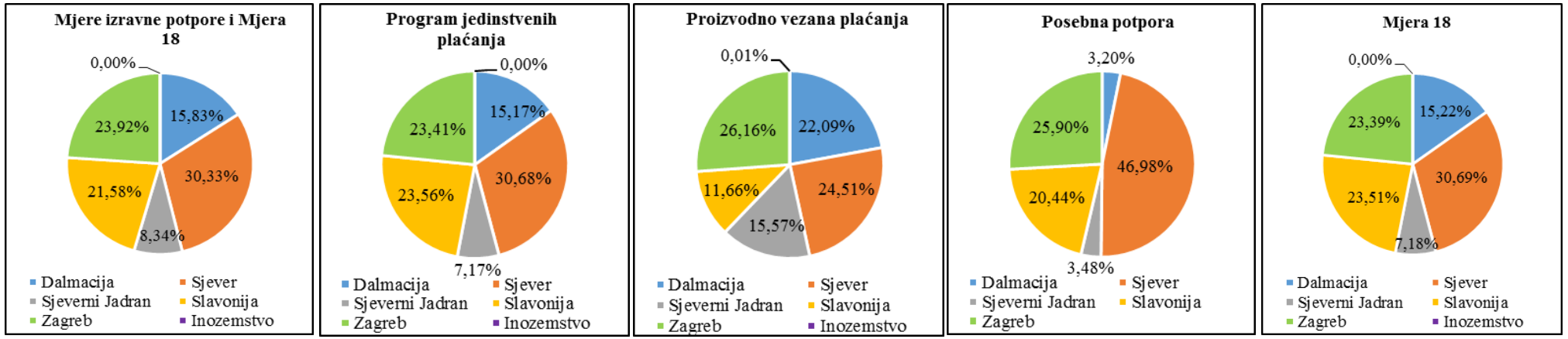
Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

Graf 11: Regionalni raspored odobrenih potpora iz EFJP-a za financiranje mjera izravne potpore u financijskoj godini 2014.

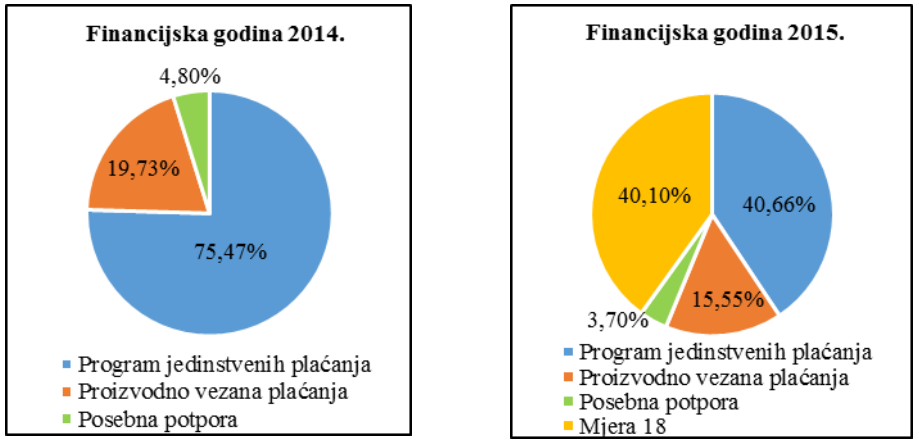
Izvor: Broj odobrenih potpora iz EFJP-a za financiranje mjera izravne potpore u financijskoj godini 2014. (Tablica 19)

Graf 12: Regionalni raspored odobrenih potpora iz EFJP-a i EPFRR-a za financiranje mjera izravne potpore u financijskoj godini 2015.

Izvor: Broj odobrenih potpora iz EFJP-a i EPFRR-a za financiranje mjera izravne potpore u financijskoj godini 2015. (Tablica 20)

Graf 13: Struktura odobrenih potpora iz EFJP-a za financiranje mjera izravne potpore u financijskim godinama 2014. i 2015.

Izvori: Broj odobrenih potpora iz EFJP-a za financiranje mjera izravne potpore u financijskoj godini 2014. (Tablica 19);
Broj odobrenih potpora iz EFJP-a i EPFRR-a za financiranje mjera izravne potpore u financijskoj godini 2015. (Tablica 20).

Tablica 21: Relativno povećanje/smanjenje broja odobrenih potpora iz EFJP-a i EPFRR-a za financiranje mjera izravne potpore u financijskoj godini 2015. u odnosu na financijsku godinu 2014.

Mjere financirane sredstvima europskih poljoprivrednih fondova	Ukupno	Regije					Inozemstvo
		Dalmacija	Sjever	Sjeverni Jadran	Slavonija	Zagreb	
Program jedinstvenih plaćanja	4,84%	42,54%	-1,42%	9,38%	-0,35%	-0,02%	∞
Proizvodno vezana plaćanja	53,33%	66,29%	44,15%	30,93%	55,54%	68,30%	∞
Posebna potpora	49,95%	965,38%	55,28%	77,06%	32,76%	37,95%	
Sredstva EFJP-a	**16,57%**	**51,80%**	**9,78%**	**19,14%**	**7,05%**	**15,14%**	∞
Mjera 18	∞	∞	∞	∞	∞	∞	∞
Sredstva EPFRR-a	∞	∞	∞	∞	∞	∞	∞
Sredstva EFJP-a i EPFRR-a	**94,60%**	**147,10%**	**84,75%**	**81,93%**	**90,11%**	**89,38%**	∞

Izvori: Broj odobrenih potpora iz EFJP-a za financiranje mjera izravne potpore u financijskoj godini 2014. (Tablica 19);
Broj odobrenih potpora iz EFJP-a i EPFRR-a za financiranje mjera izravne potpore u financijskoj godini 2015. (Tablica 20).

Tablica 22: Doprinosi pojedinih shema potpora porastu broja odobrenih potpora iz EFJP-a i EPFRR-a za financiranje mjera izravne potpore u financijskoj godini 2015.

Mjere financirane sredstvima europskih poljoprivrednih fondova	Ukupno	Regije					Inozemstvo
		Dalmacija	Sjever	Sjeverni Jadran	Slavonija	Zagreb	
Program jedinstvenih plaćanja	3,65%	3,58%	-0,35%	0,49%	-0,06%	0,00%	0,003%
Proizvodno vezana plaćanja	10,52%	2,66%	2,27%	1,11%	1,26%	3,21%	0,002%
Posebna potpora	2,40%	0,21%	1,20%	0,11%	0,36%	0,51%	
Sredstva EFJP-a	**16,57%**	**6,46%**	**3,13%**	**1,71%**	**1,56%**	**3,72%**	**0,005%**
Mjera 18	78,03%	11,88%	23,94%	5,60%	18,35%	18,25%	0,003%
Sredstva EPFRR-a	**78,03%**	**11,88%**	**23,94%**	**5,60%**	**18,35%**	**18,25%**	**0,003%**
Sredstva EFJP-a i EPFRR-a	**94,60%**	**18,33%**	**27,07%**	**7,31%**	**19,90%**	**21,97%**	**0,01%**

Izvori: Broj odobrenih potpora iz EFJP-a za financiranje mjera izravne potpore u financijskoj godini 2014. (Tablica 19);
Broj odobrenih potpora iz EFJP-a i EPFRR-a za financiranje mjera izravne potpore u financijskoj godini 2015. (Tablica 20).

2.2. Broj odobrenih potpora za financiranje mjera zajedničke organizacije tržišta u financijskim godinama 2014. i 2015.

Tablica 23: Broj odobrenih potpora iz EFJP-a za financiranje mjera zajedničke organizacije tržišta u financijskoj godini 2014.

Mjere financirane sredstvima europskih poljoprivrednih fondova	Ukupno	Regije				
		Dalmacija	Sjever	Sjeverni Jadran	Slavonija	Zagreb
Investicija u vinarije i marketing vina	3		1		1	1
Restrukturiranje i konverzija vinograda	2			1	1	
Promidžba na tržištima trećih zemalja	2			1		1
Mjere u sektoru vina	**7**		**1**	**2**	**2**	**2**
Mjere u sektoru pčelarstva	**1.243**	**237**	**207**	**90**	**223**	**486**
Shema školsko voće	**17**	**1**	**5**	**3**	**1**	**7**
Sredstva EFJP-a	**1.267**	**238**	**213**	**95**	**226**	**495**

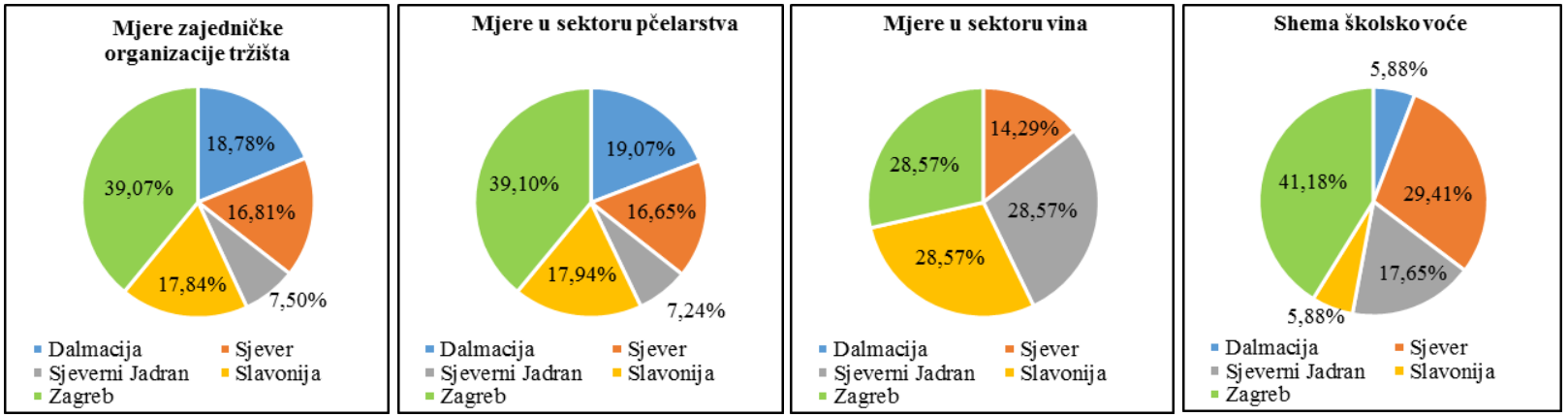
Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

Tablica 24: Broj odobrenih potpora iz EFJP-a za financiranje mjera zajedničke organizacije tržišta u financijskoj godini 2015.

Mjere financirane sredstvima europskih poljoprivrednih fondova	Ukupno	Regije				
		Dalmacija	Sjever	Sjeverni Jadran	Slavonija	Zagreb
Investicija u vinarije i marketing vina	14	3	1	4	5	1
Restrukturiranje i konverzija vinograda	4		1	1	2	
Promidžba na tržištima trećih zemalja	5	1		2	1	1
Mjere u sektoru vina	**23**	**4**	**2**	**7**	**8**	**2**
Mjere u sektoru pčelarstva	**3.408**	**637**	**764**	**327**	**733**	**947**
Shema školsko voće	**26**	**2**	**6**	**3**	**5**	**10**
Izvanredne mjere	**287**	**165**	**32**	**1**	**48**	**41**
Sredstva EFJP-a	**3.744**	**808**	**804**	**338**	**794**	**1.000**

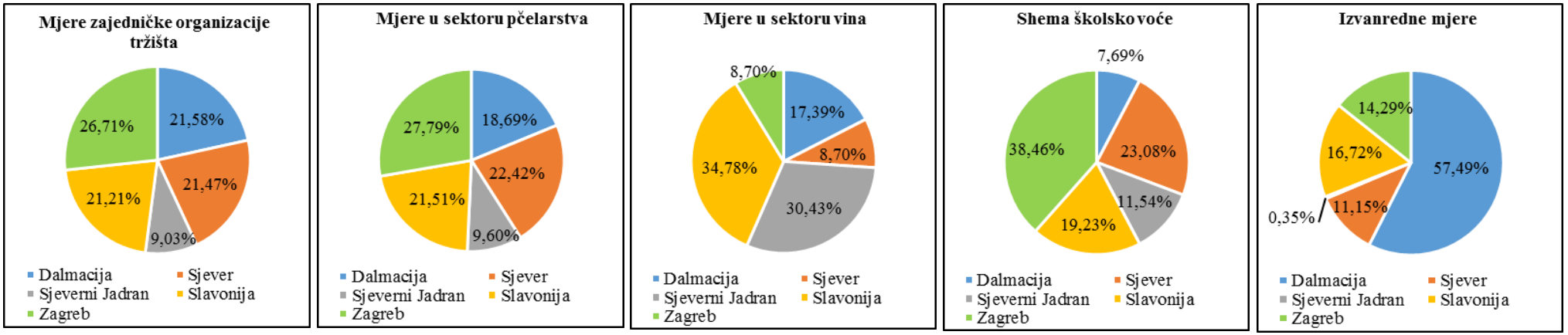
Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

Graf 14: Regionalni raspored odobrenih potpora iz EFJP-a za financiranje mjera zajedničke organizacije tržišta u financijskoj godini 2014.

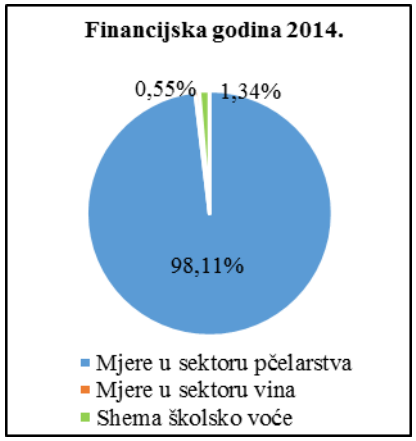
Izvor: Broj odobrenih potpora iz EFJP-a za financiranje mjera zajedničke organizacije tržišta u financijskoj godini 2014. (Tablica 23)

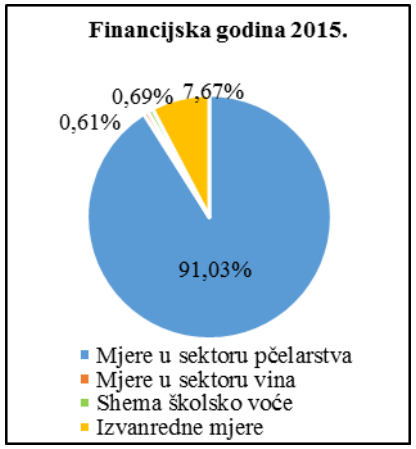
Graf 15: Regionalni raspored odobrenih potpora iz EFJP-a za financiranje mjera zajedničke organizacije tržišta u financijskoj godini 2015.

Izvor: Broj odobrenih potpora iz EFJP-a za financiranje mjera zajedničke organizacije tržišta u financijskoj godini 2015. (Tablica 24)

Graf 16: Struktura odobrenih potpora iz EFJP-a za financiranje mjera zajedničke organizacije tržišta u financijskim godinama 2014. i 2015.

Izvori: Broj odobrenih potpora iz EFJP-a za financiranje mjera zajedničke organizacije tržišta u financijskoj godini 2014. (Tablica 23);
Broj odobrenih potpora iz EFJP-a za financiranje mjera zajedničke organizacije tržišta u financijskoj godini 2015. (Tablica 24).

Tablica 25: Relativno povećanje/smanjenje broja odobrenih potpora iz EFJP-a za financiranje mjera zajedničke organizacije tržišta u financijskoj godini 2015. u odnosu na financijsku godinu 2014.

Mjere financirane sredstvima europskih poljoprivrednih fondova	Ukupno	Regije				
		Dalmacija	Sjever	Sjeverni Jadran	Slavonija	Zagreb
Investicija u vinarije i marketing vina	366,67%	∞	0,00%	∞	400,00%	0,00%
Restrukturiranje i konverzija vinograda	100,00%		∞	0,00%	100,00%	
Promidžba na tržištima trećih zemalja	150,00%	∞		100,00%	∞	0,00%
Mjere u sektoru vina	**228,57%**	∞	**100,00%**	**250,00%**	**300,00%**	**0,00%**
Mjere u sektoru pčelarstva	**174,18%**	**168,78%**	**269,08%**	**263,33%**	**228,70%**	**94,86%**
Shema školsko voće	**52,94%**	**100,00%**	**20,00%**	**0,00%**	**400,00%**	**42,86%**
Izvanredne mjere	∞	∞	∞	∞	∞	∞
Sredstva EFJP-a	**195,50%**	**239,50%**	**277,46%**	**255,79%**	**251,33%**	**102,02%**

Sredstva EFJP-a bez uključenih izvanrednih mjera	**172,85%**	**170,17%**	**262,44%**	**254,74%**	**230,09%**	**93,74%**

Izvori: Broj odobrenih potpora iz EFJP-a za financiranje mjera zajedničke organizacije tržišta u financijskoj godini 2014. (Tablica 23);
Broj odobrenih potpora iz EFJP-a za financiranje mjera zajedničke organizacije tržišta u financijskoj godini 2015. (Tablica 24).

Tablica 26: Doprinosi pojedinih shema potpora porastu broja odobrenih potpora iz EFJP-a za financiranje mjera zajedničke organizacije tržišta u financijskoj godini 2015.

Mjere financirane sredstvima europskih poljoprivrednih fondova	**Ukupno**	**Regije**				
		Dalmacija	**Sjever**	**Sjeverni Jadran**	**Slavonija**	**Zagreb**
Investicija u vinarije i marketing vina	0,87%	0,24%	0,00%	0,32%	0,32%	0,00%
Restrukturiranje i konverzija vinograda	0,16%		0,08%	0,00%	0,08%	
Promidžba na tržištima trećih zemalja	0,24%	0,08%		0,08%	0,08%	0,00%
Mjere u sektoru vina	**1,26%**	**0,32%**	**0,08%**	**0,39%**	**0,47%**	**0,00%**
Mjere u sektoru pčelarstva	**170,88%**	**31,57%**	**43,96%**	**18,71%**	**40,25%**	**36,39%**
Shema školsko voće	**0,71%**	**0,08%**	**0,08%**	**0,00%**	**0,32%**	**0,24%**
Izvanredne mjere	**22,65%**	**13,02%**	**2,53%**	**0,08%**	**3,79%**	**3,24%**
Sredstva EFJP-a	**195,50%**	**44,99%**	**46,65%**	**19,18%**	**44,83%**	**39,86%**
Sredstva EFJP-a bez uključenih izvanrednih mjera	**172,85%**	**31,97%**	**44,12%**	**19,10%**	**41,04%**	**36,62%**

Izvori: Broj odobrenih potpora iz EFJP-a za financiranje mjera zajedničke organizacije tržišta u financijskoj godini 2014. (Tablica 23);
Broj odobrenih potpora iz EFJP-a za financiranje mjera zajedničke organizacije tržišta u financijskoj godini 2015. (Tablica 24).

2.3. Broj odobrenih potpora za financiranje mjera ruralnog razvoja u financijskoj godini 2015.

Tablica 27: Broj odobrenih potpora iz EPFRR-a (izuzev Mjere 18) za financiranje mjera ruralnog razvoja u financijskoj godini 2015.

Mjere financirane sredstvima europskih poljoprivrednih fondova	Ukupno	Regije				
		Dalmacija	Sjever	Sjeverni Jadran	Slavonija	Zagreb
Mjera 5	5				5	
Sredstva EPFRR-a	**5**				**5**	

Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

PRILOG 2: Statistički obrađeni rezultati istraživanja educiranosti poljoprivrednika o korištenju sredstava europskih poljoprivrednih fondova i njihovog angažmana u podnošenju prijava

ISTRAŽIVAČKA PITANJA

Za svrhu istraživanja korištena su sljedeća istraživačka pitanja:

Tabela 1: Istraživačka pitanja

1.	**EDUCIRANOST POLJOPRIVREDNIKA KAKO I KOME MOGU PREDATI PRIJAVU ZA SREDSTVA IZ EUROPSKIH POLJOPRIVREDNIH FONDOVA**
1.1.	Kako procjenjujete, koliko ste dobro informirani kad je u pitanju kome i na koji način prijaviti se za sredstva iz europskih poljoprivrednih fondova?
1.2.	Znate li kome treba poslati prijavu za sredstva iz europskih poljoprivrednih fondova?
1.3.	Znate li što je AGRONET?
1.4.	Znate li na koji način se popunjava godišnji zahtjev za izravna plaćanja u poljoprivredi?
2.	**ANGAŽIRANOST POLJOPRIVREDNIKA U DOBIVANJU INFORMACIJA VEZANIH ZA KORIŠTENJE SREDSTAVA EUROPSKIH POLJOPRIVREDNIH FONDOVA**
2.1.	Ove godine, održavale su se prezentacije za poljoprivrednike o izravnim potporama i mjerama ruralnog razvoja. Jeste li sudjelovali u prezentacijama?
2.2.	Jeste li dosad kontaktirali Agenciju za plaćanje radi neke informacije? Koju informaciju ste zatražili?
2.3.	Jeste li ikad koristili stranicu Agencije za plaćanje (www.apprrr.hr)? Učestalost posjete internet stranice Agencije za plaćanja?
2.4.	Jeste li pročitali neku od brošura koje izdaje Agencija za plaćanja?
3.	**STATUS DOSADAŠNJIH PRIJAVA ZA SREDSTVA IZ EUROPSKIH POLJOPRIVREDNIH FONDOVA**
3.1.	Jeste li se ikad prijavili za sredstva iz europskih poljoprivrednih fondova?
4.	**STATUS DOSADAŠNJIH KONTAKATA S KONZULTANTIMA ZA POTREBE IZRADE PROJEKATA**
4.1.	Jeste li ikada kontaktirali konzultanta za potrebe izrade projekta? Jeste li dogovorili suradnju s konzultantom?
5.	**RAZLOZI DOSADAŠNJEG NEPRIJAVLJIVANJA ZA SREDSTVA IZ EUROPSKIH POLJOPRIVREDNIH FONDOVA**
5.1.	Zašto se dosad niste prijavljivali za sredstva iz europskih poljoprivrednih fondova?
6.	**PLANIRANJE BUDUĆIH PRIJAVA ZA SREDSTVA IZ EUROPSKIH POLJOPRIVREDNIH FONDOVA**
6.1.	Planirate li se prijaviti za sredstva iz europskih poljoprivrednih fondova?

Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

ODABIR UZORKA I OBILJEŽJA ISPITANIKA ODABRANIH U UZORAK

Odabir uzorka ispitanika je izvršen iz interne baze poljoprivrednih gospodarstva, koju vodi Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, na način da je iz baze u kojoj se nalazi 176.092 poljoprivrednih gospodarstava metodom slučajnog odabira odabran uzorak od njih 505.

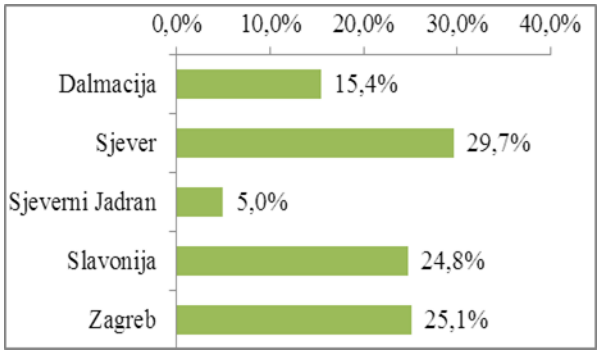
Korišten je kvotni uzorak prema 5 regija (Dalmacija, Sjever, Sjeverni Jadran, Slavonija, Zagreb), a regije su definirane razvrstavanjem hrvatskih županija, na način prikazan u sljedećoj tablici:

Tabela 2: Regije u odnosu na pripadajuće županije

Regije	Županije
Dalmacija	Zadarska, Šibensko-kninska, Splitsko-dalmatinska, Dubrovačko-neretvanska
Sjever	Bjelovarsko-bilogorska, Virovitičko-podravska, Koprivničko-križevačka, Varaždinska, Međimurska
Sjeverni Jadran	Istarska, Primorsko-goranska, Ličko-senjska
Slavonija	Požeško-slavonska, Brodsko-posavska, Vukovarsko-srijemska, Osječko-baranjska
Zagreb	Grad Zagreb, Zagrebačka, Karlovačka, Krapinsko-zagorska, Sisačko-moslavačka

Obilježja ispitanika odabranih u uzorak prikazana su u nastavku:

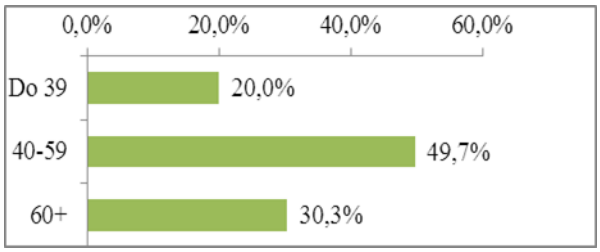
Graf 1: Struktura ispitanika po regijama

Regije	Ispitanici
Dalmacija	78
Sjever	150
Sjeverni Jadran	25
Slavonija	125
Zagreb	127
Ukupno	**505**

Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

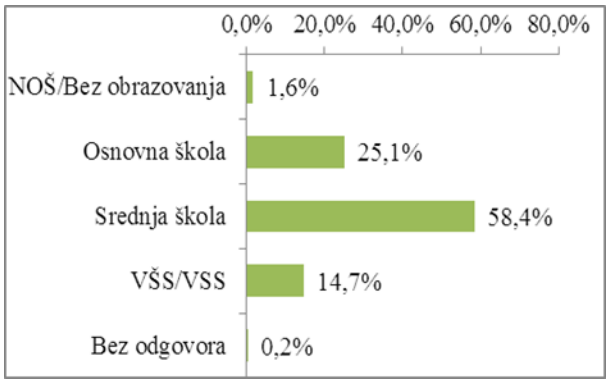
Graf 2: Struktura ispitanika po dobnim skupinama

Dob	Ispitanici
Do 39	101
40-59	251
60+	153
Ukupno	**505**

Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

Graf 3: Struktura ispitanika po obrazovanju

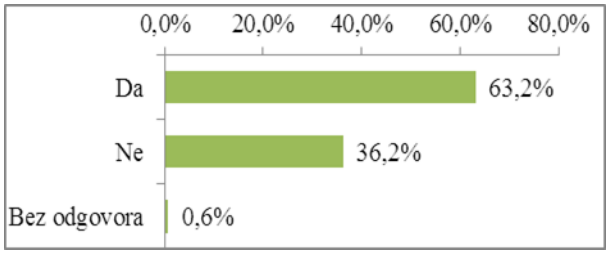

Obrazovanje	Ispitanici
NOŠ/Bez obrazovanja	8
Osnovna škola	127
Srednja škola	295
VŠS/VSS	74
Bez odgovora	1
Ukupno	**505**

* NOŠ - nezavršena osnovna škola

Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

Graf 4: Struktura ispitanika po korištenju interneta

Korištenje interneta	Ispitanici
Da	319
Ne	183
Bez odgovora	3
Ukupno	**505**

Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

1. EDUCIRANOST POLJOPRIVREDNIKA KAKO I KOME MOGU PREDATI PRIJAVU ZA SREDSTVA IZ EUROPSKIH POLJOPRIVREDNIH FONDOVA

1.1. Samoprocjena razine informiranosti kako i kome predati prijavu za sredstva iz europskih poljoprivrednih fondova

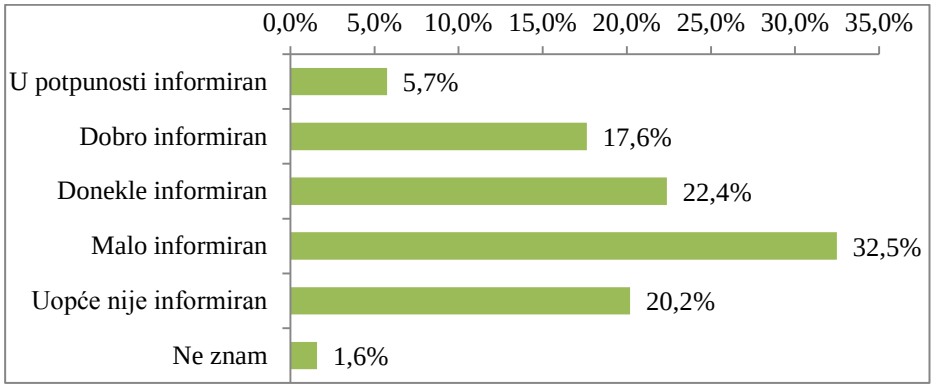
Pitanje: Kako procjenjujete, koliko ste dobro informirani kad je u pitanju kome i na koji način prijaviti se za sredstva iz europskih poljoprivrednih fondova?

Tabela 3: Samoprocjena informiranosti – pregled ukupnog uzorka, ispitanika prema regijama, dobnim skupinama i obrazovanju

Odgovori	Ukupni uzorak	Regije					Dob			Obrazovanje				
		Zagreb	Sjever	Slavonija	Dalmacija	Sjeverni Jadran	Do 39 g.	40-59 g.	60+ g.	NOŠ/Bez obrazovanja	OŠ	SŠ	VŠS/VSS	Bez odgovora
U potpunosti informiran	29	6	12	4	4	3	9	14	6	0	5	17	7	0
Dobro informiran	89	16	24	28	14	7	21	41	27	1	20	47	21	0
Donekle informiran	113	34	35	31	12	1	25	57	31	0	34	64	15	0
Malo informiran	164	35	48	38	34	9	30	90	44	1	34	106	23	0
Uopće nije informiran	102	36	28	21	14	3	15	45	42	6	31	57	7	1
Ne znam	8	0	3	3	0	2	1	4	3	0	3	4	1	0
Ukupno	**505**	**127**	**150**	**125**	**78**	**25**	**101**	**251**	**153**	**8**	**127**	**295**	**74**	**1**

Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

Graf 5: Samoprocjena informiranosti

Izvor: Samoprocjena informiranosti – pregled ukupnog uzorka, ispitanika prema regijama, dobnim skupinama i obrazovanju (Tabela 3)

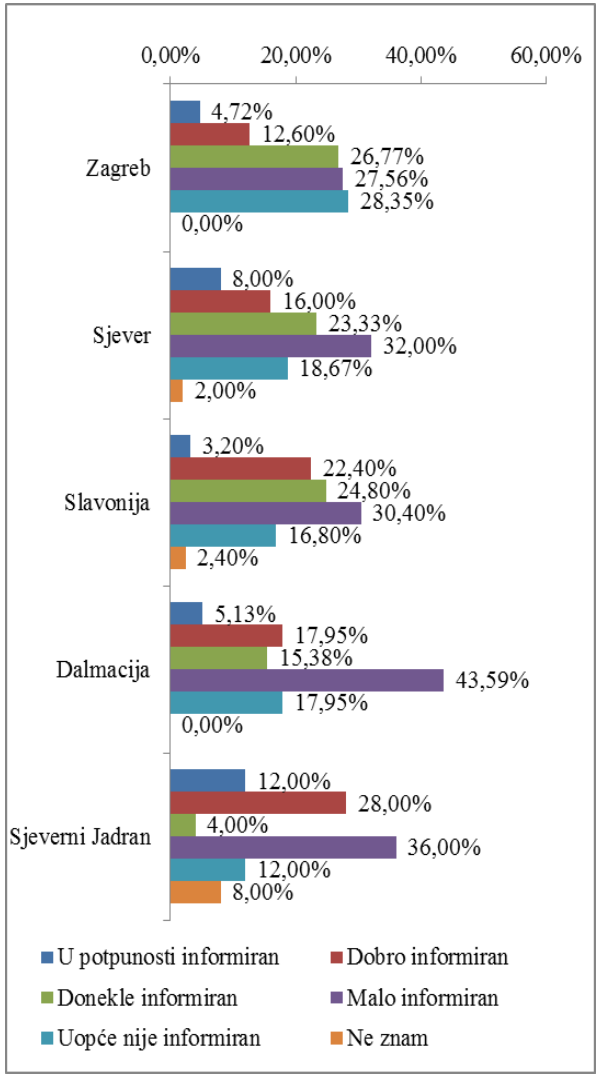
U sklopu samoprocjene razine informiranosti kome i na koji način je potrebno predati prijavu za sredstva iz europskih poljoprivrednih fondova, u potpunosti ili dobro informiranima smatra se 23,3 % ispitanika, donekle ili malo informiranima smatra se njih 54,9 %, dok njih 20,2 % smatraju da uopće nisu informirani.

S obzirom na regionalnu pripadnost ispitanika, najviše informiranima smatraju se ispitanici regije Sjeverni Jadran, potom slijede regije Slavonija, Dalmacija i Sjever, dok se najmanje informiranima smatraju ispitanici iz regije Zagreb.

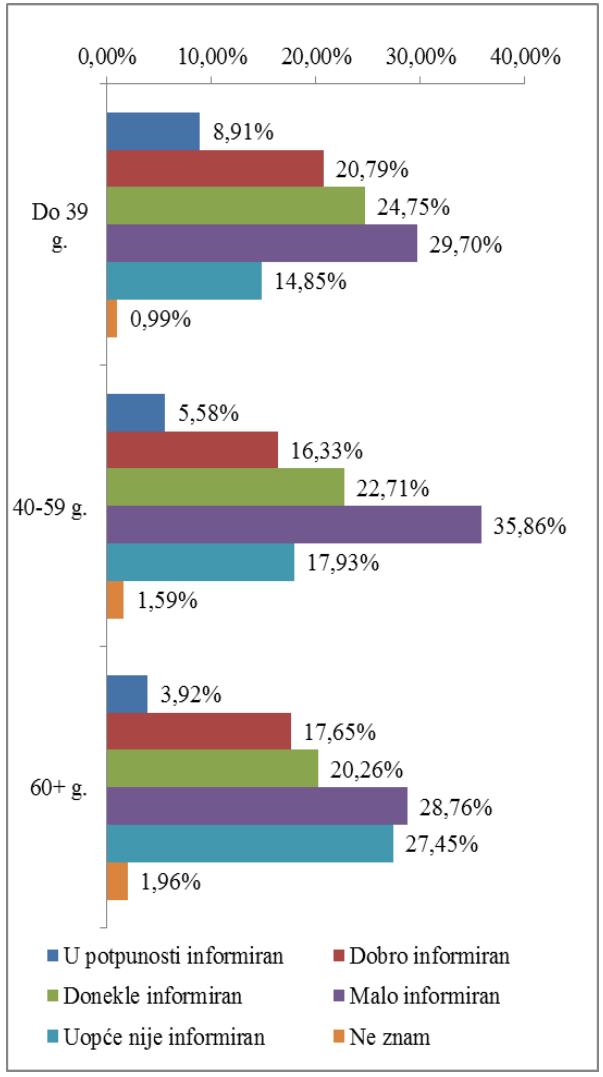
S obzirom na dobne skupine ispitanika, najviše informiranima smatraju se ispitanici mlađi od 40 godina, potom slijede ispitanici u dobnoj skupini između 40 i 59 godina, dok se najmanje informiranima smatraju ispitanici u dobnoj skupini od 60 i više godina.

S obzirom na razinu obrazovanja, najviše informiranima smatraju su ispitanici s višim ili visokim obrazovanjem, potom slijede ispitanici sa srednjoškolskim obrazovanjem, ispitanici s osnovnoškolskim obrazovanjem, dok se najmanje informiranima smatraju ispitanici bez završene osnovne škole.

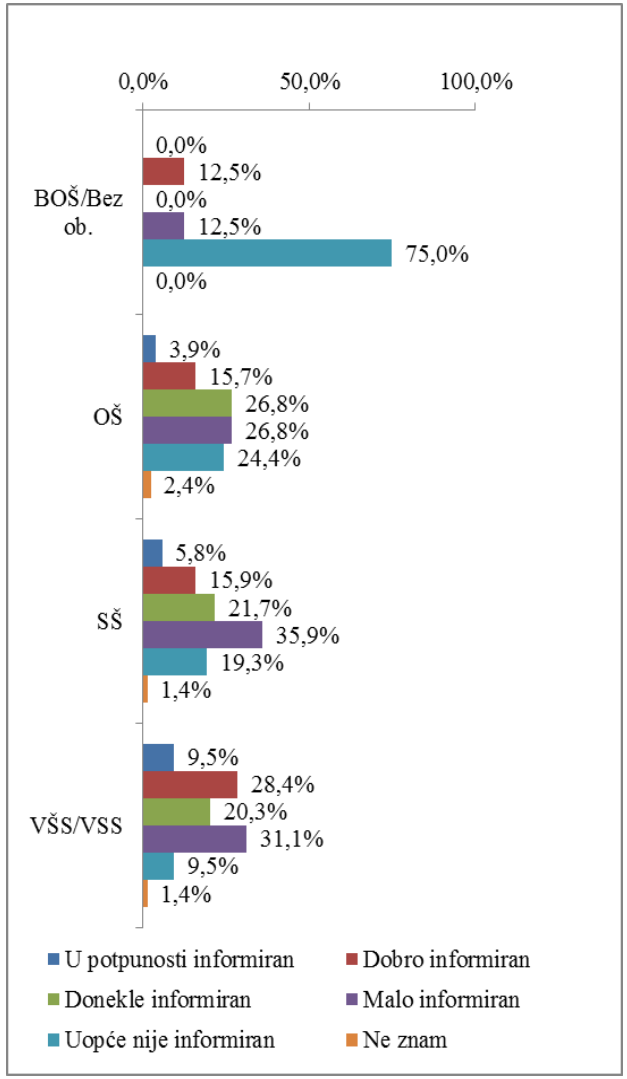
Graf 6: Samoprocjena informiranosti po regijama

Graf 7: Samoprocjena informiranosti po dobnim skupinama

Graf 8: Samoprocjena informiranosti po obrazovanju

Izvor: Samoprocjena informiranosti – pregled ukupnog uzorka, ispitanika prema regijama, dobnim skupinama i obrazovanju (Tabela 3)

1.2. Svjesnost o instituciji kojoj treba predati prijavu za sredstva iz europskih poljoprivrednih fondova

Pitanje: Znate li kome treba poslati prijavu za sredstva iz europskih poljoprivrednih fondova?

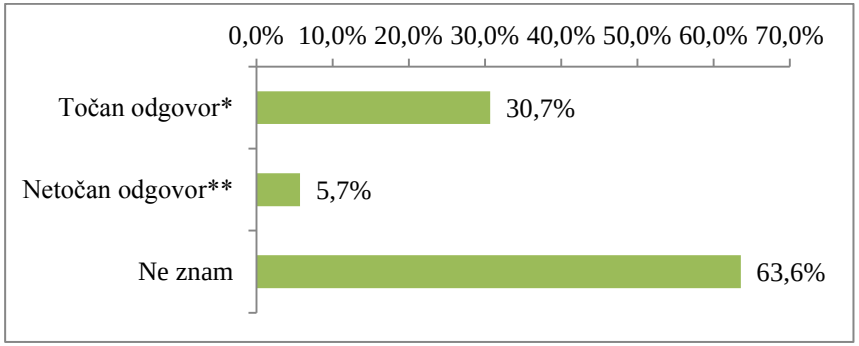
** Agencija za plaćanja u poljoprivredi., ribarstvu i ruralnom razvoju*
*** Svi ostali odgovori koji nisu Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju*

Tabela 4: Svjesnost o instituciji kojoj treba predati prijavu – pregled ukupnog uzorka, ispitanika prema regijama i dobnim skupinama

Odgovor	Ukupni uzorak	Regije					Dob		
		Zagreb	Sjever	Slavonija	Dalmacija	Sjeverni Jadran	Do 39 g.	40-59 g.	60+ g.
Točan odgovor*	155	41	44	38	22	10	38	84	33
Netočan odgovor**	29	8	8	8	5	0	3	10	16
Ne znam	321	78	98	79	51	15	60	157	104
Ukupno	**505**	**127**	**150**	**125**	**78**	**25**	**101**	**251**	**153**

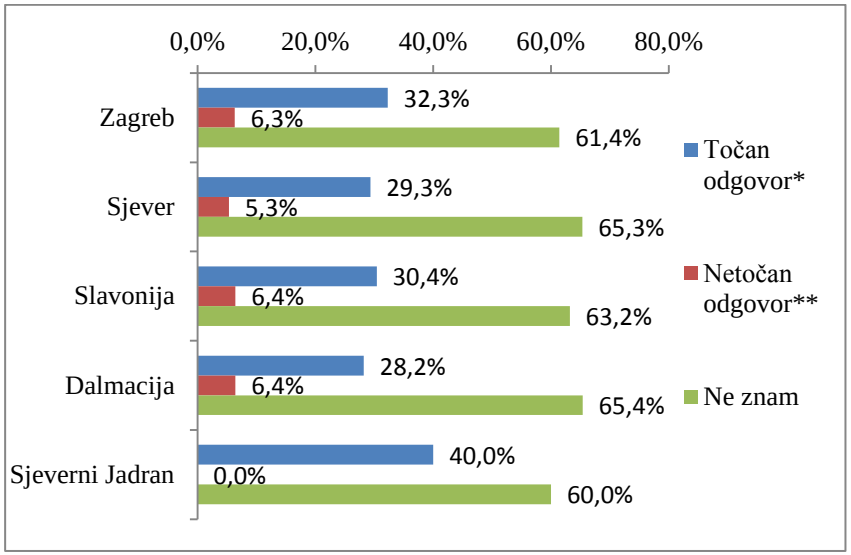
Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

Graf 9: Svjesnost o instituciji

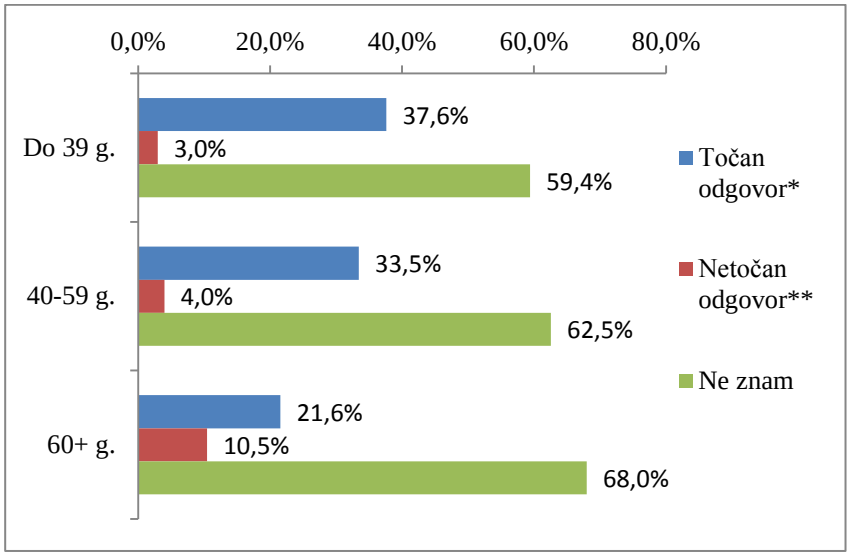

Izvor: Svjesnost o instituciji kojoj treba predati prijavu – pregled ukupnog uzorka, ispitanika prema regijama i dobnim skupinama (Tabela 4)

Graf 10: Svjesnost o instituciji po regijama

Graf 11: Svjesnost o instituciji po dobnim skupinama

Izvor: Svjesnost o instituciji kojoj treba predati prijavu – pregled ukupnog uzorka, ispitanika prema regijama i dobnim skupinama (Tabela 4)

Glede poznavanja kome je potrebno predati prijavu za sredstva iz europskih poljoprivrednih fondova, 30,7 % ispitanika je dalo točan odgovor (Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju).

S obzirom na regionalnu pripadnost ispitanika, najveći postotak ispitanika koji su znali kome je potrebno predati prijavu za sredstva iz europskih poljoprivrednih fondova zabilježen je u regiji Sjeverni Jadran (40,0 %), potom slijede regije Zagreb (32,3 %), Slavonija (30,4 %) i Sjever (29,3 %), dok je najmanji postotak zabilježen u regiji Dalmacija (28,2 %).

S obzirom na dobne skupine, najveći postotak ispitanika koji su znali kome je potrebno poslati prijavu za sredstva iz europskih poljoprivrednih fondova zabilježen je kod ispitanika mlađih od 40 godina (37,6 %), potom slijede ispitanici u dobnoj skupini između 40 i 59 godina (33,5 %), dok je najmanji postotak zabilježen kod ispitanika u dobnoj skupini od 60 i više godina (21,6 %).

1.3. Poznavanje što je AGRONET

Pitanje: Znate li što je AGRONET?

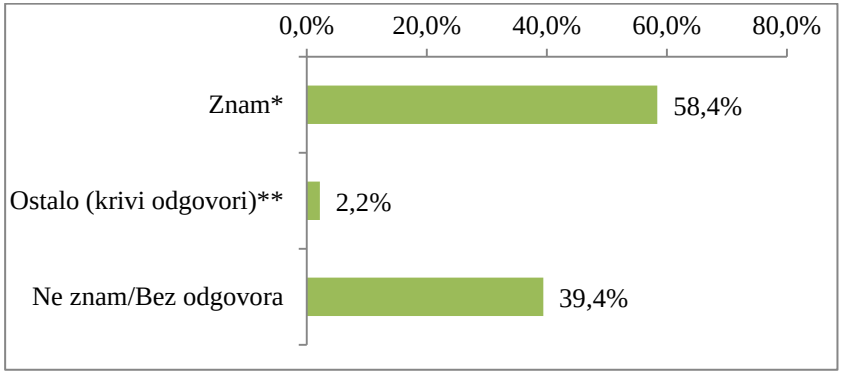
** Internetska aplikacija za popunjavanje zahtjeva za izravna plaćanja i pregled određenih podataka*
*** Svi drugi odgovori koji nisu internetska aplikacija za popunjavanje zahtjeva za izravna plaćanja i pregled određenih podataka*

Tabela 5: Poznavanje što je AGRONET – pregled ukupnog uzorka, ispitanika prema regijama i dobnim skupinama

Odgovor	Ukupni uzorak	Regije					Dob		
		Zagreb	Sjever	Slavonija	Dalmacija	Sjeverni Jadran	Do 39 g.	40-59 g.	60+ g.
Znam*	295	69	99	79	35	13	81	160	54
Ostalo (krivi odgovori)**	11	4	1	2	4	0	2	6	3
Ne znam/Bez odgovora	199	54	50	44	39	12	18	85	96
Ukupno	**505**	**127**	**150**	**125**	**78**	**25**	**101**	**251**	**153**

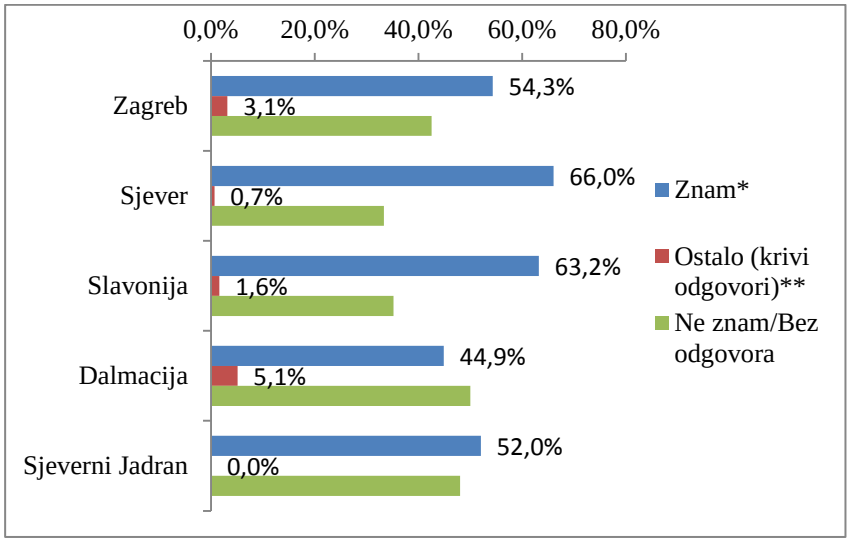
Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

Graf 12: Poznavanje što je AGRONET

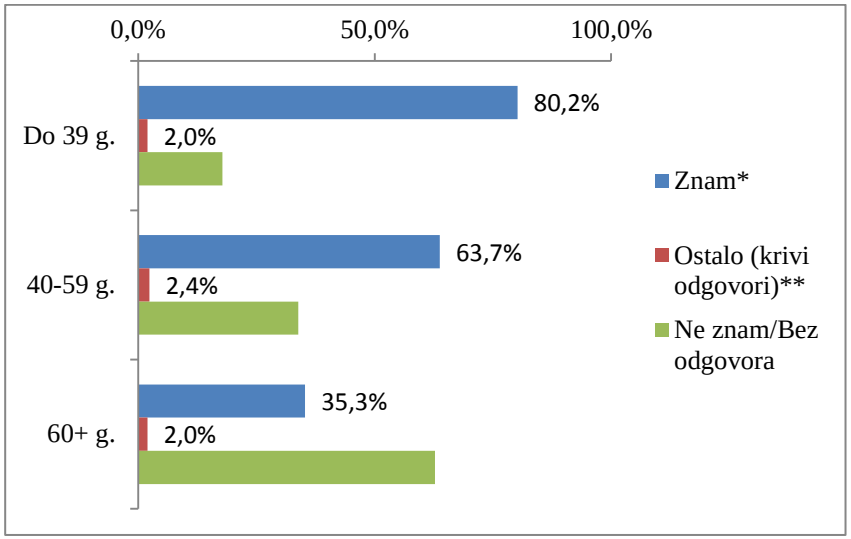

Izvor: Poznavanje što je AGRONET – pregled ukupnog uzorka, ispitanika prema regijama i dobnim skupinama (Tabela 5)

Graf 13: Poznavanje što je AGRONET po regijama

Graf 14: Poznavanje što je AGRONET po dobnim skupinama

Izvor: Poznavanje što je AGRONET – pregled ukupnog uzorka, ispitanika prema regijama i dobnim skupinama (Tabela 5)

Glede poznavanja što je AGRONET, 58,4 % ispitanika je dalo točan odgovor (internetska aplikacija za popunjavanje zahtjeva za izravna plaćanja i pregled određenih podataka).

S obzirom na regionalnu pripadnost ispitanika, najveći postotak ispitanika koji su znali što je AGRONET zabilježen je u regiji Sjever (66,0 %), potom slijede regije Slavonija (63,2 %), Zagreb (54,3 %) i Sjeverni Jadran (52,0 %), dok je najmanji postotak zabilježen u regiji Dalmacija (44,9 %).

S obzirom na dobne skupine, najveći postotak ispitanika koji su znali što je AGRONET zabilježen je kod ispitanika mlađih od 40 godina (80,2 %), potom slijede ispitanici u dobnoj skupini između 40 i 59 godina (63,7 %), dok je najmanji postotak zabilježen kod ispitanika u dobnoj skupini od 60 i više godina (35,3 %).

1.4. Upoznatost s načinom popunjavanja godišnjeg zahtjeva za izravna plaćanja

Pitanje: Znate li na koji način se popunjava godišnji zahtjev za izravna plaćanja u poljoprivredi?

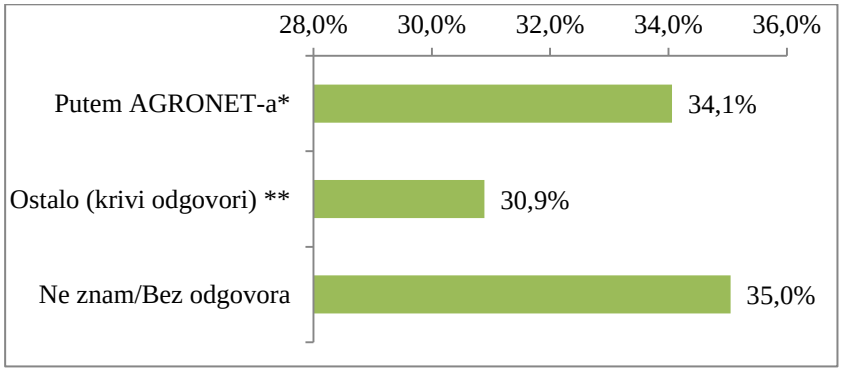
** Elektronički putem internetske aplikacije AGRONET*
*** Svi drugi odgovori koji nisu AGRONET*

Tabela 6: Upoznatost s načinom popunjavanja zahtjeva – pregled ukupnog uzorka, ispitanika prema regijama i dobnim skupinama

Odgovor	Ukupni uzorak	Regije					Dob		
		Zagreb	Sjever	Slavonija	Dalmacija	Sjeverni Jadran	Do 39 g.	40-59 g.	60+ g.
Putem AGRONET-a*	172	45	55	44	18	10	44	97	31
Ostalo (krivi odgovori) **	156	43	43	37	29	4	31	73	52
Ne znam/Bez odgovora	177	39	52	44	31	11	26	81	70
Ukupno	**505**	**127**	**150**	**125**	**78**	**25**	**101**	**251**	**153**

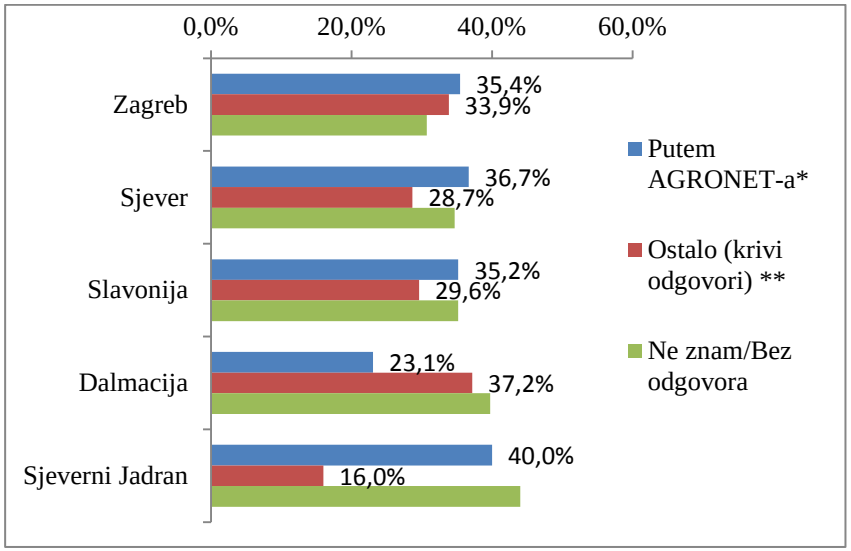
Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

Graf 15: Upoznatost s načinom popunjavanja zahtjeva

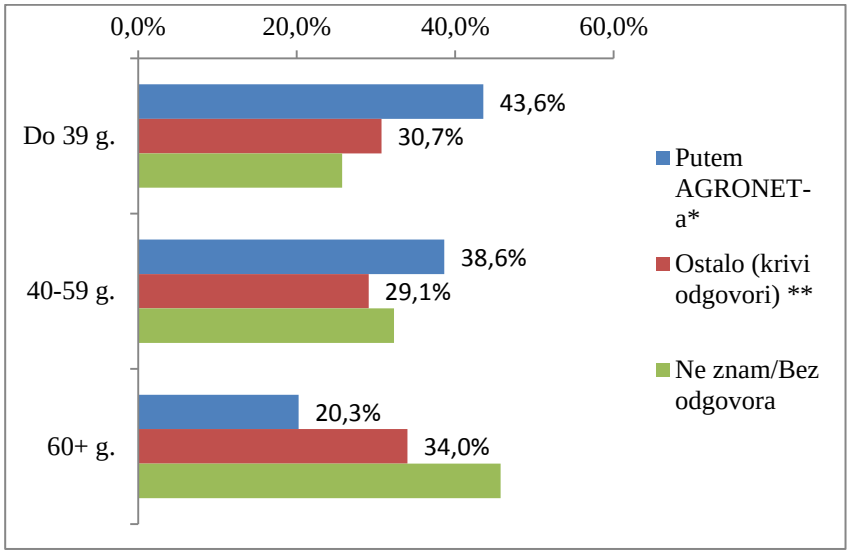

Izvor: Upoznatost s načinom popunjavanja zahtjeva – pregled ukupnog uzorka, ispitanika prema regijama i dobnim skupinama (Tabela 6)

Graf 16: Upoznatost s načinom popunjavanja zahtjeva po regijama

Graf 17: Upoznatost s načinom popunjavanja zahtjeva po dobi

Izvor: Upoznatost s načinom popunjavanja zahtjeva – pregled ukupnog uzorka, ispitanika prema regijama i dobnim skupinama (Tabela 6)

Glede poznavanja na koji način se popunjava godišnji zahtjev za izravna plaćanja, 34,1 % ispitanika je dalo točan odgovor (elektroničkim putem internetske aplikacije AGRONET).

S obzirom na regionalnu pripadnost ispitanika, najveći postotak ispitanika koji su znali na koji način se popunjava godišnji zahtjev za izravna plaćanja zabilježen je u regiji Sjeverni Jadran (40,0 %), potom slijede regije Sjever (36,7 %), Zagreb (35,4 %) i Slavonija (35,2 %), dok je najmanji postotak zabilježen u regiji Dalmacija (23,1 %).

S obzirom na dobne skupine, najveći postotak ispitanika koji su znali na koji način se popunjava godišnji zahtjev za izravna plaćanja zabilježen je kod ispitanika mlađih od 40 godina (43,6 %), potom slijede ispitanici u dobnoj skupini između 40 i 59 godina (38,6 %), dok je najmanji postotak zabilježen kod ispitanika u dobnoj skupini od 60 i više godina (20,3 %).

2. ANGAŽIRANOST POLJOPRIVREDNIKA U DOBIVANJU INFORMACIJA VEZANIH ZA KORIŠTENJE SREDSTAVA EUROPSKIH POLJOPRIVREDNIH FONDOVA

2.1. Sudjelovanje na prezentacijama o izravnim potporama i mjerama ruralnog razvoja

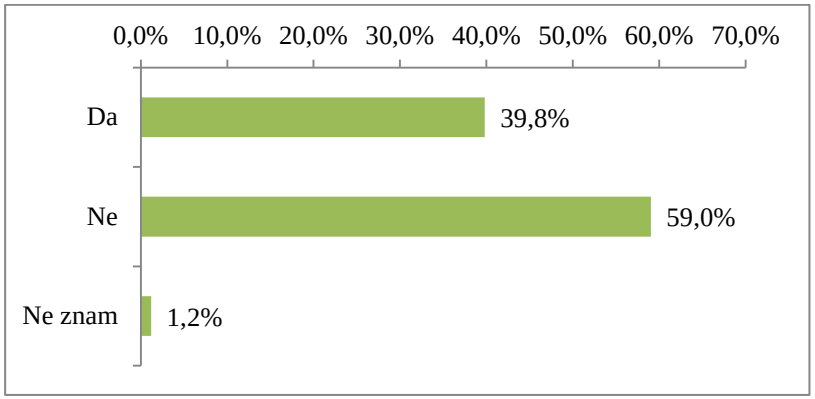
Pitanje: Ove godine, održavale su se prezentacije za poljoprivrednike o izravnim potporama i mjerama ruralnog razvoja. Jeste li sudjelovali u prezentacijama?

Tabela 7: Sudjelovanje u prezentacijama- pregled ukupnog uzorka, ispitanika prema regijama i dobnim skupinama

Odgovor	Ukupni uzorak	Regije					Dob		
		Zagreb	Sjever	Slavonija	Dalmacija	Sjeverni Jadran	Do 39 g.	40-59 g.	60+ g.
Da	201	47	55	63	26	10	48	115	38
Ne	298	79	92	60	52	15	52	132	114
Ne znam	6	1	3	2	0	0	1	4	1
Ukupno	**505**	**127**	**150**	**125**	**78**	**25**	**101**	**251**	**153**

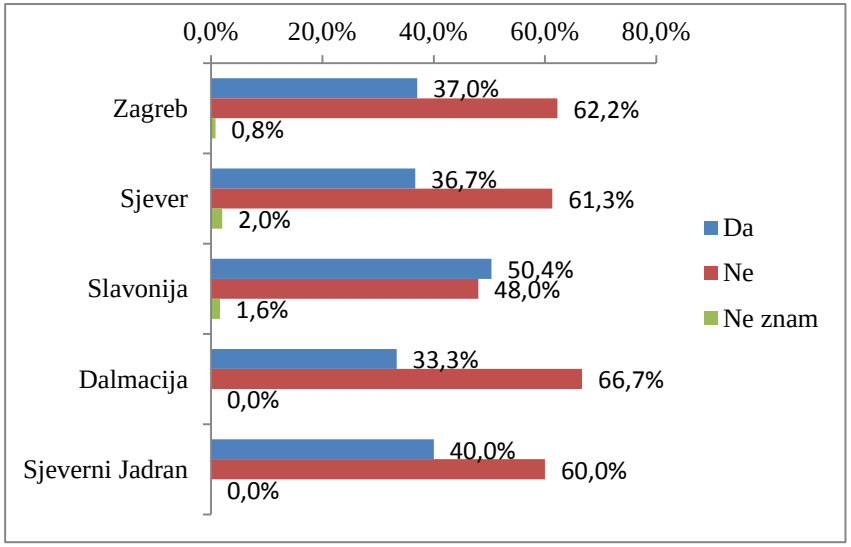
Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

Graf 18: Sudjelovanje u prezentacijama

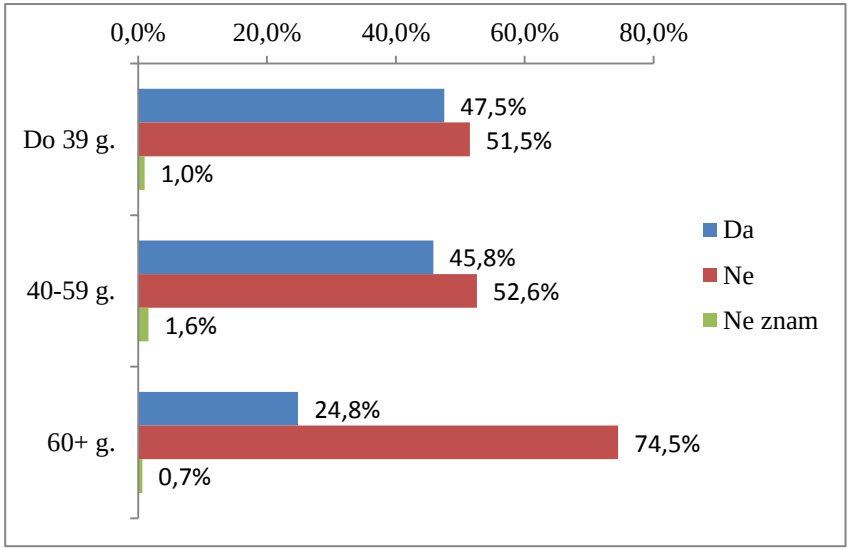

Izvor: Sudjelovanje u prezentacijama- pregled ukupnog uzorka, ispitanika prema regijama i dobnim skupinama (Tabela 7)

Graf 19: Sudjelovanje u prezentacijama po regijama

Graf 20: Sudjelovanje u prezentacijama po dobnim skupinama

Izvor: Sudjelovanje u prezentacijama- pregled ukupnog uzorka, ispitanika prema regijama i dobnim skupinama (Tabela 7)

Glede sudjelovanja u dosad održanim prezentacijama o izravnim potporama i mjerama ruralnog razvoja, 39,8 % ispitanika se izjasnilo da je sudjelovalo na istima.

S obzirom na regionalnu pripadnost ispitanika, najveći postotak ispitanika koji su sudjelovali na prezentacijama zabilježen je u regiji Slavonija (50,4 %), potom slijede regije Sjeverni Jadran (40,0 %), Zagreb (37,0 %) i Sjever (36,7 %), dok je najmanji postotak zabilježen u regiji Dalmacija (33,3 %).

S obzirom na dobne skupine, najveći postotak ispitanika koji su sudjelovali na prezentacijama zabilježen je kod ispitanika mlađih od 40 godina (47,5 %), potom slijede ispitanici u dobnoj skupini između 40 i 59 godina (45,8 %), dok je najmanji postotak zabilježen kod ispitanika u dobnoj skupini od 60 i više godina (24,8 %).

2.2. Kontaktiranje Agencije za plaćanja za potrebe informiranja

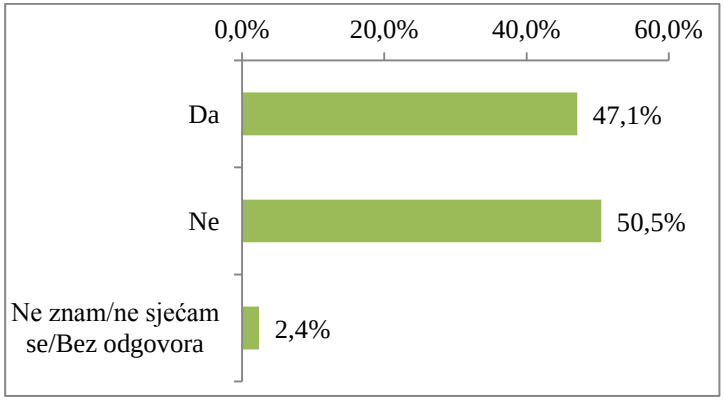
Pitanje: Jeste li dosad kontaktirali Agenciju za plaćanje radi neke informacije?

Tabela 8: Status kontakata s Agencijom za plaćanja

Odgovor	Ukupni uzorak	Dob		
		Do 39 g.	40-59 g.	60 g.
Da	238	64	129	45
Ne	255	35	119	101
Ne znam/ne sjećam se/Bez odgovora	12	2	3	7
Ukupno	**505**	**101**	**251**	**153**

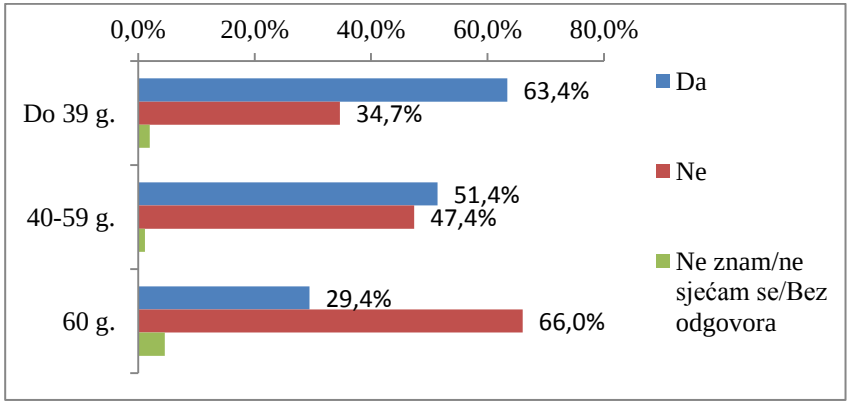
Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

Graf 21: Status kontakata

Izvor: Status kontakata s Agencijom za plaćanja (Tablica 8)

Graf 22: Status kontakata po dobnim skupinama

Glede statusa kontakata s Agencijom za plaćanja za potrebe informiranja, 47,1 % ispitanika se izjasnilo da je istu kontaktiralo.

S obzirom na dobne skupine, najveći postotak ispitanika koji su kontaktirali Agenciju za plaćanja za potrebe informiranja zabilježen je kod ispitanika mlađih od 40 godina (63,4 %), potom slijede ispitanici u dobnoj skupini između 40 i 59 godina (51,4 %), dok je najmanji postotak zabilježen kod ispitanika u dobnoj skupini od 60 i više godina (29,4 %).

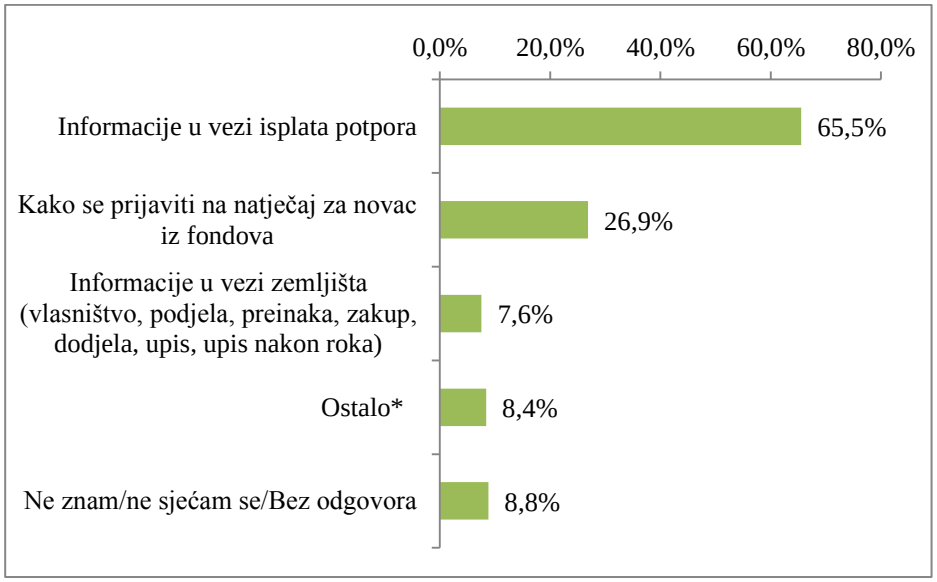
Pitanje (mogućnost više odgovora): Koju informaciju ste zatražili?

Tabela 9: Zatražena informacija

Odgovori	Ispitanici
Informacije u vezi isplata potpora	156
Kako se prijaviti na natječaj za novac iz fondova	64
Informacije u vezi zemljišta (vlasništvo, podjela, preinaka, zakup, dodjela, upis, upis nakon roka)	18
Ostalo*	20
Ne znam/ne sjećam se/Bez odgovora	21
Ukupno	**238**

Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

Graf 23: Zatražena informacija

Izvor: Zatražena informacija (Tabela 9)

Tabela 10: Ostale zatražene informacije

Ostalo*	Ispitanici
Informacije u vezi eko proizvoda / eko proizvodnje	2
Informacije vezane za stoku	2
Informacija o promjeni upisnika	1
Informacije kako kvalitetno iskoristiti zemljište	1
Informacije kako pokrenuti posao	1
Informacije kako prebaciti OPG na člana obitelji	1
Informacije o kriterijima vlasništva	1
Informacije o mladim poljoprivrednicima	1
Informacije u vezi divljači	1
Informacije u vezi markiranja janjaca	1
Informacije u vezi okoliša	1
Informacije u vezi sjetve i zemlje	1
Informacije u vezi ugovora	1
Informacije u vezi ulogiranja u sustav	1
Informacije vezane za ekološki značajne površine (EZP)	1
Informacije vezane za soju	1
Općenite informacije	1
Zbog krivih podataka	1
Ukupno	**20**

Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

Od ispitanika koji su se izjasnili da su kontaktirali Agenciju za plaćanja, 65,5 % ispitanika su izjavili da su kontakt ostvarili radi informacije u vezi isplata potpora. Radi informiranja o prijavi na natječaj za sredstva iz europskih poljoprivrednih fondova, Agencija za plaćanja je kontaktirana od strane 26,9 % ispitanika.

2.3. Posjeta internetske stranice Agencije za plaćanja

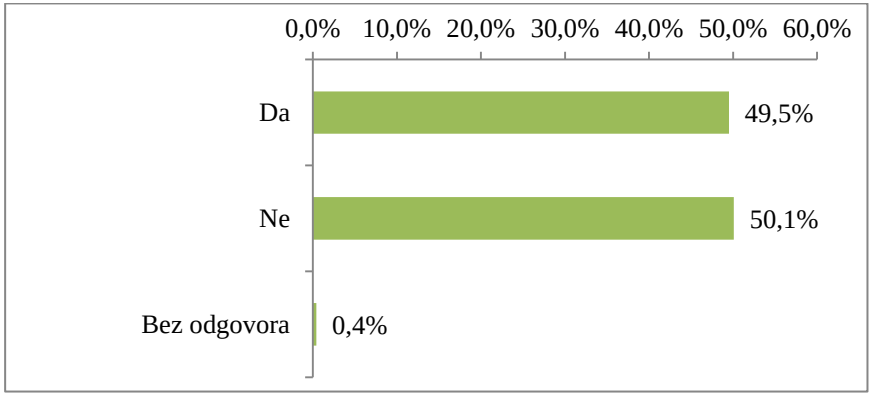
Pitanje: Jeste li ikad koristili stranicu Agencije za plaćanje (www.apprrr.hr)?

Tabela 11: Korištenje internet stranice Agencije za plaćanja

Odgovor	Ukupni uzorak	Regije					Dob		
		Zagreb	Sjever	Slavonija	Dalmacija	Sjeverni Jadran	Do 39 g.	40-59 g.	60+ g.
Da	250	62	84	59	34	11	75	144	31
Ne	253	65	66	65	44	13	26	107	120
Bez odgovora	2	0	0	1	0	1	0	0	2
Ukupno	**505**	**127**	**150**	**125**	**78**	**25**	**101**	**251**	**153**

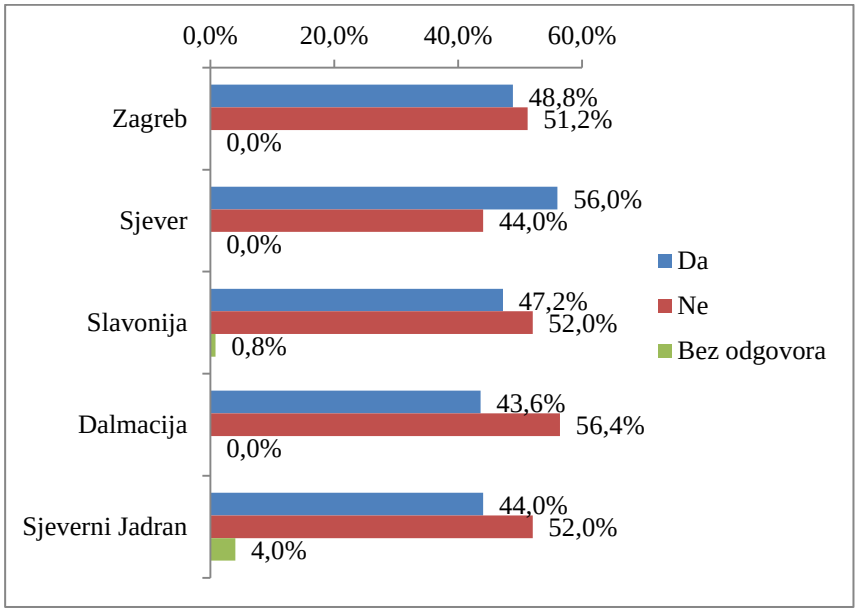
Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

Graf 24: Korištenje internet stranice Agencije za plaćanja

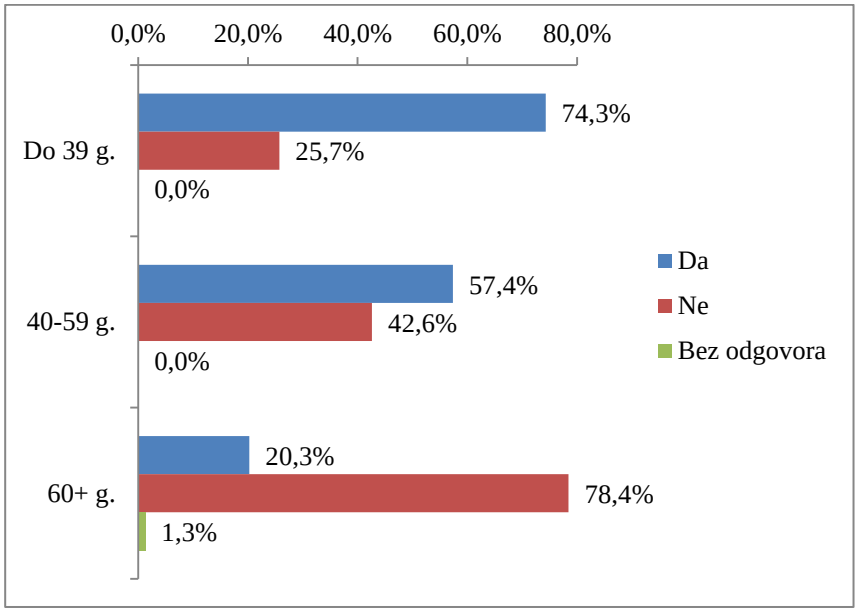

Izvor: Korištenje internet stranice Agencije za plaćanja (Tablica 11)

Graf 25: Korištenje internet stranice Agencije za plaćanja po regijama

Graf 26: Korištenje internet stranice Agencije za plaćanja po dobi

Izvor: Korištenje internet stranice Agencije za plaćanja (Tablica 11)

Glede statusa posjete internetske stranice Agencije za plaćanja, 49,5 % ispitanika se izjasnilo da je istu posjetilo.

S obzirom na regionalnu pripadnost ispitanika, najveći postotak ispitanika koji su izjavili da su posjetili internetsku stranicu Agencije za plaćanja zabilježen je u regiji Sjever (56,0 %), potom slijede regije Zagreb (48,8 %), Slavonija (47,2 %) i Sjeverni Jadran (44,0 %), dok je najmanji postotak zabilježen u regiji Dalmacija (43,6 %).

S obzirom na dobne skupine, najveći postotak ispitanika koji su izjavili da su posjetili internetsku stranicu Agencije za plaćanja zabilježen je kod ispitanika mlađih od 40 godina (74,3 %), potom slijede ispitanici u dobnoj skupini između 40 i 59 godina (57,4 %), dok je najmanji postotak zabilježen kod ispitanika u dobnoj skupini od 60 i više godina (20,3 %).

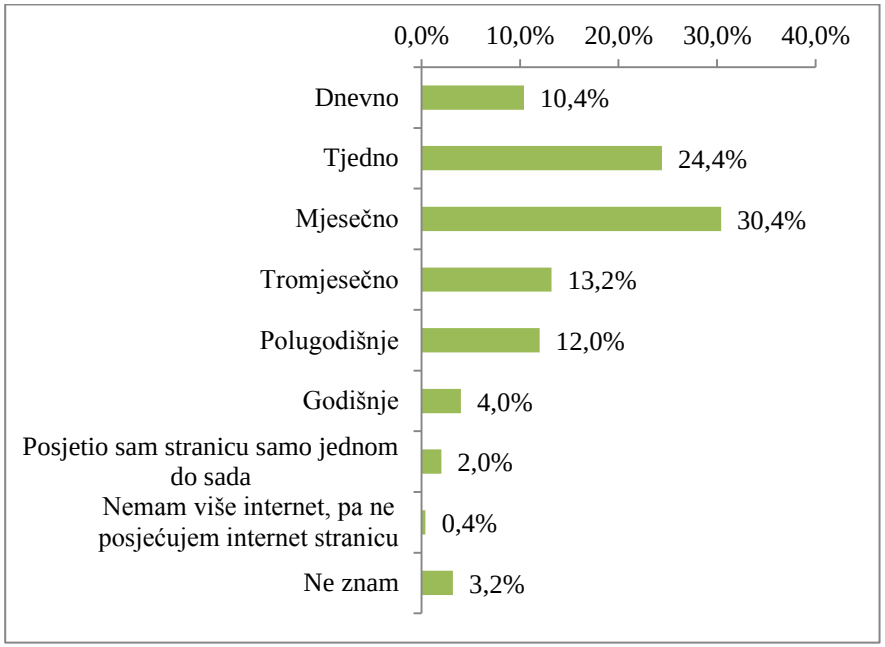
Pitanje: Učestalost posjete internet stranice Agencije za plaćanja?

Tabela 12: Učestalost posjete internetske stranice Agencije za plaćanja

Učestalost	Ispitanici
Dnevno	26
Tjedno	61
Mjesečno	76
Tromjesečno	33
Polugodišnje	30
Godišnje	10
Posjetio sam stranicu samo jednom do sada	5
Nemam više internet, pa ne posjećujem internet stranicu	1
Ne znam	8
Ukupno	**250**

Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

Graf 27: Učestalost posjete internetske stranice Agencije za plaćanja

Izvor: Učestalost posjete internetske stranice Agencije za plaćanja (Tablica 12)

Od ispitanika koji su se izjasnili da su posjetili internetsku stranicu Agencije za plaćanja, 10,4 % njih je izjavilo da posjećuje istu na dnevnoj bazi. Na tjednoj bazi posjećuje je 24,4 % ispitanika, a na mjesečnoj 30,4 % ispitanika.

2.4. Čitanost brošura koje izdaje Agencija za plaćanja

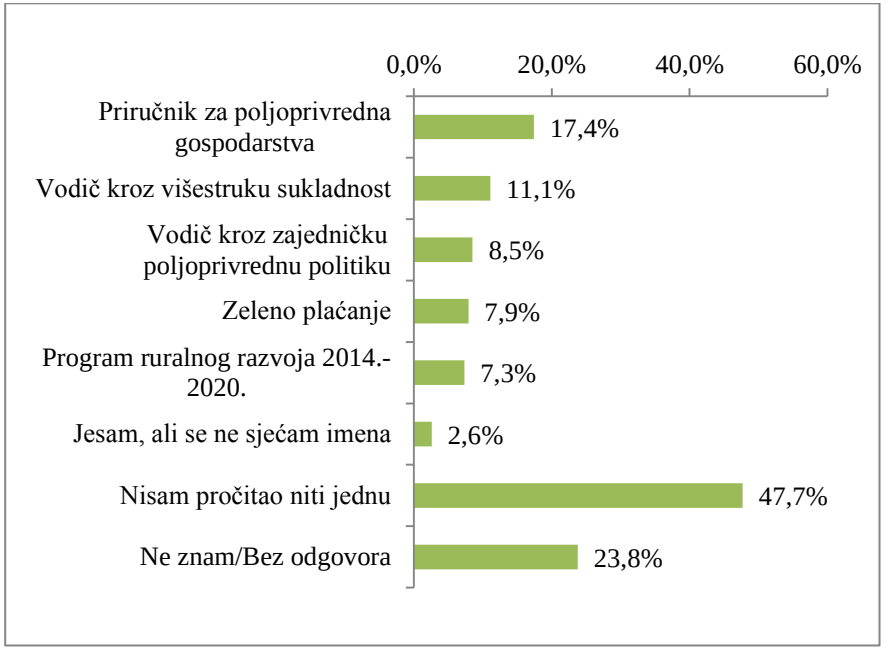
Pitanje (mogućnost više odgovora): Jeste li pročitali neku od brošura koje izdaje Agencija za plaćanja?

Tabela 13: Čitanost brošura Agencije za plaćanja

Odgovor	Ispitanici
Priručnik za poljoprivredna gospodarstva	88
Vodič kroz višestruku sukladnost	56
Vodič kroz zajedničku poljoprivrednu politiku	43
Zeleno plaćanje	40
Program ruralnog razvoja 2014.-2020.	37
Jesam, ali se ne sjećam imena	13
Nisam pročitao niti jednu	241
Ne znam/Bez odgovora	120
Ukupno	**505**

Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

Graf 28: Čitanost brošura Agencije za plaćanja

Izvor: Čitanost brošura Agencije za plaćanja (Tabela 13)

Glede čitanosti brošura koje izdaje Agencija za plaćanja, najveći postotak ispitanika izjasnio se da nije pročitao niti jednu brošuru (47,7 %). Jednu ili više brošura pročitalo je 28,5 % ispitanika.

3. STATUS DOSADAŠNJIH PRIJAVA ZA SREDSTVA IZ EUROPSKIH POLJOPRIVREDNIH FONDOVA

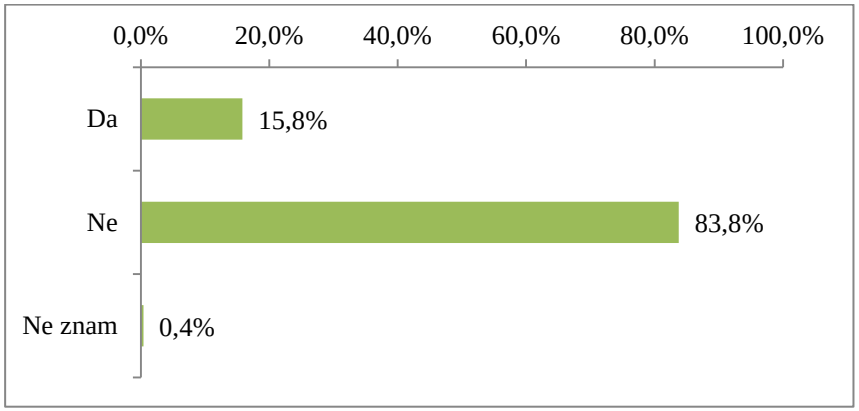
Pitanje: Jeste li se ikad prijavili za sredstva iz europskih poljoprivrednih fondova?

Tabela 14: Status prijava – pregled ukupnog uzorka, ispitanika prema regijama, dobnim skupinama i obrazovanju

Odgovori	Ukupni uzorak	Regije					Dob			Obrazovanje				
		Zagreb	Sjever	Slavonija	Dalmacija	Sjeverni Jadran	Do 39 g.	40-59 g.	60+ g.	BOŠ/Bez obrazovanja	OŠ	SŠ	VŠS/VSS	Bez odgovora
Da	80	21	23	16	15	5	24	36	20	0	8	53	19	0
Ne	423	106	127	108	63	19	77	214	132	8	117	242	55	1
Ne znam	2	0	0	1	0	1	0	1	1	0	2	0	0	0
Ukupno	**505**	**127**	**150**	**125**	**78**	**25**	**101**	**251**	**153**	**8**	**127**	**295**	**74**	**1**

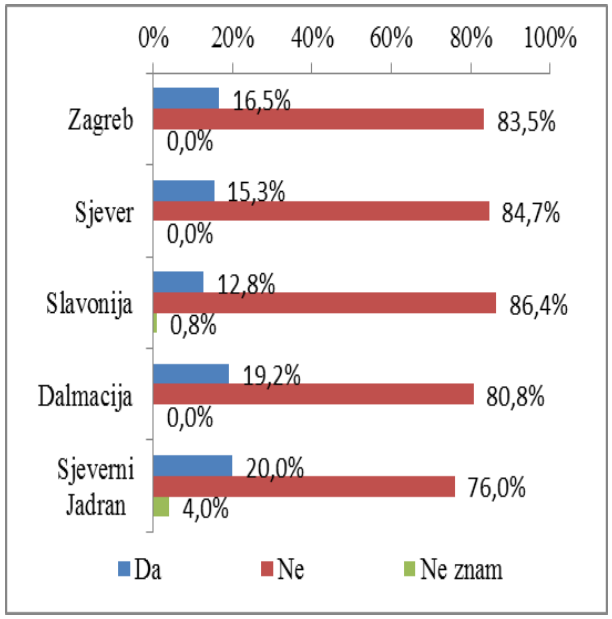
Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

Graf 29: Status prijava

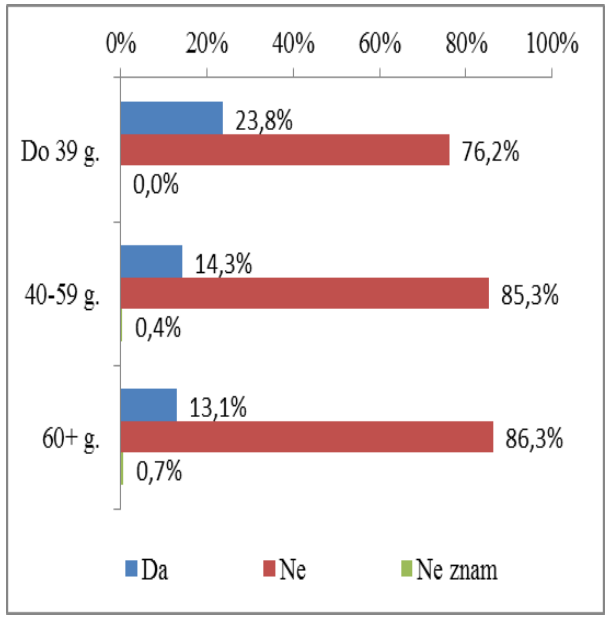

Izvor: Status prijava – pregled ukupnog uzorka, ispitanika prema regijama, dobnim skupinama i obrazovanju (Tabela 14)

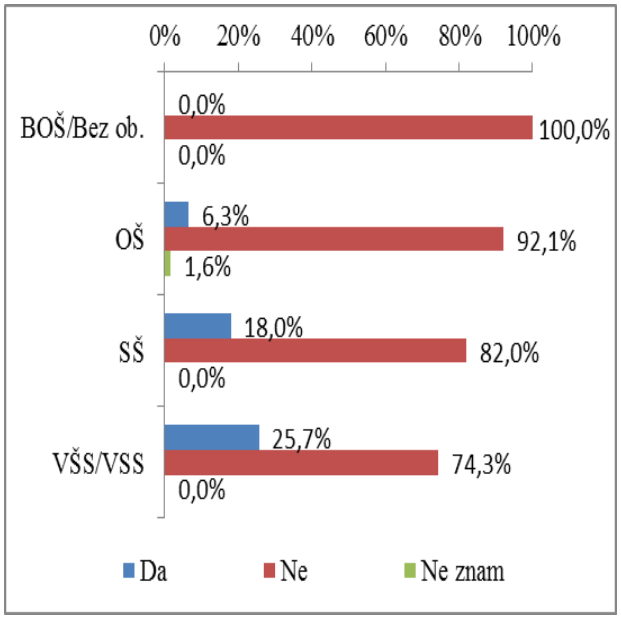
Graf 30: Status prijava po regijama

Graf 31: Status prijava po dobnim skupinama

Graf 32: Status prijava po obrazovanju

Izvor: Status prijava – pregled ukupnog uzorka, ispitanika prema regijama, dobnim skupinama i obrazovanju (Tabela 14)

Glede statusa dosadašnjih prijava za sredstva iz europskih poljoprivrednih fondova, 15,8 % ispitanika je izjavilo da je dosad apliciralo za sredstva iz europskih poljoprivrednih fondova.

S obzirom na regionalnu pripadnost ispitanika, najveći postotak ispitanika koji su dosad aplicirali za sredstva iz europskih poljoprivrednih fondova zabilježen je u regiji Sjeverni Jadran (20,0 %), potom slijede regije Dalmacija (19,2 %), Zagreb (16,5 %) i Sjever (15,3 %), dok je najmanji postotak zabilježen u regiji Slavonija (12,8 %).

S obzirom na dobne skupine, najveći postotak ispitanika koji su dosad aplicirali za sredstva iz europskih poljoprivrednih fondova zabilježen je je kod ispitanika mlađih od 40 godina (23,8 %), potom slijede ispitanici u dobnoj skupini između 40 i 59 godina (14,3 %), dok je najmanji postotak zabilježen kod ispitanika u dobnoj skupini od 60 i više godina (13,6 %).

S obzirom na razinu obrazovanja, najveći postotak ispitanika koji su dosad aplicirali za sredstva iz europskih poljoprivrednih fondova zabilježen je kod ispitanika s višim ili visokim obrazovanjem (25,7 %), potom slijede ispitanici sa srednjoškolskim obrazovanjem (18,0 %) i ispitanici s osnovnoškolskim obrazovanjem (6,3 %), dok su svi ispitanici bez završene osnovne škole izjavili da dosad nisu aplicirali.

4. STATUS DOSADAŠNJIH KONTAKATA S KONZULTANTIMA ZA POTREBE IZRADE PROJEKATA

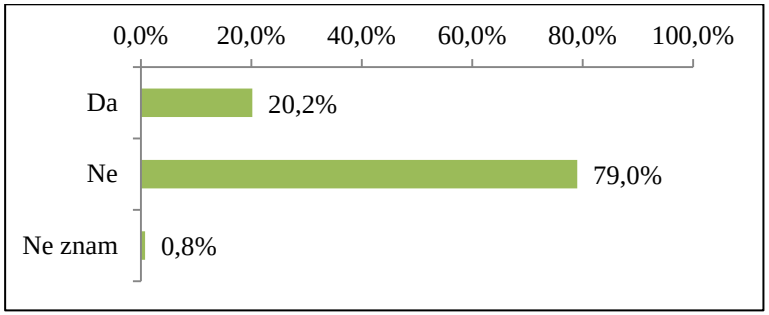
Pitanje: Jeste li ikada kontaktirali konzultanta za potrebe izrade projekta?

Tabela 15: Kontaktiranje konzultanta – pregled ukupnog uzorka, ispitanika prema regijama i dobnim skupinama

Odgovor	Ukupni uzorak	Regije					Dob		
		Zagreb	Sjever	Slavonija	Dalmacija	Sjeverni Jadran	Do 39 g.	40-59 g.	60+ g.
Da	102	26	32	23	16	5	35	49	18
Ne	399	100	116	101	62	20	65	200	134
Ne znam	4	1	2	1	0	0	1	2	1
Ukupno	**505**	**127**	**150**	**125**	**78**	**25**	**101**	**251**	**153**

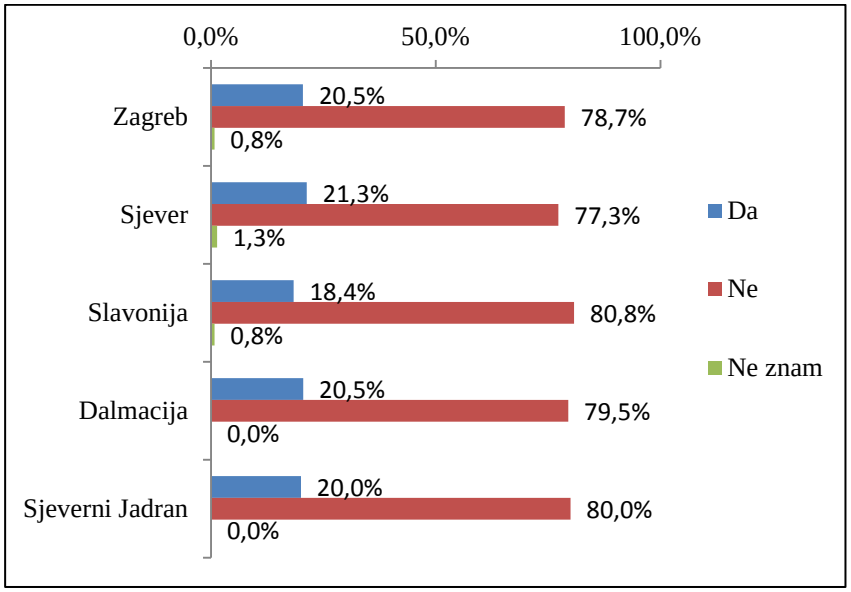
Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

Graf 33: Kontaktiranje konzultanta

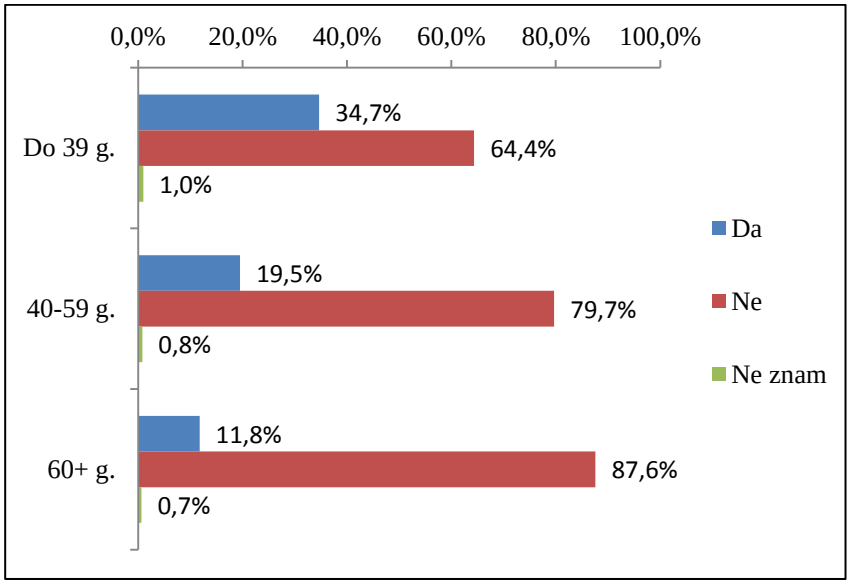

Izvor: Kontaktiranje konzultanta – pregled ukupnog uzorka, ispitanika prema regijama i dobnim skupinama (Tabela 15)

Graf 34: Kontaktiranje konzultanta po regijama

Graf 35: Kontaktiranje konzultanta po dobnim skupinama

Izvor: Kontaktiranje konzultanta – pregled ukupnog uzorka, ispitanika prema regijama i dobnim skupinama (Tabela 15)

Glede kontaktiranja konzultanta za potrebe izrade projekta, 20,2 % ispitanika je izjavilo da je dosad istog kontaktiralo.

S obzirom na regionalnu pripadnost ispitanika, najveći postotak ispitanika koji su dosad kontaktirali konzultanta zabilježen je u regiji Sjever (21,3 %), potom slijede regije Dalmacija i Zagreb (20,5 %) te regija Sjeverni Jadran (20,0 %), dok je najmanji postotak zabilježen u regiji Slavonija (18,4 %).

S obzirom na dobne skupine, najveći postotak ispitanika koji su dosad kontaktirali konzultanta zabilježen je kod ispitanika mlađih od 40 godina (34,7 %), potom slijede ispitanici u dobnoj skupini između 40 i 59 godina (19,5 %), dok je najmanji postotak zabilježen kod ispitanika u dobnoj skupini od 60 i više godina (11,8 %).

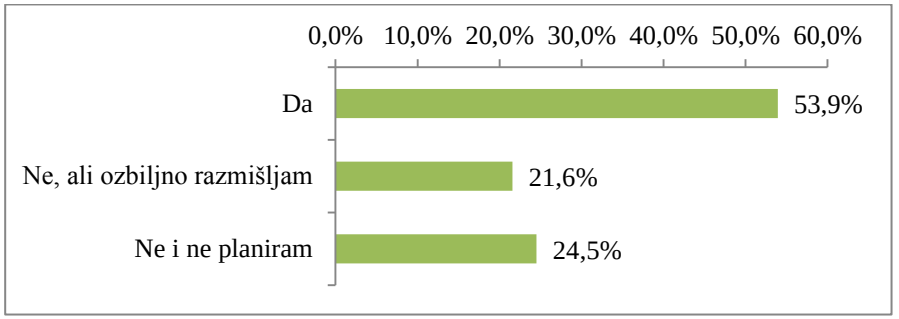
Pitanje: Jeste li dogovorili suradnju s konzultantom?

Tabela 16: Dogovaranje suradnje s konzultantom

Odgovor	Ispitanici
Da	55
Ne, ali ozbiljno razmišljam	22
Ne i ne planiram	25
Ukupno	**102**

Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

Graf 36: Dogovaranje suradnje s konzultantom

Izvor: Dogovaranje suradnje s konzultantom (Tabela 16)

Od ispitanika koji su se izjasnili da su dosad kontaktirali konzultanta za potrebe izrade projekta, najveći postotak njih izjasnio se da je s istim dogovorio suradnju (53,9 %). Njih 21,6 % ozbiljno razmišlja o dogovaranju suradnje, a njih 24,5 % ne planira dogovoriti suradnju.

5. RAZLOZI DOSADAŠNJEG NEPRIJAVLJIVANJA ZA SREDSTVA IZ EUROPSKIH POLJOPRIVREDNIH FONDOVA

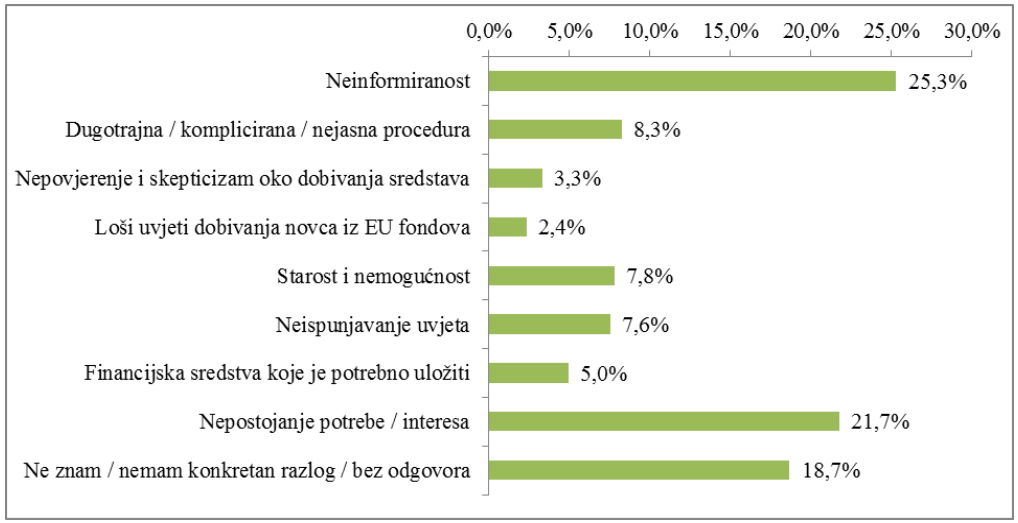
Pitanje: Zašto se dosad niste prijavljivali za sredstva iz europskih poljoprivrednih fondova?

Tabela 17: Razlozi neprijavljivanja

Razlozi	Ispitanici	%
Neinformiranost	107	25,3%
Dugotrajna / kompliciranа / nejasna procedura	35	8,3%
Nepovjerenje i skepticizam oko dobivanja sredstava	14	3,3%
Loši uvjeti dobivanja novca iz EU fondova	10	2,4%
Starost i nemogućnost	33	7,8%
Neispunjavanje uvjeta	32	7,6%
Financijska sredstva koje je potrebno uložiti	21	5,0%
Nepostojanje potrebe / interesa	92	21,7%
Ne znam / nemam konkretan razlog / bez odgovora	79	18,7%
Ukupno	**423**	**100,0%**

Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

Graf 37: Razlozi neprijavljivanja

Izvor: Razlozi neprijavljivanja (Tabela 17)

Ispitivanjem razloga dosadašnjeg neprijavljivanja za sredstva iz europskih poljoprivrednih fondova, utvrđeno je da prijavu zbog neinformiranosti nije podnijelo 25,3 % ispitanika, a dodatnih 8,3 % nije ju podnijelo zbog toga što proceduru ostvarenja prava na potporu smatraju dugotrajnom, kompliciranom i nejasnom. Njih 3,3 % nisu je podnijeli zbog nepovjerenja i skepticizma u pogledu ishoda prijave, 2,4 % zbog toga što im uvjeti za ostvarenje potpore nisu dovoljno motivirajući da bi podnijeli prijavu, 7,8 % zbog starosti i nemogućnosti, 5,0 % zbog financijskih sredstava koja je potrebno uložiti, 7,6 % zbog neispunjavanja uvjeta, dok je 40,4 % ispitanika iskazivalo nezainteresiranost za prijavom ili nije dalo konkretan odgovor.

6. PLANIRANJE BUDUĆIH PRIJAVA ZA SREDSTVA IZ EUROPSKIH POLJOPRIVREDNIH FONDOVA

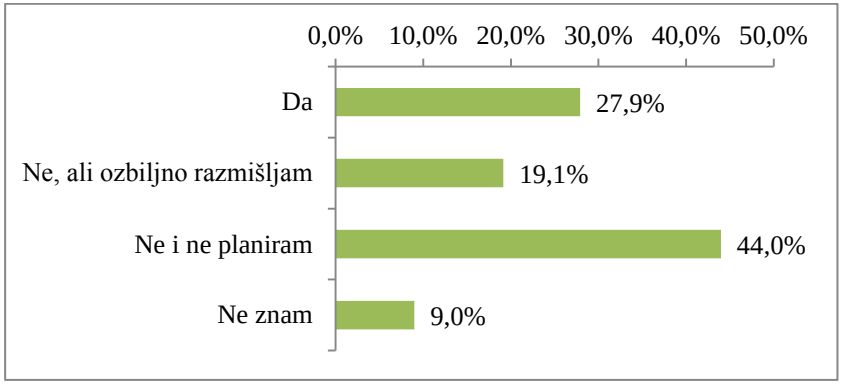
Pitanje: Planirate li se prijaviti za sredstva iz europskih poljoprivrednih fondova?

Tabela 18: Planiranje prijavljivanja – pregled ukupnog uzorka, ispitanika prema regijama i dobnim skupinama

Odgovor	Ukupni uzorak	Regije					Dob		
		Zagreb	Sjever	Slavonija	Dalmacija	Sjeverni Jadran	Do 39 g.	40-59 g.	60+ g.
Da	118	26	35	26	25	6	34	68	16
Ne, ali ozbiljno razmišljam	81	15	30	20	11	5	16	45	20
Ne i ne planiram	186	53	54	49	24	6	21	86	79
Ne znam	38	12	8	13	3	2	6	15	17
Ukupno	**423**	**106**	**127**	**108**	**63**	**19**	**77**	**214**	**132**

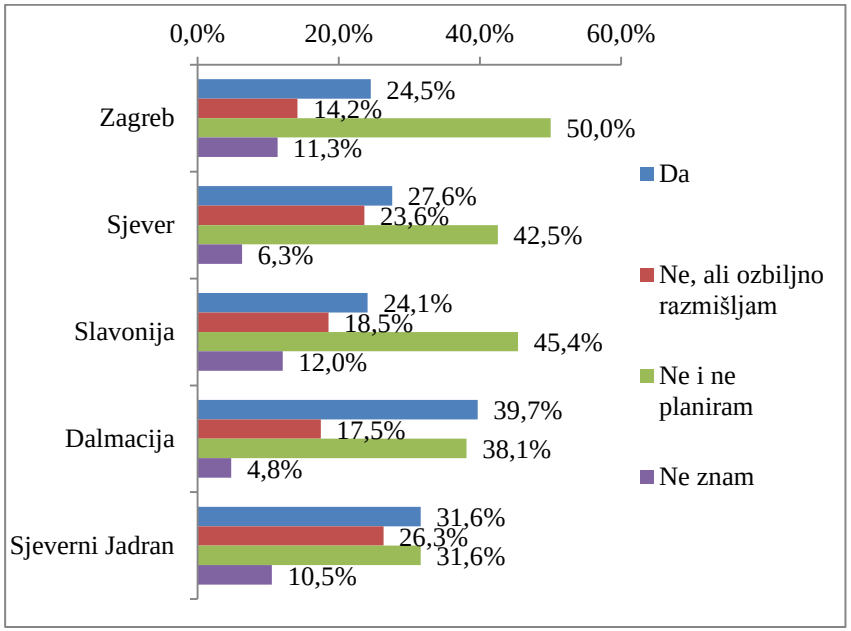
Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

Graf 38: Planiranje prijavljivanja

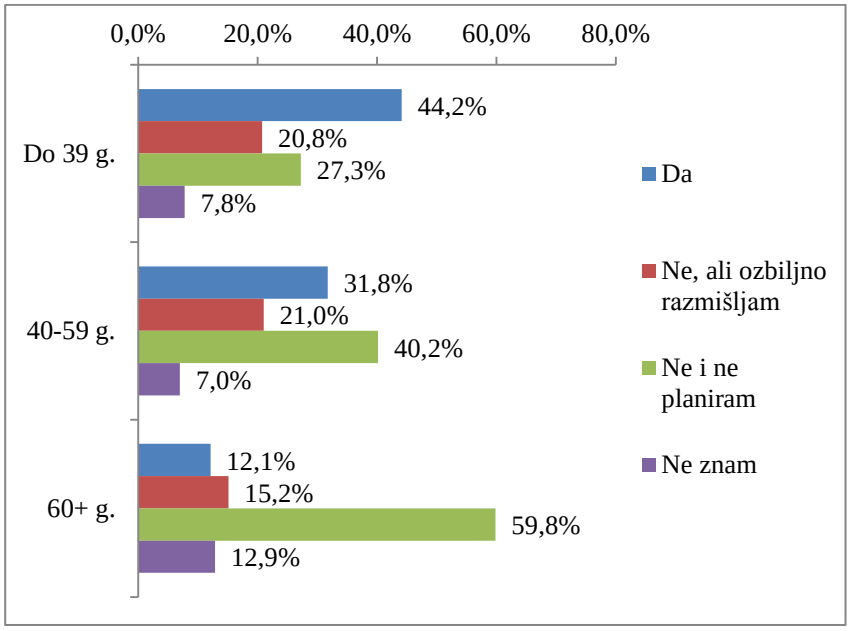

Izvor: Planiranje prijavljivanja – pregled ukupnog uzorka, ispitanika prema regijama i dobnim skupinama (Tabela 18)

Graf 39: Planiranje prijavljivanja po regijama

Graf 40: Planiranje prijavljivanja po dobnim skupinama

Izvor: Planiranje prijavljivanja – pregled ukupnog uzorka, ispitanika prema regijama i dobnim skupinama (Tabela 18)

Od ispitanika koji su se izjasnili da dosad nisu podnosili prijavu za sredstva iz europskih poljoprivrednih fondova, najveći postotak njih se izjasnio da istu ne planira podnijeti ni u budućnosti (44,0 %), ne zna hoće li aplicirati njih 9,0 %, razmišlja o apliciranju njih 19,1 %, dok je 27,9 % ispitanika koji u prošlosti nisu aplicirali, izjavilo da planira aplicirati u budućnosti.

S obzirom na regionalnu pripadnost ispitanika, najveći postotak ispitanika koji dosad nisu aplicirali za sredstva iz europskih poljoprivrednih fondova, a imaju interes za budućim apliciranjem, zabilježen je u regiji Dalmacija, potom slijede regije Sjeverni Jadran, Sjever i Zagreb, dok je najmanji postotak zabilježen u regiji Slavonija.

S obzirom na dobne skupine, najveći postotak ispitanika koji dosad nisu aplicirali za sredstva iz europskih poljoprivrednih fondova, a imaju interes za budućim apliciranjem, zabilježen je je kod ispitanika mlađih od 40 godina, potom slijede ispitanici u dobnoj skupini između 40 i 59 godina, dok je najmanji postotak zabilježen kod ispitanika u dobnoj skupini od 60 i više godina.

PRILOG 3: Podaci Europske komisije o visini iskorištenih sredstava europskih poljoprivrednih fondova i naloženim povratima zbog nepravilnog korištenja po zemljama članicama Europske unije u financijskim godinama 2013., 2014. i 2015.

1. Iskorištena, poravnana i neporavnana sredstava EFJP-a i EPFRR-a temeljem provedbenih odluka Europske komisije donesenih za financijske godine 2013., 2014. i 2015.

1.1. Iskorištena, poravnana i neporavnana sredstava EFJP-a i EPFRR-a u financijskoj godini 2013.

Tablica 1: Iskorištena, poravnana i neporavnana sredstava EFJP-a i EPFRR-a u financijskoj godini 2013. (mil. EUR)

Zemlja članica	EFJP				EPFRR				EFJP i EPFRR			
	Iskorištena sredstva	Poravnano	Neporavnano	% neporavnavanja	Iskorištena sredstva	Poravnano	Neporavnano	% neporavnavanja	Iskorištena sredstva	Poravnano	Neporavnano	% neporavnavanja
Austrija	691,6	691,6			526,1	526,1			1.217,7	1.217,7		
Belgija	635,7	624,3	**11,3**	**1,78%**	41,5	41,5			677,2	665,9	**11,3**	**1,67%**
Bugarska	520,7	520,7			396,1	0,0	**396,1**	**100,00%**	916,8	520,7	**396,1**	**43,20%**
Cipar	48,8	48,8			22,9	22,9			71,7	71,7		
Češka	832,3	832,3			371,7	371,7			1.203,9	1.203,9		
Danska	932,5	932,5			61,9	0,0	**61,9**	**100,00%**	994,4	932,5	**61,9**	**6,22%**
Estonija	95,2	95,2			126,4	126,4			221,6	221,6		
Finska	535,7	535,7			334,1	334,1			869,9	869,9		
Francuska	8.578,5	8.578,5			987,0	987,0			9.565,5	9.565,5		
Grčka	2.341,1	0,0	**2.341,1**	**100,00%**	225,8	0,0	**225,8**	**100,00%**	2.566,9	0,0	**2.566,9**	**100,00%**
Hrvatska	0,0	0,0							0,0	0,0		
Irska	1.228,6	1.228,6			321,6	321,6			1.550,2	1.550,2		

Italija	4.541,3	4.541,3			1.265,2	1.265,2			5.806,5	5.806,5		
Latvija	147,6	147,6			182,4	182,4			330,1	330,1		
Litva	352,7	352,7			251,0	251,0			603,7	603,7		
Luksemburg	33,8	33,8			10,1	10,1			43,8	43,8		
Mađarska	1.249,2	1.249,2			488,4	488,4			1.737,7	1.737,7		
Malta	5,6	5,6			9,6	9,6			15,2	15,2		
Nizozemska	884,7	884,7			99,5	99,5			984,1	984,1		
Njemačka	5.326,0	5.326,0			1.293,5	1.293,5			6.619,5	6.619,5		
Poljska	3.147,7	3.147,7			1.806,2	1.806,2			4.953,9	4.953,9		
Portugal	762,8	762,8			656,5	656,5			1.419,3	1.419,3		
Rumunjska	1.174,8	0,0	**1.174,8**	**100,00%**	1.214,8	0,0	**1.214,8**	**100,00%**	2.389,6	0,0	**2.389,6**	**100,00%**
Slovačka	361,3	361,3			195,4	195,4			556,7	556,7		
Slovenija	134,0	134,0			125,9	125,9			259,9	259,9		
Španjolska	5.811,6	5.811,6			1.035,0	696,8	**338,2**	**32,68%**	6.846,6	6.508,4	**338,2**	**4,94%**
Švedska	676,9	676,9			181,8	181,8			858,7	858,7		
Ujedinjena Kraljevina	3.105,0	3.105,0			750,6	750,6			3.855,6	3.855,6		
Ukupno EU-28	**44.155,8**	**40.628,5**	**3.527,3**	**7,99%**	**12.981,1**	**10.744,2**	**2.236,8**	**17,23%**	**57.136,8**	**51.372,7**	**5.764,1**	**10,09%**

Izvori: Provedbena odluka Komisije (EU) 2014/260 od 29. travnja 2014. o poravnanju računa agencija za plaćanja država članica u pogledu izdataka koje je financirao Europski fond za jamstva u poljoprivredi (EFJP) za financijsku godinu 2013., Službeni list Europske unije, SL L 136, 9. 5. 2014.;

Provedbena odluka Komisije (EU) 2014/251 od 29. travnja 2014. o poravnanju računa agencija za plaćanja država članica u pogledu izdataka koje je financirao Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (EPFRR) za financijsku godinu 2013., Službeni list Europske unije, SL L 132, 3. 5. 2014.;

Internetska stranica središnjeg portala za razmjenu podataka između Europske komisije i zemalja članica. Dostupno na: https://circabc.europa.eu, (pristup: 2. 2. 2017.)

1.2. Iskorištena, poravnana i neporavnana sredstava EFJP-a i EPFRR-a u financijskoj godini 2014.

Tablica 2: Iskorištena, poravnana i neporavnana sredstava EFJP-a i EPFRR-a u financijskoj godini 2014. (mil. EUR)

Zemlja članica	EFJP				EPFRR				EFJP i EPFRR			
	Iskorištena sredstva	Poravnano	Neporavnano	% neporavnavanja	Iskorištena sredstva	Poravnano	Neporavnano	% neporavnavanja	Iskorištena sredstva	Poravnano	Neporavnano	% neporavnavanja
Austrija	676,3	676,3			544,5	544,5			1.220,8	1.220,8		
Belgija	609,7	609,7			33,5	16,8	**16,7**	**49,88%**	643,2	626,5	**16,7**	**2,60%**
Bugarska	600,0	600,0			394,5	394,5			994,4	994,4		
Cipar	56,2	56,2			22,6	22,6			78,7	78,7		
Češka	893,3	893,3			326,1	326,1			1.219,4	1.219,4		
Danska	920,7	920,7			83,0	83,0			1.003,7	1.003,7		
Estonija	100,0	100,0			106,3	106,3			206,3	206,3		
Finska	518,4	518,4			178,0	178,0			696,4	696,4		
Francuska	7.948,1	7.948,1			798,9	798,9			8.747,0	8.747,0		
Grčka	2.073,9	0,0	**2.073,9**	**100,00%**	552,8	0,0	**552,8**	**100,00%**	2.626,7	0,0	**2.626,7**	**100,00%**
Hrvatska	96,4	96,4							96,4	96,4		
Irska	1.224,4	1.224,4			179,3	179,3			1.403,7	1.403,7		
Italija	4.489,4	4.486,7	**2,7**	**0,06%**	1.209,6	1.209,6			5.699,0	5.696,3	**2,7**	**0,05%**
Latvija	146,5	146,5			127,3	127,3			273,7	273,7		
Litva	378,9	378,9			232,4	232,4			611,3	611,3		
Luksemburg	33,2	33,2			6,7	6,7			39,9	39,9		
Mađarska	1.330,8	1.330,8			550,3	550,3			1.881,1	1.881,1		
Malta	5,5	5,5			11,4	0,0	**11,4**	**100,00%**	16,9	5,5	**11,4**	**67,33%**
Nizozemska	819,8	819,8			111,1	111,1			930,9	930,9		
Njemačka	5.177,8	4.789,8	**387,9**	**7,49%**	1.044,7	862,9	**181,8**	**17,40%**	6.222,4	5.652,7	**569,7**	**9,16%**
Poljska	3.206,3	3.206,3			1.700,8	1.700,8			4.907,0	4.907,0		
Portugal	703,1	703,1			684,9	684,9			1.388,1	1.388,1		
Rumunjska	1.325,9	0,0	**1.325,9**	**100,00%**	824,6	0,0	**824,6**	**100,00%**	2.150,5	0,0	**2.150,5**	**100,00%**
Slovačka	379,8	379,8			148,3	148,3			528,1	528,1		

Slovenija	144,3	144,3			129,4	129,4			273,7	273,7		
Španjolska	5.493,4	5.493,4			984,6	952,7	**31,9**	**3,24%**	6.478,0	6.446,1	**31,9**	**0,49%**
Švedska	689,9	689,9			264,4	264,4			954,3	954,3		
Ujedinjena Kraljevina	3.219,7	3.219,7			794,1	794,1			4.013,7	4.013,7		
Ukupno EU-28	**43.261,5**	**39.471,1**	**3.790,5**	**8,76%**	**12.044,0**	**10.424,8**	**1.619,2**	**13,44%**	**55.305,5**	**49.895,8**	**5.409,7**	**9,78%**

Izvori: Provedbena odluka Komisije (EU) 2015/843 od 28. svibnja 2015. o poravnanju računa agencija za plaćanja država članica u pogledu izdataka koje je financirao Europski fond za jamstva u poljoprivredi (EFJP) za financijsku godinu 2014., Službeni list Europske unije, SL L 134, 30. 5. 2015.;

Provedbena odluka Komisije (EU) 2015/842 od 28. svibnja 2015. o poravnanju računa agencija za plaćanja država članica u pogledu izdataka koje je financirao Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (EPFRR) za financijsku godinu 2014., Službeni list Europske unije, SL L 134, 30. 5. 2015.;

Internetska stranica središnjeg portala za razmjenu podataka između Europske komisije i zemalja članica. Dostupno na: https://circabc.europa.eu, (pristup: 2. 2. 2017.)

1.3. Iskorištena, poravnana i neporavnana sredstava EFJP-a i EPFRR-a u financijskoj godini 2015.

Tablica 3: Iskorištena, poravnana i neporavnana sredstava EFJP-a i EPFRR-a u financijskoj godini 2015. (mil. EUR)

Zemlja članica	EFJP				EPFRR				EFJP i EPFRR			
	Iskorištena sredstva	Poravnano	Neporavnano	% neporavnavanja	Iskorištena sredstva	Poravnano	Neporavnano	% neporavnavanja	Iskorištena sredstva	Poravnano	Neporavnano	% neporavnavanja
Austrija	696,1	696,1			561,7	561,7			1.257,8	1.257,8		
Belgija	620,0	620,0			99,8	34,0	**65,8**	**65,97%**	719,8	654,0	**65,8**	**9,15%**
Bugarska	659,7	0,0	**659,7**	**100,00%**	788,2	0,0	**788,2**		1.447,9	0,0	**1.447,9**	**100,00%**
Cipar	57,3	57,3			38,1	38,1			95,4	95,4		
Češka	895,7	895,7			458,5	458,5			1.354,2	1.354,2		
Danska	907,6	907,6			123,1	123,1			1.030,7	1.030,7		
Estonija	118,6	118,6			75,4	75,4			194,0	194,0		
Finska	538,4	538,4			522,6	522,6			1.061,0	1.061,0		
Francuska	7.753,9	7.364,1	**389,7**	**5,03%**	1.559,7	0,0	**1.559,7**	**100,00%**	9.313,6	7.364,1	**1.949,4**	**20,93%**
Grčka	2.026,9	2.026,9			888,3	888,3			2.915,2	2.915,2		

Hrvatska	165,2[1]	165,2			54,7	54,7			220,0	220,0		
Irska	1.216,0	1.216,0			422,1	422,1			1.638,0	1.638,0		
Italija	4.427,5	2.171,7	**2.255,8**	**50,95%**	2.398,8	506,2	**1.892,7**	**78,90%**	6.826,4	2.677,8	**4.148,5**	**60,77%**
Latvija	166,2	166,2			112,8	112,8			279,0	279,0		
Litva	395,4	395,4			284,5	284,5			680,0	680,0		
Luksemburg	32,3	32,3			16,6	16,6			48,9	48,9		
Mađarska	1.311,9	1.311,9			748,8	748,8			2.060,6	2.060,6		
Malta	5,6	5,6			18,5	18,5			24,1	24,1		
Nizozemska	741,4	741,4			101,7	101,7			843,0	843,0		
Njemačka	5.065,3	5.065,3			1.419,9	1.415,2	**4,7**	**0,33%**	6.485,2	6.480,5	**4,7**	**0,07%**
Poljska	3.456,3	3.456,3			2.833,8	2.833,8			6.290,1	6.290,1		
Portugal	676,7	676,7			740,1	740,1			1.416,8	1.416,8		
Rumunjska	1.420,1	1.420,1			1.766,8	0,0	**1.766,8**	**100,00%**	3.187,0	1.420,1	**1.766,8**	**55,44%**
Slovačka	436,7	436,7			316,5	316,5			753,2	753,2		
Slovenija	139,6	139,6			125,6	125,6			265,2	265,2		
Španjolska	5.584,8	5.584,8			1.900,1	1.871,6	**28,5**	**1,50%**	7.484,9	7.456,4	**28,5**	**0,38%**
Švedska	696,4	696,4			265,2	124,0	**141,2**	**53,25%**	961,6	820,4	**141,2**	**14,68%**
Ujedinjena Kraljevina	3.058,0	3.058,0			739,9	739,9			3.797,9	3.797,9		
Ukupno EU-28	**43.269,5**	**39.964,3**	**3.305,2**	**7,64%**	**19.381,9**	**13.134,2**	**6.247,7**	**32,23%**	**62.651,4**	**53.098,5**	**9.552,9**	**15,25%**

Izvori: Provedbena odluka Komisije (EU) 2016/941 od 30. svibnja 2016. o poravnanju računa agencija za plaćanja država članica u pogledu izdataka koje je financirao Europski fond za jamstva u poljoprivredi (EFJP) za financijsku godinu 2015., Službeni list Europske unije, SL L 155, 14. 6. 2016.;

Provedbena odluka Komisije (EU) 2016/942 od 30. svibnja 2016. o poravnanju računa agencija za plaćanja država članica u pogledu izdataka koje je financirao Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (EPFRR) za financijsku godinu 2015., Službeni list Eu-ropske unije, SL L 155, 14. 6. 2016.;

[1] Ukupno prijavljeni iznos iskorištenih sredstava za 2015. godinu od 219.951.171,39 EUR je za 10.354,06 EUR manji od ukupno iskorištenih 219.961.525,45 EUR, jer je taj iznos Republika Hrvatska vratila u EU budžet nakon završetka financijske godine 2014. pa je sastavni dio godišnjeg financijskog izvještaja za 2015. godinu s negativnim predznakom.

Provedbena odluka Komisije (EU) 2016/2113 od 30. studenoga 2016. o poravnanju računa agencija za plaćanja država članica u pogledu rashoda koji su financirani iz Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR) u zadnjoj godini provedbe programskog razdoblja EPFRR-a 2007. – 2013. (16. listopada 2014. – 31. prosinca 2015.), Službeni list Europske unije, SL L 327, 2. 12. 2016.;

Internetska stranica središnjeg portala za razmjenu podataka između Europske komisije i zemalja članica. Dostupno na: https://circabc.europa.eu, (pristup: 2. 2. 2017.)

1.4. Prosječno iskorištena, poravnana i neporavnana sredstava EFJP-a i EPFRR-a u financijskim godinama 2013., 2014. i 2015.

Tablica 4: Prosječno iskorištena, poravnana i neporavnana sredstava EFJP-a i EPFRR-a u financijskim godinama 2013., 2014. i 2015. (mil. EUR)

Zemlja članica	EFJP				EPFRR				EFJP i EPFRR			
	Iskorištena sredstva	Poravnano	Neporavnano	% neporavnavanja	Iskorištena sredstva	Poravnano	Neporavnano	% neporavnavanja	Iskorištena sredstva	Poravnano	Neporavnano	% neporavnavanja
Austrija	688,0	688,0			544,1	544,1			1.232,1	1.232,1		
Belgija	621,8	618,0	**3,8**	**0,61%**	58,3	30,8	**27,5**	**47,21%**	680,1	648,8	**31,3**	**4,60%**
Bugarska	593,4	373,6	**219,9**	**37,05%**	526,3	131,5	**394,8**	**75,01%**	1.119,7	505,0	**614,7**	**54,90%**
Cipar	54,1	54,1			27,9	27,9			82,0	82,0		
Češka	873,8	873,8			385,4	385,4			1.259,2	1.259,2		
Danska	920,3	920,3			89,3	68,7	**20,6**	**23,10%**	1.009,6	989,0	**20,6**	**2,04%**
Estonija	104,6	104,6			102,7	102,7			207,3	207,3		
Finska	530,8	530,8			344,9	344,9			875,7	875,7		
Francuska	8.093,5	7.963,6	**129,9**	**1,61%**	1.115,2	595,3	**519,9**	**46,62%**	9.208,7	8.558,9	**649,8**	**7,06%**
Grčka	2.147,3	675,6	**1.471,7**	**68,54%**	555,6	296,1	**259,5**	**46,71%**	2.703,0	971,7	**1.731,2**	**64,05%**
Hrvatska[2]	130,8	130,8			54,7	54,7			185,6	185,6		

[2] Budući da je Republika Hrvatska započela s korištenjem sredstava EFJP-a u financijskoj godini 2014., a s korištenjem sredstava EPFRR-a u financijskoj godini 2015., prosječna iskorištenost i prosječno poravnavanje sredstava za Republiku Hrvatsku izračunato je na bazi perioda u kojemu je koristila sredstva.

Irska	1.223,0	1.223,0			307,7	307,7			1.530,7	1.530,7		
Italija	4.486,1	3.733,2	**752,8**	**16,78%**	1.624,5	993,6	**630,9**	**38,84%**	6.110,6	4.726,9	**1.383,7**	**22,64%**
Latvija	153,4	153,4			140,8	140,8			294,3	294,3		
Litva	375,7	375,7			256,0	256,0			631,7	631,7		
Luksemburg	33,1	33,1			11,1	11,1			44,2	44,2		
Mađarska	1.297,3	1.297,3			595,8	595,8			1.893,1	1.893,1		
Malta	5,6	5,6			13,2	9,4	**3,8**	**28,83%**	18,8	15,0	**3,8**	**20,27%**
Nizozemska	815,3	815,3			104,1	104,1			919,3	919,3		
Njemačka	5.189,7	5.060,4	**129,3**	**2,49%**	1.252,7	1.190,5	**62,2**	**4,96%**	6.442,4	6.250,9	**191,5**	**2,97%**
Poljska	3.270,1	3.270,1			2.113,6	2.113,6			5.383,7	5.383,7		
Portugal	714,2	714,2			693,8	693,8			1.408,0	1.408,0		
Rumunjska	1.307,0	473,4	**833,6**	**63,78%**	1.268,7	0,0	**1.268,7**	**100,00%**	2.575,7	473,4	**2.102,3**	**81,62%**
Slovačka	392,6	392,6			220,1	220,1			612,7	612,7		
Slovenija	139,3	139,3			127,0	127,0			266,3	266,3		
Španjolska	5.629,9	5.629,9			1.306,6	1.173,7	**132,9**	**10,17%**	6.936,5	6.803,6	**132,9**	**1,92%**
Švedska	687,7	687,7			237,1	190,1	**47,1**	**19,85%**	924,8	877,8	**47,1**	**5,09%**
Ujedinjena Kraljevina	3.127,5	3.127,5			761,5	761,5			3.889,1	3.889,1		
Ukupno EU-28	**43.605,9**	**40.064,9**	**3.541,0**	**8,12%**	**14.838,8**	**11.470,9**	**3.367,9**	**22,70%**	**58.444,7**	**51.535,8**	**6.908,9**	**11,82%**

Izvori: Iskorištena, poravnana i neporavnana sredstava EFJP-a i EPFRR-a u financijskoj godini 2013. (Tablica 1);

Iskorištena, poravnana i neporavnana sredstava EFJP-a i EPFRR-a u financijskoj godini 2014. (Tablica 2);

Iskorištena, poravnana i neporavnana sredstava EFJP-a i EPFRR-a u financijskoj godini 2015 (Tablica 3).

2. Naloženi povrati sredstava EFJP-a i EPFRR-a (financijske korekcije) temeljem provedbenih odluka Europske komisije donesenih u financijskim godinama 2013., 2014. i 2015.

2.1. Naloženi povrati sredstava EFJP-a i EPFRR-a (financijske korekcije) u financijskoj godini 2013.

Tablica 5: Naloženi povrati sredstava EFJP-a i EPFRR-a (financijske korekcije) u financijskoj godini 2013. (tis. EUR)

Zemlja članica	Provedbena odluka Komisije (EU) 2013/123 od 26. veljače 2013.			Provedbena odluka Komisije (EU) 2013/214 od 2. svibnja 2013.			Provedbena odluka Komisije (EU) 2013/433 od 13. kolovoza 2013.			Ukupno naloženi povrati sredstava u financijskoj godini 2013.		
	EFJP i EPFRR	EFJP	EPFRR	EFJP i EPFRR	EFJP	EPFRR	EFJP i EPFRR	EFJP	EPFRR	EFJP i EPFRR	EFJP	EPFRR
Austrija												
Belgija	**2.477,0**	2.443,7	33,3	**595,1**	595,1		**4.108,2**	4.108,2		**7.180,3**	7.147,0	33,3
Bugarska	**23,0**		23,0							**23,0**		23,0
Cipar	**99,7**		99,7							**99,7**		99,7
Češka	**11.012,1**	5.255,9	5.756,2	**26,7**	26,7					**11.038,8**	5.282,6	5.756,2
Danska	**19,1**	19,1					**11.455,2**	10.168,7	1.286,5	**11.474,3**	10.187,8	1.286,5
Estonija	**61.705,3**	61.326,2	379,1	**29,8**		29,8				**61.735,1**	61.326,2	408,9
Finska	**66,6**	64,9	1,8	**0,001**		0,001	**5.315,1**	4.695,6	619,5	**5.381,8**	4.760,5	621,3
Francuska	**39.982,1**	4.573,3	35.408,9				**1.828,1**	1.828,1		**41.810,2**	6.401,4	35.408,9
Grčka	**8.936,0**	8.936,0		**121.750,4**	115.575,3	6.175,1	**5.191,3**	5.191,3		**135.877,7**	129.702,6	6.175,1
Hrvatska												
Irska	**624,9**	30,3	594,6	**1.899,2**	1.899,2		**5.989,8**	4.257,1	1.732,7	**8.513,9**	6.186,6	2.327,3
Italija	**73.609,0**	67.754,8	5.854,3				**14.698,1**	14.698,1		**88.307,1**	82.452,9	5.854,3
Latvija							**600,3**		600,3	**600,3**		600,3
Litva	**3.091,0**	1.258,9	1.832,0	**3.448,5**		3.448,5				**6.539,5**	1.258,9	5.280,5
Luksemburg							**279,2**		279,2	**279,2**		279,2
Mađarska	**9.258,3**	9.157,3	101,0				**7.824,5**	4.703,1	3.121,4	**17.082,8**	13.860,4	3.222,4

Malta	**69,1**	38,3	30,8	**91,2**	91,2					**160,4**	129,5	30,8
Nizozemska	**688,5**	688,5								**688,5**	688,5	
Njemačka	**3.738,7**		3.738,7	**1.275,7**	63,1	1.212,6	**7.243,1**	7.041,3	201,8	**12.257,6**	7.104,4	5.153,2
Poljska	**29.420,6**	657,4	28.763,2	**73.748,0**	22,9	73.725,1	**30.473,9**	23.406,1	7.067,8	**133.642,5**	24.086,4	109.556,1
Portugal				**31,0**	31,0					**31,0**	31,0	
Rumunjska	**15.460,4**		15.460,4							**15.460,4**		15.460,4
Slovačka	**1.558,1**	1.178,8	379,3	**3.303,9**		3.303,9				**4.862,0**	1.178,8	3.683,2
Slovenija	**286,1**	286,1		**554,0**	6,0	548,0	**6.636,3**	3.955,5	2.680,8	**7.476,4**	4.247,6	3.228,8
Španjolska				**1.156,2**	1.156,2		**6.756,3**	5.231,8	1.524,5	**7.912,5**	6.388,0	1.524,5
Švedska												
Ujedinjena Kraljevina	**123.650,9**	117.407,7	6.243,2	**10.215,0**	10.213,8	1,3	**57.944,4**	52.305,1	5.639,2	**191.810,3**	179.926,6	11.883,7
Ukupno EU-28	**385.776,6**	**281.077,1**	**104.699,6**	**218.124,7**	**129.680,5**	**88.444,3**	**166.343,8**	**141.589,9**	**24.753,8**	**770.245,1**	**552.347,5**	**217.897,7**

Izvori: Commission Implementing Decision (EU) 2013/123 of 26 February 2013 on excluding from European Union financing certain expenditure incurred by the Member States under the Guarantee Section of the European Agricultural Guidance and Guarantee Fund (EAGGF), under the European Agricultural Guarantee Fund (EAGF) and under the European Agricultural Fund for Rural Development (EAFRD), Službeni list Europske unije, SL L 67, 9. 3. 2013.;

Commission Implementing Decision (EU) 2013/214 of 2 May 2013 on excluding from European Union financing certain expenditure incurred by the Member States under the Guarantee Section of the European Agricultural Guidance and Guarantee Fund (EAGGF), under the European Agricultural Guarantee Fund (EAGF) and under the European Agricultural Fund for Rural Development (EAFRD), Službeni list Europske unije, SL L 123, 4. 5. 2013.;

Provedbena odluka Komisije (EU) 2013/433 od 13. kolovoza 2013. o isključenju iz financiranja Europske unije određenih izdataka nastalih za države članice na temelju Komponente za jamstva Europskog fonda za smjernice i jamstva u poljoprivredi (EFSJP), u okviru Europskog fonda za jamstva u poljoprivredi (EFJP) i Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR), Službeni list Europske unije, SL L 219, 15. 8. 2013.

2.2. Naloženi povrati sredstava EFJP-a i EPFRR-a (financijske korekcije) u financijskoj godini 2014.

Tablica 6: Naloženi povrati sredstava EFJP-a i EPFRR-a (financijske korekcije) u financijskoj godini 2014. (tis. EUR)

Zemlja članica	Provedbena odluka Komisije (EU) 2013/763 od 12. prosinca 2013.			Provedbena odluka Komisije (EU) 2014/191 od 4. travnja 2014.			Provedbena odluka Komisije (EU) 2014/458 od 9. srpnja 2014.			Ukupno naloženi povrati sredstava u financijskoj godini 2014.		
	EFJP i EPFRR	EFJP	EPFRR	EFJP i EPFRR	EFJP	EPFRR	EFJP i EPFRR	EFJP	EPFRR	EFJP i EPFRR	EFJP	EPFRR
Austrija	**3.625,7**	2.227,2	1.398,5							**3.625,7**	2.227,2	1.398,5
Belgija							**306,2**	306,2		**306,2**	306,2	
Bugarska												
Cipar												
Češka							**4,3**	4,3		**4,3**	4,3	
Danska				**6.090,8**	5.932,4	158,4	**3.345,0**	3.092,0	253,0	**9.435,8**	9.024,4	411,4
Estonija												
Finska	**1.238,3**	310,5	927,8	**3.079,4**	2.242,1	837,3	**3.775,7**	2.635,8	1.139,9	**8.093,4**	5.188,4	2.905,0
Francuska	**152.494,3**	148.592,6	3.901,7	**253.405,7**	243.375,1	10.030,7	**20.686,3**	20.686,3		**426.586,3**	412.654,0	13.932,4
Grčka	**92.489,5**	92.100,7	388,8	**682,3**	682,3					**93.171,8**	92.783,0	388,8
Hrvatska												
Irska												
Italija				**8.219,7**	5.794,9	2.424,8	**6.504,7**	6.504,7		**14.724,5**	12.299,6	2.424,8
Latvija							**760,3**	457,2	303,2	**760,3**	457,2	303,2
Litva												
Luksemburg	**217,5**	188,3	29,3							**217,5**	188,3	29,3
Mađarska	**337,2**	337,2					**383,7**		383,7	**720,9**	337,2	383,7
Malta												
Nizozemska	**35.218,8**	31.585,7	3.633,0							**35.218,8**	31.585,7	3.633,0
Njemačka	**290,5**	135,0	155,4	**2.826,3**		2.826,3	**396,8**	396,8		**3.513,6**	531,8	2.981,8
Poljska							**5.843,6**		5.843,6	**5.843,6**		5.843,6
Portugal	**-505,2**	-505,2		**16.559,8**	14.258,0	2.301,8	**1.266,4**		1.266,4	**17.321,0**	13.752,8	3.568,2

Rumunjska				**4.243,1**	3.243,2	999,9				**4.243,1**	3.243,2	999,9
Slovačka												
Slovenija				**2.132,5**	1.196,7	935,7	**345,4**	345,4		**2.477,9**	1.542,2	935,7
Španjolska	**18.734,8**	18.571,1	163,7	**8.587,0**	8.587,0		**3.323,8**	3.222,9	100,9	**30.645,7**	30.381,0	264,7
Švedska							**1.467,7**	1.133,6	334,1	**1.467,7**	1.133,6	334,1
Ujedinjena Kraljevina				**9.151,6**	7.929,5	1.222,1	**3.178,2**	2.563,5	614,8	**12.329,8**	10.493,0	1.836,9
Ukupno EU-28	**304.141,5**	**293.543,2**	**10.598,3**	**314.978,3**	**293.241,2**	**21.737,0**	**51.588,2**	**41.348,6**	**10.239,6**	**670.708,0**	**628.133,1**	**42.574,9**

Izvori: Provedbena odluka Komisije (EU) 2013/763 od 12. prosinca 2013. o isključenju iz financiranja Europske unije određenih izdataka nastalih za države članice na temelju Komponente za jamstva Europskog fonda za smjernice i jamstva u poljoprivredi (EFSJP), u okviru Europskog fonda za jamstva u poljoprivredi (EFJP) i Europskoga poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR), Službeni list Europske unije, SL L 338, 17. 12. 2013.;

Provedbena odluka Komisije (EU) 2014/191 od 4. travnja 2014. o isključenju iz financiranja Europske unije određenih izdataka nastalih za države članice u okviru Komponente za jamstva Europskog fonda za smjernice i jamstva u poljoprivredi (EFSJP), u okviru Europskog fonda za jamstva u poljoprivredi (EFJP) i Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR), Službeni list Europske unije, SL L 104, 8. 4. 2014.;

Provedbena odluka Komisije (EU) 2014/458 od 9. srpnja 2014. o isključenju iz financiranja Europske unije određenih izdataka nastalih za države članice na temelju Komponente za jamstva Europskog fonda za smjernice i jamstva u poljoprivredi (EFSJP), u okviru Europskog fonda za jamstva u poljoprivredi (EFJP) i Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR), Službeni list Europske unije, SL L 205, 12. 7. 2014.

2.3. Naloženi povrati sredstava EFJP-a i EPFRR-a (financijske korekcije) u financijskoj godini 2015.

Tablica 7: Naloženi povrati sredstava EFJP-a i EPFRR-a (financijske korekcije) u financijskoj godini 2015. (tis. EUR)

Zemlja članica	Provedbena odluka Komisije (EU) 2014/950 od 19. prosinca 2014.			Provedbena odluka Komisije (EU) 2015/103 od 16. siječnja 2015.			Provedbena odluka Komisije (EU) 2015/1119 od 22. lipnja 2015.			Ukupno naloženi povrati sredstava u financijskoj godini 2015.		
	EFJP i EPFRR	EFJP	EPFRR	EFJP i EPFRR	EFJP	EPFRR	EFJP i EPFRR	EFJP	EPFRR	EFJP i EPFRR	EFJP	EPFRR
Austrija				**1.303,0**	1.130,2	172,8	**324,8**	324,8		**1.627,8**	1.455,0	172,8
Belgija				**1.619,9**	1.606,1	13,8	**2.817,8**	1.478,1	1.339,7	**4.437,7**	3.084,2	1.353,5
Bugarska				**60.192,4**	31.795,2	28.397,2	**2.267,1**	2.134,7	132,4	**62.459,5**	33.929,9	28.529,6
Cipar												

Češka				**2.123,2**	2.123,2					**2.123,2**	2.123,2	
Danska							**2.279,6**		2.279,6	**2.279,6**		2.279,6
Estonija				**717,9**	452,8	265,1	**30,7**		30,7	**748,6**	452,8	295,8
Finska							**4.234,9**	3.202,7	1.032,2	**4.234,9**	3.202,7	1.032,2
Francuska				**1.078.222,3**	983.730,9	94.491,4	**151.096,4**	50.510,1	100.586,3	**1.229.318,7**	1.034.241,0	195.077,6
Grčka	**66.792,8**	58.876,7	7.916,2				**322.147,6**	321.119,1	1.028,5	**388.940,4**	379.995,8	8.944,6
Hrvatska												
Irska	**1.055,7**	1.055,7					**24,3**	24,3		**1.080,0**	1.080,0	
Italija				**97.295,2**	97.295,2		**10.735,5**	9.435,9	1.299,6	**108.030,7**	106.731,1	1.299,6
Latvija												
Litva				**12.389,7**	9.855,0	2.534,7	**-1.115,2**		-1.115,2	**11.274,5**	9.855,0	1.419,6
Luksemburg							**932,7**	480,4	452,3	**932,7**	480,4	452,3
Mađarska				**12.417,5**	12.417,5		**6.807,4**	5.877,3	930,1	**19.225,0**	18.294,8	930,1
Malta												
Nizozemska				**-28.947,1**	-28.947,1		**6.031,0**	5.836,7	194,3	**-22.916,2**	-23.110,5	194,3
Njemačka				**13.200,8**	12.196,8	1.003,9	**2.180,7**	75,1	2.105,5	**15.381,4**	12.272,0	3.109,4
Poljska							**64.064,8**	62.304,1	1.760,7	**64.064,8**	62.304,1	1.760,7
Portugal							**151.503,5**	137.381,2	14.122,4	**151.503,5**	137.381,2	14.122,4
Rumunjska				**128.368,8**	92.471,5	35.897,2	**25.862,2**		25.862,2	**154.231,0**	92.471,5	61.759,5
Slovačka							**1.501,9**	1.501,9		**1.501,9**	1.501,9	
Slovenija	**8.700,8**	8.700,8					**157,1**	0,3	156,8	**8.857,9**	8.701,1	156,8
Španjolska				**30.442,4**	27.221,3	3.221,0	**13.581,0**	12.021,0	1.560,1	**44.023,4**	39.242,3	4.781,1
Švedska							**5.862,0**	2.956,5	2.905,5	**5.862,0**	2.956,5	2.905,5
Ujedinjena Kraljevina				**-240,7**	-240,7		**93.567,9**	82.600,3	10.967,6	**93.327,2**	82.359,6	10.967,6
Ukupno EU-28	**76.549,3**	**68.633,2**	**7.916,2**	**1.409.105,1**	**1.243.107,9**	**165.997,2**	**866.895,8**	**699.264,6**	**167.631,2**	**2.352.550,2**	**2.011.005,7**	**341.544,5**

Izvori: Provedbena odluka Komisije (EU) 2014/950 od 19. prosinca 2014. o isključenju iz financiranja Europske unije određenih izdataka nastalih za države članice u okviru Komponente za jamstva Europskog fonda za smjernice i jamstva u poljoprivredi (EFSJP), u okviru Europskog fonda za jamstva u poljoprivredi (EFJP) i Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR), Službeni list Europske unije, SL L 369, 24. 12. 2014.;

Provedbena odluka Komisije (EU) 2015/103 od 16. siječnja 2015. o isključenju iz financiranja Europske unije određenih izdataka nastalih za države članice u okviru Europskog fonda za jamstva u poljoprivredi (EFJP) i Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR), Službeni list Europske unije, SL L 16, 23. 1. 2015.;

Provedbena odluka Komisije (EU) 2015/1119 od 22. lipnja 2015. o isključenju iz financiranja Europske unije određenih izdataka nastalih za države članice u okviru Europskog fonda za jamstva u poljoprivredi (EFJP) i Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR), Službeni list Europske unije, SL L 182, 10. 7. 2015.

2.4. Prosječno naloženi povrati sredstava EFJP-a i EPFRR-a (financijske korekcije) u financijskim godinama 2013., 2014. i 2015.

Tablica 8: Prosječno naloženi povrati sredstava EFJP-a i EPFRR-a u financijskim godinama 2013, 2014. i 2015. (EUR)

Zemlja članica	EFJP i EPFRR	EFJP	EPFRR
Austrija	**1.751.168,68**	1.227.394,24	523.774,44
Belgija	**3.974.716,20**	3.512.474,25	462.241,95
Bugarska	**20.827.494,52**	11.309.977,12	9.517.517,40
Cipar	**33.247,02**		33.247,02
Češka	**4.388.750,73**	2.470.012,11	1.918.738,62
Danska	**7.729.902,56**	6.404.074,41	1.325.828,15
Estonija	**20.827.900,78**	20.593.000,52	234.900,26
Finska	**5.903.353,66**	4.383.848,23	1.519.505,43
Francuska	**565.905.072,62**	484.432.122,13	81.472.950,49
Grčka	**205.996.665,81**	200.827.156,15	5.169.509,66
Hrvatska			
Irska	**3.197.960,02**	2.422.189,62	775.770,40
Italija	**70.354.098,43**	67.161.210,64	3.192.887,78
Latvija	**453.536,14**	152.386,76	301.149,38
Litva	**5.938.004,26**	3.704.631,47	2.233.372,79
Luksemburg	**476.486,64**	222.897,85	253.588,80
Mađarska	**12.342.894,47**	10.830.805,20	1.512.089,27
Malta	**53.451,08**	43.169,54	10.281,54

Nizozemska	**4.330.370,66**	3.054.588,23	1.275.782,43
Njemačka	**10.384.200,71**	6.636.076,39	3.748.124,32
Poljska	**67.850.276,31**	28.796.820,76	39.053.455,55
Portugal	**56.285.177,11**	50.388.324,90	5.896.852,22
Rumunjska	**57.978.186,37**	31.904.906,69	26.073.279,68
Slovačka	**2.121.288,05**	893.555,00	1.227.733,04
Slovenija	**6.270.725,70**	4.830.279,42	1.440.446,29
Španjolska	**27.527.184,37**	25.337.092,05	2.190.092,33
Švedska	**2.443.238,57**	1.363.371,93	1.079.866,64
Ujedinjena Kraljevina	**99.155.776,49**	90.926.396,32	8.229.380,17
Ukupno EU-28	**1.264.501.127,96**	**1.063.828.761,90**	**200.672.366,07**

Izvori: Naloženi povrati sredstava EFJP-a i EPFRR-a (financijske korekcije) u financijskoj godini 2013. (Tablica 5);

Naloženi povrati sredstava EFJP-a i EPFRR-a (financijske korekcije) u financijskoj godini 2014. (Tablica 6);

Naloženi povrati sredstava EFJP-a i EPFRR-a (financijske korekcije) u financijskoj godini 2015. (Tablica 7).

3. Postotak povrata iskorištenih sredstava EFJP-a i EPFRR-a u EU budžet u financijskim godinama 2013., 2014. i 2015.

3.1. Postotak povrata iskorištenih sredstava EFJP-a i EPFRR-a u EU budžet u financijskoj godini 2013.

Tablica 9: Postotak povrata iskorištenih sredstava EFJP-a i EPFRR-a u EU budžet u financijskoj godini 2013. (mil. EUR)

Zemlja članica	EFJP				EPFRR				EFJP i EPFRR			
	Iskorištena sredstva	Naložen i povrati	% povrata	Stvarno iskorištena sredstva	Iskorištena sredstva	Naložen i povrati	% povrata	Stvarno iskorištena sredstva	Iskorištena sredstva	Naložen i povrati	% povrata	Stvarno iskorištena sredstva
Austrija	691,59			691,59	526,09			526,09	1.217,68			1.217,68
Belgija	635,66	7,15	**1,12%**	628,51	41,54	0,03	**0,08%**	41,51	677,20	7,18	**1,06%**	670,02
Bugarska	520,71			520,71	396,12	0,02	**0,01%**	396,10	916,83	0,02	**0,00%**	916,81
Cipar	48,82			48,82	22,91	0,10	**0,44%**	22,81	71,73	0,10	**0,14%**	71,63
Češka	832,29	5,28	**0,63%**	827,01	371,66	5,76	**1,55%**	365,90	1.203,95	11,04	**0,92%**	1.192,91
Danska	932,52	10,19	**1,09%**	922,33	61,90	1,29	**2,08%**	60,61	994,42	11,47	**1,15%**	982,95
Estonija	95,21	61,33	**64,41%**	33,88	126,35	0,41	**0,32%**	125,95	221,56	61,74	**27,86%**	159,83
Finska	535,73	4,76	**0,89%**	530,97	334,14	0,62	**0,19%**	333,52	869,87	5,38	**0,62%**	864,49
Francuska	8.578,53	6,40	**0,07%**	8.572,13	987,01	35,41	**3,59%**	951,61	9.565,55	41,81	**0,44%**	9.523,74
Grčka	2.341,14	129,70	**5,54%**	2.211,44	225,79	6,18	**2,73%**	219,62	2.566,93	135,88	**5,29%**	2.431,06
Hrvatska	0,00			0,00					0,00			0,00
Irska	1.228,63	6,19	**0,50%**	1.222,45	321,60	2,33	**0,72%**	319,27	1.550,23	8,51	**0,55%**	1.541,72
Italija	4.541,30	82,45	**1,82%**	4.458,85	1.265,20	5,85	**0,46%**	1.259,35	5.806,51	88,31	**1,52%**	5.718,20
Latvija	147,61			147,61	182,45	0,60	**0,33%**	181,85	330,06	0,60	**0,18%**	329,46
Litva	352,72	1,26	**0,36%**	351,46	251,01	5,28	**2,10%**	245,73	603,74	6,54	**1,08%**	597,20
Luksemburg	33,78			33,78	10,06	0,28	**2,77%**	9,78	43,85	0,28	**0,64%**	43,57
Mađarska	1.249,21	13,86	**1,11%**	1.235,35	488,44	3,22	**0,66%**	485,22	1.737,66	17,08	**0,98%**	1.720,57
Malta	5,56	0,13	**2,33%**	5,43	9,62	0,03	**0,32%**	9,59	15,18	0,16	**1,06%**	15,02

Nizozemska	884,67	0,69	**0,08%**	883,98	99,47			99,47	984,15	0,69	**0,07%**	983,46
Njemačka	5.325,98	7,10	**0,13%**	5.318,87	1.293,52	5,15	**0,40%**	1.288,37	6.619,50	12,26	**0,19%**	6.607,24
Poljska	3.147,74	24,09	**0,77%**	3.123,65	1.806,19	109,56	**6,07%**	1.696,63	4.953,93	133,64	**2,70%**	4.820,29
Portugal	762,83	0,03	**0,004%**	762,80	656,46			656,46	1.419,29	0,03	**0,00%**	1.419,26
Rumunjska	1.174,84			1.174,84	1.214,80	15,46	**1,27%**	1.199,34	2.389,64	15,46	**0,65%**	2.374,18
Slovačka	361,28	1,18	**0,33%**	360,10	195,38	3,68	**1,89%**	191,70	556,66	4,86	**0,87%**	551,80
Slovenija	134,00	4,25	**3,17%**	129,75	125,94	3,23	**2,56%**	122,71	259,94	7,48	**2,88%**	252,47
Španjolska	5.811,57	6,39	**0,11%**	5.805,18	1.034,98	1,52	**0,15%**	1.033,46	6.846,55	7,91	**0,12%**	6.838,64
Švedska	676,88			676,88	181,80			181,80	858,68			858,68
Ujedinjena Kraljevina	3.104,97	179,93	**5,79%**	2.925,04	750,58	11,88	**1,58%**	738,70	3.855,55	191,81	**4,97%**	3.663,74
Ukupno EU-28	**44.155,78**	**552,35**	**1,25%**	**43.603,43**	**12.981,05**	**217,90**	**1,68%**	**12.763,15**	**57.136,83**	**770,25**	**1,35%**	**56.366,58**

Izvori: Iskorištena, poravnana i neporavnana sredstava EFJP-a i EPFRR-a u financijskoj godini 2013. (Tablica 1);

Naloženi povrati sredstava EFJP-a i EPFRR-a (financijske korekcije) u financijskoj godini 2013. (Tablica 5).

3.2. Postotak povrata iskorištenih sredstava EFJP-a i EPFRR-a u EU budžet u financijskoj godini 2014.

Tablica 10: Postotak povrata iskorištenih sredstava EFJP-a i EPFRR-a u EU budžet u financijskoj godini 2014. (mil. EUR)

Zemlja članica	EFJP				EPFRR				EFJP i EPFRR			
	Iskorištena sredstva	Naloženi povrati	% povrata	Stvarno iskorištena sredstva	Iskorištena sredstva	Naloženi povrati	% povrata	Stvarno iskorištena sredstva	Iskorištena sredstva	Naloženi povrati	% povrata	Stvarno iskorištena sredstva
Austrija	676,29	2,23	**0,33%**	674,06	544,47	1,40	**0,26%**	543,07	1.220,76	3,63	**0,30%**	1.217,13
Belgija	609,73	0,31	**0,05%**	609,43	33,48			33,48	643,22	0,31	**0,05%**	642,91
Bugarska	599,96			599,96	394,47			394,47	994,43			994,43
Cipar	56,16			56,16	22,57			22,57	78,73			78,73
Češka	893,29	0,004	**0,0005%**	893,29	326,07			326,07	1.219,36	0,004	**0,0003%**	1.219,36

Danska	920,74	9,02	**0,98%**	911,71	83,00	0,41	**0,50%**	82,59	1.003,74	9,44	**0,94%**	994,30
Estonija	99,97			99,97	106,32			106,32	206,29	0,00	**0,00%**	206,29
Finska	518,40	5,19	**1,00%**	513,21	177,99	2,91	**1,63%**	175,08	696,39	8,09	**1,16%**	688,29
Francuska	7.948,14	412,65	**5,19%**	7.535,48	798,85	13,93	**1,74%**	784,92	8.746,99	426,59	**4,88%**	8.320,40
Grčka	2.073,94	92,78	**4,47%**	1.981,16	552,80	0,39	**0,07%**	552,41	2.626,74	93,17	**3,55%**	2.533,57
Hrvatska	96,42			96,42				0,00	96,42			96,42
Irska	1.224,36			1.224,36	179,33			179,33	1.403,69			1.403,69
Italija	4.489,38	12,30	**0,27%**	4.477,08	1.209,59	2,42	**0,20%**	1.207,16	5.698,97	14,72	**0,26%**	5.684,25
Latvija	146,45	0,46	**0,31%**	146,00	127,29	0,30	**0,24%**	126,99	273,74	0,76	**0,28%**	272,98
Litva	378,90			378,90	232,44			232,44	611,34			611,34
Luksemburg	33,19	0,19	**0,57%**	33,01	6,69	0,03	**0,44%**	6,66	39,88	0,22	**0,55%**	39,67
Mađarska	1.330,79	0,34	**0,03%**	1.330,45	550,32	0,38	**0,07%**	549,94	1.881,11	0,72	**0,04%**	1.880,39
Malta	5,53			5,53	11,40			11,40	16,93			16,93
Nizozemska	819,77	31,59	**3,85%**	788,18	111,10	3,63	**3,27%**	107,47	930,86	35,22	**3,78%**	895,65
Njemačka	5.177,76	0,53	**0,01%**	5.177,23	1.044,68	2,98	**0,29%**	1.041,70	6.222,44	3,51	**0,06%**	6.218,93
Poljska	3.206,25			3.206,25	1.700,78	5,84	**0,34%**	1.694,94	4.907,03	5,84	**0,12%**	4.901,19
Portugal	703,13	13,75	**1,96%**	689,38	684,95	3,57	**0,52%**	681,38	1.388,07	17,32	**1,25%**	1.370,75
Rumunjska	1.325,91	3,24	**0,24%**	1.322,66	824,60	1,00	**0,12%**	823,60	2.150,51	4,24	**0,20%**	2.146,26
Slovačka	379,80			379,80	148,34			148,34	528,14			528,14
Slovenija	144,31	1,54	**1,07%**	142,76	129,41	0,94	**0,72%**	128,47	273,72	2,48	**0,91%**	271,24
Španjolska	5.493,41	30,38	**0,55%**	5.463,02	984,59	0,26	**0,03%**	984,32	6.477,99	30,65	**0,47%**	6.447,35
Švedska	689,89	1,13	**0,16%**	688,76	264,37	0,33	**0,13%**	264,04	954,27	1,47	**0,15%**	952,80
Ujedinjena Kraljevina	3.219,65	10,49	**0,33%**	3.209,16	794,08	1,84	**0,23%**	792,24	4.013,73	12,33	**0,31%**	4.001,40
Ukupno EU-28	**43.261,52**	**628,13**	**1,45%**	**42.633,39**	**12.043,97**	**42,57**	**0,35%**	**12.001,40**	**55.305,50**	**670,71**	**1,21%**	**54.634,79**

Izvori: Iskorištena, poravnana i neporavnana sredstava EFJP-a i EPFRR-a u financijskoj godini 2014. (Tablica 2);

Naloženi povrati sredstava EFJP-a i EPFRR-a (financijske korekcije) u financijskoj godini 2014. (Tablica 6).

3.3. Postotak povrata iskorištenih sredstava EFJP-a i EPFRR-a u EU budžet u financijskoj godini 2015.

Tablica 11: Postotak povrata iskorištenih sredstava EFJP-a i EPFRR-a u EU budžet u financijskoj godini 2015. (mil. EUR)

Zemlja članica	EFJP				EPFRR				EFJP i EPFRR			
	Iskorištena sredstva	Naložen i povrati	% povrata	Stvarno iskorištena sredstva	Iskorištena sredstva	Naložen i povrati	% povrata	Stvarno iskorištena sredstva	Iskorištena sredstva	Naložen i povrati	% povrata	Stvarno iskorištena sredstva
Austrija	696,11	1,45	**0,21%**	694,66	561,73	0,17	**0,03%**	561,55	1.257,84	1,63	**0,13%**	1.256,21
Belgija	620,03	3,08	**0,50%**	616,94	99,80	1,35	**1,36%**	98,45	719,83	4,44	**0,62%**	715,39
Bugarska	659,69	33,93	**5,14%**	625,76	788,24	28,53	**3,62%**	759,72	1.447,93	62,46	**4,31%**	1.385,47
Cipar	57,28			57,28	38,14			38,14	95,42			95,42
Češka	895,74	2,12	**0,24%**	893,62	458,47			458,47	1.354,22	2,12	**0,16%**	1.352,09
Danska	907,65			907,65	123,10	2,28	**1,85%**	120,82	1.030,75	2,28	**0,22%**	1.028,47
Estonija	118,57	0,45	**0,38%**	118,12	75,38	0,30	**0,39%**	75,09	193,95	0,75	**0,39%**	193,21
Finska	538,37	3,20	**0,59%**	535,17	522,61	1,03	**0,20%**	521,57	1.060,98	4,23	**0,40%**	1.056,74
Francuska	7.753,86	1.034,24	**13,34%**	6.719,62	1.559,70	195,08	**12,51%**	1.364,62	9.313,55	1.229,32	**13,20%**	8.084,23
Grčka	2.026,92	380,00	**18,75%**	1.646,93	888,31	8,94	**1,01%**	879,37	2.915,24	388,94	**13,34%**	2.526,30
Hrvatska	165,21			165,21	54,74			54,74	219,95			219,95
Irska	1.215,97	1,08	**0,09%**	1.214,89	422,06			422,06	1.638,04	1,08	**0,07%**	1.636,96
Italija	4.427,52	106,73	**2,41%**	4.320,79	2.398,84	1,30	**0,05%**	2.397,54	6.826,36	108,03	**1,58%**	6.718,32
Latvija	166,20			166,20	112,76			112,76	278,96			278,96
Litva	395,42	9,85	**2,49%**	385,57	284,53	1,42	**0,50%**	283,11	679,95	11,27	**1,66%**	668,68
Luksemburg	32,28	0,48	**1,49%**	31,79	16,61	0,45	**2,72%**	16,16	48,88	0,93	**1,91%**	47,95
Mađarska	1.311,85	18,29	**1,39%**	1.293,56	748,75	0,93	**0,12%**	747,82	2.060,60	19,22	**0,93%**	2.041,38
Malta	5,62			5,62	18,53			18,53	24,14			24,14
Nizozemska	741,37	-23,11	**-3,12%**	764,48	101,66	0,19	**0,19%**	101,46	843,03	-22,92	**-2,72%**	865,94
Njemačka	5.065,30	12,27	**0,24%**	5.053,03	1.419,85	3,11	**0,22%**	1.416,74	6.485,16	15,38	**0,24%**	6.469,78
Poljska	3.456,28	62,30	**1,80%**	3.393,98	2.833,83	1,76	**0,06%**	2.832,07	6.290,11	64,06	**1,02%**	6.226,05

Portugal	676,66	137,38	**20,30%**	539,28	740,10	14,12	**1,91%**	725,98	1.416,76	151,50	**10,69%**	1.265,25
Rumunjska	1.420,13	92,47	**6,51%**	1.327,66	1.766,85	61,76	**3,50%**	1.705,09	3.186,98	154,23	**4,84%**	3.032,75
Slovačka	436,71	1,50	**0,34%**	435,21	316,50			316,50	753,21	1,50	**0,20%**	751,71
Slovenija	139,56	8,70	**6,23%**	130,86	125,64	0,16	**0,12%**	125,49	265,20	8,86	**3,34%**	256,34
Španjolska	5.584,80	39,24	**0,70%**	5.545,56	1.900,11	4,78	**0,25%**	1.895,33	7.484,91	44,02	**0,59%**	7.440,89
Švedska	696,40	2,96	**0,42%**	693,44	265,18	2,91	**1,10%**	262,27	961,58	5,86	**0,61%**	955,71
Ujedinjena Kraljevina	3.057,99	82,36	**2,69%**	2.975,63	739,89	10,97	**1,48%**	728,92	3.797,88	93,33	**2,46%**	3.704,55
Ukupno EU-28	**43.269,48**	**2.011,01**	**4,65%**	**41.258,48**	**19.381,90**	**341,54**	**1,76%**	**19.040,36**	**62.651,39**	**2.352,55**	**3,75%**	**60.298,84**

Izvori: Iskorištena, poravnana i neporavnana sredstava EFJP-a i EPFRR-a u financijskoj godini 2015. (Tablica 3);

Naloženi povrati sredstava EFJP-a i EPFRR-a (financijske korekcije) u financijskoj godini 2015. (Tablica 7).

3.4. Prosječan postotak povrata iskorištenih sredstava EFJP-a i EPFRR-a u EU budžet u financijskim godinama 2013., 2014. i 2015.

Tablica 12: Prosječan postotak povrata iskorištenih sredstava EFJP-a i EPFRR-a u EU budžet u financijskim godinama 2013., 2014. i 2015. (mil. EUR)

Zemlja članica	EFJP				EPFRR				EFJP i EPFRR			
	Iskorištena sredstva	Naloženi povrati	% povrata	Stvarno iskorištena sredstva	Iskorištena sredstva	Naloženi povrati	% povrata	Stvarno iskorištena sredstva	Iskorištena sredstva	Naloženi povrati	% povrata	Stvarno iskorištena sredstva
Austrija	688,00	1,23	**0,18%**	686,77	544,10	0,52	**0,10%**	543,57	1.232,09	1,75	**0,14%**	1.230,34
Belgija	621,81	3,51	**0,56%**	618,30	58,27	0,46	**0,79%**	57,81	680,08	3,97	**0,58%**	676,11
Bugarska	593,45	11,31	**1,91%**	582,14	526,28	9,52	**1,81%**	516,76	1.119,73	20,83	**1,86%**	1.098,90
Cipar	54,08			54,08	27,87	0,03	**0,12%**	27,84	81,96	0,03	**0,04%**	81,92
Češka	873,77	2,47	**0,28%**	871,30	385,40	1,92	**0,50%**	383,48	1.259,17	4,39	**0,35%**	1.254,79
Danska	920,30	6,40	**0,70%**	913,90	89,33	1,33	**1,48%**	88,01	1.009,64	7,73	**0,77%**	1.001,91
Estonija	104,58	20,59	**19,69%**	83,99	102,69	0,23	**0,23%**	102,45	207,27	20,83	**10,05%**	186,44
Finska	530,83	4,38	**0,83%**	526,45	344,91	1,52	**0,44%**	343,39	875,74	5,90	**0,67%**	869,84

Francuska	8.093,51	484,43	**5,99%**	7.609,08	1.115,19	81,47	**7,31%**	1.033,71	9.208,70	565,91	**6,15%**	8.642,79
Grčka	2.147,34	200,83	**9,35%**	1.946,51	555,64	5,17	**0,93%**	550,47	2.702,97	206,00	**7,62%**	2.496,97
Hrvatska	130,82			130,82	54,74			54,74	185,56			185,56
Irska	1.222,99	2,42	**0,20%**	1.220,57	307,66	0,78	**0,25%**	306,89	1.530,65	3,20	**0,21%**	1.527,46
Italija	4.486,07	67,16	**1,50%**	4.418,91	1.624,54	3,19	**0,20%**	1.621,35	6.110,61	70,35	**1,15%**	6.040,26
Latvija	153,42	0,15	**0,10%**	153,27	140,83	0,30	**0,21%**	140,53	294,25	0,45	**0,15%**	293,80
Litva	375,68	3,70	**0,99%**	371,98	256,00	2,23	**0,87%**	253,76	631,68	5,94	**0,94%**	625,74
Luksemburg	33,08	0,22	**0,67%**	32,86	11,12	0,25	**2,28%**	10,87	44,20	0,48	**1,08%**	43,73
Mađarska	1.297,28	10,83	**0,83%**	1.286,45	595,84	1,51	**0,25%**	594,33	1.893,12	12,34	**0,65%**	1.880,78
Malta	5,57	0,04	**0,78%**	5,53	13,18	0,01	**0,08%**	13,17	18,75	0,05	**0,29%**	18,70
Nizozemska	815,27	3,05	**0,37%**	812,21	104,08	1,28	**1,23%**	102,80	919,35	4,33	**0,47%**	915,02
Njemačka	5.189,68	6,64	**0,13%**	5.183,04	1.252,68	3,75	**0,30%**	1.248,94	6.442,37	10,38	**0,16%**	6.431,98
Poljska	3.270,09	28,80	**0,88%**	3.241,29	2.113,60	39,05	**1,85%**	2.074,55	5.383,69	67,85	**1,26%**	5.315,84
Portugal	714,20	50,39	**7,06%**	663,82	693,83	5,90	**0,85%**	687,94	1.408,04	56,29	**4,00%**	1.351,75
Rumunjska	1.306,96	31,90	**2,44%**	1.275,05	1.268,75	26,07	**2,06%**	1.242,68	2.575,71	57,98	**2,25%**	2.517,73
Slovačka	392,60	0,89	**0,23%**	391,70	220,08	1,23	**0,56%**	218,85	612,67	2,12	**0,35%**	610,55
Slovenija	139,29	4,83	**3,47%**	134,46	127,00	1,44	**1,13%**	125,56	266,29	6,27	**2,35%**	260,02
Španjolska	5.629,92	25,34	**0,45%**	5.604,59	1.306,56	2,19	**0,17%**	1.304,37	6.936,49	27,53	**0,40%**	6.908,96
Švedska	687,72	1,36	**0,20%**	686,36	237,12	1,08	**0,46%**	236,04	924,84	2,44	**0,26%**	922,40
Ujedinjena Kraljevina	3.127,54	90,93	**2,91%**	3.036,61	761,52	8,23	**1,08%**	753,29	3.889,06	99,16	**2,55%**	3.789,90
Ukupno EU-28	**43.605,87**	**1.063,83**	**2,44%**	**42.542,04**	**14.838,80**	**200,67**	**1,35%**	**14.638,13**	**58.444,67**	**1.264,50**	**2,16%**	**57.180,17**

Izvori: Postotak povrata iskorištenih sredstava EFJP-a i EPFRR-a u EU budžet u financijskoj godini 2013. (Tablica 9);

Postotak povrata iskorištenih sredstava EFJP-a i EPFRR-a u EU budžet u financijskoj godini 2014. (Tablica 10);

Postotak povrata iskorištenih sredstava EFJP-a i EPFRR-a u EU budžet u financijskoj godini 2015. (Tablica 11).